

СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 49

Год. LXVI

Понеделник, 12 април 2010

Цена на овој број е 270 денари

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
909. Закон за земјоделство и рурален развој.....	2	914. Изменување на лиценца под број 19-263/1 од 20.01.2008 година, издадена на Друштвото за производство, трговија и услуги „Астра Електроник Компани“ ДОО Скопје за постојано приредување на посебни игри на среќа во автомат клуб.....	80
910. Одлука за формирање на Национално координативно тело за следење и оценка на имплементацијата на Националната стратегија за заштита од семејно насилиство 2008-2011.....	75	915. Изменување на лиценца под број 19-975/1 од 18.02.2008 година, издадена на Друштвото за трговија и услуги „Фламинго“ ДОО Скопје за постојано приредување на посебни игри на среќа во автомат клуб.....	81
911. Решение за именување на координатор и членови на Национално координативно тело за следење и оценка на имплементацијата на Националната стратегија за заштита од семејно насилиство 2008-2011.....	78	916. Одлука за определување највисоки цени на одделни нафтени деривати утврдени согласно Методологијата.....	81
912. Лиценца за постојано приредување на посебни игри на среќа во автомат клуб.....	80	917. Одлука од Советот за радиодифузија на Република Македонија.....	83
913. Изменување на лиценца под број 19-3835/1 од 25.10.2005 година, издадена на Друштвото за трговија и услуги „Фламинго“ ДОО Скопје за постојано приредување на посебни игри на среќа во автомат клуб.....	80	Огласен дел.....	1-76

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 909.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО И РУРАЛЕН РАЗВОЈ

Се прогласува Законот за земјоделство и рурален развој,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 7 април 2010 година.

Бр. 07-1566/1
7 април 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горче Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

З А К О Н ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО И РУРАЛЕН РАЗВОЈ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Содржина на Законот

Член 1

Со овој закон се уредуваат планирањето на развојот на земјоделството и руралниот развој, целите на националната земјоделска политика, планирање, следење и процена на националната земјоделска политика, партнерство со социјални и економски партнери од областа на земјоделството, мерките за уредување и поддршка на земјоделски пазари, директни плаќања и рурален развој, државната помош во земјоделството и руралниот развој, формите на организирање и здружување во земјоделството и контролата на спроведување на мерките и надзорот над спроведувањето.

Значење на поимите

Член 2

Одделни поими употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. Автохтони видови на земјоделски растенија и автохтони раси на добиток се домашни растителни и животински генетски ресурси како дел од биолошката разновидност на Република Македонија било да се историски донесени и адаптирани на условите каде што се одгледуваат или пак се локални сорти или видови кои оригинално припаѓаат на подрачјата каде што се пронајдени и истите се употребуваат во земјоделското производство. Растителни генетски ресурси на земјоделски растенија се лозите, фуражните растенија, градинарските растенија вклучително и цвеќиња и украсни растенија, медицинските и ароматичните растенија, овошките, шумските дрва, габите, микроорганизмите и дивата флора која може или се употребува за земјоделското производство. Животински генетски ресурси на добиток се домашните животни за земјоделско производство ('рбетници и без'рбетници), микроорганизмите и дивата фауна која може или се употребува за земјоделското производство;

2. Биолошка разновидност во земјоделството е разновидност што постои меѓу живите организми и растенија и внатре во видовите на живите организми и растенија кои се употребуваат во земјоделското производство или можат да бидат употребени во функција на земјоделството (земјоделски растенија, добиток и микроорганизми) и кои се под посебна заштита на државата;

3. Виша сила или исклучителни случаи, во смисла од овој закон, значи смрт на носителот на земјоделското стопанство, трајна професионална онеспособеност на носителот на земјоделското стопанство, природна непогода со сериозно влијание врз земјоделското земјиште на стопанството, несреќа со ефект на уништување на објектите за добитокот, епизоти кои имаат влијание на дел или целиот добиток на земјоделското стопанство;

4. Национална земјоделска политика е систем на комплементарни политики за уредување и поддршка на земјоделските пазари, директни плаќања за поддршка на доходот на земјоделските стопанства и рурален развој со чие спроведување се регулира развојот и динамиката на земјоделското производство и руралните средини согласно со материјално-техничките, економските, еколошки и социјалните услови во Република Македонија и согласно со меѓународните спогодби и договори;

5. Земјоделството (земјоделски сектор) е индустриска гранка на националната економија која вклучува земјоделско производство и примарна преработка на земјоделски производи. Примарна преработка на земјоделски производ е процес на подготвување и чување на примарните производи од растително потекло или животинско потекло до нивно пуштање во промет на начин кој придонесува за зачувување на квалитетот и механичката и хемиската конзистентност;

6. Земјоделско производство (земјоделска дејност) е економска дејност која опфаќа одгледување на едногодишни растенија, одгледување на повеќегодишни растенија, одгледување на растенија за семенски и саден материјал, одгледување на животни и живина, мешана земјоделска дејност и помошни дејности за земјоделство и постбербени активности освен ветеринарни и фитосанитарни услуги во согласност со прописите за Статистичка класификација на економските дејности на Република Македонија;

7. Преработка на земјоделски производ е економска дејност која ги опфаќа индустриските операции за претворање на примарен земјоделски производ кој како финален производ е наменет директно за крајна потрошувачка или како сировина за производство на преработени производи;

8. Земјоделски производ е физички резултат од земјоделското производство (примарен земјоделски производ). Во земјоделски производи, во смисла на овој закон, спаѓаат производите од Анекс 1 на Договорот за формирање на Европската унија освен риби и рибни производи;

9. Преработен земјоделски производ е физички резултат од индустриските операции за преработка на земјоделски производ. Во преработени земјоделски производи, во смисла на овој закон, спаѓаат преработки на млеко и млечни напомази (Тарифна ознака 0403,0405 20), замрзнат зеленчук (Тарифна ознака 0710), конфекционирани прехранбени производи со додаток на шеќер (Тарифна ознака 1704,1806,1905), разни производи за храна и сосови, вклучувајќи теста, сладолед, супа и друго (Тарифна ознака 1901,1902,1904, 2103,2104,2105), алкохолни и безалкохолни пијалаци вклучително и оцет (Тарифна ознака 22), производи од тутун (Тарифна ознака 2402,2403) преработки од скроб (Тарифна ознака 2905,3501,3809);

10. Земјоделски производител е носителот на земјоделско стопанство или член на семејно земјоделско стопанство или лице кое е постојано или времено вработено на земјоделското стопанство и кое се занимава со земјоделска дејност;

11. Земјоделско стопанство е економска единица под единствено управување (од едно или повеќе лица без оглед на сопственоста, правната форма, големина или локација) на чиј земјоделски имот (кој го поседува и/или располага) се врши земјоделска дејност и за кое се води евидентија во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство (во натамошниот текст: Министерството). Земјоделското стопанство опфаќа една или повеќе производни единици. Земјоделско стопанство може да биде правно организирано како трговско друштво или друго правно лице утврдено со закон или семејно земјоделско стопанство;

12. Семејно земјоделско стопанство е самостојна стопанска и социјална единица која се заснова на комбинација од управување и сопственост и/или користење на земјоделскиот имот од членовите на семејството;

13. Носител на семејно земјоделско стопанство е полнолетно лице кое е одговорно за управување со земјоделското стопанство и кое истапува во име и за сметка на семејното земјоделско стопанство и како такво е запишано во Единствениот регистар на земјоделски стопанства во Министерството. Носител на земјоделско стопанство кое е правно организирано како трговско друштво или друго правно лице утврдено со закон е самото правното лице, а одговорното лице на правното лице истапува во име и за сметка на тоа земјоделско стопанство;

14. Член на семејно земјоделско стопанство е полнолетно физичко лице кое врши земјоделска дејност на земјоделскиот имот и за кое се води евидентија во Министерството;

15. Млад земјоделец е носител на земјоделско стопанство на возраст од 18 до 40 години;

16. Земјоделски имот е земјоделско земјиште, земјоделски објекти и објекти за домување или престојување на земјоделски производители, земјоделска механизација, земјоделска опрема, животни и живина, повеќегодишни насади и другите средства за земјоделско производство, со исклучок на едногодишни посеви, залиха на земјоделски производи и губриња, средства за заштита на растенијата и семиња;

17. Земјоделско земјиште е обработливо земјоделско земјиште (ниви, овоштарници, маслинарници и лозови насади), ливади и пасишта;

18. Земјоделски објекти се градби наменети за одгледување на растенија и добиток, чување на земјоделска механизација и земјоделска опрема, чување на бербата, чување на добиточна храна и приружни објекти наменети за земјоделска дејност;

19. Земјоделска опрема се приклучни делови од земјоделска механизација или самостојни единици, кои се наменети за подготовкa на почвата и обработка на почвата, култивација на посевите/насадите во период на вегетација, берба, опрема за наводнување, опрема за товарање и транспорт на губриња, опрема за товарање и транспорт на добиточна храна и опрема во објекти за одгледување на добиток и живина;

20. Земјоделска механизација се земјоделски возила кои се наменети за подготовкa на почвата и култивација на почвата, берба, одржување на опрема за наводнување, товарање, манипулација и транспорт на плодовите, товарање и транспорт на губриња, товарање, манипулација и транспорт на добиточна храна, одржување на земјоделски патишта, вклучително и возила исклучиво наменети за земјоделската дејност, со исклучок на објектите за домување или престојување на земјоделските производители;

21. Производствени капацитети се сите расположливи технички, персонални, технолошки, инфраструктурни, градежни и сите останати капацитети кои се во функција на производството;

22. Субјект е физичко или правно лице, друштво, образовна и/или научна институција и јавни претпријатија кои користат или спроведуваат мерки согласно со овој закон;

23. Државен субјект е јавно претпријатие или правно лице чиј основач е Владата на Република Македонија или пак има удел во основниот влог најмалку од 25% од вредноста на основниот влог или најмалку 25% од капиталот или гласачките права на едно друштво;

24. Микропретпријатие е трговско друштво кое има помалку од десет вработени и има годишен обрт кој не надминува 0,5 милиони евра, или вкупен биланс на состојба кој не надминува 0,3 милиони евра;

25. Мало претпријатие е трговско друштво кое има помалку од 50 вработени и има годишен обрт кој не надминува 7 милиони евра, или вкупен биланс на состојба кој не надминува 5 милиони евра;

26. Средно претпријатие е трговско друштво кое има помалку од 250 вработени и има годишен обрт кој не надминува 40 милиони евра, или вкупен биланс на состојба кој не надминува 27 милиони евра и кои не се во сопственост од 25% или повеќе од капиталот или гласачките права на едно друштво, или здружени од повеќе друштва, кои спаѓаат надвор од дефиницијата за мали и средни претпријатија;

27. Големо претпријатие е трговско друштво кое има над 250 вработени и има годишен обрт кој надминува 40 милиони евра, или вкупен биланс на состојба кој надминува 27 милиони евра;

28. Национално здружение на земјоделски производители е здружение на граѓани во кое членуваат земјоделски производители од најмалку 28 општини во Република Македонија;

29. Референтна парцела е земјоделско земјиште со пропишана површина која претставува основ за пресметка на финансиска поддршка согласно со овој закон;

30. Условно грло добиток е грло добиток добиено со математичка пресметка на реално грло добиток помножено со пропишан коефициент;

31. Фотоинтерпретација е метод на контрола на земјишни парцели со употреба на сателитски или авионски фотографии и снимки;

32. Производна година е период од една до друга реколта за одделен земјоделски производ;

33. Производна сезона е времетраење на произведен циклус на одделен земјоделски производ и

34. Рурален предел е географска целина која е сочинета од руралната средина и природните ресурси околу неа.

Цели на националната земјоделска политика

Член 3

(1) Целите на националната земјоделската политика на Република Македонија се насочени кон:

- обезбедување на стабилно производство на квалитетна и поевтина храна и обезбедување на населението со доволни количини храна,

- зголемување на конкурентната способност на земјоделството,

- обезбедување на стабилно ниво на доход на земјоделското стопанство,

- одржлив развој на руралните подрачја и

- оптимално искористување на природните ресурси со почитување на начелата за заштита на природата и животната средина.

(2) Целите од ставот (1) на овој член се остваруваат преку мерки и инструменти на политиките за:

- 1) уредување и поддршка на земјоделски пазари;
- 2) директни плаќања и
- 3) рурален развој.

Надлежен орган

Член 4

(1) Надлежен орган за планирање, следење на спроведувањето и проценка на влијанието на мерките и инструментите на политиките од членот 3 став (2) на овој закон е Министерството.

(2) Надлежен орган за спроведување на мерките и инструментите на политиките од членот 3 став (2) на овој закон, вклучително и контролата, е Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој (во натамошниот текст: Агенцијата) во согласност со овој закон и Законот за основање на Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој.

Финансирање

Член 5

Финансирањето на националната земјоделска политика се врши од:

- Буџетот на Република Македонија,
- Буџетот на Европската унија,
- донацији
- други извори согласно со закон.

II. ПЛАНИРАЊЕ, СЛЕДЕЊЕ И ПРОЦЕНА НА НАЦИОНАЛНАТА ЗЕМЈОДЕЛСКА ПОЛИТИКА

Национална стратегија за земјоделството и руралниот развој

Член 6

(1) Националната стратегија за земјоделството и руралниот развој (во натамошниот текст: националната стратегија) е основен стратешки документ за остварување на целите од членот 3 став (1) на овој закон.

(2) Националната стратегија особено содржи анализа на состојбите во областа на земјоделството, преработка на земјоделски производи и руралните средини, среднорочните насоки за развој и активностите за нивна реализација, очекуваните ефекти и потребните финансиски средства за спроведување на националната земјоделска политика.

(3) Националната стратегија ја донесува Владата на Република Македонија (во натамошниот текст: Владата) на предлог на министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство (во натамошниот текст: министерот) за период од седум години.

Национални програми

Член 7

(1) Владата донесува национална програма за развој на земјоделството и рурален развој, за период од три години.

(2) Националната програма од ставот (1) на овој член особено содржи:

- инструменти и мерки и активности за спроведување на мерките,
- временски распоред и рокови за спроведување и
- индикативна финансиска рамка за нивно спроведување.

(3) Владата на предлог на министерот донесува го-дишна програма за финансиска поддршка во земјоделството и годишна програма за финансиска поддршка на руралниот развој за спроведување на националната програма од ставот (1) на овој член.

(4) Предмет на уредување на програмите од ставот (3) на овој член е и доделувањето на државната помош, доколку поинаку не е уредено со одредбите од членовите 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109 и 110 на овој закон.

(5) Националната програма од ставот (1) на овој член се донесува најдоцна до 30 јуни во годината пред започнување на периодот за кој е изготвена.

Акти за користење на финансиската помош од ЕУ

Член 8

Владата на предлог на министерот донесува повеќегодишна програма за користење на финансиските средства од инструментот за претпристапна помош за развој на земјоделството и руралниот развој од Европската унија во согласност со склучените договори и спогодби со Европската унија за користење на инструментите за претпристапна финансиска помош и планските документи на Европската унија.

Анализа

Член 9

(1) За планирање, следење на спроведувањето и процена на влијанието на мерките и инструментите на целите од членот 3 став (2) на овој закон, Министерството спроведува анализи.

(2) За потребите на анализите од ставот (1) на овој член Министерството:

- собира и обработува податоци особено за земјоделското производство, структура на земјоделски стопанства и други податоци од областа на земјоделството и руралниот развој,

- воспоставува бази на податоци и води регистри,
- воспоставува земјоделски пазарен информативен систем и

- воспоставува мрежа на сметководствени податоци на земјоделски стопанства за следење на производно-економските резултати на земјоделските стопанства.

(3) Методологијата за собирање и обработка на податоците од ставот (2) алинеја 1 на овој член ја пропишува министерот.

(4) Мрежата на сметководствени податоци на земјоделските стопанства од ставот (2) алинеја 4 на овој член се уредува со посебен закон.

(5) За потребите на анализите од ставот (1) на овој член се користат податоци од Агенцијата.

(6) Видот на податоците од ставовите (2) и (5) на овој член, рокот и начинот на нивното доставување и собирање ги пропишува министерот.

Регистри и бази на податоци

Член 10

(1) Министерството воспоставува и води податоци организирани во регистри и бази на податоци согласно со одредбите од овој закон.

(2) Регистрите и базите на податоци кои се водат во Министерството мора да бидат компатибилни заради меѓусебно поврзување и размена на податоци.

Добивање и употреба на податоците

Член 11

(1) За водење и одржување на регистрите Министерството добива и употребува податоци кои во рамките на пропишаните регистри и евиденции ги водат органите на државната управа, јавните институции, агенциите, концесионерите, единиците на локалната самоуправа и други овластени институции.

(2) Податоците, картите и дигиталните ортофото планови на барање на министерот, соодветните институции од ставот (1) на овој член ги доставуваат во писана и електронска форма доколку постојат.

(3) Начинот на поврзување со други регистри и евиденции и начинот на добивање на податоци од други регистри и евиденции, ги пропишува министерот.

Доставување на податоци

Член 12

(1) Податоците од регистрите согласно со овој закон се јавни, освен податоците кои имаат карактер на лични податоци и податоците кои се сметаат за деловна тајна.

(2) Податоците од ставот (1) на овој член се доставуваат во согласност со прописите за заштита на личните податоци и прописите за класифицирани информации.

(3) Податоците од ставот (1) на овој член можат да се употребат само за намената за која биле дадени и не смеат да се менуваат или да се доставуваат на други лица.

Земјоделски пазарен информативен систем

Член 13

(1) За водењето на политиката за уредување и поддршка на земјоделски пазари Министерството воспоставува земјоделски пазарен информативен систем.

(2) Министерството собира, обработува и објавува податоци за количини и цени на одделни земјоделски производи на репрезентативни пазари.

(3) Министерот ги определува репрезентативните пазари и ги утврдува видот, обемот, роковите и субјектите кои ги доставуваат податоците.

(4) Средствата за водење земјоделски пазарен информативен систем се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Корисници на средства

Член 14

(1) Право на користење на средствата согласно со овој закон имаат земјоделски стопанства запишани во регистраторот од членот 15 на овој закон и други корисници под услови и на начин пропишани со овој закон.

(2) Корисниците на средствата од ставот (1) на овој член треба да ги имаат намирено сите финансиски обврски кон Министерството и Агенцијата.

(3) Условите од ставот (2) на овој член поблиску ќе ги пропише Владата на предлог на министерот.

(4) Корисниците од ставот (1) на овој член мора да ја чуваат целокупната документација и доказниот материјал за работењето, особено во врска со исполнувањето на условите за користење на средствата и документацијата за користена финансиска поддршка и/или помош, најмалку пет години од годината во која е користена финансиската помош.

Единствен регистар на земјоделски стопанства

Член 15

(1) Министерството води единствен регистар на земјоделски стопанства (во натамошниот текст: ЕРЗС).

(2) Во регистраторот од ставот (1) на овој член задолжително се запишуваат земјоделски стопанства кои:

1) бараат остварување на правото за користење на средства од мерките согласно со овој закон и

2) се запишани во регистрите формирани согласно со законите од областа на земјоделството, ветеринарството и здравје и заштита на растенијата.

(3) Основа за водење на регистраторот од ставот (1) на овој член и негово поврзување со други регистри е единствениот идентификациски број на земјоделското стопанство (во натамошниот текст: ИДБР).

(4) ИДБР се одредува при упис на земјоделското стопанство во регистраторот од ставот (1) на овој член.

(5) Употребата на ИДБР е задолжителна во сите регистри формирани согласно со закон, кои се поврзуваат со регистраторот од ставот (1) на овој член.

(6) Носителот на земјоделското стопанство е обврзан секоја промена на податоците да ја пријави во Министерството во рок од 15 дена од настанатата промена.

(7) Местото на живеење на носителот и членовите на семејно земјоделско стопанство задолжително е на иста адреса на живеење.

(8) Министерот ги пропишува формата, содржината, потребната документација и начинот на водење на регистраторот од ставот (1) на овој член.

Известување до Владата

Член 16

(1) Министерството ја известува Владата за спроведувањето на програмите од членот 7 на овој закон со годишен извештај за спроведување.

(2) Годишкиот извештај од ставот (1) на овој член особено содржи:

- тековна анализа на општите развојни состојби во областа на земјоделството и руралните средини,

- извештај за достигнување на утврдените цели од националната стратегија и националната програма,

- извештај за спроведувањето на програмите за финансиска поддршка, вклучително и државната помош и постигнати резултати,

- активности преземени од Министерството и Агенцијата за унапредување на постапките за спроведување на програмите за финансиска поддршка и државната помош, преземени активности и

- опис на преземени активности на Министерството и Агенцијата за комуникација и публицистички програми за финансиска поддршка.

(3) Годишкиот извештај од ставот (1) на овој член Министерството го доставува најдоцна до 31 март во тековната за претходната година.

Годишен земјоделски извештај

Член 17

(1) Министерството објавува годишен земјоделски извештај.

(2) Годишкиот земјоделски извештај се објавува еднаш во годината на веб страницата на Министерството, но не подоцна од 30 септември во тековната за претходната година.

(3) Годишниот земјоделски извештај особено содржи анализа на состојбите во земјоделството и руралниот развој и преземените активности за спроведување на политиките во претходната година, како и тековните политики за развој на земјоделството и рурален развој од членот 3 став (2) на овој закон.

III. ПАРТНЕРСТВО

Социјални и економски партнери

Член 18

(1) За потребите на планирањето, следењето и спроведувањето на националната земјоделска политика, Министерството воспоставува партнерство со социјални и економски партнери од областа на земјоделството.

(2) Партерство од ставот (1) на овој член се оставува преку:

- Советот за земјоделство и рурален развој,
- потсекторските постојани групи,
- Меѓуресорското тело за рурален развој и
- Комитетот за следење на повеќегодишната програма за користење на финансиските средства од инструментот за претпристајна помош за развој на земјоделството и руралниот развој од Европската унија.

(3) Министерството технички ја поддржува работата на телата од ставот (2) на овој член и ги сноси административните и финансиските трошоци за нивната работа.

Совет за земјоделство и рурален развој

Член 19

Владата, на предлог на министерот, формира Совет за земјоделство и рурален развој (во натамошниот текст: Советот) заради остварување на следниве надлежности:

- врши работи на консултативен механизам за политики, планови и програми за развој на земјоделството и руралниот развој и да дава мислење по однос на постигнати резултати од спроведувањето на мерките и инструментите за развој на земјоделството и руралниот развој,

- обезбедува континуирана комуникација меѓу Министерството и социјалните и економските партнери кои се вклучени во спроведување на мерките и инструментите за развој на земјоделството и руралниот развој заради постигнување консензус по одделни прашања од областа на земјоделството и руралниот развој, а освен тоа од областа на уредување на земјоделските пазари,

- ги разгледува и усвојува годишните програми за работа на потсекторските постојани групи и оперативни програми за техничка поддршка од интерес на одделни земјоделски производи или група производи,

- да ги следи анализите на состојбите и препораките на образовни и научни институции, анализите за спроведување на политиките од областа на земјоделството и руралниот развој

- врши и други работи во врска со планирањето и спроведувањето на целите за развој на земјоделството и руралниот развој.

Работа на Советот

Член 20

(1) Советот донесува Деловник за работа.

(2) Советот одржува редовни состаноци најмалку еднаш во годината.

Членство во Советот

Член 21

(1) Советот е составен од:

- претседателите на потсекторските постојани групи,
- по еден претставник од три најголеми национални здруженија на земјоделски производители по број на членови,

- по еден претставник од двете најголеми здруженија на преработувачи,
- по еден претставник од стопанските комори,
- по еден претставник од високообразовните и научните институции од областа на земјоделството,
- еден претставник од здружение на потрошувачи,
- еден претставник од здружение на единици на локалната самоуправа и
- еден претставник од здруженија за заштита на животната средина.

(2) Со Советот раководи министерот.

(3) Членови на Советот не смеат да бидат државни службеници и нивниот мандат е во траење од две години со право на повторен избор.

(4) Членовите на Советот од ставот (1) алинеи 2 и 3 на овој член задолжително се претставници од здруженијата евидентирани во Министерството согласно со членот 24 од овој закон.

Потсекторски постојани групи

Член 22

(1) Министерот формира потсекторски постојани групи за уредување на земјоделски пазари на одделни земјоделски производи или групи на производи.

(2) Потсекторски постојани групи ги остваруваат следниве задачи:

- даваат мислења и ставови по прашања кои произлегуваат од уредувањето на земјоделските пазари,

- врши работи на консултативен механизам за креирање на политики, планови и програми за развој на земјоделски пазари по одделни земјоделски производи или групи на производи,

- го поддржуваат процесот на континуирана комуникација меѓу учесниците на земјоделските пазари на одделни земјоделски производи или групи на производи во поглед на понуда, побарувачка и цени за земјоделски производи,

- промовираат усогласување по прашања кои произлегуваат од уредувањето на земјоделски пазари по одделни земјоделски производи или групи на производи,

- ги утврдуваат количините на понудата и побарувачката и обсегот на откупните цени на земјоделски производи за тековната производствена година или производна сезона, земајќи ги предвид и препораките од образовни и научни институции и ги доставува до Советот најдоцна до април во тековната календарска година,

- предлагаат решенија за надминување на одредени пазарни состојби на страна на понудата, побарувачката или ценовната состојба и

- изработуваат оперативна програма за техничка поддршка од интерес на одделни земјоделски производи или групи на производи, најдоцна до 30 септември во тековната година за реализација во наредната година.

(3) Потсекторските работни групи мислењата и ставовите ги изјавуваат во форма на заклучок.

(4) Потсекторските постојани групи се формираат за следниве земјоделски производи или групи на производи:

- житни култури,
- тутун и други индустриски култури,

- млеко,
- месо (говедско, свинско, овчо, козјо и живинско),
- несилки и јајца,
- грозје и вино,
- овошје,
- зеленчук,
- мед и
- цвеќе и украсни дрва.

(5) Потсекторската постојана група за грозје и вино при утврдување на колочините на понуда и побарувачка на винско грозје, како и ценовната состојба ќе ги имаат предвид препорачаните и одобрени сорти на винско грозје согласно со Законот за виното со препорачана шеќерност по групи на сорти на грозје, и тоа:

- 22 шеќерни единици за прва група,
- 20 шеќерни единици за втора група,
- 18 шеќерни единици за трета група и
- 16 шеќерни единици за четврта група.

(6) Потсекторските постојани групи може да се формираат и за други земјоделски производи или групи на производи.

(7) Работата на потсекторските постојани групи се спроведува преку годишна програма за работа на потсекторски постојани групи која се изготвува најдоцна до 30 ноември од тековната година за реализација во наредната година.

(8) Потсекторските постојани групи донесуваат деловник за работа.

(9) Министерот ја пропишува формата и содржината на годишна програма за работа на потсекторските постојани групи и на оперативната програма за техничка поддршка.

Членство во потсекторските постојани групи

Член 23

(1) Потсекторската постојана група е составена од членови со право на глас и членови со советодавна улога без право на глас.

(2) Членовите со право на глас се номинирани претставници од здруженијата од областа на:

- земјоделското производство,
- преработката на земјоделски производи и
- трговијата со земјоделски производи.

(3) Членови со советодавна улога без право на глас се по еден номиниран претставник од:

- високообразовните институции од соодветната област на земјоделството,
- научните институции од соодветната област на земјоделството,
- здружение на потрошувачи и
- Агенцијата за поттикнување на развојот на земјоделството.

(4) Членовите на потсекторската постојана група од ставот (2) на овој член задолжително се претставници од економските партнери евидентирани во Министерството согласно со членот 24 од овој закон, доколку најмалку 200 члена од бројот на членови од членот 24 став (3) точка а), односно најмалку три члена од бројот на членови од членот 24 став (3) точки б) и г) на овој закон претежно се занимаваат со производство на соодветниот земјоделски производ или групи на производи за кој е формирана потсекторската постојана група.

(5) Еден субјект може да номинира најмногу четири члена во една потсекторска постојана група.

(6) Со потсекторската постојана група раководи претседател.

(7) Претседателот се избира од редот на членовите на потсекторската постојана група со право на глас и со мандат од една година без право на последователен

избор. За претседател на потсекторската постојана група не може да биде избрано лице кое потекнува од областа од ставот (2) на овој член од која потекнувал претходниот претседател.

(8) Секретар на потсекторската постојана група е член на потсекторската постојана група со право на глас од Министерството и е именуван од министерот со посебно решение. Секретарот ги закажува седниците на потсекторската постојана група по сопствена иницијатива или по барање на претседателот и се грижи за спроведување на заклучоците.

(9) Членови на подсекторска постојана група не можат да бидат државни службеници, освен секретарот и претставниците од Агенцијата за поттикнување на развојот на земјоделството.

(10) Членот на потсекторската постојана група кој е избран за претседател го задржува правото на глас за времетраење на мандатот. По истекот на мандатот претседателот продолжува со членството во потсекторската постојана група.

Евиденција на социјални и економски партнери

Член 24

(1) За социјалните и економските партнери со кои се воспоставува и остварува партнерство, Министерството води евиденција.

(2) Социјални и економски партнери за кои се води евиденција во Министерството се:

- a) социјални партнери - здруженија на граѓани кои се основани за унапредување на социјален интерес од областа на:

- заштита на животната средина, агробиодиверзитет,
- заштита на природното, културното и традиционалното наследство на руралните средини,
- заштита на интересите и улогата на млади земјоделски производители, или жени земјоделски производители,
- промоција на улогата на руралната жена за развој на земјоделството и руралните средини,
- заштита на интересите на жителите на руралните средини за подобрување на квалитет на животот на руралното население и
- заштита на интересите на работниците во земјоделското производство и

- b) економски партнери - здруженија на граѓани кои се основани за унапредување на економските интереси на земјоделските производители, преработка на земјоделски производи или трговци со земјоделски производи, задруги и задружни сојузи од областа на земјоделското производство и групации во рамките на стопанските комори од областа на земјоделската дејност и преработка на земјоделски производи.

(3) Економските партнери од ставот (2) точка б) на овој член за да бидат евидентирани во Министерството треба да ги исполнуваат следниве дополнителни услови за:

- a) здруженија на земјоделски производители со број на членови од најмалку 1.000 земјоделски стопанства евидентирани во ЕРЗС;

- b) здруженија на преработувачи или трговци со земјоделски производи со број на членови од најмалку десет правни лица со претежна дејност преработка или трговија на земјоделски производи;

- b) задруги и задружни сојузи од областа на земјоделско производство да остваруваат годишен приход од продажба на земјоделски производи на членовите на задругата од најмалку 6.000.000 денари годишно и

г) групациите во рамките на стопанските комори од областа на земјоделството со десет правни лица кои се занимаваат со земјоделска дејност, преработка или трговија на земјоделски производи.

(4) Начинот за упис и бришење од евидентијата од ставот (1) на овој член и потребната документација ја пропишува министерот.

(5) Областите од ставот (2) на овој член задолжително се наведени во оснивачкиот акт на здружението, статутот како и актите за работа.

Меѓуресорско тело за рурален развој

Член 25

(1) За целите на креирање на интегрирана политика на рурален развој Владата, на предлог на министерот формира Меѓуресорско тело за рурален развој.

(2) Со Меѓуресорското тело за рурален развој раководи државен секретар на Министерството.

(3) Во Меѓуресорското тело за рурален развој членува по еден претставник од:

1) министерствата за:

- земјоделство, шумарство и водостопанство,
- финансии,
- економија,
- локална самоуправа,
- култура,
- труд и социјална политика,
- образование и наука,
- животна средина и просторно планирање и
- транспорт и врски;

2) Секретаријатот за европски прашања и

3) агенциите за:

- финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој и

- поттикнување на развојот на земјоделството.

(4) Претставниците на органите на државната управа и агенциите од ставот (3) на овој член се државни секретари или директори.

(5) Во работата на Меѓуресорското тело за рурален развој по потреба може да се вклучат и претставници од други органи на државната управа, агенции, институции или социјалните и економските партнери.

(6) Меѓуресорското тело за рурален развој ги разгледува и дава мислење по стратешките документи и програмите од областа на финансите, економијата, локалната самоуправа и регионалниот развој, културата, трудот и социјалната политика, образоването и науката, животната средина и просторното планирање, транспортот и врските од аспект на руралниот развој, идентификува прашања и проблеми од областа на руралниот развој, предлага решенија, обезбедува координиран настап и презема други активности поврзани со процесот на креирање и координирање на интегрирана политика на рурален развој.

(7) Меѓуресорското тело за рурален развој донесува Деловник за работа.

(8) Меѓуресорското тело за рурален развој остварува состаноци најмалку двапати годишно и ја информира Владата за својата работа најмалку еднаш во годината најдоцна до 31 декември.

Комитет за следење на повеќегодишната програма за користење на финансиските средства од инструментот за претпристана помош за развој на земјоделството и руралниот развој од Европската унија

Член 26

(1) За целите на следење на ефикасноста и квалитетот на спроведувањето на повеќегодишната програма за користење на финансиските средства од инструментот за претпристана помош за развој на земјоделство-

то и руралниот развој од Европската унија Владата, на предлог на министерот, формира Комитет за следење на повеќегодишната програма за користење на финансиските средства од инструментот за претпристана помош за развој на земјоделството и руралниот развој.

(2) Одредбите за составот и бројот на членовите на Комитетот од ставот (1) на овој член, правилата и процедурите за негова работа се утврдени согласно со меѓународните договори склучени за искористување на средствата од претпристаната помош на Европската унија.

IV. ПОЛИТИКА ЗА УРЕДУВАЊЕ И ПОДДРШКА НА ПАЗАРИТЕ СО ЗЕМЈОДЕЛСКИ ПРОИЗВОДИ

Политика за уредување и поддршка на пазарите со земјоделски производи

Член 27

(1) Политиката за уредување и поддршка на пазарите со земјоделски производи се спроведува преку следниве мерки:

- уредување на условите и начинот за вршење на трговија со земјоделски производи со цел за зачувување на конкурентските услови и договорните односи во процесот на додадена вредност и

- пазарна поддршка со цел за надминување на пазарните нарушувања и обезбедување на стабилност на доходот на земјоделските производители.

(2) Мерки на пазарната поддршка од ставот (1) алинеја 2 на овој член се:

- 1) интервенциски мерки;
- 2) мерки за поттикнување на потрошувачка и
- 3) мерки за заштита на пазарот.

Финансиски гаранции

Член 28

(1) Субјектите на кои се однесуваат мерките за уредување и поддршка на пазарите со земјоделски производи од делот IV на овој закон, на барање на Министерството, можат да дадат финансиски и друг вид гаранции за исполнување на одредени обврски поврзани со мерките за уредување на пазарите на земјоделски производи.

(2) Доколку обврската поради која е дадена финансиската и друг вид гаранција од ставот (1) на овој член е исполнета, депозитот се враќа.

(3) Видот на гаранцијата и висината на финансиската и на друг вид гаранција од ставот (1) на овој член ја пропишува министерот.

1. Уредување на условите и начин за вршење на трговија со земјоделски производи

Трговија со земјоделски производи

Член 29

(1) Трговијата со земјоделски производи се врши под услови и на начин од членовите 30, 31, 32, 33, 34, 35 и 36 на овој закон.

(2) За се што не е уредено со овој закон важат одредбите од Законот за трговија, Законот за облигациите односи и Царинскиот закон.

Продажба на земјоделски производи

Член 30

(1) Продажбата на земјоделски производи може да се врши директно од земјоделското стопанство, на пазарите на мало и големо за земјоделски производи,

продажба од мобилна тезга, продажба на саеми, продажба преку интернет, продажба на места за откуп (во натамошен текст: откупни центри), продажба на собирни места и продажба на добиточни пазари.

(2) Продажбата од ставот (1) на овој член може да ја вршат:

- земјоделски стопанства,
- трговски друштва со примарна дејност производство на земјоделски производи и трговија со земјоделски производи,
- земјоделски задруги со примарна дејност производство на земјоделски производи,
- земјоделски задруги со примарна дејност трговија со земјоделски производи и
- организации на производители.

(3) Од земјоделски имот може да се продаваат земјоделски производи произведени од земјоделското стопанство и производи од дополнителна дејност на земјоделското стопанство наменети за крајна потрошувачка.

(4) Продажбата на земјоделски производи од земјоделски имот може да ја врши носителот на земјоделското стопанство или лице кое е член на семејното земјоделско стопанство и кое е овластено од носителот на земјоделското стопанство.

(5) Продажбата од семејно земјоделско стопанство се врши под условите пропишани од членот 83 на овој закон.

Откуп на земјоделски производи

Член 31

(1) Откуп на земјоделски производи, освен тутун, се врши во вид на трговија на големо, откуп за преработка на земјоделски производи и откуп за сопствени потреби доколку се врши на откупно место согласно одредбите од овој закон, а за се што не е уредено во овој закон согласно со Законот за трговија.

(2) Откуп на земјоделски производи можат да вршат само правни лица кои се регистрирани за преработка на земјоделски производи и правни лица кои се регистрирани за вршење на трговија со земјоделски производи и запишани во Регистарот на откупувачи на земјоделски производи што се води при Министерството.

(3) Откупот на земјоделски производи се врши само на откупни места одредени од откупувачот кои ги исполнуваат условите согласно со членовите 31, 32, 33 и 34 од овој закон и за кои го известили Министерството во рок од најмалку 30 дена пред почетокот на откупот на предвиденото откупно место.

(4) На секое откупно место задолжително се истакнуваат цените за секоја категорија на квалитет на земјоделските производи кои се предмет на откуп и тоа најмалку десет дена пред започнувањето на откупот на земјоделските производи.

(5) Откупот се врши со писмен договор за производна година склучен за минимум 50% од реализираните количини, најмалку 45 дена пред вршењето на откупот и писмен договор склучен на местото на откуп за останатите количини, во форма и содржина согласно со членот 32 од овој закон.

(6) Покрај условите од ставовите (2), (3) и (4) на овој член откупувачите треба да ги исполнуваат и следниве услови:

- да имаат соодветна големина на правното лице и шифра на дејност,
- да имаат ликвидност во смисла на расположливи финансиски средства за откуп на земјоделски производи,
- солвентност во смисла на намирени обврски за откуп на земјоделски производи,

- да располагаат со соодветни објекти за преземање, сортирање, складирање и чување на земјоделските производи и опремата и

- да имаат склучени договори за трговија на големо на откупените земјоделски производи, доколку откупот го вршат правни лица кои се регистрирани за вршење на трговија со земјоделски производи.

(7) Поблиските услови од ставовите (3) и (6) на овој член ги пропишува министерот.

(8) Откупувачот е должен најдоцна до 31 март во тековната година до Министерството да достави податоци за планираниот количини за откуп на земјоделски производи до 31 март наредната година, како и податоци за реализиран откуп за претходната година.

(9) Видот на податоците од ставот (8) на овој член, начинот на доставување, формата и образецот за доставување ги пропишува министерот.

Форма и содржина на договор за откуп на земјоделски производи

Член 32

(1) Договорот за откуп на земјоделски производи (во натамошниот текст: договорот) се склучува во писмена форма.

(2) Договорот од ставот (1) на овој член особено содржи:

- вид на производ и квалитет,
- цена и количина на производот,
- времетраење на договорот,
- локација и време на предавање на предметот од договорот,
- начин и рок на исплата и
- одредби за престанување и раскинување на договорот.

(3) Договорот се однесува за една или повеќе производни години.

(4) Исплатата на откупените земјоделски производи откупувачот е должен да го изврши во рок од 30 дена од денот на откупот, односно предавање на земјоделскиот производ во откупни центри.

(5) По исклучок на ставот (4) на овој член, договорот може да предвидува авансна исплата со исплата на остаток од вредноста на производот најдоцна до 180 дена од денот на откупот или исплата на средства во висина до 20% од вредноста на производот во рок од 20 дена од денот на откупот и рокот на исплата на остаток од вредноста не подолг од 180 дена од денот на откупот.

(6) Договорот се изготвува во пет примероци од кој еден примерок задолжително се приложува до Министерството преку подрачните единици на Министерството во рок од осум дена од денот на склучувањето на договорот.

(7) Откупувачот е должен да го извести Министерството за секоја измена на одредбите од договорот во рок не подолг од осум дена од настанатата измена.

(8) Измена на договорот од ставот (1) на овој член договорните страни можат да извршат најдоцна десет дена пред предавање на производот од договорот.

(9) Производителот не смее да склучува договор за количини на даден земјоделски производ за кои има склучено договор со друг откупувач.

(10) Доколку цената од ставот (2) на овој член се одредува како опсег на минимална и максимална цена, износот на опсегот на договорната цена се пресметува како:

- 40% од минималната цена за минимални цени до 10 денари по единица производ,

- 30% од минималната цена за минимални цени од 10 до 20 денари по единица производ и
- 20% од минималната цена за минимални цени над 20 денари по единица производ.

(11) Точниот износ на цената од ставот (10) на овој член се утврдува најдоцна на денот на откупот на земјоделските производи во рамките на договорениот обсег имајќи ја предвид пазарната цена на производот.

(12) Во случај кога пазарната цена е повисока од максималната цена во рамките на договорениот обсег, откупната цена е максималната во договорениот опсег.

(13) Во случај кога пазарната цена е пониска од минималната цената во рамките на договорениот опсег, откупната цена е минималната во договорениот опсег.

(14) Пазарната цена е цена на земјоделските производи на пазарите во Република Македонија за која се води евидентија во Министерството согласно со Земјоделскиот пазарен информативен систем.

Упис во Регистарот на откупувачи

Член 33

(1) Министерството воспоставува и води Регистар на откупувачи на земјоделски производи, освен тутун.

(2) За упис во Регистарот од ставот (1) на овој член се поднесува барање за упис до Министерството.

(3) Барањето од ставот (2) на овој член се поднесува на пропишан образец со потребна придружна документација за докажување на исполнетоста на условите од членот 31 на овој закон.

(4) Образецот на барањето и потребната придружна документација од ставот (3) на овој член ги пропишува министерот.

(5) Во случај кога барањето од ставот (1) на овој член е непотполно или неразбираливо, барателот по писмен пат се известува за неправилностите и му се утврдува рок од најмногу 15 дена за отстранување на неправилностите.

(6) Доколку во утврдениот рок од ставот (5) на овој член, барателот не ги отстрани неправилностите, барањето ќе се отфрли.

(7) По утврдување на исполнетост на условите од членот 31 на овој закон, министерот донесува решение за упис во Регистарот од ставот (1) на овој член.

(8) Решението од ставот (7) на овој член се донесува најдоцна во рок од 30 дена од приемот на барањето.

(9) Органот надлежен за инспекциски надзор од овој закон, по уписот на откупувачите во Регистарот, секоја година во периодот од 1 до 31 мај ја утврдува исполнетоста на условите од членот 31 на овој закон од страна на запишаните откупувачи.

Начин на водење на Регистарот на откупувачи на земјоделски производи

Член 34

(1) Регистарот на откупувачи на земјоделски производи се води во електронска форма и ги содржи податоците од барањето за упис од членовите 31 и 33 на овој закон.

(2) Покрај податоците од ставот (1) на овој член во Регистарот задолжително се регистрираат сите промени на запишаната состојба.

(3) За промените од ставот (2) на овој член регистрираните откупувачи се должни да го известат Министерството во рок од 15 дена од денот на настапувањето на промената.

Бришење од Регистарот на откупувачи на земјоделски производи

Член 35

(1) Министерот со решение ги брише регистрираните откупувачи од Регистарот од членот 33 на овој закон во следниве случаи:

- по писмено барање од органот на управување на регистрираниот откупувач,
- при објавување на ликвидација или отворена стечајна постапка,
- доколку се утврди дека откупувачот е регистриран врз основа на неточни податоци и
- кога ќе престане да ги исполнува условите од членот 31 на овој закон.

(2) Против решението од ставот (1) на овој член откупувачот има право на жалба до второстепената комисија при Владата надлежна за решавање на управни работи од втор степен од областа на земјоделството, шумарството и водостопанството.

(3) По правосилноста на решението од ставот (1) на овој член откупувачот се брише од Регистарот на откупувачи.

Регистар на увозници на одделни земјоделски производи

Член 36

(1) Правните лица кои увезуваат одделни земјоделски производи (во натамошниот текст: увозници) со цел да ги продаваат во првобитна, доработена или во преработена форма се регистрираат во Регистарот на увозници на одделни земјоделски производи.

(2) Услови за упис во регистарот на увозници на одделни земјоделски производи се:

- да имаат соодветна големина на правното лице и шифра на дејност,
- солвентност во смисла на намирени обврски за откуп на земјоделски производи,
- да располагаат со соодветни објекти за преземање, сортирање, складирање и чување на земјоделски производ и опрема и
- да имаат склучени договори за продажба на увезените земјоделски производи доколку не се наменети за сопствена преработка.

(3) На барање на Министерството, покрај условите од ставот (2) на овој член, увозниците на одделни земјоделски производи треба да достават доказ за ликвидност во работењето во вид на банкарски гаранции.

(4) Условите од ставовите (2) и (3) на овој член поблиску ги пропишува министерот.

(5) Постапката за упис, начинот на водење и бришење од регистарот на увозници на одделни земјоделски производи се врши согласно со членовите 33, 34 и 35 од овој закон.

(6) Владата на предлог на министерот ги пропишува одделните земјоделски производи од ставот (1) на овој член.

2. Мерки за стабилизација на пазарите на земјоделски производи

Интервенциски мерки

Член 37

(1) Интервенциските мерки се наменети за стабилизација на пазарите на земјоделски производи и можат да се воведат кога настанува нарушување меѓу понудата и побарувачката на домашниот пазар на земјоделски производи.

(2) Мерките од ставот (1) на овој член можат да се реализираат по пат на:

- интервентен откуп и
- поддршка за складирање.

(3) Мерките од ставот (2) на овој член се однесуваат на пченица од домашно производство.

(4) Владата на предлог на министерот, може да определи и други земјоделски производи за кои се однесуваат мерките од ставот (2) на овој член.

Интервентен откуп

Член 38

(1) Заради стабилизирање и уредување на пазарот со пченица, а за потребите на стоковите резерви, под услови и постапка пропишани со овој закон се врши интервентен откуп на пченица.

(2) Интервентниот откуп може да се врши само на пченица која е произведена во Република Македонија и која ги исполнува условите и критериумите за интервентен откуп пропишани со овој закон.

Надлежен орган

Член 39

(1) Спроведувањето на интервентниот откуп на пченицата го врши Министерството, преку Агенцијата и Агенцијата за стокови резерви.

(2) Агенцијата ја спроведува постапката за избор на прифатливи понудувачи, согласно со одредбите од овој закон.

(3) Агенцијата за стокови резерви склучува договори за набавка на пченица со избраните понудувачи од ставот (2) на овој член.

Интервентна цена

Член 40

(1) Набавката од членот 39 став (3) на овој закон се врши по интервентна цена.

(2) Владата, на предлог на Министерството, ја утврдува висината на интервентната цена на пченицата во рамките на просечните производни трошоци за производство на килограм пченица за дадената производна сезона.

(3) Пазарната цена е просечна месечна откупна цена на пченица на пазарите во Република Македонија која се води согласно со Земјоделскиот пазарен информативен систем.

(4) Доколку пазарната цена е повисока од просечните производни трошоци, не се врши интервентен откуп.

(5) Просечните производни трошоци се утврдуваат врз основа на податоците од мрежата на сметководствени податоци од земјоделски стопанства.

(6) Разликата меѓу интервентната и пазарната цена за откупената пченица се обезбедува со програмите од членот 7 став (3) на овој закон.

Оглас и понуди за интервентен откуп

Член 41

(1) Агенцијата за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој, на барање на Агенцијата за стокови резерви објавува оглас за прибирање на понуди за интервентен откуп на пченица.

(2) Јавниот оглас задолжително содржи:

- вид и квалитет на пченицата,
- вкупна количина на пченица која ќе биде откупена,
- услови кои треба да ги исполнуваат понудувачите во однос на организациона форма и големина на производните капацитети,

- критериуми за избор на прифатливи понудувачи,
- локација на складиштата,
- потребна документација,
- начин и рок на доставување на понудата и
- други потребни податоци.

Услови

Член 42

(1) Право на учество на огласот од членот 41 на овој закон имаат земјоделските стопанства регистрирани во ЕРЗС.

(2) Земјоделски стопанства можат да ги понудат само количините на сопствената произведена пченица на површините пријавени во ЕРЗС за дадената производна сезона.

(3) Минималната количина која може да биде понудена од еден понудувач е 10.000 килограми, а максималната 50.000 килограми пченица.

(4) Критериум врз основа на кој ќе се врши изборот на прифатливи понудувачи е времето на поднесување на комплетна понуда.

(5) Во случај на поголем број на прифатливи понуди од огласените количини, се избира понудата на понудувачите кои порано поднеле комплетна понуда во рамките на рокот за поднесување.

Постапка за избор и известување по понудите за интервентен откуп

Член 43

(1) Директорот на Агенцијата донесува решение за избор на прифатливи понудувачи по објавениот јавен оглас.

(2) Решението од ставот (1) на овој член задолжително содржи име и презиме на понудувачот, адреса на понудувачот и количина на пченицата за интервентен откуп.

(3) Против решението на директорот на Агенцијата, нездадоволниот понудувач има право на жалба до Комисијата на Владата за решавање во управна постапка во втор степен од областа на земјоделството, шумарството и водостопанството.

(4) По конечноста на решението од ставот (1) на овој член Агенцијата за стокови резерви склучува договори за набавка на пченица со избраните понудувачи на пченица за интервентен откуп.

Поддршка за складирање

Член 44

(1) Поддршка за складирање значи обезбедување на пониска цена за складирање или покривање на трошоците за складирање на одделни земјоделски производи.

(2) Постапката за доделување на финансиската поддршка од ставот (1) на овој член и потребната документација, корисниците, висина на поддршката, условите за складирање и видот и квалитетот на производите ги пропишува Владата на предлог на министерот.

Мерки за поттикнување на потрошувачката

Член 45

(1) Мерките за поттикнување на потрошувачката на свежо овошје и зеленчук и млеко и млечни производи се насочени кон подобрување на квалитетот на исхраната на лица под 18 години, лица изложени на социјални ризици по здравјето и ризици од сиромаштија, вклучени во државниот образовен, здравствен и социјален систем.

(2) Мерки за поттикнување на потрошувачката на свежо овошје и зеленчук и млеко и млечни производи се:

- откуп на свеж зеленчук и овошје и млеко и млечни производи произведени во Република Македонија и
- пакување и дистрибуција на откупените производи.

(3) За остварување на целите од ставот (1) на овој член Владата, на предлог на министерот, донесува програма за поттикнување на потрошувачката на свежо овошје и зеленчук и млеко и млечни производи.

(4) Програмата од ставот (3) на овој член содржи:

- вид и квалитет на производот,
- количини на производот,
- временски рокови за реализација на мерките од ставот (2) на овој член,
- финансиски средства потребни за реализација на мерките од ставот (2) на овој член и
- корисниците од ставот (1) на овој член.

(5) Постапката за откуп, пакување и дистрибуција на откупените производи ја спроведува Агенцијата, согласно со Законот за јавни набавки.

(6) Набавените производи согласно со ставот (5) од овој закон, без надоместок, со договор ги доделува на корисниците утврдени во програмата од ставот (4) на овој член.

2. Мерки за заштита на пазарот

Посебни мерки

Член 46

(1) При опасност од сериозни нарушувања на пазарот со земјоделски производи, кои можат да ги загрозат целите на националната земјоделска политика, Владата може да воведе посебни мерки за заштита на пазарот во период додека не помине нарушувањето или опасноста од нарушување на пазарот.

(2) Посебни мерки за заштита на пазарот се:

- пропишување на дополнителни увозни давачки над минимална цена на граница и
- врзување на количини на увоз на одредени земјоделски производи со откупот на земјоделски производи произведени во Република Македонија.

(3) Минималната цена на граница од ставот (2) алинеја 1 на овој член ја утврдува Владата, на предлог на Министерството за финансии за посебни земјоделски производи во услови на нарушување на домашниот пазар.

(4) Владата на предлог на министерот ги утврдува производите и односот на количините од ставот (2) алинеја 2 на овој член.

V. ПОЛИТИКА НА ДИРЕКТНИ ПЛАЌАЊА

Директни плаќања

Член 47

(1) Директните плаќања се мерка за поддршка на доходот на земјоделските стопанства.

(2) Директните плаќања се исплаќаат на земјоделските стопанства и тоа по површина земјоделско земјиште, единица земјоделски производ и грло добиток.

(3) Висината на директните плаќања од ставот (2) на овој член се утврдува во зависност од видот на културата, видот, класата и квалитетот на земјоделскиот производ и видот на добитокот.

(4) Правото на директни плаќања може да се ограничи со располагање на минимум површина земјоделско земјиште и/или број на минимум грла добиток и/или минимум единица земјоделски производ од страна на корисниците од членот 14 на овој закон.

(5) Максималниот износ на директните плаќања по корисник може да се ограничи во зависност од големината на површината на земјоделско земјиште, единицата земјоделски производ и бројот на грла добиток со кој располага корисникот.

(6) Поблиските критериуми од ставовите (2), (3) и (4) на овој член, корисниците од членот 14 на овој закон по одделни мерки, максималните износи од ставот (5) на овој член и начинот на директните плаќања, годишно ги пропишува Владата на предлог на министерот.

Интегриран систем за администрација и контрола

Член 48

(1) Спроведувањето на мерките на директни плаќања може да се врши преку интегриран систем на администрација и контрола (во натамошниот текст: ИСАК) кој овозможува усогласено функционирање и непречена размена на податоци меѓу следниве елементи на системот:

- компјутерска база на податоци од барањата за директни плаќања на земјоделските стопанства во тековната година и најмалку четири претходни години,

- систем за идентификација на земјишни парцели кој функционира на ниво на референтна парцела, воспоставен врз основа на карти, катастарски документи или друга картографска документација и чија употреба е овозможена преку технологија на компјутеризиран географички информативен систем, вклучително воздушни или просторни ортоснимки со хомогенизирана стандардна и гарантирана точност најмалку еквивалентна на картографија со размер 1:10.000,

- систем за идентификација и регистрација на правото на директни плаќања кој овозможува верификација на правото на директни плаќања на земјоделското стопанство и вкрстени проверки со податоците од барањето за директни плаќања и од системот за идентификација на земјишни парцели во тековната година и најмалку четири претходни години,

- систем за идентификација и регистрација на животните кој овозможува податоци за бројната состојба на животните по раси и видови,

- барања за директни плаќања,

- контролен систем за утврдување на усогласеност на податоците од барањето со условите за доделување на директните плаќања и

- единствен систем за проверка на идентитетот на секој носител на земјоделско стопанство кој поднесува барање за директни плаќања.

(2) Администрацијата на мерките на директни плаќања вклучува постапки за:

- поднесување на барање за директни плаќања согласно со пропишаните услови,

- административни проверки и контроли на сите барања за директни плаќања, како и контрола на самото место која се изведува на примерок од земјоделски стопанства врз основа на план за избор,

- одобрување на барањето за директни плаќања,

- пресметка на висината на директните плаќања и

- исплата и/или повраток на директните плаќања.

(3) За спроведување на директните плаќања, во зависност од видот на мерките, се применуваат еден или повеќе елементи на ИСАК.

(4) Начинот на функционирање на ИСАК и меѓусебната размена на податоци, како и формата, содржината и начинот на водење на соодветните регистри и бази на податоци ги пропишува министерот.

(5) Начинот на функционирање на елементите на ИСАК во надлежност на Агенцијата ги пропишува директорот на Агенцијата.

(6) Елементи на ИСАК може да се користат и за спроведување на други мерки од политиките на поддршка на земјоделството и руралниот развој.

Вкрстена сообразност за директни плаќања

Член 49

(1) Директните плаќања може да бидат условени со исполнување на задолжителни барања или услови поврзани со заштита на животната средина, здравјето на луѓето, животните и растенијата и благосостојба на животните, како и со исполнување на посебни минимални услови за добра земјоделска пракса и заштита на животната средина пропишани согласно со закон (во најатамошниот текст: вкрстена сообразност).

(2) Врз основа на специфичните карактеристики во однос на почвите и климатските услови, постоечките системи на земјоделско производство, користење на земјоделското земјиште, плодородот, земјоделските производствени пракси и структурата на земјоделските стопанства, министерот пропишува и објавува листа на посебни минимални услови за добра земјоделска пракса и заштита на животната средина од ставот (1) на овој член кои можат да се однесуваат на национално или регионално ниво.

(3) Утврдување на исполнувањето на задолжителните барања или услови и посебните минимални услови од ставот (1) на овој член се врши преку контроли на самото место со употреба на постојните административни и контролни системи од членот 48 на овој закон.

Барање за директни плаќања

Член 50

(1) Барањето за директни плаќања се поднесува секоја година од страна на носителот на земјоделското стопанство и ги содржи следниве групи на податоци потребни за процена на прифатливоста на барањето од аспект на исполнување на пропишаните услови:

- општи податоци за носителот на земјоделското стопанство и видот на мерките на директни плаќања,
- идентификација за сите земјишни парцели и број на повеќегодишни насади со нивно просторно локирање на графички материјал и користење на земјоделското земјиште,
- број и вид на животни и
- други податоци кои се бараат по мерките на директни плаќања.

(2) Барањето за директни плаќања може да претставува и дел од единствено барање со кое ќе бидат опфатени и други видови на поддршка на земјоделството и руралниот развој.

(3) Барањето за директни плаќања во целост или делови од него може да биде повлечено, изменето или дополнето по писмен пат од страна на поднесителот најдојдна во рок од 30 дена од поднесувањето, освен доколку носителот на земјоделското стопанство е веќе информиран од страна на Агенцијата за намерата од изведување на контрола на самото место, или за постоењето на нерегуларност во барањето.

Намалување или исклучување на директните плаќања во случај на неусогласеност со условите од барањето

Член 51

(1) Доколку во постапката од членот 48 став (2) на овој закон се утврди дека земјоделското стопанство не е усогласено со општите услови за прифатливост за дополнување на директните плаќања, или не ги исполнува задолжителните барања или услови и посебните мини-

мални услови од членот 49 на овој закон, целиот или дел од износот на директните плаќања кој е исплатен, или кој треба да биде исплатен за оние мерки каде што се исполнети потребните услови, е предмет на намалување до исклучување на исплатата на директните плаќања.

(2) Процентот на намалување до целосно исклучување од една или неколку видови на поддршка за една или повеќе календарски години, зависи од сериозноста, повторувањето, обемот и времетраењето на утврдената неусогласеност.

(3) Доколку земјоделското стопанство не ги исполни условите од ставот (1) на овој член како резултат на виша сила или исклучителни случаи, земјоделското стопанство има право на директни плаќања за земјоделската површина прифатлива во времето кога се случила вишата сила или исклучителните случаи.

(4) Правото на директни плаќања од ставот (3) на овој член, земјоделското стопанство може да го остави само доколку писмено ја извести Агенцијата за доказите за виша сила или исклучителни случаи во рок од 15 дена од денот на настанот на вишата сила или исклучителните случаи.

Пресметување на висината на директни плаќања по површина земјоделско земјиште

Член 52

Директните плаќања по површина земјоделско земјиште се пресметуваат на користени површини земјоделско земјиште кои земјоделското стопанство ги пријавува во барањето за директни плаќања, согласно со пропишаните услови и барања и не ги надминуваат површините утврдени со административни контроли или контроли на самото место.

Намалување и исклучување на директни плаќања по површина земјоделско земјиште

Член 53

(1) Доколку при контролата на самото место се утврди дека големината на површината на земјоделското земјиште е:

- поголема од големината на површината наведена во барањето за директни плаќања, висината на директните плаќања се пресметува врз основа на големината на површината наведена во барањето,

- помала до 5% од големината на површината наведена во барањето за директни плаќања, висината на директните плаќања се пресметува врз основа на површината утврдена при контролата намалена за износот од утврдената разлика,

- помала меѓу 5% - 30%, или за два хектара од големината на површината наведена во барањето за директни плаќања, висината на директните плаќања се пресметува врз основа на површината утврдена при контролата намалена за износот на утврдената разлика зголемен за два пати и

- помала од 20% - 50% од големината на површината наведена во барањето за директни плаќања, земјоделското стопанство целосно се исклучува од користење на директни плаќања за дадената година.

(2) По примена на намалувањата од ставот (1) на овој член, доколку се утврди разлика меѓу количината на набавено сертифицирано семе согласно со барањето за директни плаќања и вистински употребеното сертифицирано семе:

- меѓу 2% - 5%, износот на директните плаќања за користење на сертифициран семенски материјал, се намалува за 50%

- над 5%, износот на директните плаќања за користење на сертифициран семенски материјал не се исплаќа.

(3) Доколку е поднесено барање за директни плаќања за користење или производство на семенски или саден материјал кој не е вистински употребен, произведен, или официјално сертифициран, земјоделското стопанство се исклучува од директните плаќања за семенски или саден материјал, како и од директните плаќања по површина во годината на поднесување на барањето и во следната година.

Основа за пресметка на директните плаќања по грло добиток

Член 54

(1) Директните плаќања по грло добиток се пресметуваат за број на животни кој не може да биде поголем од бројот наведен во барањето за директни плаќања согласно со пропишаните услови и барања и не го надминува бројот утврден со административна или контрола на самото место.

(2) Како основа за пресметка на директните плаќања по грло добиток може да се користи и условно грло согласно со пропишан коефициент.

(3) Директните плаќања од ставот (1) на овој член се исплаќаат само на земјоделско стопанство кое го задржува истиот број на грла за кои има поднесено барање во периодот на задолжително чување на животните од ставот (7) на овој член.

(4) Земјоделското стопанство го задржува правото на директни плаќања на бројот на животни за кои поднел барање доколку во текот на периодот на задолжително чување на животните од ставот (3) на овој член изврши замена на животните без намалување на нивниот број, вклучително замена меѓу овци и кози доколку за нив е предвиден ист износ на директни плаќања.

(5) Замената од ставот (4) на овој член треба да се изврши во период од 20 дена од настанот поради кој е неопходно да се изврши замена на животните и истите се внесуваат во Систем за идентификација и регистрација на животни не подоцна од три дена од денот на замената. Земјоделското стопанство ја информира Агенцијата за замената на животните во рок од десет дена од извршената замена.

(6) Доколку земјоделското стопанство не ги исполни барањата за задолжителниот период на чување на животните како резултат на виша сила или исклучителни случаи, земјоделското стопанство има право на директни плаќања за бројот на животни во времето на случувањето на вишата сила или исклучителниот случај.

(7) Коефициентот на претворање на бројот на реалните во условните грла од ставот (2) на овој член и пропишаниот период на задолжително чување на животните од ставот (3) на овој член ги пропишува Владата со актот од членот 47 на овој закон.

Намалување и исклучување на директни плаќања по грло

Член 55

(1) Доколку при контрола на самото место се утврди дека бројот на грла, односно број на пчелни семејства е:

- поголем од бројот од барањето за директни плаќања, висината на директните плаќања се пресметува врз основа на бројот на грла, односно пчелни семејства наведени во барањето,

- помал од бројот на грла, односно пчелни семејства во барањето за директни плаќања за најмногу до 10% разлика, висината на директните плаќања која треба да ја добие земјоделското стопанство се намалува за процентот на нерегуларност од ставот (2) на овој член,

- помал од бројот на грла, односно пчелни семејства во барањето за директни плаќања од 10% до 20%, висината на директните плаќања се намалува за процентот на нерегуларност од ставот (2) на овој член зголемен за два пати и

- помал од бројот на грла, односно пчелни семејства во барањето за директни плаќања од 20% до 30%, земјоделското стопанство целосно се исклучува од користење на директни плаќања за дадената година.

(2) Процентот на нерегуларност се пресметува како однос меѓу бројот на откриени нерегуларни грла и вкупниот број на грла утврден со контролите.

(3) Намалувањето и исклучувањето на директните плаќања од ставот (1) на овој член нема да се примени во случаи кога како резултат на природни влијанија потврдени од официјалната ветеринарна служба како што се: смрт на животното или последици од болест и смрт на животното како резултат на несрекен случај за кој не е одговорен носителот на земјоделското стопанство, истиот не е во состојба да ги исполни барањата за задолжителниот период на чување на животните.

(4) Одредбите од ставот (3) на овој член се применуваат само доколку земјоделското стопанство писмено ја извести Агенцијата за намалување на бројот на животните најдоцна во рок од десет дена од денот на намалувањето.

Намалување и исклучување на директни плаќања во случај на неусогласеност со намера

Член 56

Во случај кога е утврдена разлика меѓу податоците утврдени со административна контрола или контролата на самото место и податоците од барањата на едно земјоделско стопанство за директни плаќања и истата е поголема од 30%, или над 1.000.000 денари, земјоделското стопанство се исклучува од директни плаќања за тековната година и за наредните три години.

Намалување и исклучување на директни плаќања за вкрстена сообразност

Член 57

(1) Вкупниот износ на директни плаќања се намалува при несообразност со задолжителните барања или услови и посебни минимални услови за вкрстена сообразност од членот 49 на овој закон, во случај на:

- несообразност по прв пат од 1% до 5%,

- повторена несообразност до 15%, при што процентот од алинејата 1 на овој став од првата несообразност се зголемува за три пати при секоја следна несообразност до максимални кумулативни 15% после што се понишува во несообразност од алинејата 3 на овој став и

- неусогласеност од намера согласно со критериумите на сериозноста, повторувањето, обемот и времетраењето на евидентираната несообразност, над 20% се до целосно исклучување од една или повеќе видови на поддршка за една или повеќе години.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, во случај на отстапувања од помал обем кој не претставуваат ризик по јавното здравје на лубето или животните процент според критериумите на сериозноста, повторувањето, обемот и времетраењето на евидентираната неусогласеност, нема да се изврши намалување на износот на директни плаќања.

(3) Агенцијата го известува земјоделското стопанство за утврденото отстапување од вкрстената сообразност од помал обем, како и за обврската за преземање на активности за нивно надминување во рок не подолг од 31 декември во тековната годината во која е утврдена несообразноста.

(4) Доколку после известувањето од ставот (3) на овој член земјоделското стопанство не преземе активности за надминување на несообразноста се применува намалување или исклучување на директните плаќања согласно со ставот (1) алинеја 1 на овој член.

Исклучоци од примена на намалување и исклучување на директните плаќања

Член 58

Намалување или исклучување на директните плаќања нема да се примени кога земјоделското стопанство има поднесено точни податоци или кога ќе докаже дека нема направено грешка.

Пресметување на висината на директни плаќања по единица производ

Член 59

(1) Директни плаќања по единица производ се пресметуваат по количина произведен и продаден земјоделски производ на правни лица кои се занимаваат со откуп, преработка и трговија на примарни земјоделски производи, услуги за колење и правни лица за производство на материјали за земјоделско производство и се регистрирани во соодветен регистар во Министерството.

(2) Директните плаќања од ставот (1) на овој член се пресметуваат врз основа на споредни податоци доставени од земјоделските стопанства и правните лица од ставот (1) на овој член.

Доставување на податоци од страна на правни лица

Член 60

(1) Кога заради остварување на правото на земјоделските стопанства на директни плаќања се неопходни податоците од правните лица од членот 59 став (1) на овој закон, истите се должни да ги достават податоците во рокот утврден во актот од членот 47 став (6) на овој закон.

(2) Доколку правните лица од ставот (1) на овој член со намера или од небрежност по втор пат прават нерегуларности на лажно пријавување на податоци, истите ќе бидат исклучени од доставување на податоци за потребите на директните плаќања во период од една година.

Исплата на директни плаќања

Член 61

(1) Исплатата на директните плаќања не може да се изврши пред да се утврди дека корисникот ги исполнува условите за доделување на директни плаќања.

(2) Исплатите се вршат директно на земјоделските стопанства, во тековната календарска година, или во случај на недостаток на финансиски средства или поради продолжено траење на административните постапки од објективни причини, најдоцна до 30 јуни следната календарска година.

(3) Агенцијата е должна да го извести земјоделското стопанство за извршената исплата најдоцна еден месец по завршување на роковите за реализација на исплатите од ставот (2) на овој член.

VI. ПОЛИТИКА ЗА РУРАЛЕН РАЗВОЈ

Општи принципи

Член 62

(1) Политиката за рурален развој се реализира за остварување на приоритетните цели за решавање на развојните состојби во руралните средини и за поттикнување на можностите и искористување на предностите за рурален развој.

(2) Преку политиката за рурален развој се остваруваат следниве приоритети:

- зголемување на конкурентската способност на земјоделскиот и на шумарскиот сектор,
- заштита и унапредување на животната средина и руралните предели,
- подобрување на квалитетот на живот во руралните средини и поттикнување на диверзификација на економски активности за зголемување на можностите за вработување во руралните средини и
- поттикнување на локален развој на рурални средини.

(3) Приоритетните области од ставот (2) на овој член се инструменти на политиката за рурален развој кои се спроведува преку примена на мерките од членовите 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 86 и 87 на овој закон.

(4) Примената на мерките се одредува согласно со националната програма од членот 7 на овој закон.

(5) Мерките од ставот (3) на овој член се реализираат преку програмата за финансиска поддршка на руралниот развој од членот 7 став (3) на овој закон.

Рурални средини, рурални заедници и рурални региони

Член 63

(1) Рурална средина е подрачје на општина во Република Македонија во која ниедно населено место во општината нема повеќе од 30.000 жители согласно со националниот попис на населението и домаќинствата во Република Македонија или со густина на населеност помала или еднаква на 150 жители на квадратен километар на подрачје на општина.

(2) Во општините каде што едно или повеќе населени места имаат повеќе од 30.000 жители или густина на населеност е поголема од 150 жители на квадратен километар, за рурални средини се сметаат само териториите на населените места во општината кои ги исполнуваат критериумите од ставот (1) на овој член.

(3) Населените места во руралните средини од ставовите (1) и (2) на овој член се рурални заедници.

(4) Руралните заедници од ставот (3) на овој член се делат на следниве категории:

- недостапни рурални заедници, врз основа на оддалеченост од најблиската градска населба,
- заостанати рурални заедници, врз основа на бројот на работоспособното население ангажирано во земјоделска дејност, бројот на активни трговски друштва во однос на пасивни трговски друштва или невработеност во однос на националниот просек и
- депопулациони рурални заедници каде што бројот на жители е помал од 150 согласно со националниот попис на населението и домаќинствата во Република Македонија.

(5) Критериумите од ставовите (1), (2) и (4) на овој член поблиску ги пропишува министерот и објавува список на руралните средини и руралните заедници во Република Македонија во „Службен весник на Република Македонија“. Една рурална заедница може да биде категоризирана во повеќе категории врз основа на ставот (4) од овој член.

(6) Доколку повеќе рурални заедници кои граничат меѓу себе и заедно можат да формираат една географска територија со големина која не надминува 4% од вкупната територија на Република Македонија се категоризирани во најмалку две од категориите од ставот (4) на овој член, руралниот регион се прогласува со посебен закон.

Подрачја со ограничени можности за земјоделска дејност

Член 64

(1) Подрачја со ограничени можности за земјоделска дејност се подрачја со природни и непогодности кои произлегуваат од неповолни климатски услови, висок степен на нагиб на земјоделско земјиште, ниска продуктивност на почвата, или поради специфични непогодности кои ја намалуваат можноста за ефикасно користење на земјоделско земјиште и вршењето на земјоделска дејност.

(2) Согласно со видот на непогодности од ставот (1) на овој член, подрачјата со ограничени можности за земјоделска дејност се делат на следниве категории:

- планински подрачја,
- подрачја со природни непогодности и
- подрачја со специфични непогодности.

(3) Планински подрачја се подрачја кои се наоѓаат над 700 м надморска висина, каде што природните непогодности се предизвикани од посебните климатски услови на големата надморска висина и висок степен на нагиб на земјоделското земјиште.

(4) Подрачја со природни непогодности се подрачја под 700 м надморска висина, каде што природните непогодности се предизвикани од климатските услови или нагибот на земјоделското земјиште или ниската продуктивност на почвата. За подрачја со природни непогодности може да се сметаат и ерозивните подрачја, подрачја подложни на сезонски поплави и бари, трстици и мочуришта.

(5) Подрачја со специфични непогодности се депопулациони рурални заедници од членот 63 на овој закон. За подрачја со специфични непогодности се сметаат и подрачјата во кои вршењето на земјоделска дејност е ограничено во интерес на заштита на животната средина, природата и биолошката разновидност врз основа на законите од областа на заштита и унапредување на животната средина и природата.

(6) Подрачјата од ставот (2) алинеи 2 и 3 на овој член може да се дефинираат за целото обработливо земјоделско земјиште на подрачјето на општината. Подрачјата од ставот (2) на овој член може да се дефинираат на подрачје на населено место.

(7) Земјоделското земјиште под наводнување не спаѓа во категориите од ставот (2) алинеи 2 и 3 на овој член.

(8) Владата на предлог на министерот ги пропишува поблиските критериумите од ставовите (4) и (5) на овој член за дефинирање на подрачјата од ставот (2) алинеи 2 и 3 на овој член, како и условите за определување на целото обработливо земјоделско земјиште на подрачје на општината во категориите од ставот (2) алинеи 2 и 3 на овој член.

(9) Врз основа на критериумите од ставовите (3) и (8) на овој член министерот објавува список на планински подрачја, подрачја со природни непогодности и подрачја со специфични непогодности во Република Македонија во „Службен весник на Република Македонија“.

1. Зголемување на конкурентноста на земјоделското производство

Политика за зголемување на конкурентноста на земјоделското производство

Член 65

(1) Политиката за зголемување на конкурентноста на земјоделското производство се насочени кон:

1) промовирање на знаење и унапредување на човечкиот потенцијал во руралните средини преку помош наменета за:

- обука и информирање на земјоделските производители,

- помош на млади земјоделци за започнување со земјоделска дејност,

- помош за напуштање на вршење на земјоделска дејност и

- советодавни услуги за развој на земјоделството;

2) реструктуирање и развој на физичкиот потенцијал и промовирање на иновативни практики преку поддршка на инвестиции за:

- модернизација на земјоделските стопанства,

- зголемување на економската вредност на шумите,

- преработка и маркетинг на земјоделските производи и

- инфраструктура за создавање на предуслови за развој на земјоделството и заштита од природните непогоди и

3) подобрување на квалитетот на земјоделски производи преку поддршка на економско здружување на земјоделски стопанства за заедничко вршење на земјоделска дејност заради:

- примена на заеднички производни практики за усогласување со стандардите за квалитетот на земјоделските производи,

- производство на земјоделски производи со повисок квалитет,

- воспоставување на групи на производители и

- организирање на информативни и промотивни активности за земјоделски производи.

Обука и информирање на земјоделските производители

Член 66

(1) Помошта за обука на земјоделските производители е наменета за организирање и одржување на курсеви и информативни сесии за усвршување и оспособување на земјоделските производители особено за:

1) успешно организирање и раководење на земјоделското стопанство;

2) воведување на дополнителни дејности на земјоделско стопанство;

3) воведување и употреба на современи технолошки достигнувања и иновативни практики;

4) трансфер на знаења за постигнати научно-истражувачки резултати;

5) користење на информатички технологии за земјоделско производство;

6) примена на пропишаните стандарди од областа на заштита на животната средина, заштита и здравје на луѓето, заштита и здравје на растенијата, заштита на здравјето и благосостојба на животните и примена на хигиенски практики;

7) примена на мерките за поддршка за вршење на земјоделски производни практики за заштита и унапредување на животната средина и руралните предели и

8) воведување на земјоделско производство со примена на повисоки стандарди за квалитет.

(2) Курсевите кои се предмет на поддршка од ставот (1) на овој член мора да се со времетраење од минимум 40 училишни часа, но не повеќе од 200 училишни часа при што еден училишен час е во времетраење од 45 минути. Курсевите мора да се состојат од теоретски и практичен дел од кој практичниот дел треба да сочинува најмалку 30% од времетраењето на курсот.

(3) Помошта од ставот (1) на овој член не е наменета за курсеви кои се финансират во рамките на редовното образование и кои не се наменети за земјоделството и шумарството.

(4) Поддршката за информирање на земјоделски производители е наменета за организирање и одржување на информативни сесии преку семинари, предавања и работилници за трансфер на знаење од една од областите од ставот (1) на овој член. Информативните сесии мора да се со времетраење од минимум 6 часа, но не повеќе од 18 часа. Информативните сесии кои се спроведуваат преку повторување во повеќе населени места не смеат да надминат збирно времетраење од 500 часа.

(5) Корисници на поддршката се земјоделските производители од земјоделските стопанства регистрирани во ЕРЗС.

(6) Поддршката од ставот (1) на овој член се спроведува преку јавните институции од областа на вршење на советодавни услуги и од областа на образоването и научно-истражувачката работа за земјоделство и шумарство и други правни лица кои вршат нестопанска дејност од областа на консултативни, образовни или информативни услуги.

(7) Поддршката од ставот (1) на овој член се доделува во висина до 100% од вредноста на прифатливи трошоци за изработка и печатење на програми, образовни материали, брошури за информативни сесии, трошоци за организирање и спроведување на курсевите и информативните сесии, надоместок за предавачи и надоместок на патни и дневни трошоци на учесниците.

(8) Вкупната вредност на прифатливите трошоци се дефинира во согласност со планираниот број на учесници на курсевите или информативните сесии и се исплаќа делумно или по целосна реализација на курсевите или информативните сесии врз основа на реалниот број на учесници.

(9) Видот на активностите кои се предмет на поддршка, условите за финансирање, дефинирање на корисниците, општите и посебни услови за доделување на поддршката, детален преглед на прифатливи трошоци и начинот и правилата за визуелен идентитет на активностите ги пропишува министерот.

(10) Начинот за спроведување на поддршката од ставот (1) на овој член ја пропишува директорот на Агенцијата по добиено позитивно мислење од Министерството.

Започнување со земјоделска дејност

Член 67

(1) Помош за започнување со земјоделска дејност се доделува на млад земјоделец кој за прв пат започнува да се занимава со земјоделска дејност преку преземање на постоечко земјоделско стопанство или со воспоставување на ново земјоделско стопанство.

(2) Услови за остварување на поддршката од ставот (1) на овој член се:

- барањето за поддршка да е поднесено не подоцна од 18 месеци од денот на запишување на промената или новото земјоделско стопанство во ЕРЗС од членот 15 на овој закон,

- подносителот на барањето да има минимум средно образование од областа на земјоделството или пак поминал обука за здобивање на квалификации за земјоделска дејност освен во случај кога деловниот план предвидува потреби од обука,

- подносителот на барањето да е носител на земјоделското стопанство и

- подносителот на барањето да ги почитува добрите земјоделски практики и мерките за заштита на природата и благосостојба на животните.

(3) Поддршката од ставот (1) на овој член се реализира преку одобрен деловен план од страна на Агенцијата кој треба да предвидува инвестициони активности за модернизација на земјоделското стопанство за период од најмногу три години од денот на одобрувањето на поддршката.

(4) Деловниот план од ставот (3) на овој член задолжително ги содржи следниве елементи:

- преглед на состојбата на земјоделското стопанство,
- цел за развој и план за развој на земјоделското стопанство со временска рамка за реализација со рокови за период не подолг од три години и
- детален план на неопходни инвестиции, обука, потреба од советодавни услуги и други активности за обука и развој на земјоделското стопанство.

(5) Поддршката од ставот (1) на овој член се доделува во висина до 600.000 денари за период на реализација на деловниот план и се исплаќа на годишно ниво во најмногу три рати.

(6) Поддршката од ставот (1) на овој член е условена со задолжително исполнување на предвидените активности од деловниот план од ставот (4) на овој член.

Напуштање на вршење на земјоделска дејност

Член 68

(1) Поддршката за напуштање на вршење на земјоделска дејност е наменета за поттикнување на структурните, односно генерациските промени во земјоделските стопанства.

(2) Поддршката од ставот (1) на овој член се доделува на носител на семејно земјоделско стопанство кој ја напушта земјоделската дејност по пат на пренос на правото на сопственост на друг земјоделски производител и доколку ги исполнува следниве услови:

- има статус на осигуреник - индивидуален земјоделец,

- е на возраст од 55 до 63 години на денот на поднесување на барањето за поддршка,

- се занимавал со земјоделска дејност најмалку десет години пред преносот на сопственоста и

- да ги напушти сите видови на земјоделско производство.

(3) Пренос на правото на сопственост на земјоделското стопанство од ставот (2) на овој член подразбира продажба на целокупниот имот на земјоделското стопанство на друго земјоделско стопанство.

(4) Носителот на земјоделското стопанство кој ја презема сопственоста над земјоделското стопанство треба да:

- е млад земјоделец или правно лице кое со преземањето го зголемува земјоделскиот имот на веќе постоечкото земјоделско стопанство,

- се обврзе дека ќе го обработува земјоделскиот имот најмалку пет години и истиот треба да поседува работни вештини и компетентност за водење на стопанството,

- се занимавал со земјоделска дејност најмалку пет години пред да ја преземе сопственоста и

- го преземе правото на сопственост на земјоделското стопанство со целокупниот земјоделски имот со правно дело.

(5) Земјоделското стопанство од ставот (4) на овој член кое е предмет на пренос на право на сопственост е најмалку со следнава големина:

- земјоделско земјиште од сите категории на употреба со големина од најмалку 1,8 ха или

- добиток и тоа најмалку седум говеда или 150 овци или 50 кози.

(6) Поддршката од ставот (1) на овој член се доделува во висина до 180.000 денари годишно до исполнување на услови за старосна пензија, но не повеќе од пет години.

(7) Корисникот на поддршката од ставот (1) на овој член нема право да остварува друга поддршка предвидена согласно со овој закон и по истекот на рокот од ставот (6) на овој член.

Советодавни услуги за развој на земјоделството

Член 69

(1) Поддршката за советодавни услуги се доделува за:

- воспоставување на систем на советодавни услуги и
- користење на советодавни услуги на земјоделски стопанства.

(2) Корисници на поддршката од ставот (1) алинеја 1 на овој член се:

- јавни институции од областа на образоването и научно-истражувачка работа за земјоделство и шумарство,
- национални здруженија на земјоделски производители и приватни сопственици на шуми и
- правни лица основани за вршење на дејност од областа на советодавни услуги во земјоделството и шумарството.

(3) Поддршката од ставот (1) алинеја 1 на овој член е наменета за основање на правни лица за вршење на нестопанска дејност од областа на советодавни, консултативни и информативни услуги во земјоделството и шумарството и достигнување на соодветни квалификации на кадровскиот потенцијал, административни и технички капацитети за извршување на услугите, со исклучок на инвестиции во основни средства.

(4) Поддршката од ставот (1) алинеја 1 на овој член се доделува врз основа на доставен деловен план кој е одобрен од Министерството. Поддршката се исплаќа од првата година од основањето во висина до 80% за покривање на прифатливите трошоци од ставот (3) на овој член и се намалува на годишно ниво за најмалку 5% од претходната година, во период не подолг од шест години од денот на основањето на корисникот од ставот (2) на овој член.

(5) Вкупната вредност на прифатливите трошоци се дефинира во согласност со планираниот број на корисници на советодавни услуги и се исплаќа на годишно ниво врз основа на реалниот број на корисници на советодавни услуги.

(6) Корисниците на поддршката од ставот (1) алинеја 1 на овој член мора да се занимаваат со дејноста за која ја користат поддршката во период од најмалку пет години од последната исплата на поддршка.

(7) Министерството води евиденција на давателите на советодавни услуги.

(8) Начинот на запишување на давателите на советодавни услуги во евиденцијата и потребната документација за запишување во евиденцијата како и начинот на водење на евиденцијата од ставот (7) на овој член ги пропишува министерот.

(9) Поддршката од ставот (1) алинеја 2 на овој член е наменета за носители на земјоделски стопанства кои ги користат советодавните услуги особено од следниве области:

- 1) технолошко и економско организирање и управување на земјоделско стопанство;
- 2) примена на земјоделски практики за заштита на животната средина;
- 3) помош при изработка на деловни планови на земјоделски стопанства;
- 4) помош при реализација на мерките за земјоделска политика и политика за рурален развој;
- 5) помош при економско здружување на земјоделски стопанства и континуирано советување за управување и организирање за примена на заеднички производни практики и ефикасно искористување на расположливите средства за работа и
- 6) запознавање и помош во примена на законската регулатива од областа на земјоделството и поврзани прописи.

(10) Корисници на поддршка од ставот (1) алинеја 2 на овој член се земјоделски стопанства кои користеле советодавни услуги од даватели на советодавни услуги евидентирани во евиденцијата од ставот (7) на овој член.

(11) Поддршката од ставот (1) алинеја 2 на овој член е во висина до 80% од прифатливи и направени трошоци, но не повеќе од 70.000 денари по корисник годишно.

(12) Советодавните услуги кои се спроведуваат преку Агенцијата за поттикнување на развојот на земјоделството нема да бидат предмет на поддршка од ставот (1) на овој член.

(13) Видот и обемот на активностите кои се предмет на поддршка, условите за финансирање, дефинирање на корисниците, општите и посебните услови за доделување на поддршката, детален преглед на прифатливи трошоци и начинот и правилата за визуелен идентитет на активностите ги пропишува министерот.

(14) Владата на предлог на министерот донесува годишна програма за советодавни услуги со која ги дефинира видот и обемот на советодавните услуги кои се спроведуваат преку Агенцијата за поттикнување на развојот на земјоделството во согласност со одредбите од овој закон и финансиските средства за нејзино спроведување.

(15) Исплатата на средствата за реализација на годишната програма за советодавни услуги на Агенцијата за поттикнување на развојот на земјоделството ја врши Агенцијата по доставен одобрен извештај за реализирани активности на програмата од ставот (14) на овој член од страна на Министерството.

Инвестиции за модернизација на земјоделски стопанства

Член 70

(1) Поддршката за инвестиции за модернизација на земјоделските стопанства се реализира преку унапредување на физичкиот потенцијал на земјоделското стопанство за:

- подобрување на целокупните резултати од работењето на земјоделското стопанство и

- достигнување на повисоки стандарди од минималните стандарди утврдени со законите од областа на земјоделството или новововедени стандарди од областа на земјоделството.

(2) Инвестициите од ставот (1) алинеја 1 на овој член се наменети за зголемување на ефикасноста на производството преку намалени трошоци за земјоделско производство и подобрување на квалитетот на земјоделското производство. Физичкиот потенцијал на земјоделското стопанство го вклучува целокупниот земјоделски имот.

(3) Инвестициите од ставот (1) алинеја 2 на овој член се наменети за достигнување на повисоки стандарди од минималните стандарди утврдени со закон, или за достигнување на ново воведени стандарди согласно со закон и тоа само за оние инвестиции кои се сметаат за дополнителни инвестиции за достигнување на минималните стандарди и не доведуваат до зголемување на производниот капацитет.

(4) Стандардите од ставот (3) на овој член се однесуваат за заштита и унапредување на животната средина, подобрување на хигиенските услови и благосостојба на животните на земјоделското стопанство, здравје и заштита на растенијата, јавно здравство, заштита при работа и други стандарди поврзани со инвестицијата.

(5) Корисници на поддршката од ставот (1) на овој член се земјоделските стопанства регистрирани во ЕРЗС.

(6) Поддршката од ставот (1) на овој член се реализира преку одобрен деловен план кој предвидува инвестициони активности за унапредување на физичкиот потенцијал на земјоделското стопанство за подобрување на целокупните резултати од работењето на земјоделското стопанство или достигнување на повисоки стандарди од минималните стандарди утврдени со закон и за период од најмалку шест години вклучувајќи ги и резултатите од работењето на земјоделското стопанство од тековната година.

(7) Деловниот план за унапредување на физичкиот потенцијал на земјоделското стопанство за достигнување на нововедени стандарди за земјоделско производство и квалитет на земјоделски производи се изготвува за период од најмногу три години од денот на воведувањето на стандардот утврден со соодветниот пропис, доколку поинаку не е утврдено со законите каде што се регулирани овие стандарди.

(8) Поддршката од ставот (1) на овој член не се доделува на земјоделски стопанства кај кои носител е правно лице кое користи помош за спас и реконструкција согласно со Законот за државна помош.

(9) Поддршката од ставот (1) на овој член не се доделува за:

- набавка на производни права, животни и едногодишни растенија,
- опрема за садење на едногодишни растенија,
- опрема за одводнување и
- опрема за наводнување, освен доколку инвестицијата не доведува до заштеда во користење на вода.

(10) Висината на поддршка од ставот (1) на овој член изнесува 50% од прифатливите и направени трошоци за реализација на инвестицијата од ставот (1) на овој член.

(11) Највисокиот износ на поддршка по поединечен корисник е најмногу 30.000.000 денари за период од три години од годината на исплата на средствата за поддршка од ставот (1) на овој член.

(12) По исклучок од ставот (11) на овој член, доколку корисникот е со седиште во подрачје со ограничени можности за земјоделско производство, највисокиот износ на поддршка е најмногу 45.000.000 денари во период од три години од годината на исплата на средствата за поддршка од ставот (1) на овој член.

Инвестиции за зголемување на економска вредност на шумите

Член 71

(1) Поддршката за инвестиции за зголемување на економска вредност за шумите се доделува за:

- одржливо стопанисување со шумите,
- примарната обработка на дрвната маса и обработка на био маса од шумите и
- репродукција на шумски садници.

(2) Поддршката од ставот (1) на овој член не се однесува на инвестиции за обновување на шумскиот фонд.

(3) Корисници на поддршката од ставот (1) алинеја 1 на овој член се приватни сопственици на шуми и/или здруженија на приватни сопственици на шуми.

(4) Корисници на поддршката од ставот (1) алинеја 2 на овој член се микропретпријатија кои се занимаваат со обработка на дрвна маса и био маса.

(5) Корисници на поддршката од ставот (1) алинеја 3 на овој член се правни лица регистрирани за производство на шумски садници согласно со закон.

(6) Поддршката од ставот (1) алинеја 1 на овој член се доделува согласно со изготвен и одобрен план и програма за стопанисување со шумите, согласно со Законот за шуми.

(7) Висината на поддршката за инвестициите од ставот (1) на овој член не може да надмине 50% од вредноста на прифатливите инвестиции.

Инвестиции за преработка и маркетинг на земјоделски производи

Член 72

(1) Поддршката за инвестиции за преработка и маркетинг на земјоделски производи е поддршка наменета за:

- подобрување на целокупните резултати од работењето на преработувачките капацитети,
- развој на нови производи и дизајн, производни процеси и технологии за преработка како и нематеријални вложувања за подготвителни активности пред да се употребат новоразвиените производи, процеси или технологии за пазарни цели и

- инвестиции во пазарна инфраструктура за постбербени активности или активности за собирање и чување на примарни земјоделски производи за нивна настамошна намена.

(2) Право на поддршката од ставот (1) на овој член имаат трговски друштва и задруги кои исполнуваат услови за вршење на дејноста согласно со закон. Поддршката од ставот (1) алинеја 3 на овој член може да биде наменета за јавни инвестиции од страна на државни субјекти, јавно приватно партнерство или единици на локалната самоуправа.

(3) Висината на поддршката од ставот (1) на овој член не може да надмине 50% од вредноста на прифатливите и направени трошоци, освен кога е наменета за јавни инвестиции, кога висината на поддршката ја утврдува Владата.

(4) По исклучок од ставот (3) на овој член, во случај кога корисник на помошта е големо претпријатие, висината на поддршката од ставот (1) на овој член не може да надмине 25% од вредноста на прифатливите и направени трошоци.

(5) Освен поддршката од ставот (1) на овој член, поддршка може да се даде и за инвестиции во преработка и маркетинг на земјоделски производи за достигнување на повисоки стандарди од минималните стандарди утврдени со закон, или за достигнување на нововедени стандарди согласно со закон, само за микр, мали и средни претпријатија во период не подолг од три години од денот на воведувањето на стандардот со закон.

(6) Поддршката од ставот (1) на овој член не се однесува за риби и рибни производи и шумски плодови и производи.

(7) Поддршката од ставот (1) на овој член не се доделува на правни лица кои користат помош за спас и реконструкција согласно со Законот за државна помош.

Инвестиции во инфраструктура за развој на земјоделството, шумарството и водостопанството

Член 73

(1) Поддршката за инвестиции во инфраструктура за создавање на предуслови за развој на земјоделството е наменета за инфраструктура за пристап до земјоделското земјиште и шумите, консолидација на земјоделско земјиште и подобрување на земјоделското земјиште, заштита на земјоделско производство оштетено од природни непогоди, снабдување со електрична енергија и водоснабдување и за водостопанство.

(2) Право на поддршката од ставот (1) на овој член имаат земјоделски стопанства, субјекти, единици на локалната самоуправа, водостопански претпријатија и водни заедници.

(3) Висината на поддршката за непродуктивни инвестиции изнесува до 100% од износот на прифатливи трошоци за активности од ставот (1) на овој член.

Економско здружување на земјоделски стопанства за заедничко вршење на земјоделска дејност

Член 74

(1) Во насока на остварување на целите и политики-те од овој закон земјоделските стопанства можат доброволно да се здружуваат заради остварување на економски интереси.

(2) Здружувањето заради економски интерес на земјоделските стопанства треба да е во насока на остварување на следниве цели:

- зголемување на ефикасност на земјоделското производството преку оптимизација на производни трошоци и заедничка набавка или производство на материјали за производство,

- подобрување на пазарната положба на земјоделските стопанства со воведување на заеднички операции за складирање и маркетинг на земјоделски производи или доработка, финализација и дистрибуција на земјоделски производи и

- воведување и заедничка примена на повисоки стандарди за квалитетот на земјоделските производи.

(3) Поддршката за економско здружување на земјоделски стопанства за заедничко вршење на земјоделска дејност е наменета за:

- помош за воспоставување на организациони форми на економско здружување на земјоделски стопанства,

- инвестиции за примена на заеднички производни практики за усогласување на стандардите за квалитетот на земјоделските производи или за производство на земјоделски производи со повисок квалитет,

- воспоставување на групи на производители и

- помош за организирање на информативни и промотивни активности за земјоделски производи.

(4) Во согласност со целите од ставот (2) на овој член организационите форми за економско здружување на земјоделските стопанства се следниве:

- задруга или правно лице со претежна дејност од областа на земјоделството и основано од носители на земјоделски стопанства регистрирани во ЕРЗС,

- задруга или правно лице со претежна дејност од областа на земјоделството и основано од носители на земјоделски стопанства регистрирани во ЕРЗС и преработувачки капацитет за преработка на земјоделско-прехранив производи и

- правно лице од областа на земјоделството формирани од здружение на земјоделски производители.

(5) Помошта од ставот (3) алинеја 1 на овој член е наменета за трошоци за основање на организационата форма од ставот (4) на овој член, воспоставување на административни и технички капацитети, ангажман на стручни лица за управување со организационата форма достигнување на соодветни квалификации на кадровскиот потенцијал, со исклучок на инвестиции во основни средства.

(6) Висината на помошта од ставот (4) на овој член не може да надмине 80% од вкупните прифатливи трошоци за првата година од основањето. Поддршката се намалува со стапка на намалување од 20% за секоја наредна година од годината на основање за период не подолг од пет години.

(7) Поддршката од ставот (3) алинеја 2 на овој член се доделува на организационата форма од ставот (4) на овој член за инвестиции за унапредување на физичкиот потенцијал на земјоделските стопанства кои ја основале организационата форма.

(8) Услови за доделување на поддршката од ставот (6) на овој член се:

- примена на единствени производни методи со кои се гарантира усогласеност на производниот процес со барањата согласно со стандардите за квалитет,

- заедничко вршење на производна дејност на земјоделски стопанства за примена на стандарди за квалитет се заснова на спецификација на производ кој е верификувана од надлежно независно тело,

- земјоделскиот производ, произведен согласно со стандарди за квалитет, да е наменет за крајна потрошувачка,

- применетиот стандард за квалитет е транспарентен за сите и обезбедува следливост на производите и

- применетиот стандард за квалитет е во согласност со пазарните барања и пазарните можности.

(9) Поддршката од ставот (6) на овој член се доделува врз основа на одобрен деловен план на организационата форма со кој се предвидуваат инвестициони активности за унапредување на физичкиот потенцијал на земјоделските стопанства -основачи за период од најмалку пет години вклучувајќи ги и резултатите од работењето на земјоделското стопанство од тековната година.

(10) Поддршката од ставот (6) на овој член може да се однесува и за инвестиции во складирање, доработка и маркетинг на земјоделскиот производ во рамките на производните капацитети на основачите на организационата форма.

(11) Доколку организационата форма е основана за производство на земјоделски производи со повисок квалитет деловниот план треба да предвидува инвестициони активности за достигнување и примена на повисоки стандарди за квалитет од ставот (12) на овој член и како такви да се препознаени согласно со овој или друг закон.

(12) Земјоделски производи со повисок квалитет се производите кои се произведени со примена на следниве стандарди за:

- органско производство,

- гарантирана традиционална посебност,

- заштита на географски назив и ознака за потекло и

- вино со географско потекло.

(13) Помошта од ставот (3) алинеја 4 на овој член се доделува за организирање на информативни и промотивни активности за земјоделски производи кои ги производува организационата форма од ставот (4) на овој член и се однесува за трошоци за саеми, манифестиации, промотивна кампања и други трошоци за организирање на информативни и промотивни активности.

Групи на производители

Член 75

(1) Поддршката за групи производители е наменета за воспоставување и работа на групи на производители.

(2) Поддршката од ставот (1) на овој член е наменета за инвестиции за:

- адаптација на производните техники и земјоделските производи произведени од земјоделски стопанства членови на група производители на пазарните потреби,

- заедничко пласирање на земјоделски производи на пазарот вклучувајќи продажба и откуп на големо и

- воспоставување на правила за пласирање на заеднички информации за обем на производство и временски период на берба на земјоделските производи.

(3) Поддршката од ставот (1) на овој член се доделува врз основа на одобрен план за признавање на групата производители, за период не повеќе од пет години од денот на признавањето на групата производители.

(4) Поддршката се исплаќа на годишно ниво како процент на вредноста на продаденото годишно производството, и тоа:

а) за вредност на продадено годишно производство во висина не повеќе од 30.000.000 денари:

- 5% од вредноста на продаденото годишно производството за првата година,

- 5% од вредноста на продаденото годишно производството за втората година,

- 4% од вредноста на продаденото годишно производството за третата година,

- 3% од вредноста на продаденото годишно производството за четвртата година и

- 2% од вредноста на продаденото годишно производството за петата година.

б) за вредност на продадено годишно производство во висина над 30.000.000 денари:

- 2,5% од вредноста на продаденото годишно производството за првата година, но не повеќе од 3.000.000 денари,

- 2,5% од вредноста на продаденото годишно производството за втората година, но не повеќе од 3.000.000 денари,

- 2% од вредноста на продаденото годишно производството за третата година, но не повеќе од 2.000.000 денари,

- 1,5% од вредноста на продаденото годишно производството за четвртата година но не повеќе од 1.500.000 денари и

- 1,5% од вредноста на продаденото годишно производството за петата година но не повеќе од 1.500.000 денари.

(5) Помошта од ставот (4) на овој член се доделува врз основа на склучен договор меѓу Агенцијата и одговорното лице на групата на производители. Начинот и постапката за спроведување на помошта од ставот (4) на овој член ја пропишува директорот на Агенцијата по претходно позитивно мислење од министерот.

2. Мерки од унапредување на животната средина и руралните предели

Поттикнување на земјоделска дејност за унапредување на животната средина и руралните предели

Член 76

(1) Политика за поттикнување на земјоделска дејност полезна за животната средина и руралните предели е насочена кон промоција на земјоделски производни практики за одржлива употреба на земјоделско земјиште, заштита и унапредување на животната средина и руралните предели со цел за зачувување на растителната и животинската разновидност и унапредување на почвата, водата и воздухот.

(2) Политиката за поттикнување на земјоделска дејност полезна за животната средина и руралните предели се спроведува преку групи на мерки насочени кон:

1) одржлива употреба на земјоделско земјиште преку мерки за помош за:

- вршење на земјоделска дејност во подрачја со ограничени можности за земјоделска дејност,

- вршење на земјоделска дејност за заштита и унапредување на животната средина и

- постигнување на стандарди за благосостојба на животните и

2) одржлива употреба на шумско земјиште преку мерки за помош за:

- прво пошумување на земјоделско земјиште и неzemјоделско земјиште,

- одгледување на шумите со примена на повисоки стандарди за заштита на животната средина и

- обновување на шумите и воведување на мерки за заштита на шумите.

Помош за вршење на земјоделска дејност во подрачја со ограничени можности за земјоделска дејност

Член 77

(1) Помошта за вршење на земјоделска дејност во подрачја со ограничени можности за земјоделска дејност се доделува на земјоделските стопанства за вршење на земјоделско производство во подрачја со ограничени можности за земјоделска дејност во вид на директни плаќања за поддршка на приходот на земјоделските стопанства.

(2) Директните плаќања се исплаќаат на земјоделските стопанства во вид на годишни исплати по површина обработено земјоделско земјиште.

(3) Висината на директните плаќања од ставот (2) на овој член може да се утврди во зависност од видот на културата, видот, класата и квалитетот на земјоделскиот производ.

(4) Максималниот износ на директните плаќања по корисник може да се ограничи во зависност од големината на површината на обработено земјоделско земјиште со кои располага земјоделското стопанство од ставот (1) на овој член.

(5) Вкупниот годишен износ на директни плаќања за вршење на земјоделска дејност во подрачја со ограничени можности за земјоделска дејност не смее да надмине 30.000 денари по хектар обработено земјоделско земјиште.

(6) Видот на активностите кои се предмет на поддршка, условите за финансирање, дефинирање на корисниците, општите и посебните услови за доделување на поддршката и висината на директните плаќања ги пропишува министерот.

(7) Начинот за спроведување на поддршката од ставот (2) на овој член ја пропишува директорот на Агенцијата по добиено позитивно мислење од Министерството.

(8) По исклучок директните плаќања од ставот (1) на овој член може да се реализираат во вид на дополнителна финансиска поддршка во висина до 15% за директните плаќања по површина, грло добиток или единица производ за земјоделски имот во подрачја со ограничени можности за производство.

Помош за вршење на земјоделска дејност за заштита и унапредување на животната средина

Член 78

(1) Помош за вршење на земјоделска дејност за заштита и унапредување на животната средина се доделува за помош за:

- вршење на земјоделска дејност согласно со принципите на добра земјоделска и хигиенска пракса,

- зачувување на руралните предели и нивните традиционални карактеристики и

- зачувување на генетската разновидност на автохтони земјоделски растенија и автохтони раси на добиток.

(2) Помошта од ставот (1) алинеја 1 на овој член се доделува на земјоделските стопанства чии носители на доброволна основа се согласиле да ги применуваат принципите на добра земјоделска и хигиенска пракса на целото земјоделско стопанство за период од пет до седум години.

(3) Принциите на добра земјоделска и хигиенска практика особено се однесуваат на земјоделски производни практики за заштита и унапредување на животната средина. За спроведување на помошта од ставот (1) алинеја 1 на овој член министерот објавува Кодекс на добра земјоделска и хигиенска практика и водич за достигнување на принципите за добра земјоделска и хигиенска практика на земјоделските стопанства во „Службен весник на Република Македонија“.

(4) Помошта од ставот (1) алинеја 3 на овој член може да се додели на земјоделски стопанства во вид на директни плаќања по површина обработено земјоделско земјиште на кое се одгледуваат и размножуваат автохтоните земјоделски растенија и по приплодно грло добиток од автохтоните раси на добиток.

(5) Висината на директните плаќања од ставот (4) на овој член може да се разликува во зависност од автохтоните видови на земјоделски растенија или видот на автохтоните раси на добиток и од степенот на нивната загрозеност.

(6) За спроведување на помошта од ставот (1) алинеја 3 на овој член, министерот објавува список на автохтоните земјоделски растенија и автохтоните раси на добиток во согласност со прописите од областа на заштита на животната средина и биолошката разновидност.

(7) Врз основа на списокот, министерот пропишува начин на следење и анализирање на состојбите со автохтоните видови на земјоделски растенија и автохтоните раси на добиток врз основа на степенот на нивната загрозеност и пропишува дополнителни мерки за зачувување, собирање и чување на задолжителни генетски резерви и нивна употреба за земјоделско производство.

(8) Активностите за следење и анализирање на состојбите со автохтоните земјоделски растенија и автохтоните раси на добиток и чување и обезбедување на задолжителни генетски резерви е јавна услуга која министерот може да ја додели согласно со одредбите од Законот за концесии.

(9) Се забранува истребување на автохтоните видови на земјоделски растенија и автохтоните раси на добиток.

(10) Видот на активностите кои се предмет на поддршка, условите за финансирање, дефинирање на корисниците, општите и посебните услови за доделување на поддршката и висината на директните плаќања ги пропишува министерот.

(11) Начинот и постапката за спроведување на поддршката од ставот (1) на овој член ја пропишува директорот на Агенцијата по добиено позитивно мислење од Министерството.

Помош за постигнување на повисоки стандарди за благосостојба на животните

Член 79

(1) Помош за постигнување на повисоки стандарди за благосостојба на животните се доделува на земјоделските стопанства чии носители на доброволна основа се согласиле да применуваат повисоки стандарди за благосостојба на животните од минимум пропишаните согласно со законот за благосостојба на животните за целото земјоделско стопанство за период од пет до седум години.

(2) Повисоки стандарди за благосостојба на животните особено се однесуваат на:

- поење и хранење во количина којашто одговара на природните потреби на животните,

- услови за сместување на животните кои предвидуваат пространост, постела за преживање и природна светлина,

- редовен испуст надвор од сместувалиштето,
- не се практикуваат активности за скратување на делови од животното (рогови, опашка и друго), изолација на животното и трајно врзување и
- заштита од патогени организми преку хигиенски практики и обезбедени добри услови.

(3) Помошта од ставот (1) алинеја 2 овој член може да се додели на земјоделски стопанства во вид на директни плаќања по грло добиток доколку се постигнати условите од ставот (2) на овој член.

(4) Видот на активностите кои се предмет на поддршка, условите за финансирање, дефинирање на корисниците, општите и посебните услови за доделување на поддршката и висината на директните плаќања ги пропишува министерот.

(5) Начинот за спроведување на поддршката од ставот (3) на овој член ја пропишува директорот на Агенцијата по добиено позитивно мислење од Министерството.

3. Подобрување на квалитетот на живот во руралните средини и поттикнување на диверзификација на економски активности

Мерки за подобрување на квалитетот на живот во руралните средини

Член 80

Групата на мерки за подобрување на квалитетот на живот во руралните средини и поттикнување на диверзификација на економски активности во руралните средини се мерки за поддршка на:

- диверзификација на економски активности,
- подобрување на квалитетот на живот во рурални средини,
- поддршка за обука и информирање на физички и правни лица кои вршат дејност во руралните подрачја и
- поддршка за здобивање на знаења и вештини за подготвување и реализација на стратегии за локален развој на рурални средини.

Диверзификација на економските активности

Член 81

(1) Групата на мерки за диверзификација на економски активности се мерки за поддршка на:

- диверзификација на економски активности на земјоделско стопанство вон земјоделска дејност,
- поддршка за воспоставување и развој на микропретпријатија, поттикнување на иновативни практики и нови економски дејности во рурални средини и
- поттикнување на развој на рурален туризам.

(2) Поддршката од ставот (1) алинеја 1 и 3 на овој член се доделува на носител на семејно земјоделско стопанство или членови на семејно земјоделско стопанство кои вршат дополнителна дејност согласно со условите предвидени со членовите 82, 83 и 84 од овој закон.

(3) Поддршката од ставот (1) алинеја 2 на овој член е наменета за вршење на занаетчиска дејност во рурални подрачја.

(4) Право на поддршка од ставот (1) алинеја 2 на овој член имаат физички и правни лица и лица кои ги исполнуваат условите за вршење на занаетчиска дејност согласно со закон.

(5) Висината на поддршката од ставот (1) на овој член изнесува 50% од прифатливите трошоци.

Дополнителна дејност

Член 82

(1) Дополнителна дејност на семејно земјоделско стопанство е дејност поврзана со земјоделството, односно шумарството, која се врши на земјоделски имот и овозможува подобра искористеност на неговите производни можности и работната сила на членовите на семејството.

(2) Видовите на дејности кои можат да се вршат како дополнителни дејности на семејните земјоделски стопанства и нивниот обем ги пропишува Владата.

(3) При одредување на обемот од ставот (2) на овој член се земаат предвид и специфичните услови и карактеристики на одделни видови на дополнителна дејност.

Вршител на дополнителна дејност на семејното земјоделско стопанство

Член 83

(1) Вршителот на дополнителната дејност од членот 82 на овој закон е физичко лице кое е носител на семејно земјоделското стопанство или член на семејно земјоделско стопанство кое го користи земјоделскиот имот и врши земјоделска дејност, овластено од носителот на семејно земјоделско стопанство.

(2) Вршителот на дополнителната дејност од ставот (1) на овој член треба да биде соодветно оспособен и да има соодветна техничка опрема за вршење на дополнителната дејност.

(3) Стручната оспособеност на вршителите на дополнителна дејност и соодветната техничка опрема од ставот (2) на овој член ги пропишува министерот.

Одобрение за вршење на дополнителна дејност на семејно земјоделско стопанство

Член 84

(1) Министерот издава решение за вршење на дополнителна дејност по претходно барање поднесено од лицата од членот 83 став (1) на овој закон.

(2) Министерството води евидентија за вршителите на дополнителни дејности од членот 83 на овој закон.

(3) Формата и содржината на образецот на барањето за вршење на дополнителна дејност и потребната документација за докажување на исполнетост на условите за вршење на дополнителна дејност и начинот на водењето на евидентија од ставот (2) на овој член ги пропишува министерот.

Престанок на вршење на дополнителна дејност на семејно земјоделско стопанство

Член 85

Министерот издава решение за престанок на вршење на дополнителна дејност по барање на вршителот или во случај кога вршителот престанал да ги исполнува условите од членот 83 став (2) на овој закон.

Подобрување на квалитетот на живот во рурални средини

Член 86

Групата на мерки за подобрување на квалитетот на живот во рурални средини се мерки за поддршка на:

- воведување и развој на техничка и телекомуникациска инфраструктура за физички и правни лица кои вршат дејност во руралните подрачја и жители на руралните подрачја,

- обновување и развој на селата и
- зачувување и унапредување на традиционалните вредности во руралните подрачја.

Поттикнување на локален развој на рурални средини

Член 87

Поттикнување на локален развој на рурални средини се спроведува преку мерките наменети за поддршка на:

- реализација на стратегии за локален развој на рурални средини кои предвидуваат спроведување на мерки согласно со овој закон,

- реализација на стратегии за рурален развој на единиците на локална самоуправа со седиште во рурална средина и

- работата на локалната акциона група (во натамошниот текст: ЛАГ) за развој на руралните средини и за вклучување на жителите на територијата на ЛАГ за развој на руралните средини.

Стратегии за локален развој на рурални средини

Член 88

(1) Стратегии за локален развој на рурални средини кои се предмет на поддршка мора да ги исполнат најмалку следниве услови:

- да е изготвена од страна на ЛАГ за развој на руралните средини,

- да содржат мерки и начин на нивно спроведување согласно со овој закон и

- да е одобрена од Министерството.

(2) Содржината и методологијата за подготовкa на стратегиите од ставот (1) на овој член, како и начинот за нивно одобрување ги пропишува министерот.

Локална акциона група

Член 89

(1) Локална акциона група за развој на руралните подрачја се основа како трговско друштво, задруга или здружение на граѓани или фондација основана за една територијална целина на една или повеќе рурални средини каде живеат не помалку од 5.000 жители и не повеќе од 100.000 жители.

(2) Локална акциона група за развој на руралните подрачја се основа по пат на:

- здружување на две или повеќе рурални заедници кои катастарски граничат меѓусебе,

- здружување на две или повеќе општини кои се дефинирани како рурални средини и катастарски граничат меѓусебе и

- јавно-приватно партнерство меѓу општините, физички и правни лица или здруженија на граѓани со седиште на подрачјето на општините.

(3) Еден субјект не може да биде член на повеќе од една ЛАГ освен во случај на субјекти кои имаат, согласно со закон со кој се основани, регистрирани подружници со седиште на територијата за која е формирана ЛАГ.

(4) Здруженија на граѓани за заштита на животната средина, земјоделските производители, младите и жените во руралните средини мора да се застапени со најмалку 50% во ЛАГ за развој на руралните средини од ставот (2) алинеја 3 на овој член.

(5) Статус на ЛАГ се добива со запишување во евидентијата на ЛАГ која се води во Министерството.

(6) Поблиските услови од ставот (1) на овој член за запишување, постапката за упис, потребната документација и начинот на водење на евидентијата од ставот (5) на овој член поблиску ги пропишува министерот.

Дополнителни услови и прифатливи трошоци

Член 90

(1) Корисниците на поддршката од мерките за рурален развој во зависност од видот на мерката може да бидат условени и со располагање со соодветни производствени капацитети.

(2) Прифатливите трошоци за мерките за рурален развој од ставот (1) на овој член вклучуваат:

- изградба или подобрување на недвижен имот, освен објекти наменети за домување,
- набавка или лизинг на механизација и опрема, вклучително и компјутерски софтвер, освен трошоци за данок, профит на давателот на лизинг, камати за рефинансирање и осигурување и
- општи трошоци за надоместоци за архитекти, инженери и консултанти, физиолити студии, анализи и набавка на патенти и лиценци.

(3) Поблиските услови од ставот (1) на овој член, прифатливите трошоци од ставот (2) на овој член, како и висината на поддршката за прифатливите трошоци по корисник за поединечна мерка ги пропишува министерот.

Критериуми за избор на корисници

Член 91

(1) Изборот на корисници по мерките за рурален развој се врши во зависност од намената на инвестицијата, видот на подносителот, висина на инвестицијата, возраста и полот на носителот на земјоделското стопанство или одговорното лице на субјектот, место на инвестицијата.

(2) Поблиските критериумите од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

Финансиска поддршка за рурален развој

Член 92

(1) Мерките за рурален развој се спроведуваат преку следниве механизми на поддршка:

- неповратна финансиска помош за инвестиции и
- директни плаќања за рурален развој.

(2) Неповратна финансиска помош за инвестиции е поддршка во вид на ко-финансирање на вредноста на преземени и реализирани инвестиции во основни средства и инфраструктура кои доведуваат до зголемување на физичкиот потенцијал или унапредување на квалитетот на земјоделското производство и непроизводни инвестиции за развој на руралните средини.

(3) Неповратна финансиска помош од ставот (1) алинеја 1 на овој член може да се додели и за нематеријални вложувања во согласност со оrogramата од членот 7 став (3) на овој закон.

(4) Директните плаќања за рурален развој е компензационо плаќање за поддршка на приходот остварен од земјоделска дејност како надоместок на загубите кои настанале поради неискористеност на производниот потенцијал заради примена на земјоделски производни практики за заштита на животната средина или поради зголемени трошоци за примена на повисоки стандарди за заштита на животната средина.

(5) Директните плаќања за рурален развој се реализираат согласно со одредбите од членот 47 на овој закон.

(6) Неповратната финансиска помош за инвестиции се реализира преку договор, а директни плаќања за рурален развој од ставот (1) алинеја 2 на овој член преку договор или изјава.

VII. ДРЖАВНА ПОМОШ ВО ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО

Државна помош во земјоделството

Член 93

Државна помош во земјоделството е секоја помош дodelена од Владата, органите на државната управа или единиците на локалната самоуправа за производство, преработка и продажба на одредени земјоделски производи или за извршување на одредени услуги од областа на земјоделството, со која се овозможува дополнителна поддршка за определени субјекти за поддршката овозможена со програмите од овој закон.

Помош за инвестиции во земјоделски стопанства

Член 94

(1) Државна помош за инвестиции во земјоделски стопанства е дополнителна финансиска поддршка на мерката од членот 70 на овој закон.

(2) Висината на помошта од ставот (1) на овој член, вклучувајќи ја и поддршката од членот 70 на овој закон, изнесува:

- 60% од инвестицијата во подрачја со ограничени можности за земјоделско производство,

- 65% од прифатливите инвестициски трошоци во подрачја со ограничени можности за земјоделско производство кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец,

- 55% во останатите подрачја кога носителот на инвестицијата е млад земјоделец,

- 75% од прифатливите инвестициски трошоци во недостапни рурални заедници и

- 60% од прифатливите инвестициски трошоци доколку инвестицијата придонесува за заштита и унапредување на животната средина, подобрување на хигиенските услови и благосостојба на животните на земјоделското стопанство, освен во случај кога инвестицијата е во подрачја со ограничени можности за земјоделско производство кога помошта е 75%.

(3) Помошта за инвестиции на овој член не се доделува на земјоделски стопанства кај кои носител е правно лице кое користи помош за спас и реконструкција согласно со Законот за државна помош.

Помош за зачувување на традиционалниот предел и архитектура

Член 95

(1) Помош за зачувување на традиционалниот предел и архитектура е помош наменета за инвестиции на земјоделско стопанство или во рурални средини за зачувување на традиционални обележја со археолошки и историски карактеристики утврдени со закон или акт на единицата на локалната самоуправа каде што се наоѓа земјоделскиот имот или традиционалното обележје.

(2) Висината на помошта од ставот (1) на овој член изнесува:

- 100% од прифатливите трошоци направени со инвестицијата или капиталните работи и оперативни трошоци за традиционални обележја за непроизводствени намени, но најмногу до 600.000 денари годишно,

- 60% од прифатливите трошоци направени со инвестицијата или капиталните работи за традиционални обележја наменети за производство и

- 75% од прифатливите трошоци направени со инвестицијата или капиталните работи за традиционални обележја наменети за производство во подрачјата со ограничени можности за земјоделско производство.

(3) Инвестициите од ставот (2) алинеи 2 и 3 на овој член не треба да доведат до зголемување на производниот капацитет на земјоделското стопанство.

(4) По исклучок од ставот (3) на овој член, во случај кога инвестициите од ставот (2) алинеи 2 и 3 на овој член доведуваат до зголемување на производствениот капацитет, дополнителната помош се доделува во висина до 100% и тоа само за дополнителните трошоци направени за употреба на традиционални материјали неопходни за зачувување на традиционалните обележја на објектот.

Помош за преместување на објекти од земјоделски имот за остварување на јавен интерес

Член 96

(1) Помош за преместување на објекти од земјоделски имот за остварување на јавен интерес утврден согласно со закон е помош за надоместок на трошоците направени за демонтирање, отстранување и повторно монтирање на објектот.

(2) Помошта од ставот (1) на овој член е во висина од 100% од прифатливите трошоци направени при преместувањето.

Исклучоци за висина на помош

Член 97

(1) Во случај кога со преместувањето се зголемува вредноста поради посовремени објекти и опрема, носителот на земјоделското стопанство ќе учествува со најмалку 60% од зголемената вредност на објектот или 50% од зголемената вредност на објектот во подрачјата со ограничени можности за земјоделско производство.

(2) Во случај кога носителот на земјоделско стопанство е млад земјоделец, учеството од ставот (1) на овој член ќе биде најмалку 55% од зголемената вредност на објектот, или 45% во подрачјата со ограничени можности за земјоделско производство.

(3) Во случај кога со преместувањето се зголемува производниот капацитет, носителот на земјоделското стопанство ќе учествува со најмалку 60% од трошоците кои се однесуваат на зголемувањето на производниот капацитет, или 50% во подрачјата со ограничени можности за земјоделско производство.

(4) Во случај кога носителот на земјоделско стопанство е млад земјоделец, учеството од ставот (3) на овој член ќе биде најмалку 55% од трошоците кои се однесуваат на зголемувањето на производниот капацитет или 45% во подрачјата со ограничени можности за земјоделско производство.

Помош за премии за осигурување

Член 98

(1) Помош за премии за осигурување е надоместок на дел од трошоците за осигурување на земјоделско стопанство за примарно земјоделско производство од природни непогоди и неповолни климатски настани.

(2) Висината на помошта нема да надминува 60% од трошокот на премијата за осигурување за надоместок на штета врз примарно земјоделско производство настаната како резултат на неповolen климатски настан, но не повеќе од 200.000 денари по земјоделско стопанство.

Помош за загуби предизвикани од природни непогоди и неповолни климатски настани

Член 99

(1) Помош за загуби предизвикан од природни непогоди и неповолни климатски настани е помош на земјоделски стопанства за загубите на земјоделски рас-

тенија и животни на земјоделски имот, како и за штети на стакленици и пластеници предизвикани од неповолни времененски настани кои немаат третман на елементарна непогода.

(2) Висината на помошта од ставот (1) на овој член нема да надминува 60% и 80% во подрачјата со ограничени можности за земјоделско производство од загубата на приходот од продажба на производот, или настаната штета на стакленикот, односно пластеникот, но не повеќе од 300.000 денари по земјоделско стопанство.

(3) Начинот за утврдување на неповолниот климатски настан, настанатата штета, за пресметување на загубата на приходот, за пресметка на штетата од ставот (2) на овој член и постапката за исплата на помошта ги пропишува Владата, на предлог на Министерството.

(4) Максималниот износ на помошта од ставот (2) на овој член ќе се намали за:

- износот добиен во рамките на договор за осигурување и
- висината на трошоци кои не се предизвикани како резултат на неповолниот климатски настан.

(5) Пресметката на загубата се прави поединечно за секое земјоделско стопанство.

(6) Помошта се исплаќа директно на носителот на земјоделското стопанство или на организацијата на производители во која членува носителот на земјоделското стопанство.

(7) Надоместокот за загубите предизвикани од суша ќе се исплаќа само на земјоделски стопанства кои го имаат намирене надоместокот за користење на вода за наводнување.

(8) Покрај помошта доделена согласно со ставовите (1) и (2) на овој член, во зависност од висината на настаната штета, помошта може да биде и во форма на намалување, ослободување или одложување на парични обврски на земјоделските стопанства кон Министерството.

(9) Висината на настаната штета и формата на помошта од ставот (8) на овој член ја утврдува Владата на предлог на министерот.

Помош за окрупнување и заштита на земјоделско земјиште

Член 100

(1) Помош за окрупнување и заштита на земјоделско земјиште се доделува за покривање на правни и административни трошоци кои произлекуваат од постапката за окрупнување на земјоделското земјиште, како и постапките за анализа на физичките и хемиските својества на почвата, кои се реализираат преку мерките за поддршка на земјоделството и руралниот развој.

(2) Висината на помошта од ставот (1) на овој член може да изнесува до 100% од настанатите трошоци за окрупнување.

Помош за обезбедување на техничка поддршка во земјоделството

Член 101

(1) Помош за обезбедување на техничка поддршка во земјоделството се доделува како надомест до 100% за следниве прифатливи трошоци наменети за:

- организирање на програми за обука и патни и дневни трошоци на учесниците,
- истражување и консултантски услуги за изработка на предлог проекти, студии и стратешки документи,
- инвестициони вложувања кои не се поддржуваат преку мерките на поддршка на земјоделството и руралниот развој за реализација на апликативни и базични научно-истражувачки проекти,

- активности за функционирање на национални и регионални здруженија на земјоделски производители согласно со годишна програма за работа,

- награди, пропаганден материјал, закуп на простор и промоција за организирање на манифестации и саеми,

- учество, закуп на простор, патни и трошоци за сместување и трошоци за пропаганден материјал за учество на земјоделски производители на саемски манифестации и саеми како изложувачи,

- подготвка и објавување на едукативни, информативни, научни, пропагандни и стручни материјали и публикации,

- воспоставување на показно-демонстративни подрачја врз основа на доставен и одобрен повеќегодишен план за реализација,

- правни совети на земјоделски стопанства при склучување на договори и при поведување на спор за реализација на договорот,

- организација на промотивни саеми и средби меѓу производителите и откупувачите и

- помош за маркетинг на земјоделски производи на здруженија на земјоделски производители.

(2) Помошта од ставот (1) на овој член се доделува во зависност од:

- реалните и применливите резултати со брзи ефекти насочени кон остварување на дефинираните стратешки цели за развој на земјоделството и руралниот развој,

- директно и индиректно влијание на поголем број субјекти во областа на земјоделството,

- здружување на корисниците на поддршката, јавно-приватно партнерство, или други форми на партнерство со поголем број на корисници,

- одржливост по реализацијата на поддршката,

- претходно искуство во реализација на активности од значење за целната група на крајни корисници на поддршката и

- сопствено или учество од други извори на финансирање.

(3) Поблиските критериуми од ставот (2) на овој член, максималниот износ на помошта, начин за доделување на помошта, субјектите кои имаат право на учество во постапката, како и потребната документација ги пропишува министерот.

Помош за одделни категории носители на земјоделско стопанство

Член 102

(1) Помош за одделни категории на носители на земјоделско стопанство е дополнителна помош која се доделува на земјоделски стопанства корисници на директни плаќања од членот 47 на овој закон во износ поголем во однос на останатите корисници за:

- 5% за правно лице регистрирано во ЕРЗС како земјоделско стопанство кое е основано од носителот или член на семејно-земјоделско стопанство со целокупниот земјоделски имот на семејно-земјоделско стопанство освен објекти за домување или престојување на земјоделски производители и

- 10% за категориите на млад земјоделец или жена носител на семејно-земјоделско стопанство.

(2) Помошта од ставот (1) на овој член се дава најмногу за период од пет години од уписот на промената во ЕРЗС.

Помош во сточарскиот сектор

Член 103

(1) Помош во сточарскиот сектор е помош наменета за поддршка, одржување и унапредување на генетскиот квалитет на сточарството.

(2) Помошта од ставот (1) на овој член се доделува во висина до:

- 100% за покривање на административни трошоци за воспоставување и одржување на матично книgovodstvo,

- 70% од трошоците за испитувања извршени од трети лица или од името на трети лица за утврдување на генетскиот квалитет или приносот во сточарството, со исклучок на мерките за контрола преземени од сопственикот на животните и рутинска контрола на квалитетот на млекото,

- 40% за воведување нови техники или практики за одгледување на добиток на ниво на стопанство со исклучок на трошоците поврзани со воведување или изведување на вештачко осеменување,

- 100% од трошоците за отстранување на мртви животни и до 75% од трошоците за уништување на труповите на тие животни или, алтернативно, помош до истата сума за трошоците на премиите платени од земјоделските производители кои ги покриваат трошоците за отстранување и уништување на мртви животни и

- 100% за трошоците за отстранување и уништување на труповите, ако помошта е финансирана од хонорари или задолжителни придонеси назначени за финансирање за уништување на тие трупови, во услови кога тие хонорари или придонеси се ограничени на месниот сектор и се наменети директно за тој сектор.

(3) Помошта не може да вклучува директни плаќања на финансиски средства на земјоделските производители.

Помош во шумарството

Член 104

(1) Помош за зголемување на економска вредност на шумите е дополнителна финансиска поддршка на мерката од членот 71 на овој закон.

(2) Висината на помошта од ставот (1) на овој член, вклучувајќи ја и поддршката од членот 71 на овој закон, изнесува:

- 60% од висината на прифатливите трошоци за инвестиции во планински подрачја и

- 85% од висината на прифатливите трошоци за инвестиции во недостапни рурални средини.

Помош за преработка и маркетинг

Член 105

(1) Помошта за преработка и маркетинг на земјоделски производи е дополнителна финансиска поддршка на мерката од членот 72 на овој закон.

(2) Висината на помошта од ставот (1) на овој член, вклучувајќи ја и поддршката од членот 72 на овој закон, изнесува:

- 60% од вредноста на прифатливите инвестиции направени во недостапни рурални средини,

- 65% од вредноста на прифатливите инвестиции во заостанати рурални средини и

- 75% од вредноста на прифатливите инвестиции во депопулациони рурални средини.

Помош за воведување на повисоки стандарди на квалитет

Член 106

(1) Помош за воведување на повисоки стандарди на квалитет на земјоделски производи е дополнителна финансиска поддршка на мерката од членот 72 на овој закон.

(2) Помошта од ставот (1) на овој член може да се додели во вид на:

- дополнителни до 30% на директните плаќања од членот 47 на овој закон,
- до 1 денар по единица земјоделски производ употребен како сировина за производи со повисок квалитет согласно со закон и
- финансиска помош за надоместот на трошоци за воведување или за примена на ознаки за квалитетот во максимален износ до 300.000 денари или 5% од вредноста на продадените производи со ознаки за квалитетот, но не повеќе од 300.000 денари.

Помош Де минимис

Член 107

(1) Де минимис е помош која се доделува на семејни земјоделски стопанства кога таа им е неопходна, а не можат да ја остварат по никој друг основ согласно со овој закон.

(2) Начинот на утврдување на исполнетоста на условите од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

(3) Одлука за доделување на помошта од ставот (1) на овој член донесува Владата на предлог на министерот.

(4) Максималниот износ на помошта од ставот (1) на овој член по земјоделско стопанство не може да надмине вкупен износ од 120.000 денари за три последователни години.

(5) Доколку од надлежен суд или прекршочен орган дополнително се утврди дека настанувањето на состојбата која ја предизвикала неопходноста за помошта од ставот (1) на овој член е по исклучива вина на корисникот на помошта, истиот е должен да го врати вкупниот износ на доделената помош.

Право на државна помош

Член 108

Корисници на државната помош може да бидат земјоделски стопанства и субјекти кои немаат парични обврски кон Министерството и Агенцијата.

Евиденција на државна помош

Член 109

(1) Министерството води евиденција на доделена државна помош во земјоделството и руралниот развој.

(2) Видот на податоците, формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

(3) Сите државни органи и единици на локалната самоуправа се должни по службена должност да го известат Министерството за доделената неповратна финансиска помош на субјектите.

(4) Врз основа на евиденцијата од ставот (1) на овој член и податоците од ставот (3) на овој член, Министерството се грижи за одбегнување на двојно финансирање на државна помош за иста намена, како и надминување на максималниот износ на помош согласно со овој закон.

Транспарентност и следење

Член 110

За потребите за јавност и транспарентност на процесот на доделување на државната помош во земјоделството и руралниот развој, сите податоци за воведување и реализација на државна помош се објавуваат на веб страницата на Министерството.

VIII. ФОРМИ НА ЗДРУЖУВАЊЕ

Цели и форми на здружување

Член 111

(1) За остварување на целите од членот 3 на овој закон земјоделските стопанства можат доброволно да се здружуваат како организации на производители.

(2) Земјоделските стопанства можат да користат финансиска поддршка за здружување согласно со овој закон.

Организација на производители

Член 112

Организацијата на производители е задруга формирана од земјоделски стопанства заради усогласување на земјоделското производство и понудата на земјоделски производи со пазарните услови, која исполнува определени услови согласно со овој закон и е запишана во Регистарот на организации на производители во Министерството.

Цели на организацијата на производители

Член 113

Организацијата на производители се основа заради остварување на следниве цели:

- планирање на производството и негово усогласување со потребите на пазарот во поглед на побарувачката и квалитетот,

- концентрација на понудата и подобрување на вкупната продажба на производите од членовите на организацијата,

- постигнување на оптимално ниво на производните трошоци и стабилизирање на производствените цени,

- унапредување на начинот на работење, употреба на современа техника и технологија, заштита на природа и водите и одржување на биолошката разновидност,

- олеснување и поедноставување на процесот за пристап до финансиски средства и

- обезбедување на самоконтрола во организацијата и во производството, особено на специфични видови на производство и агротехнички постапки пропишани со посебни прописи.

Услови за стекнување на статус на организација на производители

Член 114

(1) За стекнување на статус на организација на производители, задругата од членот 112 на овој закон треба да ги исполнува следниве услови:

- да е регистрирана како задруга согласно со Законот за задругите,

- да има основни предуслови за работа,

- да има усвоен статут со дефинирани посебни правила за работа за исполнување на целите од членот 113 на овој закон,

- да има најмалку пет члена,

- да остварува минимална вредност на годишно пазарно производство од 6.000.000 денари,

- да се формирани за одреден производ односно група на производи на овошје или зеленчук,

- да поседува оперативен фонд и да има изготвено и одобрена или доставена на одобрување оперативна програма за работа и

- со своето работење да не ја ограничува конкуренцијата на пазарот на одреден производ, односно група на производи на овошје или зеленчук.

(2) Задругата од ставот (1) на овој член статусот на организација на производители го стекнува со денот на уписот во Регистарот на организации на производители кој се води во Министерството.

Членство во организација на производители

Член 115

(1) Членови на организација на производители се земјоделски стопанства регистрирани во ЕРЗС од членот 15 на овој закон.

(2) Членови на организација на производители не можат да бидат правни лица во кои учеството на државниот капитал е поголем од 25% во вкупниот капитал на правното лице.

(3) Минималниот рок на членство во организацијата на производители е најмалку една година.

Вредност на пазарното производство

Член 116

(1) Вредноста на пазарно производство на организацијата на производители е вредноста на производството, пласирано на пазар, на членовите на организацијата на производители за кое е признаена организацијата.

(2) Пресметката на вредноста на пазарното производство од ставот (1) на овој член е заснована на вредноста на производството, продадено од самата организација на производители, вклучувајќи ги и:

- вредноста на производството на членовите кои ја напуштаат или се приклучуваат кон организацијата на производители и

- вредноста на споредните и доработените производи на организацијата на производители.

(3) Пресметката од ставот (2) на овој член се врши врз основа на вредноста на производството франко утовар од организација на производители, со исклучок на ДДВ и внатрешни транспортни трошоци.

Основни предуслови за работа

Член 117

Организацијата на производители треба да располага со соодветен персонал, инфраструктура и опрема за постигнување на целите за нејзино работење, а особено:

- информации за производството на своите членови,
- услови за сортирање, складирање и пакување на производите на своите членови,
- комерцијално и буџетско управување и
- централизирано сметководство и систем за фактурирање.

Статут

Член 118

(1) Статутот на организацијата на производители задолжително содржи:

- правила во врска со известувањето, производството, маркетингот и заштитата на животната средина,
- обврска за членовите за припадност во само една организација на производители за соодветниот производ,
- обврска за членовите за продажба на нивното целиокупно производство преку организацијата на производители,
- обврска за членовите за обезбедување на информации по барање на организацијата на производители за статистички цели, особено податоци за засеани/засадени површини, произведени количини, приноси и директна продажба,

- одредби за финансиски придонеси на членовите за создавање и дополнување на оперативниот фонд и финансирање на организацијата на производители,

- процедури за донесување, примена и измена на правилата на организацијата на производители,

- санкции за непочитување на обврските согласно со статутот на организацијата, особено за неисполнување на обврските за плаќање на финансиски придонеси или нарушување на правилата донесени од организацијата на производители,

- правила за прием на нови членови, особено минимум период на членство,

- сметководствени и буџетски правила неопходни за функционирање на организацијата на производители,

- одредби за избор, именување и работа на органите на управување на организацијата на производители,

- начин и постапка за донесување одлуки за користење на средства од оперативниот фонд и

- други одредби од значење за работа на организацијата на производители.

(2) По исклучок од ставот (1) алинеја 3 на овој член, статутот од ставот (1) на овој член може да содржи одредби со кои дава можност на членовите на организацијата на производители да продаваат:

- не повеќе од 10% од сопственото производство на производите или групата на производи за кои е формирана организацијата на производителите, директно од земјоделското стопанство и/или директно на потрошувачите за финална потрошувачка и

- сопствено производство на производи кои поради нивните карактеристики не се вклучени во трговската дејност на организацијата на производители самостојно или преку друга организација на производители доколку е предложена од организацијата на производителите во којашто членува.

Постапка за упис

Член 119

(1) Постапката за упис во Регистарот на организацији на производители се покренува со поднесување на барање за упис до Министерството.

(2) Барањето од ставот (1) на овој член се поднесува на пропишан образец со потребна придружна документација за докажување на исполнетоста на условите од членот 114 на овој закон.

(3) Образецот на барањето и потребната придружна документација од ставот (2) на овој член ги пропишува министерот.

(4) Барањето за упис на организација на производители во Регистарот од членот 120 на овој закон се поднесува до 15 септември.

(5) Во случај кога барањето од ставот (1) на овој член е непотполно или неразбирливо, барателот по писмен пат се известува за неправилностите и му се утврдува рок од најмногу 15 дена за отстранување на неправилностите.

(6) Доколку во утврдениот рок за отстранување на неправилностите од ставот (5) на овој член, барателот не ги отстрани неправилностите, барањето ќе се отфрли.

(7) По утврдување на исполнетост на условите од членот 114 на овој закон, министерот донесува решение за упис во Регистарот на организациите на производители.

(8) По исклучок од ставот (7) на овој член нема да се донесе решение за упис во регистарот пред одобрување на оперативната програма за работа од членот 114 став (1) алинеја 7 на овој закон.

(9) Решението од ставот (7) на овој член се донесува најдоцна во рок од три месеци од приемот на барањето.

(10) Решението од ставот (7) на овој член влегува на сила од 1 јануари во наредната година од годината во која е поднесено барањето.

Регистар на организации на производители

Член 120

(1) Регистарот на организациите на производители се води во електронска форма и ги содржи податоците од барањето за упис од членовите 119 и 126 на овој закон.

(2) Покрај податоците од ставот (1) на овој член во Регистарот задолжително се впишуваат сите промени на запишаната состојба.

(3) За промените од ставот (2) на овој член, организацијата на производители и групата на производители се должни да го известат Министерството во рок од 15 дена од денот на настанувањето на промената.

Бришење од Регистарот

Член 121

(1) Министерот со решение ја брише регистрираната организација на производители од Регистарот од членот 120 на овој закон во следниве случаи:

- по писмено барање од органот на управување на организацијата,
- во случај на престанок на задругата,
- при објавување на ликвидација или отворена стечјана постапка,
- доколку се утврди дека организацијата на производители е регистрирана врз основа на неточни информации,
- доколку не ја спроведува во целост одобрената оперативна програма и
- кога ќе престане да ги исполнува условите од членот 114 на овој закон.

(2) Против решението од ставот (1) на овој член има право на жалба до второстепената комисија при Владата на Република Македонија надлежна за решавање на управни работи од втор степен од областа на земјоделството, шумарството и водостопанството.

(3) По правосилноста на решението од ставот (1) на овој член, организацијата на производители се брише од Регистарот.

Групи на производители

Член 122

(1) Група на производители е задруга формирана од земјоделски стопанства заради стекнување на статус на организација на производители.

(2) За стекнување на статус на група на производители, задругата од ставот (1) на овој член треба да ги исполнува следниве услови:

- да е регистрирана како задруга согласно со Закон за задругите,
- да има минимални предуслови за работа,
- да има усвоен статут со дефинирани посебни правила за работа за исполнување на целите од членот 113 на овој закон,
- да има најмалку пет члена,
- да остварува вкупен приход од продадено годишно производство од најмалку 3.500.000 денари,
- да се формирани за одреден производ, односно група на производи на овошје или зеленчук,
- да има изготвено план за стекнување на статус на организација на производители (во натамошниот текст: план за признавање), кој задолжително треба да е одобрен од Министерството и

- со своето работење да не ја ограничува конкуренцијата на пазарот на одреден производ односно група на производи на овошје или зеленчук.

(3) Задругата од ставот (1) на овој член статусот на група на производители го стекнува со денот на уписот во Регистарот на организации на производители.

Минимални предуслови за работа

Член 123

Минимални предуслови за работа од членот 122 став (2) алинеја 2 на овој закон се следниве:

- најмалку двајца вработени од кои еден менаџер и
- обезбедени канцелариски услови за работа.

План за признавање

Член 124

(1) Планот за признавање од членот 122 став (2) алинеја 7 на овој закон содржи мерки и активности за исполнување на услови за стекнување на статус на организација на производители.

(2) Планот за признавање од ставот (1) на овој член се изготвува за временски период до пет години.

(3) Планот за признавање од ставот (1) на овој член го содржи најмалку следново:

- опис на првобитната состојба во врска со бројот на членови на организацијата на производители со податоци за членовите, производството, податоци за вредноста на пазарното производство, маркетингот и инфраструктурата, вклучувајќи ја и инфраструктурата во сопственост на членовите на задругата која се користи од задругата,

- предложениот датум за започнување на реализација на планот и периодот на реализација од најмалку две, но не повеќе од пет години и

- мерки и активности кои треба да се преземаат за да се стекне статус на организација на производители.

(4) Начинот на изготвување на планот за признавање го пропишува министерот.

(5) Планот од ставот (1) на овој член се доставува на одобрување до Министерството.

Постапка за одобрување на планот за признавање

Член 125

(1) За одобрување на планот за признавање од членот 124 на овој закон, министерот формира постојана Комисија од пет члена од државните службеници на Министерството, која ги има следниве задачи да:

- го провери доставениот план за признавање,
- ја утврди веродостојноста на дадените податоци и информации во планот за признавање,
- ја утврди соодветноста на предвидените мерки и активности во планот за признавање во поглед на маркетинг и техничко-технолошка основаност и
- ја утврди обезбеденоста со финансиски средства за негова реализација.

(2) Комисијата од ставот (1) на овој член изготвува извештај, оцена и предлог за одобрување на планот за признавање.

Постапка за упис на групи на производители

Член 126

(1) Постапката за упис на група на производители во Регистарот на организации на производители се покренува со поднесување на барање за упис до Министерството.

(2) Барањето од ставот (1) на овој член се поднесува на пропишан образец со потребна придружна документација за докажување на исполнетоста на условите од членот 122 на овој закон.

(3) Образецот на барањето и потребната придружна документација од ставот (2) на овој член ги пропишува министерот.

(4) Барањето за упис на група на производители се поднесува до 15 септември.

(5) Во случај кога барањето од ставот (1) на овој член е непотполно или неразбираливо, барателот по писмен пат се известува за неправилностите и му се утврдува рок од најмногу 15 дена за отстранување на неправилностите.

(6) Доколку во утврдениот рок за отстранување на неправилностите од ставот (5) на овој член, барателот не ги отстрани неправилностите, барањето ќе се отфрли.

(7) По утврдување на исполнетост на условите од членот 122 на овој закон, министерот донесува решение за упис во Регистарот на организацији на производители.

(8) Решението од ставот (7) на овој член се донесува најдоцна во рок од три месеци од приемот на барањето.

(9) Решението од ставот (7) на овој член влегува во сила од 1 јануари во наредната година од годината во која е поднесено барањето.

Следење за исполнување на планот за признавање

Член 127

(1) Министерството врши постојано следење и оцнување на исполнувањето на планот за признавање.

(2) Групата на производители е должна да достави до Министерството извештај за остварување на планот за признавање, кој особено содржи финансиски показатели за работењето врз основа на билансот на состојба и билансот на успех.

(3) Извештајот од ставот (2) на овој член се доставува секоја година, но не подоцна од 31 март во тековната година за претходната година.

Бришење од регистарот на група на производители

Член 128

(1) Регистрираната група на производители министерот со решение ја брише од Регистарот од членот 120 на овој закон во следниве случаи:

- по писмено барање од органот на управување на групата,

- во случај на престанок на задругата,

- при објавување на ликвидација или отворена стечјана постапка,

- доколку се утврди дека групата на производители е регистрирана врз основа на неточни информации,

- кога ќе престане да ги исполнува условите од членот 122 на овој закон,

- групата на производители повеќе не ги исполнува пропишаните услови и критериуми согласно со членот 122 од овој закон,

- групата на производители не го реализира планот за признавање,

- рокот за кој било издадено решението за упис е поминат и

- по истекот на пет години од уписот во Регистарот на организацији на производители.

(2) По исклучок од ставот (1) алинеи 6 и 7 на овој член, министерот не донесува решение за бришење на групата на производители, при појава на вонредни состојби, природни непогоди и неповољни климатски настани дефинирани со овој или друг закон.

(3) По исклучок на ставот (1) алинеја 7 на овој член, министерот не донесува решение за бришење на групата на производители, доколку се утврдени минимални отстапувања од реализација на планот за признавање и определува соодветен рок за нивно надминување.

(4) Доколку групата на производители не ги надмире отстапувањата во утврдениот рок од ставот (3) на овој член, министерот го донесува решението од ставот (1) на овој член.

(5) Утврдениот рок од ставот (3) на овој член не го одложува крајниот рок за реализација на планот за признавање.

(6) Против решението од ставот (1) на овој член групата на производители има право на жалба до второстепената комисија при Владата на Република Македонија надлежна за решавање на управни работи од втор степен од областа на земјоделството, шумарство и водостопанството.

(7) По правосилноста на решението од ставот (1) на овој член групата на производители се брише од Регистарот.

Чување на документацијата

Член 129

Организацијата на производители мора да ја чува целокупната документација и доказниот материјал за работењето, особено во врска со исполнувањето на условите за признавање, податоците за членовите, оперативниот план и документацијата за користена финансиска поддршка за времето кога била признаена, најмалку пет години по одземањето на признавањето.

Национална стратегија за оперативни програми за работа

Член 130

(1) Владата на предлог на министерот донесува национална стратегија за оперативни програми за работа на организациите на производители за пазарот на земјоделските производи.

(2) Стратегијата од ставот (1) на овој член се донесува за период од пет години за пазарите на овошје и зеленчук, за остварување на целите наведени во членовите 3 и 113 од овој закон.

(3) Стратегијата од ставот (1) на овој член особено содржи:

- 1) анализа на тековната состојба, потенцијалот за развој и начинот на реализација, и тоа:

- a) анализа на состојбата во секторот преку квантитативни податоци, силни и слаби страни на секторите, потреби и недостатоци и потенцијал за развој на секторот и организациите на производители, вклучително и ефекти врз животната средина од развојот на секторот овошје и зеленчук и

- b) начин на реализација и опис на селектираниите цели за оперативните програми и очекуваните резултати и нивното влијание во однос на почетната состојба, вклучително и внатрешната кохерентност на стратегијата, комплементарност и конзистентност на активностите во рамките на стратегијата и со други национални програми, а особено во однос на активностите и програмите утврдени во согласност со овој закон;

- 2) цели на оперативните програми, инструменти за спроведување и индикатори за изведба, и тоа:

- a) критериуми и административни правила за финансирање на активностите и одбегнување на двојно финансирање преку останати мерки на земјоделската и политиката за рурален развој и државната помош во земјоделството;

б) специфични информации по видови на мерки/активности, особено инвестиции прифатливи за инвестирање и услови за прифатливост за мерките и активностите насочени кон:

- планирање на производството,
- подобрување и одржување на квалитетот на производите,
- подобрување на маркетингот на производите,
- истражување и експериментално производство,
- обука и промовирање на пристап до советодавни услуги,
- спречување и управување со кризи и
- заштита и унапредување на животната средина и

в) максималните износи на средства кои можат да се потрошат на која било индивидуална мерка и/или вид на активност и/или трошок, со цел да се осигура соодветен баланс меѓу различните мерки и активности и

3) системи за следење и процена, засновани на општи индикатори за изведбата, и тоа:

а) процена на оперативните програми и обврските за известување од страна на организациите на производители и

б) Следење и процена на националната стратегија.

(4) Надлежен орган за управување, следење и процена на стратегијата од ставот (1) на овој член е Министерството.

Оперативен фонд

Член 131

(1) Организациите на производители воспоставуваат оперативен фонд кој се финансира од:

а) финансиските придонеси на членовите на организацијата на производители во согласност со статутот на организацијата на производители од членот 118 на овој закон и

б) финансиската поддршка од државата која се доделува на организациите на производители согласно со членот 132 од овој закон.

(2) Оперативните фондови се користат исклучиво за финансирање на одобрени оперативни програми од членот 136 на овој закон.

(3) Управувањето со оперативниот фонд организациите на производители се должни да го вршат на начин кој овозможува на надворешните независни ревизори, идентификација, проверка и потврдување на годишните трошоци и приходи.

Финансиска поддршка на организациии на производители

Член 132

(1) За реализација на своите активности организациите на производители може да користат финансиска поддршка.

(2) Владата на предлог на министерот донесува годишна програма за финансиска поддршка на организациите на производители.

(3) Програмата од ставот (2) на овој член содржи финансиски средства за поддршка на реализацијата на оперативните програми за работа на организациите на производители.

(4) Висината на финансиската поддршка од ставот (1) на овој член за организациите на производители е ограничена на 4,1% од вредноста на продаденото производство на организацијата на производители и се користи за покривање на 50% од прифатливите направени трошоци од оперативниот фонд на организацијата на производители за реализација на оперативната програма од членот 134 на овој закон.

(5) Финансиската поддршка од ставот (4) на овој член се исплаќа еднократно и тоа најдоцна до 15 октомври во годината која следи по годината на имплементација на оперативната програма.

(6) Висината на финансиската поддршка за групи на производители и начинот на финансирање на плановите за признавање се реализира согласно со членот 75 од овој закон.

Цели и услови на оперативната програма

Член 133

(1) Оперативната програма содржи најмалку две од целите наведени во членот 113 од овој закон или од следниве цели:

- планирање на производството,
- подобрување на квалитетот на производот,
- зголемување на трговската вредност на производите,
- промоција на производите, било да се во свежа или преработена состојба,

- мерки за заштита на животната средина и методи за производство кои придонесуваат за заштита и унапредување на животната средина, вклучително и органското производство и

- превенција и управување со кризи.

(2) Оперативната програма мора да исполнува најмалку еден од следниве услови:

- да вклучуваат две или повеќе активности за заштита на животната средина, кои се во насока на поттикнување и поддршка на производни практики за заштита и унапредување на животната средина и се во согласност со членот 76 од овој закон или

- најмалку 10% од трошоците на оперативната програма да покриваат активности за заштита на животната средина.

(3) Поддршката за активностите за заштита на животната средина од ставот (2) на овој член е за надоместок на дополнителните трошоци и загубениот приход настанат како резултат на реализација на активностите.

Содржина на оперативна програма

Член 134

(1) Оперативните програми од членот 133 на овој закон содржат најмалку:

а) опис на почетната состојба, врз основа на основните индикатори предвидени во националната стратегија за оперативни програми од членот 130 на овој закон;

б) цели на програмата, вклучително и:

- појаснување на придонесот кон и усогласеноста со националната стратегија од членот 130 на овој закон,

- баланс на активности во рамките на оперативната програма и

- опис на целите и нивната мерливост во согласност со целите и индикаторите дефинирани во националната стратегија од членот 130 на овој закон;

в) детален опис на мерките, вклучително и средства за остварување на тие мерки во секоја година од реализација на програмата. Описот треба да го наведе степенот до кој различните предложени мерки:

- се надополнуваат и се во согласност со останатите мерки кои се финансираат или се прифатливи за финансирање од средства од Буџетот на Република Македонија, особено со мерките за поддршка за рурален развој и

- не претставуваат ризик за двојно финансирање од средства од Буџетот на Република Македонија;

г) временската рамка за реализација на активностите од оперативната програма и

д) финансиските аспекти на оперативната програма, особено:

- методот на пресметка и нивото на финансиско учество,
- процедурата за финансирање на оперативниот фонд и
- буџетот и временската рамка за реализација на активностите и мерките за секоја година од реализацијата на програмата.

(2) Предмет на финансиска поддршка се активности од оперативните програми кои се предвидени за финансирање согласно со националната стратегија од членот 130 на овој закон.

(3) Предмет на финансиска поддршка се само мерките и активностите од оперативната програма кои се насочени кон производители за кои организацијата на производители е регистрирана и каде што над 50% од вредноста на производот потекнува од членовите на организацијата на производители.

Одобрување на оперативна програма и финансиска поддршка

Член 135

(1) Задругата од членот 114 на овој закон и организациите на производители доставуваат до Министерството барање за одобрување и предлог на оперативна програма.

(2) Кон барањето за одобрување и предлог оперативната програма од ставот (1) на овој член се доставува и:

- доказ за воспоставување на оперативен фонд на организацијата на производители,
- процена на износот на оперативниот фонд за секоја година,
- висината на трошоците за тековната и претходната година,
- процена за обемот на производството во наредната година и
- изјава од задругата и организацијата од ставот (1) на овој член дека немала и нема да има друго финансирање од средствата од Буџетот на Република Македонија, во однос на трошоците за активностите кои се прифатливи за финансирање согласно со членот 132 на овој закон.

(3) Барањето за одобрување од ставот (1) на овој член може да се поднесе истовремено со поднесувањето на барањето за признавање на организација на производители од членот 114 на овој закон.

(4) Барањето за одобрување и предлог оперативната програма од ставот (1) на овој член се доставуваат најдоцна до 15 септември во годината која и претходи на годината во која истите ќе се спроведуваат.

(5) За оценување на оперативната програма на организација на производители, Комисијата од членот 125 на овој закон:

- ја проверува доставената оперативната програма на организација на производители и придружната документација,

- ја утврдува веродостојност на дадените податоци и информации во оперативната програма и придружната документација на организацијата на производители,

- ја утврдува соодветноста на предвидените мерки и активности во оперативната програма на организацијата на производители во однос на национална стратегија за одржливи оперативни програми на организациите на производители од членот 130 на овој закон и

- ја утврдува обезбеденоста со финансиски средства за нејзина реализација.

(6) Комисијата од ставот (5) на овој член изготвува извештај, оцена на оперативната програма и мислење за одобрување, измена или одбивање на оперативната програма на организацијата на производители.

(7) Врз основа на постапката од ставот (5) на овој член и мислењето од ставот (6) на овој член, министерот со решение:

- ја одобрува оперативната програма на организацијата на производители,
- ја враќа оперативната програма за изменување и дополнување во рок од 15 дена од страна на подносителот и
- ја одбива оперативната програма.

(8) Решението од ставот (7) алинеи 1 и 3 на овој член се донесува најдоцна до 15 декември во годината во која е поднесено барањето за одобрување на оперативната програма, а решението од ставот (7) алинеја 2 на овој член во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на барањето за одобрување.

Одобрување и исплата на финансиска поддршка за оперативна програма

Член 136

(1) Организациите на производители од членот 112 на овој закон поднесуваат барање за финансиска поддршка до Агенцијата за одобрена оперативна програма најдоцна до 15 февруари во годината по годината за која се бара поддршката.

(2) Кон барањето од став (1) на овој член се доставува и:

- решение за упис во Регистарот на организации на производители,
- решението за одобрување на оперативната програма од членот 135 на овој закон,
- податоци за поддршката која се бара,
- податоци за вредноста на реализираното производство,
- податоци за финансиските придонеси од членовите на организацијата на производители и од самата организација на производители во оперативниот фонд,
- податоци за направените трошоци во врска со оперативната програма и

- изјава од организацијата на производители дека не примила друго финансирање од средствата од Буџетот на Република Македонија во однос на трошоците за активностите кои се прифатливи за финансирање согласно со членот 132 од овој закон.

(3) Барањето од ставот (1) на овој член може да содржи и трошоци кои се програмирани, но не се реализирани, доколку се докаже дека:

- соодветните активности не можеле да се изведат најдоцна до 31 декември во годината на спроведување на оперативната програма од причини кои се вон контрола на соодветната организација на производители,

- активностите можат да се изведат најдоцна до 30 април следната година и

- се резервирали соодветни средства за реализација на овие активности во оперативниот фонд на организацијата на производители.

(4) Онаму каде што барањата се доставени по датумот наведен во ставот (1) на овој член, поддршката се намалува за 1% за секој ден задоцнување.

(5) Агенцијата ја известува организацијата на производители за проценетиот износ на финансиска поддршка во согласност со членот 132 од овој закон, најдоцна до 15 мај во годината по годината за која се бара поддршката.

(6) Агенцијата ја исплака финансиската поддршка за организациите на производители врз основа на реално направените прифатливи трошоци од оперативниот фонд на организацијата на производители во согласност со членот 132 од овој закон, за реализација на мерките и активностите на оперативните програми на организациите на производители одобрени во согласност со членот 135 од овој закон.

(7) Финансиската поддршка за трошоците од ставот (3) на овој член се исплаќаат само доколку се обезбеди доказ дека трошокот е реализиран најдоцна до 30 април во годината по годината во која програмскиот трошок бил програмиран.

(8) Агенцијата ја исплатува финансиската поддршка на организацијата на производители најдоцна до 15 октомври во годината по годината на реализацијата на оперативната програма, одобрена согласно со членот 135 од овој закон.

Намалување на исплата на финансиска поддршка за оперативна програма

Член 137

(1) Доколку при обработка на барањето за исплата Агенцијата утврди дека меѓу побараниот износ за повеќе од 3% го надминува прифатливиот износ, висината на поддршката која ќе се исплати на организацијата на производители ќе се намали.

(2) Висината на поддршката од ставот (1) на овој член се пресметува со одбивање од прифатливиот износ на разликата од побараниот и прифатливиот износ.

(3) Доколку се утврди дека организацијата на производители намерно направила погрешно декларирање, соодветната активност ќе биде исклучена од поддршката на оперативната програма, а исплатените средства за таа активност ќе бидат повратени.

(4) Организацијата на производители од ставот (3) на овој член ќе биде исклучена од добивање поддршка преку оперативната програма за таа активност и во наредната година.

Враќање на финансиска поддршка за оперативна програма

Член 138

(1) Организацијата на производители е должна да ја врати исплатената финансиска поддршка по тековната оперативна програма заедно со законска затезна камата во случај кога организацијата на производители е избришана од Регистарот на организации на производители согласно со членот 121 од овој закон.

(2) Постапката за повраток на неправилно исплатени средства се врши во согласност со одредбите од Законот за основање на Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој.

(3) Обврската за наплата на законската затезна камата настапува од моментот на доставувањето на решението за поврат на финансиската поддршка.

Извештаи за спроведување на оперативната програма

Член 139

(1) Организацијата на производители е должна да достави до Министерството и до Агенцијата годишен извештај за спроведувањето на оперативната програма од членот 136 на овој закон.

(2) Извештајот од ставот (1) на овој член особено содржи:

- оперативната програма која е спроведена во претходната година,
- значајни измени и дополнувања на оперативната програма и
- разлика меѓу остварената финансиска поддршка и финансиската поддршка која е побарана.

(3) За секоја спроведена оперативна програма годишниот извештај треба да укаже на:

- постигнувањата и резултатите од оперативната програма засновани на индикаторите утврдени со националната стратегија од членот 130 на овој закон и

- преглед на главните проблеми кои произлегуваат при управувањето со оперативната програма и секоја мерка преземена за обезбедување на квалитетот и ефективноста во спроведувањето на оперативната програма.

(4) Во последната година од примената на оперативната програма, организацијата на производители наместо годишен извештај доставува завршен извештај за спроведување на оперативната програма.

(5) Завршниот извештај од ставот (4) на овој член содржи податоци за:

- степенот на остварување на целите утврдени во оперативните програми и

- промените на активностите и/или методите и факторите кои придонеле за успехот или неуспехот на спроведувањето на оперативната програма кои ќе се земат предвид при изготвувањето на следните програми, или кога тековните оперативни програми ќе се менуваат.

(6) Доколку организацијата на производители не постапува согласно со одредбите од ставовите (1), (2), (3), (4) и (5) на овој член и не ги доставува бараните извештаи или истите се утврдат како несоодветни, Агенцијата нема да ја изврши исплатата на оперативната програма за наредната година.

Следење и процена на оперативните програми

Член 140

(1) За следење и процена на оперативните програми од членот 136 на овој закон преку индикаторите од националната стратегија од членот 130 на овој закон, организациите на производители воспоставуваат систем за собирање, евидентирање и зачувување на информации потребни за следење на индикаторите.

(2) Следењето е за процена на напредокот направен за остварување на специфичните цели утврдени за оперативната програма и се спроведува врз основа на финансиски индикатори, индикатори за изведбата и индикатори на резултатите.

(3) Резултатите од следењето на оперативната програма се користат за:

- верификување на квалитетот на спроведувањето на програмата,

- идентификација на потреби за прилагодувања или измени на оперативната програма насочени кон остварување на целите на програмата или подобрување на управувањето со програмата, вклучително и финансиското управување и

- исполнување на барањата за известување во однос на спроведување на оперативната програма.

(4) Информациите за резултатите од активностите на следење ќе се вклучат во секој годишен извештај од членот 139 на овој закон.

(5) Проценката на оперативните програми од членот 136 на овој закон се изведува како поебен среднорочен извештај за процена, насочен кон утврдување на степенот на искористеност на финансиските средства, ефикасноста и ефективноста на оперативната програма, како и процена на напредокот во однос на скупните цели на програмата.

(6) Процената се изготвува преку општите индикатори кои се однесуваат на основната состојба, резултатите и влијанието и резултатите од истата ќе се користат за:

- подобрување на квалитетот на оперативните програми управувани од страна на организација на производители,

- идентификација на можни или значителни промени на оперативните програми,

- исполнување на барањата за известување во однос на спроведување на оперативната програма и

- извлекување на лекции корисни за подобрување на квалитетот, ефикасноста и ефективноста на идните оперативни програми управувани од страна на организации на производители.

(7) Среднорочниот извештај за процена ќе се спроведе во текот на спроведувањето на оперативната програма, во време кое дозволува резултатите од истиот да се земат предвид во подготовката на следните оперативни програми.

(8) Среднорочниот извештај за процена ќе се даде кон соодветниот годишен извештај од членот 139 став (1) на овој закон.

Следење и процена на националната стратегија

Член 141

(1) За следење и процена на националната стратегија од членот 130 на овој закон, согласно со индикаторите утврдени во неа, Министерството воспоставува систем за собирање, евидентирање и зачувување на информации во компјутеризирана форма потребни за следење на индикаторите.

(2) Системот за собирање, евидентирање и зачувување на информациите од ставот (1) на овој член претставува надградба на информациите доставени од страна на организациите на производители во однос на следењето и проценката на оперативните програми согласно со членот 140 од овој закон.

(3) Следењето се врши за проценка на напредокот направен за остварување на специфичните цели утврдени во националната стратегија од членот 130 на овој закон и се спроведува врз основа на финансиски индикатори, индикатори за изведбата и индикатори на резултатите со употреба на информациите обезбедени во годишните извештаи доставени од страна на организациите на производители согласно со членовите 139 и 140 од овој закон.

(4) Резултатите од следењето на националната стратегија се користат за:

- верификувањето на квалитетот на спроведувањето на оперативните програми,

- идентификација на потреби за прилагодувања или измена на националната стратегија насочени кон остварување на целите на стратегијата или подобрување на управувањето со спроведувањето на стратегијата, вклучително и финансиското управување на оперативните програми и

- исполнување на барањата за известување во однос на спроведувањето на националната стратегија, согласно со членот 130 од овој закон.

(5) Министерството подготвува годишен извештај за следење на националната стратегија од членот 130 на овој закон и истиот го доставува на усвојување до Владата на Република Македонија.

(6) За утврдување на напредокот направен за остварување на севкупните цели од националната стратегија од членот 130 на овој закон, се спроведува процена на стратегијата. Проценката се врши врз основа на информациите обезбедени од среднорочната процена на оперативните програми, годишните извештаи за напредокот и конечниот извештај доставени од страна на организациите на производители согласно со членот 139 од овој закон.

(7) Резултатите од проценката на националната стратегија се користат за:

- подобрување на квалитетот на стратегијата,

- идентификација на какви било потреби за значителни промени на стратегијата и

- исполнување на барањата за известување во однос на спроведувањето на националната стратегија, согласно со членот 130 од овој закон.

(8) Проценката на националната стратегија од членот 130 на овој закон започнува во третата година од нејзиното усвојување, во време кое дозволува вклучување на нејзините резултати во посебен извештај за процена кој ќе биде прилог, во истата година, на годишниот извештај наведен во ставот (5) на овој член.

(9) Извештајот од ставот (8) на овој член, особено ги содржи:

- степенот на искористување на буџетските средства,

- ефикасноста и ефективноста на спроведените оперативни програми и ефектите и влијанието на оперативните програми, во однос на целите и насоките утврдени во националната стратегија од членот 130 на овој закон и, доколку е соодветно, останатите цели од членот 3 на овој закон и

- сознанијата корисни за подобрување на квалитетот на идните национални стратегии, особено во идентификацијата на можните недостатоци во дефинирањето на целите, насоките и мерките кои се прифатливи за поддршка, или потребите за дефинирање на нови инструменти.

Меѓуранкови организации на производители

Член 142

(1) Меѓуранкови организации на производители се повисока форма на здружување на организациите на производители со трговски друштва и други правни лица кои се занимаваат со преработка и/или трговија со земјоделските производи од членот 112 на овој закон.

(2) Организациите од ставот (1) на овој член се организираат согласно со Законот за трговските друштва или Законот за задругите.

IX. КОНТРОЛА

Контрола на директни плаќања

Член 143

(1) Административна контрола и контрола на самото место се извршува заради утврдување на усогласеност на податоците од барањето за директни плаќања со пропишаните услови за доделување на директните плаќања, како и со барањата и стандардите релевантни за вкрстената сообразност за доделување на директни плаќања од членовите 48 и 49 на овој закон.

(2) Доколку корисникот одбие или оневозможи да се спроведе контролата на самото место, барањето за директни плаќања се одбива.

Административна контрола

Член 144

Административната контрола може да се изведува со употреба на бази на податоци, регистри и системи на ИСАК заради утврдување на прифатливоста на барањето и откривањето на нерегуларностите со споредбена проверка на декларираните податоци за:

- земјишните парцели со референтните парцели од Системот за идентификација на земјишни парцели заради утврдување на прифатливоста за директни плаќања за тие површини,

- животните со податоците од Регистарот за идентификација и регистрација на животни заради утврдување на прифатливоста за директни плаќања за тие животни,

- количини производи со податоците за предадени количини производи и/или податоците за купени количини производи обезбедени од откупувачот или преработувачот на земјоделски производи,

- препознавање на организациите на производители или групи на производители со податоците од Регистратот на организации на производители,

- употреба или производството на сертифициран семенски и саден материјал со податоци за набавката, откупот и продажбата на материјалот, или извршување на договорот за техничко-технолошка соработка со овластениот производител и

- други податоци од приложената документација, договори, писмени изјави и други пропишани докази за производство, испорака или продажба на земјоделски производи.

Контрола на самото место

Член 145

(1) Со контролата на самото место во текот на годината треба да бидат опфатени најмалку:

- 5% од земјоделските стопанства кои поднеле барања за директни плаќања по површина,

- 10% од земјоделските стопанства кои поднеле барања за директни плаќања по грло добиток, вклучувајќи најмалку 5% од вкупниот број на грла за кои е поднесено барањето,

- 2% од земјоделските стопанства кои поднеле барања за директни плаќања по единица земјоделски производ од анимално потекло и

- 5% од земјоделските стопанства кои поднеле барања за директни плаќања по единица земјоделски производ од растително потекло.

(2) Контролата на самото место за директни плаќања по грло добиток предадено во кланица се врши на примерок од најмалку 30% од сите кланици кои се избираат врз основа на анализа на ризик, при што се контролира примерок од 5% од вкупниот број заклани животни во секоја кланица во период од 12 месеци пред контролата.

(3) Контролата на самото место за директните плаќања по единица земјоделски производ во откупни и преработувачки капацитети вклучува контрола на најмалку 30% од сите субјекти кои вршат откуп или преработка на земјоделски производи избрани врз основа на анализа на ризик.

(4) Кога со контролата на самото место ќе се откријат нерегуларности кај одредена мерка на директни плаќања, регион, или дел од регион, бројот на контроли на самото место во тековната година, како и процентот на земјоделски стопанства кои ќе се опфатат при контролите следната година се зголемува.

(5) Контролата на самото место се изведува врз основа на репрезентативен примерок избран врз основа на критериумите од членот 146 на овој закон.

(6) Доколку при проверките на примерокот се откријат нерегуларности, обемот и опфатот на примерокот треба да биде соодветно зголемен.

(7) Контролата на самото место за директните плаќања по површина се врши и со употреба на далечински методи на контрола преку фотointerпретација на сателитски или авионски фотографии на сите земјишните парцели од барањето за директни плаќања кое е предмет на контрола со цел за препознавање на употребата на земјиштето и мерење на површината.

Спроведување на контролата на самото место

Член 146

(1) Контролата на самото место се спроведува без претходна најава.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член контролата може да се спроведе со претходна најава во период не подолг од 48 часа пред извршување на контролата, само доколку со тоа не се доведува во прашање целта на контролата.

(3) Контролата на самото место може да се спроведе заедно со другите контроли или инспекциски надзори.

Избор на примерокот за контрола

Член 147

(1) Примерокот на земјоделски стопанства кои ќе бидат предмет на контрола на самото место се избира врз основа на анализа на ризик и репрезентативност на поднесените барања за директни плаќања.

(2) Со цел за обезбедување на репрезентативност, 20%-25% од земјоделските стопанства кои се предмет на контрола на самото место се бираат врз основа на случаен избор.

(3) Ефективноста на анализата на ризикот се оценува секоја година со проверка на релевантноста на секој од факторите на ризик, како и со споредба на резултатите на контролите базирани на анализа на ризик со контролите извршени врз основа на случаен избор.

(4) При анализата на ризик особено се земаат предвид следниве фактори:

- висината на бараната поддршка,
- бројот на катастарски парцели и површина за кое е поднесено барањето за директните плаќања,
- бројот на грла добиток,
- промените во однос на претходната година,
- резултатите на утврдена контрола извршена во претходните години и
- корисниците кои имаат ограничено право на користење на пријавените капацитети.

Записник од контролата на самото место

Член 148

(1) По секоја контрола на самото место се составува записник.

(2) Носителот на земјоделското стопанство го потпишува записникот со што ја потврдува својата присутност и ги дополнува своите забелешки доколку ги има.

(3) Доколку со спроведената контрола се утврдени нерегуларности, на носителот на земјоделското стопанство му се дава копија од записникот.

(4) Формата, содржината и податоците кои ги содржи записникот од ставот (1) на овој член и на записникот од контрола на самото место за вкрстена сообразност ги пропишува министерот.

Елементи на контролата на самото место за директни плаќања по површина земјоделско земјиште

Член 149

(1) Контролата на самото место за директни плаќања по површина земјоделско земјиште опфаќа најмалку половина од земјишните парцели за кои земјоделското стопанство бара директни плаќања.

(2) Примерокот од ставот (1) на овој член треба да обезбеди реално и репрезентативно ниво на контрола во однос на проверената површина и бараната поддршка.

(3) Доколку со проверката од ставот (1) на овој член се утврдат нерегуларности, примерокот на земјишни парцели кои треба да се проверат се зголемува.

(4) Површината на земјишната парцела се утврдува на начин кој треба да осигури квалитет на мерење кој е соодветен најмалку на нивото кое се бара со применливиот технички стандард во Република Македонија.

(5) Во случај кога традиционалниот начин на физичко разграничување на земјишните парцели е препознаен како дел од условите за добра земјоделска практика и заштита на средината, оваа површина на разграничување, во максимална ширина до два метри, се смета како дел од користеното земјоделско земјиште.

Елементи на контрола на самото место за директни плаќања по грло добиток

Член 150

(1) Контролата на самото место за директни плаќања по грло добиток ги опфаќа сите грла за кои е поднесено барање за поддршка и истата се изведува во периодот на задолжителното чување на животните.

(2) Контролата на самото место за директни плаќања по грло добиток ги вклучува следниве проверки дека:

- животните кои се присутни на земјоделското стопанство се чуваат во задолжителниот период и ги исполнуваат условите согласно со поднесеното барање за директни плаќања,

- се совпаѓаат податоците за бројот и видот на животни на земјоделското стопанство за кои е поднесено барање со податоците за бројот и видот на животни од Системот за идентификација и регистрација на животните и

- се совпаѓаат податоците во Системот за идентификација и регистрација на животните во однос на придржани документи со кои се дефинира бројната состојба на животните, како што се докази за набавка и продажба на животни, потврди за колење, ветеринарни сертификати и пасошите на животните за период од шест месеци пред изведувањето на контролата.

(3) Контролата на самото место во кланици опфаќа проверка на документацијата на кланицата и споредба на податоците од системот за идентификација и регистрација на животните, како и проверка на процедурите за колење и усогласеност на тежината на труповите во моментот на контролата со критериумите за директните плаќања.

(4) Контролата на самото место во откупувачки и преработувачки капацитети се врши преку проверка на релевантноста на податоците за откупените земјоделски производи, добиени од откупувачи и преработувачки капацитети со податоците добиени од земјоделските стопанства во однос на количината и квалитетот на земјоделските производи.

Контрола на барањата и стандардите релевантни за вкрстената сообразност

Член 151

(1) Контрола на барањата и стандардите релевантни за вкрстената сообразност за директни плаќања се врши преку овластени субјекти согласно со законите од областа на заштита на животната средина, здравјето на луѓето, животните и растенијата и благосостојба на животните.

(2) Контролата од ставот (1) на овој член може да ја врши и надлежниот орган за контрола, доколку ги исполнува минимум условите пропишани за вршење на таква контрола во законите од ставот (1) на овој член.

(3) Административната контрола на барањата и стандардите релевантни за вкрстената сообразност може да се спроведува преку контролните системи кои се веќе воспоставени во однос на критериуми, стандарди и акти за вкрстената сообразност.

(4) Контролите на самото место во однос на исполнување на барањата и стандардите за вкрстената сообразност се вршат на најмалку 1% од земјоделските стопанства кои имаат поднесено барања за директни плаќања пресметани на ниво на субјектот од ставот (1) на овој член или на ниво на секој акт, или стандард, или група на стандарди.

(5) По исклучок од ставот (4) на овој член може да се примени и повисока стапка, доколку со прописот со кој е воведен стандардот е пропишана таква стапка.

(6) Ако со контролата на самото место се открие значително ниво на неусогласеност со соодветните прописи и стандарди, бројот на контроли на самото место за проверки на исполнувањето на условите или стандардите се зголемува во следниот контролен период.

(7) Примерокот на земјоделски стопанства кои ќе бидат предмет на контрола на самото место се избира врз основа на анализа на ризик, или анализа на ризик на барањата и стандардите на ниво на поединечно земјоделско стопанство, видови на земјоделски стопанства или географски региони.

(8) Со цел за обезбедување на репрезентативност, 20%-25% од земјоделските стопанства од ставот (4) на овој член се избираат врз основа на случаен избор.

(9) Примерокот за контрола на самото место за проверка на барањата и стандардите релевантни за вкрстената сообразност за директни плаќања се избира од:

- веќе избраните земјоделски стопанства на кои се однесуваат барањата и стандардите за вкрстената усогласеност,

- вкупната популација на стопанства кои имаат поднесено барање за директни плаќања и кои се обврзани да ги почитуваат релевантните барања или стандарди, во кој случај заради поголема ефикасност анализата на ризик може да се изведе и на ниво на кланици, трговци или добавувачи и

- комбинација на постапките од алинеите 1 и 2 на овој став, доколку на тој начин се зголемува ефикасноста на контролниот систем.

(10) Контролата на самото место се врши на целокупното земјоделско земјиште на земјоделското стопанство преку репрезентативен примерок од најмалку половина од земјишните парцели за кои се бара исполнување на барањата и стандардите. Во случај на евидентирано неисполнување на барањата и стандардите бројот на парцелите кои се предмет на контрола се зголемува.

(11) Контролата на самото место на земјоделското стопанство може да се замени со административни контроли или контроли на самото место кај кланици, трговци или добавувачи кои се дел од системите на сертификација на релевантните барања или стандарди, доколку со сигурност можат да се утврдат фактите кои се утврдуваат со контрола на самото место.

(12) Контролите на самото место треба да се вршат во истата календарска година кога се поднесени барањата за директни плаќања.

(13) Во случај на неусогласеност со барањата и стандардите, Агенцијата го информира земјоделското стопанство во период од три месеци од контролата на самото место, со цел за преземање на активности за нивно надминување.

Контроли на барања за финансиска поддршка за организацији на производители

Член 152

(1) Под контроли на барања за финансиска поддршка за организации на производители се подразбира административна контрола и контрола на самото место.

(2) Контролите од ставот (1) на овој член се извршуваат заради утврдување на усогласеност на податоците од барањето со условите од членот 136 на овој закон за доделување на финансиска поддршка за организации за производители.

(3) Барањето за помош ќе биде одбиено доколку организацијата на производители, нејзин член или соодветен претставник спречува реализација на проверка на самото место.

Административни контроли на барања за финансиска поддршка за организации на производители

Член 153

(1) Административни контроли се спроведуваат на сите барања за поддршка и исплата на финансиски средства и ги опфаќаат сите можни и соодветни елементи кои можат да се проверат со административни средства.

(2) Преземените активности, резултатите и мерките преземени во однос на отстапувањата при реализацијата на административните контроли од ставот (1) на овој член ќе бидат соодветно евидентирани и документирани.

Контроли на самото место на барања за финансиска поддршка за организации на производители

Член 154

(1) По секоја контрола на самото место се составува записник кој особено содржи податоци за;

- помошта и контролираното барање,
- лицата кои биле присутни,
- контролираните активности, мерки и документи и
- резултатите од контролата.

(2) Одговорното лице на организацијата на производители го потпишува записникот со што ја потврдува својата присуност и ги дополнува своите забелешки доколку ги има.

(3) Доколку со спроведената контрола се утврдени нерегуларности, на организацијата на производители и се дава копија од записникот.

(4) За намерата за извршување на контрола на самото место може да се даде претходно известување до организацијата на производители, под услов да не се загрози целта на контролата. Претходното известување ќе биде ограничено на период не подолг од 48 часа пред извршување на контролата.

(5) Контролите на самото место од овој член и останатите контроли на самото место наведени во овој закон можат да се спроведуваат истовремено.

(6) Образецот на записникот од ставот (1) на овој член го пропишува министерот.

Контроли за стекнување статус на организации на производители и одобрувања на оперативни програми

Член 155

(1) Пред стекнување на статус на организација на производители согласно со членот 119 од овој закон, Министерството спроведува административна контрола на самото место на организацијата на производители со цел да се утврди исполнувањето на условите за признавање од членот 114 на овој закон.

(2) Пред одобрувањето на оперативната програма согласно со членот 135 од овој закон, Министерството спроведува административна контрола на самото место на организацијата на производители со цел да се утврди:

- точноста на податоците обезбедени согласно со членот 134 од овој закон,
- усогласеноста со целите и програмите од членовите 3 и 7 на овој закон и со националната стратегија од членот 130 на овој закон,
- прифатливоста на активностите и предложените трошоци,
- конзистентноста и техничкиот квалитет на програмите, соодветноста на процените за финансиска помош и

- усогласеност на активностите од оперативната програма особено со законите од областа на јавните набавки, државната помош и други стандарди соодветни на активностите за кои се бара финансиска помош.

Контроли на барањата за финансиска поддршка за оперативни програми

Член 156

(1) Контролите на барањата за финансиска поддршка за оперативни програми се вршат преку административните проверки на барањата за помош и контроли на самото место на организациите на производители кои особено се однесуваат на:

- усогласеност со условите за признавање за соодветната година и
- употребата на оперативните фондови во соодветната година, вклучително и декларираните трошоци.

(2) Административните проверки на барањата за помош особено вклучуваат верификација на:

- годишниот или, онаму каде што е можно, конечниот извештај доставен заедно со барањето за финансиска помош за оперативната програма,
- вредноста на реализираното производство, придонесите во оперативниот фонд и направените трошоци,
- доставувањето на производите и услугите и веродостојноста на бараните трошоци,
- усогласеноста на реализираните активности со истите одобрени во рамките на оперативната програма и
- почитувањето на соодветните финансиски или останати ограничувања.

(3) Исплатите финансирани од оперативната програма се документирани со фактури и други документи на име на организацијата на производители, кои потврдуваат дека исплатата е направена.

(4) За потребите за верификување на барањето за финансиска поддршка од членот 136 на овој закон, Агенцијата спроведува контроли на самото место на организациите на производители со цел да утврди усогласеноста со условите за одобрување на барањето или за нејзиниот остаток за соодветната година.

(5) Контролите од ставот (1) на овој член се спроведуваат на репрезентативен примерок од барањата секоја година. Репрезентативниот примерок опфаќа најмалку 30% од вкупниот износ, водејќи сметка секоја организација на производители да биде посетена најмалку еднаш во период од три години и да се направи најмалку една проверка на секоја организација на производители пред исплатата на помошта за последната година од оперативната програма на организацијата.

(6) Доколку со проверките од ставот (1) на овој член се утврдат нерегуларности се спроведуваат дополнителни проверки во текот на истата година и се зголемува процентот на барањата кои ќе се проверат во наредната година.

(7) Агенцијата ги избира организациите на производители кои ќе бидат контролирани врз основа на анализа на ризикот, која особено го зема предвид следново:

- износот на помошта,
- резултатите од проверките во претходните години,
- случаен избор и
- други параметри.

Контроли на самото место за мерки и активности од оперативните програми

Член 157

(1) Агенцијата, преку контролата на самото место на мерките и активностите од оперативните програми, особено утврдува:

- спроведувањето на мерките и активностите содржани во оперативната програма,
- дека спроведувањето или намерата за спроведување на активноста е во согласност со одобрениот опис во оперативната програма,
- дека направениот трошок може да се поддржи со сметководствени или други документи и истиот одговара на одобрените спецификации и
- вредноста на реализираното производство.

(2) Вредноста на реализираното производство се утврдува врз основа на податоците од сметководствениот систем кој е задолжителен согласно со закон.

(3) Освен во исклучителни случаи, контролата на самото место вклучува и посета на активноста или, доколку активноста е од нематеријален карактер, посета на изведувачот на активноста.

(4) Контролата на самото место од ставот (1) на овој член ги вклучува сите определби и обврски на организацијата на производители или нејзините членови кои можат да се проверат во времето на посетата.

(5) Само контролите кои ги задоволуваат сите барања од овој член можат да се земаат предвид во исполнувањето на стапката на контроли наведена во членот 156 став (6) од овој закон.

Проверки пред одобрување на планот за признавање на групи на производители

Член 158

Пред одобрувањето на планот за признавање на групата на производители, согласно со членот 125 од овој закон, Министерството спроведува контрола на самото место на задругата од членот 122 став (2) али-неја 1 на овој закон со цел да се утврди:

- точноста на информациите наведени во планот за признавање,
- конзистентноста и техничкиот квалитет, соодветноста на процените и планот за негово спроведување,
- прифатливоста на активностите и предложените трошоци и
- усогласеност на активностите од планот особено со законите од областа на јавните набавки, државната помош и други стандарди соодветни на активностите за кои се бара финансиска помош.

Проверки на барањата за финансиска поддршка на групи на производители

Член 159

(1) Пред одобрување на исплатата, Агенцијата спроведува административни контроли на сите барања за помош од групи на производители и контроли на самото место.

(2) Пред реализацијата на поддршката на група производители, Агенцијата ќе спроведе контрола на самото место на групи на производители со цел да се утврди усогласеноста со условите од членот 75 на овој закон за одобрување и исплата на поддршката.

(3) Контролата од ставот (2) на овој член особено ќе се однесува на:

- усогласеност со критериумите за признавање за соодветната година и
- вредноста на реализираното производство, како и спроведувањето на мерките содржани во планот за признавање и направените трошоци.

(4) Проверките од ставот (2) на овој член се спроведуваат на репрезентативен примерок на барања секоја година кој претставува најмалку 30% од вкупниот износ на помошта, водејќи сметка сите групи на производители да се предмет на контрола најмалку еднаш на секои пет години.

X. НАДЗОР

Надзор над законитоста и инспекциски надзор

Член 160

(1) Надзор над спроведувањето на одредбите од овој закон и прописите донесени врз основа на истиот врши Министерството.

(2) Инспекциски надзор врши Државниот инспекто-рат за земјоделство преку државните инспектори за земјоделство (во натамошниот текст: инспектори).

(3) Субјектите се должни да им овозможат на инспекторите непречено вршење на инспекцискиот надзор.

Овластувања на државниот инспектор за земјоделство

Член 161

Државниот инспектор за земјоделство, покрај овластувањата кои ги има врз основа на Законот за Државниот инспекторат за земјоделство ги има уште и следниве овластувања и надлежности:

- прегледува деловни и производни простории, објекти, инсталации, предмети, производи, документација на државните органи, како и физичките и правни лица кои вршат земјоделска дејност, дополнителни дејности на земјоделските имоти или други дејности, ако се работи за спроведување на мерките од земјоделската политика,

- прегледува станбени згради и помошни простории во кои се врши земјоделска или дополнителна дејност, односно други дејности, доколку се работи за спроведување на мерките на земјоделската политика,

- констатира незаконско добивање, односно ненаменско користење на средства по овој закон,

- врши надзор над спроведување на договорите за откуп на земјоделски производи,

- врши надзор над спроведувањето на откупот на земјоделски производи,

- ги проверува базите на податоци кои се потребни за вршење на надзорот и

- врши надзор над исполнувањето на условите за вршење на дополнителна дејност на семејно земјоделско стопанство.

Мерки на државниот инспектор за земјоделство

Член 162

Државниот инспектор за земјоделство при вршење на инспекциски надзор, освен мерките утврдени согласно со Законот за Државниот инспекторат за земјоделство може да ги преземе уште и следниве мерки:

- делумно или целосно да забрани право, односно спроведување на мерките по овој закон, доколку констатира прекршување на прописите,

- одредува мерки за неправилностите и недостаточите по овој закон и прописи издадени врз негова основа, да се отстранат во рок кој го одредил,

- одзема документација, односно предмети за утврдување на вистинската состојба во врска со утврдениот сомнек за направениот прекршок,

- одредува други мерки и врши работи за кои е овластен со закон, друг пропис или акт,

- одредува мерки, неправилности и непотполности по овој закон и прописите издадени врз негова основа, да се отстранат во рок кој го одредил и

- може да забрани вршење на дополнителна дејност и да бара одземање на дозволата и бришење на таа дејност од евидентицата за дополнителни дејности до решението на надлежниот орган.

XI. ПРЕКРШОЧНА ПОСТАПКА, ПОСТАПКА ЗА ПОРАМНУВАЊЕ И ПОСРЕДУВАЊЕ

Прекршочна постапка

Член 163

(1) Прекршочна постапка за прекршоците предвидени со овој закон ја води прекршочна комисија формирана согласно со Законот за Државниот инспекторат за земјоделство.

(2) Пред поднесување на барање за прекршочна постапка за прекршоци предвидени во овој закон, овластеното службено лице за вршење на инспекциски надзор согласно со овој закон, води постапка за порамнување согласно со Законот за Државниот инспекторат за земјоделство.

Прекршочни одредби

Член 164

(1) Глоба во износ од 3.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:

- не ја пријави промената согласно со членот 15 став (6) од овој закон,
- не ги достави податоците согласно со членот 60 став (1) од овој закон,
- не ја пријави промената согласно со членот 120 став (3) од овој закон,
- не достави извештај за остварување на планот на признавање согласно со членот 127 ставови (2) и (3) од овој закон,
- не ја чува документацијата и доказниот материјал за работењето согласно со членот 129 од овој закон,
- ги користи средствата од оперативниот фонд спротивно на членот 131 став (2) од овој закон,
- го управува оперативниот фонд на начин кој не овозможува на надворешни независни ревизори идентификација, проверка и потврдување на годишните трошоци и приходи (член 131 став (3)) и
- не достави годишен извештај за спроведување на оперативната програма (член 139).

(2) Глоба во износ од 1.500 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(3) За прекршокот од ставот (1) на овој член, освен глоба, на правното лице ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење на одделна дејност во траење од шест месеци до една година.

Член 165

(1) Глоба во износ од 5.000 до 8.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:

- врши откуп на земјоделски производи без да е запишан во Регистарот на откупувачи (член 31 став (2)),
- врши откуп на откупно место спротивно на членот 31 ставови (3) и (4) од овој закон,
- врши откуп на земјоделски производи спротивно на членот 31 ставови (5) и (6) од овој закон,
- не ги достави податоците согласно со членот 31 став (8) од овој закон,
- не изврши исплата на откупените земјоделски производи согласно со членот 32 ставови (4) и (5) од овој закон,
- не го достави договорот за откуп до Министерството (член 32 став (6)),
- изврши измена на договорот за откуп на земјоделски производи спротивно на членот 32 став (7) од овој закон,

- склучи договор за откуп на земјоделски производи спротивно на членот 32 став (8) од овој закон,

- не ја пријави промената согласно со членот 34 став (3) од овој закон и

- увезува земјоделски производи без да е запишано во Регистарот на увозници на одделни земјоделски производи (член 36 став (1)).

(2) Глоба во износ од 2.000 до 4.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за прекршокот од ставот (1) на овој член.

(3) За прекршокот од ставот (1) на овој член, освен глоба, на правното лице ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење на одделна дејност во траење од шест месеци до една година.

Член 166

Глоба во износ од 1.000 до 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на физичко лице за сторен прекршок, ако:

- не ја пријави промената согласно со членот 15 став (6) од овој закон и
- врши откуп на земјоделски производи (член 31 став (2)).

XII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Поблиски прописи

Член 167

(1) Поблиските прописи утврдени во овој закон ќе се донесат во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До денот на влегувањето во сила на прописите од ставот (1) на овој член ќе се применуваат постојните прописи.

Основање на Совет за земјоделство и рурален развој

Член 168

Советот за земјоделство и рурален развој ќе се формира најдоцна во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Започнати постапки

Член 169

Започнатите постапки пред влегувањето на сила на овој закон ќе продолжат согласно Законот за земјоделство и рурален развој („Службен весник на Република Македонија“ број 134/2007).

Престанување на важење

Член 170

Со денот на влегувањето во сила на овој закон престанува да важи Законот за земјоделство и рурален развој („Службен весник на Република Македонија“ број 134/2007).

Влегување во сила

Член 171

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

LIGJ
PËR BUJQESI DHE ZHVILLIM RURAL

I. DISPOZITA TË PERGJITHSHME

Permbajtja e ligjit

Neni 1

Me kete ligj rregullohen planifikimi i zhvillimit të bujqësise dhe zhvillimit rural, qellimet e politikes nationale bujqësore, planifikimi, percjellja dhe vleresimi i politikes nationale bujqësore, partneriteti me partnere sociale dhe ekonomike nga sfera e bujqësise, masat për rregullimin dhe mbeshtetjen e tregjeve bujqësore, pagesat e drejtperdrejta dhe zhvillimi rural, ndihma shteterore për bujqësi dhe zhvillimi rural, format e organizimit dhe bashkimit në bujqësi dhe kontrolli i zbatimit të masave dhe mbikëqyrja e zbatimit.

Kuptimi i nocioneve

Neni 2

Nocione tē vecanta tē perdonura nē kete ligj e kane kuptimin si vijon:

1. Lloje autoktone të bimeve bujqesore dhe raca autoktöne të kafsheve janë resurset gjenetike bimore dhe shtazore të vendit si pjese e llojlojshmerise biologjike të Republikës së Maqedonise qofte nese janë sjelle dhe adaptuar historikisht në kushtet në të cilat kultivoohen ose nese janë tipa ose lloje lokale të cilat në menyre originale u takojnë zonave ku janë gjetur dhe të njejtat shfrytëzohen në prodhimtarine bujqesore. Resurse gjenetike bimore të bimeve bujqesore janë hardhite, bimet e tagjise, bimet e kopshtarise duke perfshire edhe lulet dhe bimet zbukuruese, bimet mjekesore dhe aromatike, pemet, drunjte pyjore, kerpuðhat, mikro-organizmat dhe flora e eger e cila mund të perdoret ose perdoret për prodhimtari bujqesore. Resurse gjenetike shtazore të kafsheve janë kafshet shtepiakë për prodhimtari bujqesore (kurrizore dhe pakurizore), mikro-organizmat dhe fauna e eger e cila mund të perdoret ose perdoret për prodhimtari bujqesore;

Llojlojshmeri biologjike në bujqesi eshte llojlojshmeria e cila ekziston ndermjet organizmave të gjalle dhe bimeve dhe brenda llojeve të organizmave të gjalle dhe bimeve të cilat shfrytezohen në prodhimitarine bujqesore ose mund të shfrytezohen në funksion të bujqesise (bime bujqesore, kafshe dhe mikroorganizma) dhe të cilat janë nën mbrojtjen e vecante të shtetit:

3. Fuqi madhore ose raste të vecanta, në kuptimin e ketij ligji domethene vdekje e bartesit të ekonomise bujqësore, paafetim i vazhdueshem profesional i bartesit të ekonomise bujqësore, fatkeqesi natyrore me ndikim serioz në token bujqësore të ekonomise, fatkeqesi me efekt të shkerrimit të objekteve të kafsheve, episode të cilat ndikojne te një pjesë ose te të gjitha kafshet e ekonomise bujqësore;

4. Politike bujqesore nacionale eshte sistemi i politikave komplementare për rregullimin dhe mbeshtjeten e tregjeve bujqesore, pagesat e drejtperdrejta për mbeshtjeten e të ardhurave nga ekonomite bujqesore dhe zhvillimi rural me zbatimin e të ciles rregullohet zhvillimi dhe dinamika e prodhimtarise bujqesore dhe mjesiset rurale në pajtim me kushtet materiale teknike, ekonomike, ekologjike dhe sociale në Republikën e Maqedonise dhe në pajtim me kontratat dhe marreveshjet nderkombetare.

5. Bujqesi (sektor bujqesor) eshte dega industriale e ekonomise nacionale e cila perfshin prodhimtarine bujqesore dhe perpunimin primar te produktive bujqesore. Perpunim primar i produktit bujqesor eshte procesi i perpunimit dhe ruajtjes se produktive primare me prejardhje bimore ose prejardhje shtazore deri ne leshimin e tyre ne qarkullim ne menyre e cila kontribuon ne ruajtjen e kualitetit dhe konsistencës mekanike dhe kimike;

6. Prodhimtari bujqesore (veprimitari bujqesore) eshte veprimitaria ekonomike e cila perfshin kultivimin e bimeve njevjecare, kultivimin e bimeve shumevjecare, kultivimin e bimeve për material faror dhe mbijelles, kultivimin e kafsheve dhe shpezeve shtepiale, veprimitarine e perzier bujqesore, dhe veprimitarite ndihmese të bujqesise dhe aktivitetet pas-vjelese pervec sherbimeve veterinar e fitosanitare në pajtim me rregullat për Klasifikimin statistikor të veprimitarive ekonomike të Republikës së Maqedonise;

7. Perpunim i produktit bujqesor eshte veprimitaria ekonomike e cila perfshin operacionet industriale per shnderrimin e produktit bujqesor primar i cili si produkt final i dedikohet drejtperdrejt konsumit perfundimtar ose si lende e pare per prodhimin e produktive ushqimore;

8. **Produkt bujqesor** eshte rezultati fizik i prodhimitari se bujqesore (produkt bujqesor primar). Në produkte bujqesore sipas ketij ligji hyjne produktet nga Aneksi I i Marrëveshjes për formim të Unionit Evropian pervec peshqve dhe produktete të peshqve;

9. Produkt i perpunuar bujqesor eshte rezultati fizik i operacioneve industriale për perpunimin e produktit bujqesor. Në produkte të perpunuara bujqesore, sipas ketij ligji, hyjne perpunime të qumeshtit dhe krema qumeshti (Shenja tarifore 0403, 0405 20), perime të ngrira (Shenja tarifore 0710), produkte të perpunuara ushqimore të perga-
titura me shtojce të sheqerit (Shenja tarifore 1704, 1806,
1905), produkte të llojillojshme për ushqim dhe salca, duke
perfshire brumerat, akulloret, supat dhe të tjera (Shenja tarifore 1901, 1902, 1904, 2103, 2104, 2105), piye alkoolike
dhe joalkoolike duke perfshire edhe uthullen (Shenja tarifore 22), produkte të duhanit (Shenja tarifore 2402, 2403)
dhe perpunime të nishestes (Shenja tarifore 2905, 3501,
3809);

10. Prodhuces bujgesor eshte bartesi i ekonomise bujgesore ose anetari i ekonomise bujgesore familjare ose personi i cili eshte me punesim te perhershem ose te perkoreshem ne ekonomine bujgesore dhe i cili merret me veprimtari bujgesore;

11. Ekonomi buqesore eshte njesia ekonomike nën udheheqje të vetme (nga një ose më shume persona pa marre parasysh pronesine, formen juridike, madhesine ose lokacionin) në pronen buqesore të të cilit (të cilin e posedon dhe/ose ka në dispozicion) kryhet veprimtari buqesore dhe për të cilin mbahet evidence në Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomise së Ujerave (në tekstin e metejmje: Ministria). Ekonomia buqesore perfshin një ose më shume njesi prodhuese. Ekonomia buqesore mund të organizohet juridikisht si shoqeri tregtare ose person tjeter juridik i per-aktuar me ligj ose ekonomi buqesore familjare;

12. Ekonomi buqesore familjare eshte njesia e mëveshtishme ekonomike dhe sociale e cila bazohet në kombinimin e udheheqjes dhe pronesise dhe/ose shfrytezimin e prones buqesore nga anetaret e families:

13. **Bartes i ekonomise bujqesore familjare** eshte personi i moshes madhore i cili eshte perjegjes për udheheqjen e ekonomise bujqesore dhe i cili vepron në emer dhe në llogari të ekonomise bujqesore familjare dhe si i tille eshte regjistruar në Regjistrin unik të ekonomive bujqesore në Ministri. Bartes i ekonomise bujqesore familjare i cili juridikisht eshte i organizuar si shoqeri tregtare ose person tjeter juridik i percaktuar me ligj eshte vet personi juridik, ndersa personi perjegjes te personi juridik vepron në emer dhe në llogari të asai ekonomie buigesore:

14. Anetar i ekonomise bujqesore familjare eshte personi fizik i moshes madhore, i cili kryen veprimitari bujqesore ne pronen bujqesore, dhe per te cilin mbahet evidence ne Ministri:

15. Bujk i ri eshte bartesi i ekonomise bujquesore në moshen prej 18 deri 40 vjet;

16. **Prone bujquesore** eshte toka bujquesore, objektet bujquesore dhe objektet për banim ose qendrim të prodhueve bujquesore, mekanizimi bujquesor, pajisjet bujquesore, kafshet dhe shpezet shtepiakë, mbeltimet shumevjecare dhe mjetet tjera të prodhimitarje bujquesore, me perjashtim të mbjelljeve njevjecare, rezervave të produkteve bujquesore dhe plehrave, mjeteve për mbrojtjen e bimeve dhe farave;

17. **Toke bujquesore** eshte toka e punueshme bujquesore (fushat, pemishtet, ullishtat dhe mbeltimet e harrdhise), li-vadhet dhe kulloset;

18. **Objekte bujquesore** jane ndertimet që i dedikohen kultivimit të bimeve dhe kafsheve, rruajtjes së mekanizmit bujquesor dhe pajisjeve bujquesore, rruajtjes së të vjelave, rruajtjes së ushqimit të kafsheve, dhe objektet shoqeruese që i dedikohen veprimitarise bujquesore;

19. **Pajisje bujquesore** jane pjeset shoqeruese të mekanizmit bujquesor ose njesite e meveteshishme, të cilat i dedikohen pergatitjes së truallit dhe perpumimit të truallit, kultivimit të mbjelljeve/mbeltimeve në periudhen e vegjetacionit, vjeljes, pajisjet për ujite, pajisjet për ngarkimin dhe transportin e plehrave, pajisjet për ngarkimin dhe transportin e ushqimit të kafsheve dhe pajisjet në objekte për kultivimin e kafsheve dhe shpezeve.

20. **Mekanizim bujquesor** jane automjetet bujquesore të cilat i dedikohen pergatitjes së truallit dhe kultivimit të truallit, vjeljes, mirembajtjes së pajisjeve për ujite, ngarkimit, manipulimit dhe transportit të fryteve, ngarkimit dhe transportit të plehrave, ngarkimit, manipulimit dhe transportit të ushqimit të kafsheve, mirembajtjes së rrugeve bujquesore, duke perfshire edhe automjetet që i dedikohen ekskluzivisht veprimitarise bujquesore, me perjashtim të objekteve për banim ose qendrim të prodhuesve bujquesore;

21. **Kapacite prodhuese** jane të gjitha kapacitetet teknike, personale, teknologjike, infrastrukturore, ndertimore në dispozicion dhe të gjitha kapacitetet tjera të cilat jane në funksion të prodhimitarise;

22. **Subjekt** eshte personi juridik ose fizik, shoqeria, institucioni arsimor dhe/ose shkencor, ndermarrjet publike të cilat shfrytezojnë ose zbatojne masa në pajtim me kete ligj;

23. **Subjekt shteteror** eshte ndermarrja publike ose personi juridik themelues i të cilil eshte Qeveria e Republikës së Maqedonise ose eshte pjesemarrese në investimin bazë së paku prej 25% të vleres së investimit bazë të kapitalit ose të të drejtave për votim të një shoqerie;

24. **Mikro ndermarrje** eshte shoqeria tregtare e cila ka më pak se dhjete të punuesuar dhe ka qarkullim vjetor i cili nuk tejkalon 0,5 milion euro, ose bilanc të pergjithshem të gjendjes i cili nuk tejkalon 0,3 milion euro;

25. **Ndermarrje e vogel** eshte shoqeria tregtare e cila ka më pak se 50 të punuesuar dhe ka qarkullim vjetor i cili nuk tejkalon 7 milion euro, ose bilanc të pergjithshem të gjendjes i cili nuk tejkalon 5 milion euro;

26. **Ndermarrje e mesme** eshte shoqeria tregtare e cila ka më pak se 250 të punuesuar dhe ka qarkullim vjetor i cili nuk tejkalon 40 milion euro, ose bilanc të pergjithshem të gjendjes i cili nuk tejkalon 27 milion euro, dhe të cilat nuk janë në pronesi prej 25% ose më shume të kapitalit ose të drejtave votuese të një shoqerie, ose të bashkuar nga më shume shoqeri, të cilat janë jashtë definicionit për ndermarrje të vogla dhe të mesme;

27. **Ndermarrje e madhe** eshte shoqeria tregtare e cila ka më pak se 250 të punuesuar dhe ka qarkullim vjetor i cili nuk tejkalon 40 milion euro, ose bilanc të pergjithshem të gjendjes i cili tejkalon 27 milion euro;

28. **Shoqate nationale e prodhuesve bujquesore** eshte shoqata e qytetareve në të cilën bejne pjese prodhues bujquesore së paku prej 28 komunave në Republiken e Maqedonise;

29. **Parcele referente** eshte toka bujquesore me siperfaqe të caktuar e cila paraqet baze për perllogaritjen e mbeshjetes financiare në pajtim me kete ligj;

30. **Koke kafshe e kushtezuar** eshte koke kafshe e fituar me perllogaritje matematikore të kokes së kafshes të shumezuar me koeficient të caktuar;

31. **Interpretim fotografik** eshte metoda e kontrollit të parcelave të tokes me shfrytezimin e fotografive dhe incizimeve satelitore ose ajrore;

32. **Vit i prodhimit** eshte periudha nga njera deri në tjetren rekolte për produkt të caktuar bujquesor;

33. **Sezon prodhues** eshte kohezgjatja e ciklit prodhues të produktit të caktuar bujquesor dhe

34. **Rajon rural** eshte teresia gjeografike e cila perbhet nga njësi rurale dëshiron natyrore rrëth tij.

Qellimet e politikes bujquesore nationale

Neni 3

(1) Qellimet e politikes bujquesore nationale të Republikës së Maqedonise janë të orientuara në:

- sigurimin e prodhimitarise së qendrueshme të ushqimit cilesor dhe më të lire dhe sigurimin e popullates me sasi të mjaftueshme të ushqimit,

- rrjetin e aftesise konkurrente të bujqesise,

- sigurimin e nivelit të qendrueshem të të ardhurave të ekonomise bujquesore,

- zhvillimin e qendrueshem të zonave rurale dhe

- shfrytezimin optimal të resurseve natyrore me respektimin e parimeve për mbrojtjen e mjedisit natyrore dhe jetesor.

(2) Qellimet nga paragrafi (1) i ketij neni realizohen nepermjet masave dhe instrumenteve të politikave për:

- 1) rregullim dhe mbështetje të tregjeve bujquesore;

- 2) pagesa të drejtperdrejtë dhe

- 3) zhvillim rural.

Organi kompetent

Neni 4

(1) Organ kompetent për planifikimin, percjelljen e zbatimit dhe vleresimit të ndikimit të masave dhe instrumenteve të politikave nga neni 3, paragrafi (2) të ketij ligji eshte Ministria.

(2) Organ kompetent për zbatimin e masave dhe instrumenteve të politikave nga neni 3, paragrafi (2) të ketij ligji, duke perfshire edhe kontrollin e Agjencisë së Zhvillimit Rural (në tekstin e metejme: Agjencia) në pajtim me kete ligj dhe Ligjin për themelin e Agjencisë për Mbështetje Financiare të Bujqesise dhe Zhvillimit Rural.

Financimi

Neni 5

Financimi i politikes bujquesore nationale behet nga:

- Buxheti i Republikës së Maqedonise,

- Buxheti i Unionit Evropian,

- donacionet dhe

- burime tjera në pajtim me ligjin.

II. PLANIFIKIMI, PERCJELLJA DHE VLERESIMI I POLITIKES BUJQESORE NACIONALE

Strategji nationale për bujqesine dhe zhvillimin rural

Neni 6

(1) Strategji nationale për bujqesine dhe zhvillimin rural (në tekstin e metejme: strategji nationale) eshte dokument themelor strategjik për realizimin e qellimeve nga neni 3, paragrafi (1) i ketij ligji.

(2) Strategji nationale vecanerisht permban analiza të gjendjeve në sferen e bujqesise, perpunimin e produkteve bujquesore dhe mjediseve rurale, kahet afatmesme për zhvil-

lim dhe aktivitetet për realizimin e tyre, efektet e pritura dhe mjetet e nevojshme financiare për zbatimin e politikës bujqesore nationale.

(3) Strategjine nationale e miraton Qeveria e Republikës së Maqedonise (në tekstin e meteje: Qeveria) me propozim të ministrit të Bujqesise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave (në tekstin e meteje: ministri) për periudhe prej shtate vitesh.

Programet nationale

Neni 7

(1) Qeveria miraton Program nacional për zhvillimin e bujqësie dhe zhvillimin rural, për periudhe trevjecare.

(2) Programi nacional nga paragrafi (1) i ketij nenit vesanerisht perfshin:

- instrumentet dhe masat dhe aktivitetet për zbatimin e masave,

- orarit kohor dhe afatet e zbatimit dhe

- kornizen financiare indikative për zbatimin e tyre.

(3) Qeveria me propozim të ministrit miraton program vjetor për mbështetje financiare në bujqësi dhe program vjetor për mbështetje financiare të zhvillimit rural për zbatimin e Programit nacional nga paragrafi (1) i ketij nenit.

(4) Objekt i rregullimit të programeve nga paragrafi (3) i ketij nenit eshte edhe ndarja e ndihmes shteterore, nese nuk eshte rregulluar ndryshe me dispozitat e neneve 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109 dhe 110 të ketij ligji.

(5) Programi nacional nga paragrafi (1) i ketij nenit miratohet më së voni deri më 30 qershor të vitit para fillimit të periudhes për të cilën eshte hartuar.

Aktet për shfrytezimin e ndihmes financiare nga UE-ja

Neni 8

Qeveria me propozim të ministrit miraton program shumëjecar për shfrytezimin e mjeteve financiare nga instrumenti për ndihme paraaderuese për zhvillimin e bujqësie dhe zhvillimin rural nga Unioni Evropian në pajtim me marreveshjet dhe kontratat e lidhura me Unionin Evropian për shfrytezimin e instrumenteve për ndihme paraaderuese financiare dhe dokumentet e planeve të Unionit Evropian.

Analiza

Neni 9

(1) Për planifikimin, percjelljen e zbatimit dhe vleresimin e ndikimit të masave dhe instrumenteve të qellimeve nga nenit 3, paragrafi (2) të ketij ligji, Ministria zbaton analiza.

(2) Për nevojat e analizave nga paragrafi (1) i ketij nenit, Ministria:

- grumbullon dhe perpunon të dhena vecanerisht për prodhimtarine bujqesore, strukturen e ekonomive bujqesore dhe të dhena tjera nga sfera e bujqësie dhe zhvillimit rural,

- vendos baza të të dheneve dhe mban regjistra,

- vendos sistem informativ tregtar bujqesor dhe

- vendos rrjet të të dheneve të kontabilitetit të ekonomive bujqesore për percjelljen e rezultateve prodhuase ekonomike të ekonomive bujqesore.

(3) Metodologjine për grumbullimin dhe perpunimin e të dheneve nga paragrafi (2), alineja 1, e ketij nenit e perçaktion ministri.

(4) Rrjeti për të dhena të kontabilitetit të ekonomive bujqesore nga paragrafi (2), alineja 4, e ketij nenit rregullohet me ligi të vecante.

(5) Për nevojat e analizave nga paragrafi (1) i ketij nenit, shfrytezohen edhe të dhena nga Agjencija.

(6) Llojin e të dhenave nga paragrafet (2) dhe (5) të ketij nenit, afatin dhe menyren e dorezimit dhe grumbullimit të tyre i perçaktion ministri.

Registrat dhe bazat e të dhenave

Neni 10

(1) Ministria vendsos dhe mban të dhena të organizuara në regjistra dhe baza të të dhenave në pajtim me dispozitat e ketij ligji.

(2) Registrat dhe bazat e të dhenave të cilat mbahen në Ministri doemos duhet të jene kompatibile për shkak të lidhjes dhe kembimit të ndersjelle të të dhenave.

Marrja dhe shfrytezimi i të dhenave

Neni 11

(1) Për mbajtjen dhe mirembajtjen e regjistrave Ministria merr dhe shfrytezon të dhena të cilat në kuader të regjistrave dhe evidencave të caktuara i mbajne organet e administratës shteterore, institucionet publike, agjencite, koncesioneret, njesite e vetadministrimit lokal dhe institucionet tjera të autorizuara.

(2) Të dhenat, hartat dhe planet ortofotografike digjitalë me kerkese të ministrit, institucionet perkatese nga paragrafi (1) i ketij nenit i dorezojne në forme të shkruar dhe elektronike nese ekzistojnë.

(3) Menyren e lidhjes me regjistra dhe evidencia tjera dhe menyren e marrjes së të dheneve nga regjistrat dhe evidencat tjera, i perçaktion ministri.

Dorezimi i të dheneve

Neni 12

(1) Të dhenat nga regjistrat në pajtim me kete ligj Jane publike, përvetësuar në dhenave të cilat kane karakter të të dheneve personale dhe të dheneve të cilat konsiderohen sekret i punes.

(2) Të dhenat nga paragrafi (1) i ketij nenit dorezohen në pajtim me dispozitat përmbytjen e të dheneve personale dhe dispozitat përfundimtare.

(3) Të dhenat nga paragrafi (1) i ketij nenit mund të shfrytezohen vetem për qellimin përfundimtare të cilin Jane dhene dhe nuk guxojnë të nderrohen ose tu dorezohen personave tjere.

Sistemi informativ tregtar bujqesor

Neni 13

(1) Për udheheqjen e politikës përrregullimin dhe mbështetjen e tregjeve bujqesore Ministria vendsos sistem informativ tregtar bujqesor.

(2) Ministria grumbullon, perpunon dhe publikon të dhena përsasi dhe cmime të produkteve të caktuara bujqesore në tregje reprezentative.

(3) Ministri i caktion tregjet reprezentative dhe i perçaktion llojin, vellimin, afatet dhe subjektit të cilat i dorezojne të dhene.

(4) Mjetet përrregulluese përfundimtare të sistemit tregtar informativ bujqesor sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonise.

Shfrytezuesit e mjeteve

Neni 14

(1) Të drejtë përrregulluese përfundimtare të sistemit tregtar informativ bujqesor sigurohen nga Buxheti i Republikës së Maqedonise.

(2) Shfrytezuesit e mjeteve nga paragrafi (1) i ketij nenit duhet t'i kene shlyer të gjitha obligimet financiare ndaj Ministritës së Agjencisë.

Anetaresimi në Keshill

Neni 21

(1) Keshilli perbehet nga:

- kryetaret e grupeve të perhershme të nensektorit,
- nga një perfaqesues nga tre shoqatat më të medha na-
- cionale të prodhuves bujqesore sipas numrit të anetareve,
- nga një perfaqesues nga dy shoqatat më të medha të perpunesve,
- nga një perfaqesues nga odat ekonomike,
- nga një perfaqesues nga institucionet e larta arsimore dhe shkencore nga fusha e bujqesise,
- një perfaqesues nga shoqata e konsumatoreve,
- një perfaqesues nga shoqata e njesive të vetadministrimit lokal dhe
- një perfaqesues nga shoqatat përmbrojtjen e mjedisit jetesor.

(2) Keshillin e udheheq Ministri.

(3) Anetaret e Keshillit nuk guxojne të jene nepunes shteterore dhe mandati i tyre eshte në kohezgjatje prej dy vitesh me të drejte të rizgjedhjes.

(4) Anetaret e Keshillit nga paragrafi (1), alinete 2 dhe 3 të ketij neni në detyrimisht jane perfaqesues nga shoqatat e evidentuara në Ministri në pajtim me nenin 24 të ketij ligji.

Grupet e perhershme të nensektorit

Neni 22

(1) Ministri formon grupe të perhershme të nensektorit për rregullimin e tregjeve bujqesore të prodhimeve të vecanta bujqesore ose grup prodhimesh.

(2) Grupet e perhershme të nensektorit i realizojne detyrat si vijon:

- jepin mendime dhe qendrime për ceshtje të cilat dalin nga rregullimi i tregjeve bujqesore,
- kryen pune të mëkanizmit konsultativ për krijimin e politikeve, planeve dhe programeve përmirësuar të zhvillimin e tregjeve bujqesore sipas prodhimeve të vecanta bujqesore ose grup prodhimesh,
- e perkrahin procesin e komunikimit të vazhdueshem ndermjet pjesemarresve në tregjet bujqesore të prodhimeve të vecanta bujqesore ose grupe prodhimesh në pikepamje të ofertes, kerkeses dhe cmimeve përmirësuar të bujqesore,
- promovojne harmonizim përmirësuar të cilat dalin nga rregullimi i tregjeve bujqesore përmirësuar të vecanta bujqesore ose grupe prodhimesh,
- i percaktojne sasite e ofertes dhe kerkeses dhe shtrirjes së cmimeve të grumbullimit të prodhimeve bujqesore përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-

ktorit, duke i marre parasysh edhe porosite nga institucionet arsimore dhe shkencore, dhe ia dorezon Keshillit më së voni deri në prill të vitit kalendarik rrjedhes,

- propozojne zgjidhje përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-

ktorit, duke i marre parasysh edhe porosite nga institucionet arsimore dhe shkencore, dhe ia dorezon Keshillit më së voni deri në prill të vitit kalendarik rrjedhes,

(3) Grupet punuese të nensektorit mendimet dhe qendrimet i deklarojnë në forme të konkluzionit.

(4) Grupet e perhershme të nensektorit formohen përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-

- kultura drithore,
- duhan dhe kultura të tjera industriale,
- qumesht,
- mish (vici, derri, dhensh, dhie dhe shpendesh),
- klllocka dhe veze,
- rrush dhe vere,

- peme,
- perime,
- mjalte dhe
- lule dhe drunj zbukurues.

(5) Grupi i perhershëm i nesektorit përrush dhe vere gjate percaktimit të sasive të ofertes dhe kerkeses së rrushit të veres, si dhe gjendjen e cmimeve do t'i kene parasysh llojet e preferuara dhe të miratuarat të rrushit të veres në pajtim me Ligjin përvet me permbytje të preferueshme të sheqerit përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-

- 22 njesi të sheqerit përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-
- 20 njesi të sheqerit përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-
- 18 njesi të sheqerit përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-
- 16 njesi të sheqerit përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-

(6) Grupet e perhershme të nesektorit formohen edhe përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-

(7) Puna e grupeve të perhershme të nesektorit zbatohet nepermjet Programit vjetor përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nesektorit i cili hartohet më së voni deri më 30 nentor nga vitit kalendarik rrjedhes përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-

(8) Grupet e perhershme të nesektorit formohen edhe përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-

(9) Ministri i caktos formën dhe permbytjen e programit vjetor përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nesektorit i cili hartohet më së voni deri më 30 nentor nga vitit kalendarik rrjedhes përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-

Anetaresimi në grupet e perhershme të nesektorit

Neni 23

(1) Grupi i perhershëm i nesektorit perbehet nga anetare me të drejte vote dhe anetare me rol keshilledhenes pa të drejte vote.

(2) Anetare me të drejte vote Jane perfaqesues të emeruar të shoqates nga fusha e:

- prodhimit bujqesor,
- perpunimit të produkteve bujqesore dhe
- tregtise me produkte bujqesore.

(3) Anetare në rol keshilledhenes pa të drejte vote Jane nga një perfaqesues i emeruar nga:

- institucionet e larta arsimore nga fusha perkatese e bujqesise,
- institucionet shkencore nga fusha perkatese e bujqesise,
- shoqata e konsumatoreve dhe
- Agjencija përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-

(4) Anetaret e grupit të perhershëm i nesektorit nga paragrafi (2) i ketij neni detyrimisht Jane perfaqesues nga partneret ekonomike të evidentuar në Ministri në pajtim me nenin 24 të ketij ligji, nese së paku 200 anetare nga numri i anetareve nga neni 24, paragrafi (3), pika a), perkatesisht së paku tre anetare nga numri i anetareve nga neni 24, paragrafi (3), pikat b) dhe g) të ketij ligji kryesish merren me prodhimin e produktit bujqesor perkates ose grupeve të prodhimeve përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-

(5) Një subjekt mund të emeruar nga numri i anetareve nga neni 24, paragrafi (3), pikat b) dhe g) të ketij ligji kryesish merren me prodhimin e produktit bujqesor perkates ose grupeve të prodhimeve përmirësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-

(6) Me grupin e perhershëm i nesektorit udheheq kryetari.

(7) Kryetari zgjidhet nga radhet e anetareve të grupit të perhershëm i nesektorit me të drejte vote dhe me mandat prej një viti pa të drejte të zgjidhjes së njepasnjeshme. Kryetari i grupit të perhershëm i nesektorit nuk mund të zgjidhet person, i cili ka prejardhje nga sfera nga paragrafi (2) i ketij neni nga e cila ka pasur prejardhje kryetari paraprak.

(8) Sekretari i grupit të perhershëm i nesektorit eshte anetari i grupit të perhershëm i nesektorit me të drejte vote nga Ministria dhe eshte i emeruar nga ministri me aktivitetin e cilësuar të cilat eshte formuar grup i perhershëm i nese-

(9) Anetare të grupit të perhershëm të nensektorit nuk mund të jene nepunesit shteteror, pavec sekretarit dhe perfaqesuesve të Agjencise për nxitjen e zhvillimit të bujqësisë.

(10) Anetari i grupit të perhershëm të nensektorit i cili eshte zgjedhur kryetar e mban të drejtën e votes gjatë kohezgjatjes së mandatit. Pas skadimit të mandatit kryetari vazhdon me anetaresimin në grupin e perhershëm të nensektorit.

Evidencia e partnereve sociale dhe ekonomike

Neni 24

(1) Për partneret sociale dhe ekonomike me të cilet vendoset dhe realizohet partneritet Ministria mban evidence.

(2) Partnere sociale dhe ekonomike për të cilet mbahet evidence në Ministri janë:

- a) partnere sociale - shoqata të qytetareve të cilat janë të themeluara për avancimin e interesit sociale nga fusha e:
  - mbrojtës së mjedisit jetesor, agroekologjise dhe agrobiodiverzitetit,
  - mbrojtës së trashegimise natyrore, kulturore dhe tradicionale të mjediseve rurale,
  - mbrojtës së interesave dhe rolin e prodhuesve të rinj bujqësor, ose prodhuesve bujqësor gra,
  - promovimit të rolit të gruas rurale për zhvillimin e bujqësise dhe mjediseve rurale,
  - mbrojtës së interesave të banoreve të mjediseve rurale për permiresimin e kualitetit të jetes së popullates rurale dhe
  - mbrojtës së interesave të punetoreve në prodhimtarinë bujqësore.
- b) partnere ekonomike - shoqata të qytetareve të cilat janë të themeluara për avancimin e interesave ekonomike të prodhuesve bujqësore, perpunimin e produkteve bujqësore ose tregtar me produkte bujqësore, kooperativa dhe lidhje kooperativiste nga fusha e prodhimtarise bujqësore dhe grupacione në kornizat e odave ekonomike nga fusha e veprimtarise bujqësore dhe perpunimit të prodhimeve bujqësore.

(3) Partneret ekonomike nga paragrafi (2), pika b) të ketij neni që të evidentohen në Ministri duhet t'i plotesojnë kushtet plotosesse si vijon:

a) Për shoqata të prodhuesve bujqësore me numer të anetareve prej së paku 1000 ekonomive bujqësore të evidençtuara në RUEB,

b) Për shoqata të perpunuesve ose tregtarë me prodhime bujqësore me numer të anetareve së paku prej dhjetë personave juridike me veprimtari kryesish të perpunimit ose tregtise me produkte bujqësore,

v) Për kooperativa dhe lidhje të kooperativave nga fusha e prodhimtarise bujqësore të realizojne të ardhura vjetore nga shitja e prodhimeve bujqësore të anetareve të kooperatives së paku prej 600 000 denaresh në vit dhe

g) Për grupacionet në kornizat e odave ekonomike nga fusha e bujqësise me numer dhjete persona juridike të cilët merren me veprimtari bujqësore, perpunim ose tregti me prodhime bujqësore.

(4) Menyren për regjistrim dhe shlyerje nga evidencia nga paragrafi (1) i ketij neni dhe dokumentacionin e nevojsnesh e percaktion ministri.

(5) Fushat nga paragrafi (2) i ketij neni në menyre të detyrueshme janë të theksuara në aktin themelues së shoqates, statutin si dhe aktet për pune.

Trupi ndermjet resoreve për zhvillim rural

Neni 25

(1) Për qellimet e krijimit të politikës integruese të zhvillimit rural, Qeveria, me propozim të ministrit formon Trup ndermjet resoreve për zhvillim rural.

(2) Me Trupin ndermjet resoreve për zhvillim rural udheqë sekretari shteteror i Ministrise.

(3) Në Trupin ndermjet resoreve për zhvillim rural merr pjese nga një perfaqesues i:

1) Ministrive të:

- Bujqësise, Pylltarise dhe Ekonomise së Ujerave,
- Financave,
- Ekonomise,
- Vetadministrimi Lokal,
- Kultures,
- Punes dhe Politikes Sociale,
- Arsimit dhe Shkences,
- Mjedisit Jetesor dhe Planifikimit Hapesinor dhe Transportit dhe Lidhjeve;
- 2) Sekretariatit për Ceshtje Evropiane dhe
- 3) Agjencia për:
- Perkrahje Financiare në Bujqësine dhe Zhvillimin Rural dhe
- Nxitjen e Zhvillimit të Bujqësise.

(4) Perfaqesuesit e organeve të administrimit shteteror dhe agjencive nga paragrafi (3) i ketij neni janë sekretare shteteror dhe drejtore.

(5) Në punen e Trupit ndermjet resoreve për zhvillim rural sipas nevojes mund të perfshihen edhe perfaqesues nga organë të tjera të administrimit shteteror, agjenci, institucionë ose partnere sociale dhe ekonomike.

(6) Trupi ndermjet resoreve për zhvillim rural i shqyrton dhe jep mendim për dokumentet strategjike dhe programet nga fusha e financave, ekonomise, vetadministrimit lokal dhe zhvillimi rajonal, kultures, punes dhe politikës sociale, arsimit dhe shkences, mjedisit jetesor dhe planifikimit hapesinor, transportit dhe lidhjeve nga aspekti i zhvillimit rural, identifikon ceshtje dhe probleme nga fusha e zhvillimit rural, propozon zgjidhje, siguron pjesemarrje të koordinuar dhe ndermerr aktivitete të tjera të lidhura me procesin e krijimit dhe koordinimit të politikës integruese të zhvillimit rural.

(7) Trupi ndermjet resoreve për zhvillim rural miraton Rregullore të punes.

(8) Trupi ndermjet resoreve për zhvillim rural realizon mbledhje së paku dy here në vit dhe e informon Qeverinë për punen e vet së paku një here në vit më së voni deri më 31 dhjetor.

Komiteti për ndjekjen e programit shumevjecar për shfrytezin e mjeteve financiare nga instrumenti për ndihme paraaderuese për zhvillimin e bujqësise dhe zhvillimin rural nga Unioni Evropian

Neni 26

(1) Për qellimet e ndjekjes së efikasitetit dhe kualitetit të zbatimit të programit shumevjecar për shfrytezin e mjeteve financiare nga instrumenti për ndihme paraaderuese për zhvillimin e bujqësise dhe zhvillimin rural nga Unioni Evropian, Qeveria me propozim të ministrit formon Komitet për ndjekjen e programit shumevjecar për shfrytezin e mjeteve financiare nga instrumenti për ndihme paraaderuese për zhvillimin e bujqësise dhe zhvillimin rural.

(2) Dispozitat për perberjen dhe numrin e anetareve të Komitetit nga paragrafi (1) i ketij neni, rregullat dhe procedurat për punen e tij janë të percaktuara në pajtim me marreveshjet nderkombetare të lidhura për shfrytezin e mjeteve nga ndihma paraaderuese e Unionit Evropian.

IV. POLITIKA PËR RREGULLIMIN DHE PERKRAHEN E TREGJEVE ME PRODUKTE BUIJQESORE

Politika për rregullimin dhe perkrahjen e tregjeve me produkte bujqësore

Neni 27

(1) Politika për rregullimin dhe perkrahjen e tregjeve me produkte bujqësore zbatohet nepermjet masave si vijon:

- lokacionin dhe kohen e dorezimit të lended së marreveshjes,

- menyren dhe afatin e pageses dhe

- dispozita për nderprerjen dhe prishjen e marreveshjes.

(3) Marreveshja ka të beje me një ose më shume produkte bujquesore.

(4) Pagesen e produktive të grumbulluara bujquesore grumbulluesi obligohet që ta beje në afat prej 30 ditesh nga dita e grumbullimit, perkatesisht dorezimit të produktit bujquesor në qendrat e grumbullimit.

(5) Me perjashtim nga paragrafi (4) i ketij neni, marreveshja mund të parashikoje pagese avance me pagesen e mbetjes nga vlera e produktit më së voni deri 180 dite nga dita e blerjes ose pagese të mjeteve në lartesi deri 20% nga vlera e produktit në afat prej 20 ditesh nga dita e grumbullimit dhe afat të pageses së mbetjes së vleres jo më gjate se 180 dite nga dita e grumbullimit.

(6) Marreveshja perpilohet në pese ekzemplare nga të cilet një ekzemplar detyrimisht i dorezohet Ministritë nepermjet njesive territoriale të Ministritë në afat prej tete ditesh nga dita e lidhjes së marreveshjes.

(7) Grumbulluesi obligohet që ta njoftoje Ministrinë për çdo ndryshim të dispozitave nga marreveshja në afat jo më të gjate se tete dite nga ndryshimi i bere.

(8) Ndryshim të marreveshjes nga paragrafi (1) i ketij neni palet e marreveshjes mund të bejne më së voni dhjete dite para dorezimit të produktit nga marreveshja.

(9) Prodhuesi nuk guxon të lidhe marreveshje për sasitë e produktit të dhene bujquesor për të cilat ka lidhur marreveshje me grumbullues tjeter.

(10) Nese cmimi nga paragrafi (2) i ketij neni caktohet si shtrirje e cmimit minimal dhe maksimal, shuma e shtrirjeve së cmimit të kontraktuar llogaritet si:

- 40% nga cmimi minimal për cmime minimale deri në 10 denare për njesi prodhimi,

- 30% nga cmimi minimal për cmime minimale nga 10 deri 20 denare për njesi prodhimi dhe

- 20% nga cmimi minimal për cmime minimale mbi 20 denare për njesi prodhimi.

(11) Shuma e sakte e cmimit nga paragrafi (10) i ketij neni percaktohet më së voni në ditën e grumbullimit të produktive bujquesore në suaza të shtrirjes së kontraktuar duke pasur parasysh cmimin e tregut të produktit.

(12) Në rast kur cmimi i tregut eshte më i larte se cmimi maksimal në suazat e shtrirjes së kontraktuar, cmimi grumbullues eshte maksimal në shtrirjen e kontraktuar.

(13) Në rast kur cmimi i tregut eshte më i ulet se cmimi minimal në suazat e shtrirjes minimale, cmimi grumbullues eshte minimal në shtrirjen e kontraktuar.

(14) Cmimi i tregut eshte cmimi i produktive bujquesore të tregjeve në Republikën e Maqedonise për të cilin mbahet evidence në Ministri në pajtim me sistemin informativ të tregut bujquesor.

Regjistrimi në Registrin e grumbulluesve

Neni 33

(1) Ministria vendos dhe mban Registrin e grumbulluesve të produktive bujquesore, pavec duhanit.

(2) Për regjistrim në Registrin nga paragrafi (1) i ketij neni paraqitet kerkese për regjistrim në Ministri.

(3) Kerkesa nga paragrafi (2) i ketij neni parashthrohet në formular të percaktuar me dokumentacion të nevojsphem shoqerues për deshmine e plotesimit të kushteve nga neni 31 i ketij ligji.

(4) Formularin e kerkeseve dhe dokumentacionin e nevojsphem shoqerues nga paragrafi (3) i ketij neni i percaktor ministri.

(5) Në rast kur kerkesa nga paragrafi (1) i ketij neni eshte e paplote dhe e paqarte, kerkuesi në forme të shkruar njoftohet për parregullsitë dhe i percaktohet afat prej 15 ditesh për menjanimin e parregullsive.

(6) Nese në afatin e percaktuar nga paragrafi (5) i ketij neni, kerkuesi nuk i menjanon parregullsitë, kerkesa do të refuzohet.

(7) Pas percaktimit të plotesimit të kushteve nga neni 31 i ketij ligji, ministri miraton aktvendim për regjistrim në Regjistrin nga paragrafi (1) i ketij neni.

(8) Aktvendimi nga paragrafi (7) i ketij neni miratohet më së voni në afat prej 30 ditesh nga pranimi i kerkeseve.

(9) Organi kompetent për mbikeqyrje inspektuese i ketij ligji, pas regjistrimit të grumbulluesve në Regjister, çdo vit në periudhen nga 1 deri 31 maj, e percaktion plotesimin e kushteve nga neni 31 i ketij ligji nga ana e grumbulluesve të regjistruar.

Menyra e mbajtjes së Regjistrit të grumbulluesve të produktive bujquesore

Neni 34

(1) Regjistri i grumbulluesve të produktive bujquesore mbahet në forme elektronike dhe i permban të dhenat nga kerkesa për regjistrim nga neni 31 dhe 33 të ketij ligji.

(2) Krahas të dhenave nga paragrafi (1) i ketij neni, në Regjister detyrimisht registrohen të gjitha ndryshimet e gjendjes së regjistruar.

(3) Për ndryshimet nga paragrafi (2) i ketij neni, grumbulluesit e regjistruar obligohen që ta njoftojne Ministrinë në afat prej 15 ditesh nga dita e ndodhjes së ndryshimit.

Shlyera nga Regjistri i grumbulluesve të produktive bujquesore

Neni 35

(1) Ministri, me aktvendim i shlyen grumbulluesit e regjistruar nga Regjistri i nenit 33 të ketij ligji në rastet si vijojne:

- me kerkesen me shkrim nga organi menaxhues të grumbulluesit të regjistruar,

- gjate publikimit të likuidimit ose procedures së hapur të falimentimit,

- nese percaktohet se grumbulluesi eshte i regjistruar në baze të të dhenave të pasakta dhe

- kur do të pushoje së plotesuar kushtet nga neni 31 i ketij ligji.

(2) Kunder aktvendimit nga paragrafi (1) i ketij neni grumbulluesi ka të drejtë ankesë te Komisioni i shkalles së dyte në Qeverine e Republikës së Maqedonise kompetent për zgjidhjen puneve administrative të shkalles së dyte nga fusha e bujquesisë, pylltarise dhe ekonomise bujquesore.

(3) Pas aktvendimit të plotfuqishem nga paragrafi (1) i ketij neni, grumbulluesi shlyhet nga Regjistri i grumbulluesve.

Regjistri i transportuesve të produktive të vecanta bujquesore

Neni 36

(1) Personat juridike të cilet transportojne produkte të vecanta bujquesore (në tekstin e metejme: transportues) me qellim që t'i shesin në forme originare, të perpunuar menjë plotesuese ose të perpunuar registrohen në regjistrin e transportuesve të produktive të vecanta bujquesore.

(2) Kushtet për regjistrim në regjistrin e transportuesve të produktive të vecanta bujquesore janë:

- të kene madhesi perkatese të personit juridik dhe shifer të veprimtarise,

- solvence në kuptim të obligimeve të shlyera për grumbullimin e produktive bujquesore,

- të disponojne me objekte perkatese për ndermarrje, klasifikim, magazinim dhe ruajtje të produktit bujquesor dhe pajisjes dhe

Mbeshtetja për magazinim

Neni 44

(1) Mbeshtetje për magazinim domethene sigurim i cmit më të ulet për magazinimin ose mbulimin e shpenzimeve për magazinimin e produkteve të caktuara bujqesore.

(2) Proceduren për ndarjen e ndihmes financiare nga paragrafi (1) i ketij neni dhe dokumentacionin e nevojs hem, shfrytezuesit, lartesine e ndihmes, kushtet për magazinim dhe llojin dhe kualitetin e produkteve e percakton Qeveria me propozimin e Ministrit.

Masat për nxitjen e konsumit

Neni 45

(1) Masat për nxitjen e konsumit të pemeve dhe perimeve të fresketa, qumeshtit dhe produkteve të qumeshtit Jane dedikuar për permiresimin e kualitetit të ushqimit të personave nën 18 vjet, personave të ekspozuar në rreziqe sociale për shendetin dhe rreziqe nga varferia, të perfshire në sistemin shakteror arsimor, shendetosor dhe social.

(2) Masat për nxitjen e konsumit të pemeve dhe perimeve të fresketa dhe qumeshtit dhe produkteve të qumeshtit Jane:

- grumbullimi i pemeve dhe perimeve të fresketa të prodhuara në Republikën e Maqedonise dhe
- paketimi dhe shperndarja e produkteve të grumbulluara.

(3) Për realizimin e qellimeve nga paragrafi (1) i ketij neni, Qeveria me propozim të ministrit, miraton program për nxitjen e konsumit të pemeve dhe perimeve të fresketa dhe qumeshtit dhe produkteve të qumeshtit.

(4) Programi nga paragrafi (3) i ketij neni permban:

- llojin dhe kualitetin e produktit,
- sasite e produktit,
- afatet për realizimin e masave nga paragrafi (2) i ketij neni,
- mjetet financiare të nevojshme për realizimin e masave nga paragrafi (2) i ketij neni dhe
- konsumatoret nga paragrafi (1) i ketij neni.

(5) Proceduren e grumbullimit, paketimit dhe shperndarjes së produkteve të grumbulluara e zbaton Agjencija, në pajtim me Ligjin përfurnizim publik.

(6) Produktet e furnizuara në pajtim me paragafin (5) të ketij ligji, pa kompensim, me marreveshje ua shperndan konsumatoreve të percaktuar në programin nga paragrafi (4) i ketij neni.

2. Masat për mbrojtjen e tregut

Masat e vecanta

Neni 46

(1) Gjate rrezikut nga crregullimet serioze të tregut me produkte bujqesore, të cilat mund t'i rrezikojnë qellimet e politikes nationale të bujqesise, Qeveria mund të zbatojë masa të vecanta përmbrrojtjen e tregut në periudhen derisa nuk kalon crregullimi ose reziku nga crregullimi i tregut.

(2) Masat e vecanta përmbrrojtjen e tregut Jane:

- percaktimi i detyrimeve importuese plotesuese mbi emimin minimal në kufti dhe
- lidhja e sasive të produkteve të caktuara bujqesore gjate importit me grumbullimin e produkteve bujqesore të prodhuara në Republikën e Maqedonise.

(3) Cmimin minimal në kufti nga paragrafi (2), alineja 1 e ketij neni e percakton Qeveria, me propozimin e Ministrit së Financave përmbrrojtet e vecanta bujqesore në kushtet e crregullimit të tregut të brendshem.

(4) Qeveria me propozimin e ministrit i percakton produkte dhe relacionin e sasise nga paragrafi (2), alineja 2 e ketij neni.

V. POLITIKA E PAGESAVE TË DREJTPERDREJTA

Pagesat e drejtperdrepta

Neni 47

(1) Pagesat e drejtperdrepta janë mase për perkrahjen e të ardhurave të ekonomise bujqesore.

(2) Pagesat e drejtperdrepta u paguhën ekonomive bujqesore dhe atë për siperfaqen e tokes bujqesore, njesine e produktit bujqesor dhe koke kafshe.

(3) Lartesia e pagesave të drejtperdrepta nga paragrafi (2) i ketij neni percaktohet varesisht nga lloji i kultures, lloji, klasa dhe kualiteti i produktit bujqesor dhe lloji i kafshes.

(4) E drejta e pageses së drejtperdreje mund të kufizohet me dispozicionin e siperfaçes minimale të tokes bujqesore dhe /ose numrit minimal të kokeve të kafsheve dhe/ose njesise minimale të produktit bujqesor nga ana e konsumatoreve nga neni 14 i ketij ligji.

(5) Shuma maksimale e pagesave të drejtperdrepta për konsumator mund të kufizohet varesisht nga madhesia e siperfaçes së tokes bujqesore, njesise së produktit bujqesor dhe numrit të kokeve të kafsheve me të cilat disponon konsumatori.

(6) Kriteret më të peraferta nga paragafet (2), (3) dhe (4) të ketij neni, konsumatoret nga neni 14 i ketij ligji sipas masave të vecanta, shumat maksimale nga paragrafi (5) i ketij neni dhe menyren e pageses së drejtperdreje, çdo vjet i percakton Qeveria me propozimin e ministrit.

Sistemi integrues për administrim dhe kontroll

Neni 48

(1) Zbatimi i masave të pageses së drejtperdreje mund të kryhet nepermjet sistemit integrues të administrimit dhe kontrollit (në tekstin e metejme: (SIAK) i cili mundeson funksionim të harmonizuar dhe kembim të papengeshem të të dhenave ndermjet ketyre elementeve të sistemit:

- baze kompjuterike e të dhenave nga kerkasat për pagesat e drejtperdreja të ekonomise bujqesore për vitin rrjedhes dhe së paku për kater vitet e meparshme,

- sistem për identifikimin e parcelave të tokes, i cili funksionon në nivelin e parceles referente, të vendosur në baze të hartes, dokumenteve të kadastrit ose ndonje tjeter dokument hartografik, dhe perdonimi i të cilit mundesohet sipas teknologjise së sistemit të kompjuterizuar gjeografik informativ, duke perfshire ortoincizimet ajrore dhe hapesinore me saktesi të homogenizuar, standarde dhe të garantuar së paku ekuivalente me hartografine në permaza 1:10 000;

- sistem për identifikimin dhe regjistrimin e së drejtës të pageses së drejtperdreje, i cili mundeson verifikimin e së drejtës të pageses së drejtperdreje të ekonomise bujqesore dhe kontolle të kryezuara me të dhenat nga kerkesa për pagesa të drejtperdreje dhe nga sistemi për identifikimin e parceles së tokes në vitin rrjedhes dhe së paku kater vitet e meparshme,

- sistem për identifikimin dhe regjistrimin e kafsheve, i cili mundeson të dhena përfshirë gjendjen e numrit të kafsheve sipas rasave dhe llojeve,

- kerkesa për pagesa të drejtperdrepta,

- sistem kontrollues për percaktimin e harmonizimit të të dhenave nga kerkesa me kushtet për shperndarjen e pagesave të drejtperdrepta dhe

- sistem unik për kontrollin e identitetit të qëdo bartesi të ekonomise bujqesore i cili parashtron kerkese për pagesa të drejtperdrepta.

(2) Administrimi i masave të pagesave të drejtperdrepta perfshin procedura për:

- parashtrimin e kerkeses për pagesa të drejtperdrepta në pajtim me kushtet e caktuara,

- kontrollime administrative dhe kontolle të të gjitha kerkesave për pagesa të drejtperdrejta, si dhe kontroll në vendin e ngjarjes i cili nxirret në ekzemplarin e ekonomise bujqesore në baze të planit zgjedhor,

- miratim të lejes për pagesa të drejtperdrejta,
- llogaritje të lartesise së pagesave të drejtperdrejta dhe - pagese dhe/ose kthim të pagesave të drejtperdrejta.

(3) Për zbatimin e pagesave të drejtperdrejta, varesisht nga lloji i masave zbatohen një ose më shume elemente të SIAK-ut.

(4) Menyren e funksionimit të SIAK-ut dhe kembimin e ndersjelle të të dhenave, si dhe formen, permabatjen dhe menyren e mbajtjes së registrave dhe bazave të të dhenave perkatese i percaktion ministri.

(5) Menyren e funksionimit të elementeve të SIAK-ut në kompetencë të Agjencise i percaktion drejtori i Agjencise.

(6) Elementet e SIAK-ut mund të shfrytezohen edhe për realizimin e masave tjera nga mbeshtetja politike e zhvillimit bujqesor dhe rural.

Pershtatja e kryqezuar për pagesat e drejtperdrejta

Neni 49

(1) Pagesat e drejtperdrejta mund të kushtezohen me plotesimin e kerkesave të detyrueshme ose me kushtet e lidhura me mbrojtjen e mjedisit jetesor, shendetin e njerezve, kafsheve dhe bimeve dhe mireqenien e kafsheve, si dhe me plotesimin e kushteve të vecanta minimale për praktikë të mire bujqesore dhe mbrojtje të mjedisit jetesor të peraktuara në pajtim me ligjin (në tekstin e metejme: pershtatja e kryqezuar).

(2) Në baze të karakteristikave specifike në lidhje me kushtet tokesore dhe klimatike, sistemet ekzistuese të produktit bujqesor, shfrytezimin e tokes bujqesore, mbjelljet alternative të kulturave, praktiken e prodhimitarise bujqesore dhe strukturen e ekonomise bujqesore, ministri percaktion dhe shpall listen e kushteve të vecanta minimale për praktikë të mire bujqesore dhe mbrojtjen e mjedisit jetesor nga paragrafi (1) i ketij neni të cilat mund të kene të bejne në nivel nacional ose rajonal.

(3) Percaktimi i plotesimit të kerkesave ose kushteve të detyrueshme dhe kushteve të vecanta minimale nga paragrafi (1) i ketij neni kryhet nepermjet kontrolleve në vendin e ngjarjes me perdonimin e sistemeve administrative dhe kontrolluese nga neni 48 i ketij ligji.

Kerkesa për pagesa të drejtperdrejta

Neni 50

(1) Kerkesa për pagesa të drejtperdrejta parashtohet çdo vit nga ana e bartesit të ekonomise bujqesore, dhe i permban grupet e të dhenave të nevojshme për vleresimin e pranimit të kerkeses nga aspekti i plotesimit të kushteve të peraktuara, si vijon:

- të dhena të pergjithshme për bartesin e ekonomise bujqesore dhe llojin e masave të pagesave të drejtperdrejta,
- identifikim për të gjitha parcelat e tokes dhe numrin e mbeltiemeve shumevjecare me lokacionin e tyre hapesinore në material grafik dhe shfrytezimin e tokes bujqesore,
- numrin dhe llojin e kafsheve dhe
- të dhena tjera që kerkohen me masat e pagesave të drejtperdrejta.

(2) Kerkesa për pagesa të drejtperdrejta mund të paraqese edhe pjesë nga kerkesa e vetme me të cilën do të perfshihen edhe llojet tjera të mbeshtetjes së zhvillimit bujqesor dhe rural.

(3) Kerkesa për pagesa të drejtperdrejta në teresi ose pjesë të saj mund të terhiqet, ndryshohet ose plotosohet si pas formes së shkruar nga ana e parashtruesit më së voni në afat prej 30 ditesh nga dorezimi, pervec nese bartesi i ekonomise bujqesore tanë më eshte informuar nga ana e Agjencise për qellimin e kryerjes së kontrollit në vendin e ngjarjes, ose për ekzistimin e parregullsisë në kerkese.

Zvogelimi ose perjashtimi i pagesave të drejtperdrejta në rast të mosharmonizimit me kushtet e kerkesës

Neni 51

(1) Nese në proceduren nga neni 48, paragrafi (2) i ketij ligji konstatohet se ekonomia e bujqesise nuk eshte në harmonizim me kushtet e pergjithshme për pranimin e shpërndarjes së pagesave të drejtperdrejta, ose nuk i ploteson kerkesat ose kushtet e detyrueshme dhe kushtet e vecanta minimale nga neni 49 i ketij ligji, shumen e plote ose një pjesë të shumes së pagesave të drejtperdrejta që eshte paguar, ose që duhet të paguhet për ato masa ku janë plotesuar kushtet e nevojshme, eshte lende e zvogelimit deri në perjashtimin e pagesave të drejtperdrejta.

(2) Perqindja e zvogelimit deri në perjashtimin e plote të një ose disa llojeve të perkrahjes, për një ose me shume vite kalendarike, varet nga serioziteti, perseritja, vellimi dhe kohezgjatja e mosharmonizimit të konstatuar.

(3) Nese ekonomia bujqesore nuk i ploteson kushtet nga paragrafi (1) i ketij neni si rezultat i fuqise madhore ose rasteve të jashtezakonshme, ekonomia bujqesore ka të drejte të pagesave të drejtperdrejta për siperfaqe bujqesore të pranueshme në kohen kur ka ndodhur fuqia madhore ose rastet e jashtezakonshme.

(4) Të drejten e pagesave të drejtperdrejta nga paragrafi (3) i ketij neni, ekonomia bujqesore mund ta realizoje vëtmen e njofton me shkrim Agjencine për deshmite e fuqise madhore ose të rasteve të jashtezakonshme në afat prej 15 ditesh nga dita e shkaktimit të fuqise madhore ose të rasteve të jashtezakonshme.

Llogaritja e lartesise së pagesave të drejtperdrejta sipas siperfaqe së tokes bujqesore

Neni 52

Pagesat e drejtperdrejta sipas siperfaqe së tokes bujqesore llogariten në siperfaqet e tokes së shfrytezuar bujqesore të cilat ekonomia bujqesore i paraqet në kerkesen për pagesa të drejtperdrejta, në pajtim me kushtet dhe kerkesat e caktuara dhe nuk i tejkalon siperfaqet të peraktuara me kontolle administrative ose me kontolle në vendin e ngjarjes.

Zvogelimi ose perjashtimi i pagesave të drejtperdrejta sipas siperfaqe së tokes bujqesore

Neni 53

(1) Nese gjate kontrollit në vendin e ngjarjes konstatohet se madhesia e siperfaqe së tokes bujqesore eshte:

- më e madhe se madhesia e siperfaqe së theksuar në kerkesen për pagesa të drejtperdrejta, lartesia e pagesave të drejtperdrejta llogaritet në baze të madhesise së siperfaqe së theksuar në kerkese,

- me e vogel se 5% nga madhesia e siperfaqe së theksuar në kerkesen për pagesat e drejtperdrejta, lartesia e pagesave të drejtperdrejta llogaritet në baze të siperfaqe së konstatuar gjate kontrollit e zvogeluar për shumen e dallimit të konstatuar të zmadhuar për dy herë dhe

- me e vogel prej 20% - 50 % nga madhesia e siperfaqe së theksuar në kerkese, ekonomia bujqesore teresisht perjashtohet nga shfrytezimi i pagesave të drejtperdrejta për vitin e dhene.

(2) Me zbatimin e zvogelimit nga paragrafi (1) i ketij neni, nese percaktohet dallim ndermjet sasise së fares së certifikuar të furnizuar në pajtim me kerkesen për pagesa të drejtperdrejta dhe fares së perdonur me të vrtete:

- ndermjet 2% - 5%, shuma e pagesave të drejtperdrejta për shfrytezimin e materialit të fares së certifikuar, zvogelohet për 50% dhe

- mbi 5%, shuma e pagesave të drejtperdrejta për konsumimin e materialit të fares së certifikuar nuk paguhet.

(3) Nese eshte parashtruar kerkesa për pagesat e drejtperdrejta për shfrytezimin ose prodhimin e materialit faror ose mbjelles i cili nuk eshte perdonur, prodhuar me të vertete ose zyrtarisht i certifikuar, ekonomia bujqesore perjashtohet nga pagesat e drejtperdrejta të materialit faror ose materialit mbjelles si edhe nga pagesat e drejtperdrejta si pas siperfaqes në vitin e parashtrimit të kerkeses dhe në vitin e ardhshem.

Baza e llogaritjes së pagesave të drejtperdrejta për koke bagetie

Neni 54

(1) Pagesat e drejtperdrejta për koke bagetie llogariten për numer të kafsheve i cili nuk mund të jetë më i madh se numri i paraqitur në kerkesen për pagesa të drejtperdrejta, në pajtim me kushtet dhe kerkesat e caktuara, dhe nuk e tejkalon numrin e konstatuar me kontroll administrativ ose në vendin e ngjarjes.

(2) Si baze për llogaritjen e pagesave të drejtperdrejta për koke bagetie mund të shfrytezohet edhe koke e kushtezuar në pajtim me koeficientin e caktuar.

(3) Pagesat e drejtperdrejta nga paragrafi (1) i ketij neni paguhën vetem për ekonomine bujqesore e cila e mban numrin e njejtë të kokeve për të cilat ka parashtruar kerkese në periudhen e ruajtjes të detyrueshme të kafsheve nga paragrafi (7) i ketij neni.

(4) Ekonomia bujqesore e mban të drejten e pagesave të drejtperdrejta të numrit të kafsheve për të cilat ka parashtruar kerkese nese gjate periudhes të ruajtjes së detyrueshme të kafsheve nga paragrafi (3) i ketij neni bën zevendesimin e kafsheve pa zvogelinin e numrit të tyre, duke perfshire zevendesimin ndermjet dhene dhe dhive nese për to eshte parapare shume e njejtë e pagesave të drejtperdrejta.

(5) Zevendesimi nga paragrafi (4) i ketij neni duhet të kryhet në periudhe prej 20 ditesh nga ngjarja për shkak të së ciles eshte e domosdoshme të kryhet zevendesimi i kafsheve dhe të njejtat të futen në Sistemin e identifikimit dhe regjistrimit të kafsheve jo më vone se tre dite nga dita e zevendesimit. Ekonomia bujqesore e informon Agjencine për zevendesimin e kafsheve në afat prej dhjete ditesh nga zevendesimi i kryer.

(6) Nese ekonomia bujqesore nuk i ploteson kerkesat për periudhen e detyrueshme të ruajtjes së kafsheve si rezultat i fuqise madhore ose rasteve të jashtezakonshme, ekonomia bujqesore ka të drejtë të pagesave të drejtperdrejta për numrin e kafsheve në kohen e ndodhjes së fuqise madhore ose të rastit të jashtezakonshem.

(7) Koeficientin e shnderrimit të numrit të kokeve reale në të kushteuara nga paragrafi (2) i ketij neni dhe periudhen e caktuar të ruajtjes së detyruar të kafsheve nga paragrafi (3) i ketij neni i percakton Qeveria me aktin nga neni 47 i ketij ligji.

Zvogeli i pagesave të drejtperdrejta për koke bagetie

Neni 55

(1) Nese gjate kontrollit në vendin e ngjarjes konstatohet se numri i kokeve, perkatesisht numri i familjeve bletore eshte:

- më i madh se numri nga kerkesa për pagesa të drejtperdrejta, lartesia e pagesave të drejtperdrejta llogaritet në baze të numrit së kokeve, perkatesisht familjeve bletore të paraqitura në kerkese,

- më i vogel se numri i kokeve, perkatesisht familjeve bletore në kerkesen për pagesa të drejtperdrejta për më së shumti deri më 10% dallim, lartesia e pagesave të drejtperdrejta që duhet ta fitoje ekonomia bujqesore zvogelohet nga perqindja e jo rregullshmerise nga paragraft (2) i ketij neni,

- më i vogel nga numri i kokeve, perkatesisht familjeve bletore në kerkesen për pagesa të drejtperdrejta prej 10 deri 20%, lartesia e pagesave të drejtperdrejta zvogelohet për perqindjen e pa rregullshmerise nga paragraft (2) i ketij neni të zmadhuar për dy here dhe

- më i vogel nga numri i kokeve, perkatesisht familjeve bletore në kerkesen për pagesa të drejtperdrejta për 20 deri 30%, ekonomia bujqesore në teresi perjashtohet nga shfrytizimi i pagesave të drejtperdrejta për vitin e dhene.

(2) Perqindja e pa rregullshmerise llogaritet si lidhje ndermjet numrit të kokeve të zbuluara të parregullta dhe numrit të pergjithshem të kokeve të caktuar me kontrolllet.

(3) Ulja dhe perjashtimi i pagesave të drejtperdrejta nga paragrafi (1) i ketij neni nuk do të zbatohet ne raste kur si rezultat i ndikimeve natyrore të konfirmuara nga sherbitmet veterinare zyrtare siç jane: ngordhja e kafshes ose pasojat nga semundja, dhe ngordhja e kafshes si rezultat i fatkeqësise për të cilen nuk eshte pergjegjes bartesi i ekonomise bujqesore, i njejtë nuk eshte në gjendje t'i plotesoje kushtet për periudhen e detyrueshme të ruajtjes së kafsheve.

(4) Dispozitat nga paragrafi (3) i ketij neni zbatohen vetem nese ekonomia bujqesore në forme me shkrim e njofton Agjencine për zvogelinin e numrit të kafshes më së voni në afat prej dhjete ditesh nga dita e zvogelimit.

Ulja dhe perjashtimi i pagesave të drejtperdrejta në rastin e mos-harmonizimit të qellimshem

Neni 56

Në rastin kur eshte konstatuar dallimi ndermjet të dheneve të konstatuara me kontrollin administrativ ose me kontrollin në vendin e ngjarjes dhe të dheneve të kerkeses të njeres ekonomi bujqesore për pagesa të drejtperdrejta dhe e njejtë eshte më e madhe prej 30%, ose mbi 1 000 000 denare, ekonomia bujqesore perjashtohet nga pagesat e drejtperdrejta për vitin rrjedhes dhe për tre vitet e ardhshme.

Ulja dhe perjashtimi i pagesave të drejtperdrejta për pershtatjen e kryqezuar

Neni 57

(1) Shuma e pergjithshme e pagesave të drejtperdrejta zvogelohet gjate mosperputhjes me kerkesat e detyrueshme ose me kushtet dhe me kushtet e vecanta minimale për pershtatjen e kryqezuar nga neni 49 i ketij ligji, në rast të:

- mosperputhjes për here të pare prej 1% deri 5%,

- mosperputhjes së perseritë deri në 15%, me çka vlerësimi nga alineja 1 e ketij ligji nga mosperputhja e pare zmadhohet për tre here gjate secilës mosperputhje të ardhme deri më 15% kumulative maksimale pas së ciles kalohet në mosperputhje nga alineja 3 e ketij paragrafi,

- mos harmonizim me qellim në pajtim me kriteret e seriozitetit, perseritës, vellimit dhe kohezgjatjes të mosperputhjes së evidentuar, mbi 20% janë në perjashtim të teresishem prej një ose më shume llojeve të mbeshtetjes për një ose më tepër vitesh.

(2) Me perjashtim të paragrafit (1) të ketij neni, në rast të shmangjes me vellim më të vogel që nuk paraqet rrezik për shendetin publik të njeriut ose kafsheve vlerësimi sipas kriterieve të seriozitetit, perseritës, vellimit dhe kohezgjatjes së mosharmonizimit të evidentuar, nuk do të kryhet ulja e shumes së pagesave të drejtperdrejta.

(3) Agjencia njofton ekonomine bujqesore për terheqjen e konfirmuar të pershtatjes së kryqezuar me vellim më të vogel, si dhe për obligimin e ndermarrjes së aktiviteteve për tejkalinin e tyre në afat jo më të gjate se 31 dhjetori i vitit rrjedhes në të cilin eshte peraktuar mospershatja.

(4) Nese pas njoftimit nga paragrafi (3) i ketij nenii ekonomia bujquesore nuk ndermerr aktivitete për tejkalinin e mos-pershtatjes zbatohet ulja ose perjashtimi i pagesave të drejtperdrejta në pajtim me paragrafin (1), alineja 1 e ketij nenii.

Perjashtimet nga zbatimi i uljes dhe perjashtimit të pagesave të drejtperdrejta

Neni 58

Ulja ose perjashtimi i pagesave të drejtperdrejta nuk do të zbatohet kur ekonomia bujquesore ka derguar të dhena të sakta ose kur do të deshmoje se nuk ka bere gabim.

Llogaritia e lartesise të pagesave të drejtperdrejta për njesi produkti

Neni 59

(1) Pagesat e drejtperdrejta për njesi produkti llogariten sipas sasise së prodhuar dhe të shitur të produktit bujquesor të personave juridike të cilet merren me grumbullimin, perpunimin dhe tregtine e produkteve primare bujquesore, kushteve për therje dhe personave juridike për prodhimin e materialeve për prodhimitari bujquesore dhe jane të regjistruar në regjistrin perkates të Ministrit.

(2) Pagesat e drejtperdrejta nga paragrafi (1) i ketij nenii llogariten në baze të të dhenave të krahasuara të dorezuar nga ekonomite bujquesore dhe personat juridike nga paragrafi (1) i ketij nenii.

Dorezimi i të dhenave nga ana e personave juridike

Neni 60

(1) Kur për realizimin e të drejtës së ekonomive bujquesore për pagesa të drejtperdrejta jane të nevojshme të dhenat e personave juridike nga nenii 59, paragrafi (1) i ketij ligji, të njejtë obligojen që t'i dorezojne të dhenat në afat e percaktuar në aktin nga nenii 47, paragrafi (6) i ketij ligji.

(2) Nese personat juridike nga paragrafi (1) i ketij nenii me qellim ose nga pakujdesia për here të dyte bejne parregullsi në paraqitjen e të dhenave të rrejshme, të njejtët do të perjashtohen nga dorezimi i të dhenave të nevojshme për pagesat e drejtperdrejta në periudhe prej një viti.

Pagimi i pagesave të drejtperdrejta

Neni 61

(1) Pagimi i pagesave të drejtperdrejta nuk mund të kryhet para konfirmimit se shfrytezuesi i ploteson kushtet për ndarjen e pagesave të drejtperdrejta.

(2) Pagimet i behen drejtperdrejte ekonomive bujquesore, gjate vitit kalendarak, ose në rast të mungeses së mjeteve finanziare ose gjate zgjatjes së procedurave administrative për arsyje objektive, më së voni deri më 30 qershor të vitiit të ardhshem kalendarak.

(3) Agjencia obligohet që ta njoftoje ekonomine bujquesore për pagimin e kryer më së voni një muaj pas skadimit të afatit për realizimin e pagimeve nga paragrafi (2) i ketij nenii.

VI. POLITIKA PËR ZHVILLIM RURAL

Parimet e per gjithshme

Neni 62

(1) Politika për zhvillim rural realizohet për arritjen e qellimeve me prioritet për zgjidhjen e situatave zhvillimore në mjediset rurale dhe për nxitjen e mundesive dhe shfrytëzimin e perpareseve për zhvillim rural.

(2) Nepermjet politikes për zhvillim rural realizohen keto prioritetë:

- zmadhimi i aftesise konkuruese në sektorin e bujqësise dhe pylltarise,

- mbrojtja dhe avancimi i mjedisit jetesor dhe zonave rurale,

- permiresimi i kualitetit të jetes në mjediset rurale dhe nxitja e diversifikimit të aktiviteteve ekonomike për zmadhimin e mundesive të punesimit në mjediset rurale dhe

- nxitja e zhvillimit lokal në mjediset rurale.

(3) Sferat me prioritet nga paragrafi (2) i ketij nenii janë instrumente të politikës për zhvillim rural të cilat realizohen nepermjet zbatimit të masave nga nenet 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 86 dhe 87 të ketij ligji.

(4) Zbatimi i masave caktohet në pajtim me programin nacional nga nenii 7 i ketij ligji.

(5) Masat nga paragrafi (3) i ketij nenii realizohen nepermjet programit për mbështetje financiare të zhvillimit rural nga nenii 7, paragrafi (3) i ketij ligji.

Mjediset rurale, bashkesite rurale dhe rajonet rurale

Neni 63

(1) Mjedisi rural eshte zone e komunes në Republikën e Maqedonise në të cilën asnjë vend i banuar i komunes nuk ka më shume se 30 000 banore në pajtim me regjistrimin nacional të popullsisë dhe amviserise në Republikën e Maqedonise ose me dendesine e popullates më të vogel ose të barabarte me 150 banore në kilometër katror në zonen e komunes.

(2) Në komunat ku një ose më shume vende të banuara kane më shume se 30 000 banore ose dendesia e popullates eshte më e madhe se 150 banore në kilometër katror, përmjedise rurale konsiderohen vetem territorët e vendeve të banuara në komune që i plotosojnë kriteret nga paragrafi (1) i ketij nenii.

(3) Vendet e banuara në mjediset rurale nga paragrafit (1) dhe (2) të ketij nenii janë bashkesi rurale.

(4) Bashkesite rurale nga paragrafi (3) i ketij nenii ndahen në keto kategoritë:

- bashkesite rurale të paarritshme, në baze të largesise nga qyteti i më i afert i banuar,

- bashkesite rurale të prapambetura, në baze të numrit të popullates me aftesi punuese të angazhuar në veprimtarie bujquesore, numri të shoqerive tregtare aktive në raport me shoqerite tregtare pasive ose papunesise në lidhje me mesataren kombatare dhe

- bashkesite rurale jo të banuara ku numri i banoreve eshte më i vogel se 150 në pajtim me regjistrimin nacional të popullates dhe të amviserise në Republikën e Maqedonise.

(5) Kriteret nga paragrafit (1), (2) dhe (4) të ketij nenii më afersisht i percakton ministri dhe e shpall listen e mjedisave rurale dhe bashkesive rurale të Republikës së Maqedonise, në Gazeten zyrtare të Republikës së Maqedonise. Një bashkesi rurale mund të kategorizohet në më tepër kategorji në baze të paragrafit (4) të ketij nenii.

(6) Nese më shume bashkesi rurale të cilat kufizohen nepermjet veti dhe së bashku mund të formojne një territori gjeografik me madhesi që nuk tejkalon 4% nga territori i per gjithshem i Republikës së Maqedonise karakterizohen më së paku në dy kategorji nga paragrafi (4) i ketij nenii, rajoni rural shpallet me ligj të posacem.

Zonat me mundesi të kufizuara për veprimtarie bujquesore

Neni 64

(1) Zonat me mundesi të kufizuara për veprimtarie bujquesore janë zona me jopershtatshmeri natyrore të cilat rrjedhin nga kushtet e pavolitshme klimatike, niveli i larte i pjerresise së tokës bujquesore, produktiviteti i ulet i truallit, ose për shkak të papershtatshmerive specifike që e zvogelojne shfrytezimin efikas të tokës bujquesore dhe kryerjen e veprimtarisë bujquesore.

(2) Në pajtim me llojin e papershtatshmerive nga parafigri (1) i ketij neni, zonat me mundesi të kufizuara për vëprimtari bujqesore ndahen në keto grupe:

- zonat malore,
- zonat me papershtatshmeri natyrore dhe
- zonat me papershtatshmeri specifike.

(3) Zonat malore të cilat ndodhen mbi 700 m lartesi mbidetare, ku papershtatshmerite natyrore janë shkaktuar nga kushtet e vecanta klimatike të lartesise së madhe mbindetare dhe nga shkalla e larte e pjerresise së tokes.

(4) Zonat me papershtatshmeri natyrore janë zonat nën 700 m lartesi mbidetare, ku papershtatshmerite natyrore janë shkaktuar nga kushtet klimatike ose nga pjerresia e tokes bujqesore ose produktiviteti i ulët i tokes. Për zona me papershtatshmeri natyrore mund të konsiderohen edhe zonat erozive, zonat e nenshuara me veshime stinore dhe mocalet, kallamet dhe kenetat.

(5) Zonat me papershtatshmeri specifike janë bashkiste rurale të pabauara nga neni 63 i ketij ligji. Për zona me papershtatshmeri specifike konsiderohen zonat në të cilat kryerja e veprimitarise bujqesore eshte e kufizuar në interes të mbrojtjes së mjedisit jetesor, natyres dhe llojlojshmerise biologjike në baze të ligjeve nga sfera e mbrojtjes dhe perparimin të mjedisit jetesor dhe natyres.

(6) Zonat nga paragrafi (2), alinete 2 dhe 3 të ketij neni mund të definohen me teresine e tokes së perpunuar bujqesore të zones së komunes. Zonat nga paragrafi (2) i ketij neni mund të definohen me zonen e vendit të banuar.

(7) Toka bujqesore e ujitur nuk i perket kategorisë nga paragrafi (2), alinete 2 dhe 3 të ketij neni.

(8) Qeveria me propozim të ministrit i percakton kriteret më të peraferta nga paragrafi (4) dhe paragrafi (5) i ketij neni për perkufizimin e zonave nga paragrafi (2), alinete 2 dhe 3 të ketij neni si dhe kushtet për percaktimin e gjithë tokes bujqesore të perpunuar të zones së komunes në kategoritë nga paragrafi (2), alinete 2 dhe 3 të ketij neni.

(9) Në baze të kriterieve nga paragrafi (3) dhe (8) të ketij neni ministri shpall listen e rajoneve malore, zonave me papershtatshmeri natyrore dhe zonave me papershtatshmeri specifike në Republikën e Maqedonise, në Gazeten zyrtare të Republikës së Maqedonise.

1. Zmadhimi i konkurrencës së prodhimtarisë bujqesore

Politika për zmadhimin e konkurrencës së prodhimtarisë bujqesore

Neni 65

(1) Politika për zmadhimin e konkurrencës së prodhimtarisë bujqesore eshte e orientuar kah:

1) promovimi i njohurive dhe avancimi i potencialit të njeriut në mjediset rurale nepermjet ndihmes të dedikuar për:

- trajnim dhe informim të prodhuesve bujqesore,
- ndihme për bujqit e ri për nisme me veprimitari bujqesore,

2) restrukturimi dhe zhvillimi i potencialit fizik dhe promovimi i praktikave inovative nepermjet mbeshtetjes të investimeve për:

- modernizimin e ekonomise bujqesore,
- rritjen e vleres ekonomike të pyjeve,
- perpunimin dhe marketingun e produkteve bujqesore dhe

3) permiresimi i kualitetit të produkteve bujqesore nepermjet mbeshtetjes të bashkimit ekonomik të ekonomise bujqesore për kryerjen e perbashket të -veprimitarise bujqesore për shkak të:

- zbatimit të praktikave të perbashketa prodhuese për harmonizimin me standarde kualitetit të produktit bujqesor,

- prodhimit të produkteve bujqesore me kualitet më të larte,

- vendosjes së grupeve të prodhuesve dhe

- organizimit të aktiviteteve informative dhe perpunuese për produkte bujqesore.

Trajnimi dhe informimi i prodhuesve bujqesor

Neni 66

(1) Ndihma për trajnimin e prodhuesve bujqesore dedikohet për organizimin dhe mbajtjen e kurseve dhe sesioneve informative për perkryerjen dhe aftesimin e prodhuesve bujqesore vecanerisht për:

1) organizimin dhe udheheqjen e suksesshme të ekonomise bujqesore;

2) vendosjen e veprimtarive plotesuese në ekonomine bujqesore;

3) vendosjen dhe perdonimin e arritjeve teknologjike bashkekohore dhe praktikave inovative;

4) transferimin e njohurive për arritjen e rezultateve shkencore-hulumtuese;

5) shfrytezimin e teknologjive informative për prodhimitarine bujqesore;

6) zbatimin e standardeve të percaktuara në sferen e mbrojtjes së mjedisit jetesor, mbrojtjen dhe shendetin e njeriut, mbrojtjen dhe shendetin e bimeve, mbrojtjen e shendetit dhe miregenien e kafsheve dhe zbatimin e praktikes higjenike;

7) zbatimin e masave për mbeshtetjen e realizimit të praktikave prodhuese bujqesore për mbrojtjen dhe avancimin e mjedisit jetesor dhe zonave rurale;

8) futjen e prodhimitarise bujqesore me zbatimin e standardeve për kualitet më të larte.

(2) Kurset të cilat jane lende e mbeshtetjetës nga paragrafi (1) i ketij neni neni doemos duhet të jene me kohezgjatje minimum prej 40 orë mesimore, por jo më shume se 200 orë mesimore me cast një orë mesimore eshte me kohezgjatje prej 45 minutash. Kurset doemos duhet të perbehen nga pjesa teorike dhe praktike nga e cila pjesa praktike duhet të perbeje së paku 30% nga kohezgjatja e kursit.

(3) Ndihma nga paragrafi (1) i ketij neni nuk eshte e dedikuar për kurset të cilat financohen në kuader të arsimit të rregullt dhe të cilat nuk dedikohen për bujqesi dhe pylltarit.

(4) Mbështetja për informimin e prodhuesve bujqesore eshte e dedikuar për organizimin dhe mbajtjen e sesioneve informative nepermjet seminareve, ligjeratave dhe punotoreve për bartjen e njohurive nga njera prej sferave nga paragrafi (1) i ketij neni. Sesionet informative duhet të jene me kohezgjatje minimum prej 6 oresh, por jo më shume se 18 orë. Sesonet informative të cilat realizohen me perseritje në më shume vende të banuara nuk guxojne të tejkalojnë kohezgjatjen prej 500 oreve.

(5) Shfrytezuesit e mbështetjetës janë prodhuesit bujqesor të ekonomise bujqesore të regjistruar në RUEB.

(6) Mbështetja nga paragrafi (1) i ketij neni zbatohet nepermjet institucioneve publike nga sfera e sherbimeve keshilldhënese dhe nga sfera e arsimit dhe punes shkencore-hulumtuese për bujqesi dhe pylltarit dhe persona të tjere juridike të cilet kryejnë veprimitari joekonomike nga sfera e sherbimeve konsultative, arsimore ose informative.

(7) Mbështetja nga paragrafi (1) i ketij neni ndahet në lartesi deri më 100% nga vlera e shpenzimeve të pranueshme për perpunimin dhe botimin e programeve, materialeve arsimore, broshurave për sesionet informative, shpenzimet për organizimin dhe realizimin e kurseve ose sesioneve informative, kompensim për ligjeruesit dhe kompensim për shpenzimet ditore dhe rrugore të pjesemarresve.

(5) Vlera e per gjithshme e shpenzimeve të pranueshme perkufizohet në perputhje me numrin e planifikuar të shfrytezuesve të sherbimeve keshilledhenese dhe paguhet në nivel vjetor në baze të numrit real të shfrytezuesve të sherbimeve keshilledhenese.

(6) Shfrytezuesit e mbeshtetjes nga paragrafi (1), alineja 1 e ketij neni detyrimisht duhet të merren me veprimtarie për të cilën shfrytezon mbeshtetje në periudhe së paku prej pese vitesh nga pagimi i fundit i mbeshtetjes.

(7) Ministria mban evidencen e ofruesve të sherbimeve keshilledhenese.

(8) Menyren e regjistrimit të ofruesve të sherbimeve keshilledhenese në evidence dhe dokumentacionin e nevojshe për regjistrim në evidence si dhe menyren e mbajtjes së evidences nga paragrafi (7) i ketij neni i perçaktion ministri.

(9) Mbështetja nga paragrafi (1), alineja 2 e ketij neni eshte e dedikuar për bartesit e ekonomive bujqesore të cilet shfrytezojnë sherbime keshilledhenese vecanerisht nga fushat si vijon:

1) organizim dhe menaxhim teknologjik dhe ekonomik i ekonomise bujqesore;

2) aplikim i praktikave bujqesore për mbrojtje të mjedisit jetesor;

3) ndihme gjate perpunimit të planeve afariste të ekonomive bujqesore;

4) ndihme gjate realizimit të masave për politike bujqesore dhe politikë për zhvillim rural;

5) ndihme gjate bashkimit ekonomik të ekonomive bujqesore dhe keshillimit të vazhdueshem për menaxhim dhe organizim për aplikim të praktikave të perbashketa produhuese dhe shfrytezim efikas të mjeteve që jene në dispozicion për punë;

6) njoftim dhe ndihme në aplikim të rregullatives ligjore nga fusha e bujqesise dhe rregulla të lidhura.

(10) Shfrytezues të ndihmes nga paragrafi (1), alineja 2 e ketij neni jane ekonomite bujqesore të cilat kane shfrytezuar sherbime keshilledhenese nga ofruesit e sherbimeve keshilledhenese të evidentuar në evidence nga paragrafi (7) i ketij neni.

(11) Mbështetja nga paragrafi (1), alineja 2 e ketij neni eshte në lartesi deri në 80% prej shpenzimeve të pranueshme dhe të realizuara, por jo më shume se 70 000 për shfrytezues në nivel vjetor.

(12) Sherbimet keshilledhenese të cilat zbatohen nepermjet Agjencise për Nxitje të Zhvillimit të Bujqesise nuk do të jene lende e mbështetjes nga paragrafi (1) i ketij neni.

(13) Llojin dhe shtrirjen e aktivitetave të cilat janë lende e mbështetjes, kushtet për financim, perkufizim të shfrytezuesve, kushtet e per gjithshme dhe të vecant për ndarje të mbështetjes, shqyrtim të hollesishem të shpenzimeve të pranueshme, menyren dhe rregullat për identitet vizual të aktivitetave i perçaktion ministri.

(14) Qeveria në propozim të ministrit miraton program vjetor për sherbime keshilledhenese me çka perkufizohet lloji dhe shtrirja e sherbimeve keshilledhenese të cilat zbatohen nepermjet Agjencise për Nxitje të Zhvillimit të Bujqesise në perputhje me dispozitat e ketij ligji dhe mjetet financiare për zbatimin e tij.

(15) Pagimin e mjeteve për realizim të programit vjetor për sherbime keshilledhenese të Agjencise për nxitje të zhvillimit të bujqesise e kryen Agjencia pas raportit të miratuar dhe të derguar për aktivitete të realizuara të programit nga paragrafi (14) i ketij neni nga ana e Ministrise.

Investimet për modernizim të ekonomive bujqesore

Neni 70

(1) Mbështetja për investime për modernizim të ekonomive bujqesore realizohet nepermjet avancimit të potencialit fizik të ekonomise bujqesore për:

- permiresim të rezultateve të per gjithshme nga puna e ekonomise bujqesore dhe

- arritje të standardeve më të larta nga standaret minimale të percaktuar me ligjet nga fusha e bujqesise ose standarde të reja të instaluara nga fusha e bujqesise.

(2) Investimet nga paragrafi (1), alineja 1 e ketij neni Jane dedikuar për rritje të efikasitetit të prodhimit nepermjet shpenzimeve të zgogluara për prodhim bujqesor dhe permiresim të cilesise së prodhimit bujqesor. Potenciali fizik i ekonomise bujqesore e perfshin pronen e per gjithshme bujqesore.

(3) Investimet nga paragrafi (1), alineja 2 e ketij neni Jane dedikuar për arritje të standardeve më të larta nga standaret minimale të percaktuara me ligj, ose për arritje të standardeve të reja të vendosura në perputhje me ligjin dhe atë vetem për ato investime të cilat konsiderohen si investime plotesuese për arritje të standardeve minimale dhe nuk kontribuojnë në rritjen e sasisë prodhuese.

(4) Standaret nga paragrafi (3) i ketij neni kane të bejne me mbrojtje dhe avancim të mjedisit jetesor, permiresim të kushtave higjenike dhe mireqenies së kafsheve të ekonomise bujqesore, shendet dhe mbrojtje të bimeve, shendetesi publike, mbrojtje gjate punes dhe standarde tjera të lidhura me investimin.

(5) Shfrytezues të mbështetjes nga paragrafi (1) i ketij neni Jane ekonomite bujqesore të regjistruala në RUEB.

(6) Mbështetja nga paragrafi (1) i ketij neni realizohet nepermjet të planit të miratuar afarist i cili parashikon aktivitetet investuese për avancimin e potencialit fizik të ekonomise bujqesore për permiresimin e rezultateve të per gjithshme të punës së ekonomise bujqesore ose arritje të standardeve minimale të percaktuara me ligj dhe për periudhe së paku prej gjashtë vitesh duke perfshire edhe rezultatet nga puna e ekonomise bujqesore nga viti rrjedhes.

(7) Plani afarist për avancim të potencialit fizik të ekonomise bujqesore për arritjen e standardeve të reja të vendosura për prodhim bujqesor dhe cilesi të produktive bujqesore hartohet në periudhe prej tre vitesh më së shumti prej dites së vendosjes së standartit të percaktuari me rregullen adekuante, perderisa ndryshe nuk eshte percaktuari me ligjet ku jene rregulluar keto standarde.

(8) Mbështetja nga paragrafi (1) i ketij neni nuk u ndahet ekonomive bujqesore në të cilat bartes eshte personi juridik i cili shfrytezon ndihme për shpetim dhe rikonstruktum në perputhje me Ligjin për ndihme shteterore.

(9) Mbështetja nga paragrafi (1) i ketij neni nuk ndahet për:

- furnizim të të drejtave prodhuese, kafsheve dhe bimeve njevjecare,
- pajisje për mbjellje të bimeve njevjecare,
- pajisje për tharje dhe
- pajisje për ujite, pervec në rast se investimi nuk mundeson kursim në shfrytezimin e ujit.

(10) Lartesia e mbështetjes nga paragrafi (1) i ketij neni eshte 50% nga shpenzimet e pranueshme dhe të kryera për realizim të investimit nga paragrafi (1) i ketij neni.

(11) Shuma më e larte e mbështetjes për shfrytezues individual eshte më së shumti 30 000 000 denare në periudhe prej tre viteve nga viti i pageses së mjeteve për mbështetje nga paragrafi (1) i ketij neni.

(12) Me perjashtim nga paragrafi (11) i ketij neni, nese shfrytezuesi eshte me seli në zone me mundesi të kufizuara për prodhim bujqesor, shuma më e larte e mbështetjes eshte më së shumti 45 000 000 në periudhe prej tre vitesh nga viti i pageses së mjeteve për mbështetje nga paragrafi (1) i ketij neni.

Investimet për rritje të vleres ekonomike të pyjeve

Neni 71

(1) Mbështetja për investime për rritjen e vleres ekonomike për pyjet ndahet për:

- ekonomizim të qendrueshem me pyjet,

- perpunim primar të mases së drurit dhe perpunim të biomases së pyjeve dhe
- riprodhim të fidaneve pyjore.

(2) Mbeshetja nga paragrafi (1) i ketij nenii nuk ka të beje me investime përi riperteritje të fondit pyjor.

(3) Shfrytezuesit e mbeshetjes nga paragrafi (1), alineja 1 e ketij nenii jane pronare private të pyjeve dhe/ose shoqata të pronareve private të pyjeve.

(4) Shfrytezuesit e mbeshetjes nga paragrafi (1), alineja 2 e ketij nenii Jane mikrondermarrje të cilat merren me perpunim të mases së drurit dhe biomases.

(5) Shfrytezuesit e mbeshetjes nga paragrafi (1), alineja 3 e ketij nenii Jane persona juridike të regjistruar përi prodhim të fidaneve pyjor në perputhje me ligj.

(6) Mbeshetja nga paragrafi (1), alineja 1 e ketij nenii ndahet në perputhje me planin e hartuar dhe të miratuar përi ekonomizim me pyjet, në perputhje me Ligjin përi pyje.

(7) Lartesia e mbeshetjes përi investimet nga paragrafi (1) i ketij nenii nuk mund të tejkaloje 50% të vleres së investimeve të pranueshme.

Investimet përi riperpunim dhe marketing të produkteve bujqesore

Neni 72

(1) Mbeshetja përi investime përi riperpunim dhe marketing të produkteve bujqesore eshte mbeshetje e dedikuar përi:

- permiresimin e rezultateve të per gjithshme nga puna e kapaciteteve të riperpunimit,

- zhvillimin e produkteve të reja dhe dizajnit, proceseve dhe teknologjive prodhuese përi riperpunim si dhe investimet jomateriale përi aktivitetet per gatitese para se të shfrytezohen produktet, proceset ose teknologjite e reja të zhvilluara përi qellime tregtare dhe

- investimet në infrastrukturen tregtare përi aktivitetet pas vjelese ose aktivitetet përi mbledhje dhe ruajtje të produkteve primare bujqesore përi dedikimin e tyre të metejs hem.

(2) Të drejtene e mbeshetjes nga paragrafi (1) i ketij nenii e kane shoqatet tregtare dhe kooperativat të cilat i plotesojne kushtet përi kryerjen e veprimtarise në perputhje me ligjin. Mbeshetja nga paragrafi (1), alineja 3 e ketij nenii mund të dedikohet përi investime publike nga ana e subjekteve shteterore, partneritet publik privat ose njesi të vetad ministrimit lokal.

(3) Lartesia e mbeshetjes nga paragrafi (1) i ketij nenii nuk mund të tejkaloje 50% të vleres së shpenzimeve të pranueshme dhe të kryera, pavec kur eshte e dedikuar përi investime publike, kur lartesine e mbeshetjes e percakton Qeveria.

(4) Me perjashtim nga paragrafi (3) i ketij nenii, në rast kur shfrytezues i ndihmes eshte ndermarrje e madhe, lartesia e mbeshetjes nga paragrafi (1) i ketij nenii nuk mund të tejkaloje 25% nga vlera e shpenzimeve të pranueshme dhe të kryera.

(5) Pavec mbeshetjes nga paragrafi (1) i ketij nenii, mbeshetja mund të jepet edhe përi investime në perpunimin dhe marketingun e produkteve bujqesore përi arritje të standardeve më të larta nga standaret minimale të perçaktuarame ligj, ose përi arritjen e standardeve të reja të vendosura në perputhje me ligjin, vetem përi mikro ndermarrje dhe ndermarrje të vogla apo mesatare në periudhe jo më të gjate se tre vite prej dites së vendosjes së standartit me ligj.

(6) Mbeshetja nga paragrafi (1) i ketij nenii nuk ka të beje me peshq ose produkte të peshqve dhe frytet dhe produktet pyjore.

(7) Mbeshetja nga paragrafi (1) i ketij nenii nuk u ndahet personave juridike të cilet shfrytezojnë ndihme përi shpëtim dhe rikonstruktum në perputhje me Ligjin përi ndihme shteterore.

Investimet në infrastrukturen përi zhvillim të bujqesise, pylltarise dhe ekonomise së ujerave

Neni 73

(1) Mbeshetja përi investime në infrastrukture përi krijimin e parakushteve përi zhvillimin e bujqesise eshte e dedikuar përi infrastrukture përi qasje në token bujqesore dhe pyjet, konsolidimin e tokes bujqesore dhe permiresimin e tokes bujqesore, mbrojtjen përi prodhimit bujqesor të demtuar nga katastrofat natyrore, furnizimin me energji elektrike dhe me ujë si dhe përi ekonomine e ujerave.

(2) Të drejtë përi mbeshetjet nga paragrafi (1) i ketij nenii kane ekonomite bujqesore, subjektit, njesite e vetad ministrimit lokal, ndermarrjet e ekonomise së ujerave dhe bashkesive ujore.

(3) Lartesia e mbeshetjes përi investime joproductive eshte deri në 100% nga shuma e shpenzimeve të pranueshme përi aktivitetet nga paragrafi (1) i ketij nenii.

Bashkimi ekonomik i ekonomive bujqesore përi kryerje të perbashket të veprimtarise bujqesore

Neni 74

(1) Në drejtim të realizimit të qellimeve dhe politikave nga ky ligj, ekonomite bujqesore në menyre vullnetare mund të bashkohen përi shkak të realizimit të interesave ekonomike.

(2) Bashkimi përi shkak të interesit ekonomik të ekonomive bujqesore duhet të jetë në drejtim të realizimit të qellimeve si vijon:

- rrjite të efikasitetit përi prodhimit bujqesor nepermjet të optimizimit të shpenzimeve prodhuese dhe furnizimit të perbashket ose prodhimit të materialeve përi prodhim,

- permiresim të pozites tregtare të ekonomive bujqesore me instalimin e operacioneve të perbashketa përi magazinim dhe marketing të produkteve bujqesore ose riperpunim, finalizim dhe shperndarje të produkteve bujqesore dhe

- instalim të aplikimit të perbashket të standardeve më të larta përi cilesi të produkteve bujqesore.

(3) Mbeshetja përi bashkim ekonomik të ekonomive bujqesore përi kryerjen e perbashket të veprimtarise bujqesore eshte e dedikuar përi:

- ndihme përi vendosje të formave organizative të bashkimit ekonomik të ekonomive bujqesore,

- investime përi aplikim të praktikave të perbashketa prodhuese përi harmonizim të standardeve përi cilesi të produkteve bujqesore ose përi prodhim të produkteve bujqesore me cilesi më të larte;

- vendosje të grupeve të prodhueseve dhe

- ndihme përi organizim të aktivitetave informative dhe promovuese përi produktet bujqesore.

(4) Në pajtim me qellimet nga paragrafi (2) i ketij nenii format organizative përi bashkin ekonomik të ekonomive bujqesore janë si vijon:

- kooperative ose person juridik me veprimtari kryesisht nga sfera e bujqesise dhe themeluar nga bartes të ekonomive bujqesore të regjistruala në RUEB,

- kooperative ose person juridik me veprimtari kryesisht nga sfera e bujqesise dhe themeluar nga bartes të ekonomive bujqesore të regjistruala në RUEB dhe kapacitete riperpunimi përi riperpunim të produkteve ushqimore bujqesore dhe

- person juridik nga sfera e bujqesise i formuar në shqate përi prodhueseve bujqesore.

(5) Ndihma nga paragrafi (3), alineja 1 e ketij nenii e dedikuar përi shpenzime përi themelim të formes organizative nga paragrafi (4) i ketij nenii, vendosje të kapacitetave administrative dhe teknike, angazhim të personave profesionale përi menaxhim me formen organizative, arritje të kualifikimeve adekuate të potencialit kuadrovik, me perjashtim të investimeve në mjete themelore.

(6) Lartesia e ndihmes nga paragrafi (4) i ketij neni nuk mund tē tejkaloje 80% nga shpenzimet e pranuesme tē per gjithshme pēr vitin e pare tē themelimit. Mbeshtetja zvogelohet me shkalle tē reduktimit prej 20% pēr çdo vit tē ardhshem prej vitit tē themelimit pēr periodhe jo mē tē gja te se pese vite.

(7) Mbeshtetja nga paragrafi (3), alineja 2 e ketij neni i ndahet formes organizative nga paragrafi (4) i ketij neni pēr investime, avancim tē potencialit fizik tē ekonomise bujqesore tē cilet e kane themelu formen organizative.

(8) Kushtet pēr dhenien e mbeshtetjes nga paragrafi (6) i ketij neni jane:

- zbatimi i metodave tē vetme prodhue me tē cilat garantohet harmonizimi i procesit prodhue me kerkesat nē pajtim me standardet e kualitetit,

- kryerja e per bashket e veprimtarise prodhue tē ekonomise bujqesore pēr zbatimin e standardeve tē kualitetit bazohet nē specifiken e produktit e cila eshte e verifikuar nga trupi i pavarr kompetent,

- produkti bujqesor i prodhuar nē pajtim me standardin e kualitetit, tē jete i dedikuar pēr konsum perfundimtar,

- standardi i zbatuar pēr kualitet eshte i hapur pēr tē gjithe dhe siguron percjellje tē produktive dhe

- standardi i zbatuar pēr kualitet eshte nē pajtim me kerkesat e tregut dhe me mundesite e tregut.

(9) Mbeshtetja nga paragrafi (6) i ketij neni ndahet nē baze tē planit afarist tē miratuar nē formen organizative me tē cilin parashih aktivitetet e investimeve pēr avancimin e potencial fizik tē themeluvese tē ekonomise bujqesore nē periodhe sē paku prej pese vitesh duke perfshire edhe rezultatet nga puna e ekonomise bujqesore tē viti rrjedhes.

(10) Mbeshtetja nga paragrafi (6) i ketij neni ka tē beje edhe pēr investimet e magazinimit, perpunimin dhe marketingun e produktit bujqesor nē kuader tē kapacitetit prodhuses tē themeluvese tē formes organizative.

(11) Nese forma organizative eshte e themelu pēr prodhimin e produktive bujqesore me kualitet mē tē larte plani afarist duhet tē parashikoje aktivitetet investuese pēr arritjen dhe zbatimin e standardeve mē tē larta tē kualitetit nga paragrafi (12) i ketij neni dhe si tē tilla tē njihen nē pajtim me kete ose tjeter ligj.

(12) Produktet bujqesore me kualitet mē tē larte Jane produktet tē cilat Jane prodhuar me zbatimin e ketyre standardeve pēr:

- prodhim organik,
- vecori tē garantuar tradicionale,
- mbrojtje tē emrit gjeografik dhe etiketes sē prejardhjes dhe

- vere me prejardhje gjeografike

(13) Ndihma nga paragrafi (3), alineja 4 ndahet pēr aktivite informative dhe promovuese tē produktive bujqesore tē cilat i prodhon forma organizative nga paragrafi (4) i ketij neni dhe ka tē beje me shpenzimet pēr panaire, manifestime, kampanja promovotive dhe shpenzimet tjera pēr organizimin e aktivitetave promovuese dhe informative.

Grupet e prodhueve

Neni 75

(1) Perkrahja pēr grupe prodhueish eshte e dedikuar pēr vendosjen dhe punen e grupeve tē prodhueve.

(2) Perkrahja nga paragrafi (1) i ketij neni i dedikohet investimeve pēr:

- adaptim tē teknikave prodhueve dhe produktive bujqesore tē produhua nga ekonomite bujqesore anetare tē grupeve tē prodhueve tē nevojave tē tregut,

- plasim tē per bashket tē produktive bujqesore nē treg duke perfshire shitje dhe grummbullim me shumice dhe

- vendosje tē rregullave pēr plasimin e informatave tē per bashketa pēr shtrirje tē prodhimit dhe periodhe kohore tē vjeljes sē produktive bujqesore.

(3) Perkrahja nga paragrafti (1) i ketij neni ndahet nē baze tē planit tē lejuar pēr pranimin e grupit tē prodhueve, pēr periodhe jo mē shume se pese vite nga dita e pranimit tē grupit tē prodhueve.

(4) Perkrahja paguhet nē nivel vjetor si perqindje e vleses sē porodhimitarise vjetore tē shitur dhe atē:

- a) pēr vleren e prodhimit tē shitur vjetor nē lartesi jo mē shume se 30 000 000 denare:

- 5% nga vlera e prodhimit tē shitur vjetor pēr vitin e pare,

- 5% nga vlera e prodhimit tē shitur vjetor pēr vitin e dyte,

- 4% nga vlera e prodhimit tē shitur vjetor pēr vitin e trete,

- 3% nga vlera e prodhimit tē shitur vjetor pēr vitin e katert dhe

- 2% nga vlera e prodhimit tē shitur vjetor pēr vitin e peste.

- b) pēr vlere tē prodhimit tē shitur vjetor nē lartesi mbi 30 000 000 denare:

- 2,5% nga vlera e prodhimit tē shitur vjetor pēr vitin e pare, por jo mē shume se 3 000 000 denare,

- 2,5% nga vlera e prodhimit tē shitur vjetor pēr vitin e dyte, por jo mē shume se 3 000 000 denare,

- 2% nga vlera e prodhimit tē shitur vjetor pēr vitin e trete, por jo mē shume se 2 000 000 denare,

- 1,5% nga vlera e prodhimit tē shitur vjetor pēr vitin e katert, por jo mē shume se 1 500 000 denare dhe

- 1,5% nga vlera e prodhimit tē shitur vjetor pēr vitin e peste, por jo mē shume se 1 500 000 denare.

(5) Ndihma nga paragrafi (4) ndahet nē baze tē marveshjes sē lidhur ndermjet Agjencise dhe personit per gjegjes tē grupit tē prodhueve. Menyren dhe proceduren pēr zbatimin e ndihmes nga paragrafi (4) i ketij neni e percakton drejtori i Agjencise me mendimin pozitiv paraprak tē ministrit.

2. Masat pēr Avancimin e mjedisit jetesor dhe zonave rurale

Nxitja e veprimtarise bujqesore pēr zhvillimin e mjedisit jetesor dhe zonave rurale

Neni 76

(1) Politika pēr nxitje tē veprimtarise bujqesore e dobishme pēr mjedisin jetesor dhe rajonet rurale eshte e orientuar kah promovimi i praktikave bujqesore prodhueve pēr per dorim tē qendrueshem tē tokes bujqesore, mbrojtje dhe perparim tē mjedisit jetesor dhe rajoneve rurale me qellim tē ruajtjes sē llojlojshmerise bimore dhe shtazore dhe perparimin e truallit, ujtit dhe ajrit.

(2) Politika pēr nxitje tē veprimtarise bujqesore e dobishme pēr mjedisin jetesor dhe rajonet rurale zbatohet ne permjet masave grupore tē orientuara kah:

- 1) per dorimi i qendrueshem i tokes bujqesore nepermjet masave pēr ndihme pēr:

- kryerje tē veprimtarise bujqesore nē zonat me mundesi tē kufizuara pēr veprimtaris bujqesore,

- kryerje tē veprimtarise bujqesore pēr mbrojtjen dhe perparimin e mjedisit jetesor dhe

- arritje tē standardeve pēr mireqenien e kafsheve.

- 2) per dorimi i qendrueshem i tokes pyjore nepermjet masave pēr ndihme tē:

- pyllezimit tē pare tē tokes bujqesore dhe tokes jobujqesore,

- kultivimit tē pyjeve me zbatimin e standardeve mē tē larta pēr mbrojtje tē mjedisit jetesor dhe

- riperteritjes sē pyjeve dhe marjes sē masave pēr mbrojtje tē pyjeve.

Ndihma pér kryerjen e veprimtarise bujquesore në zonat me mundesi të kufizuara pér veprimtari bujquesore

Neni 77

(1) Ndihma pér kryerje tē veprimtarise bujquesore nē zonat me mundesi tē kufizuara pér veprimtari bujquesore u ndahet ekonomive bujquesore pér kryerje tē prodhimtarise bujquesore nē zonat me mundesi tē kufizuara pér veprimtari bujquesore nē forme tē pagesave tē drejtperdrejta pér perkrahje tē tē hyrave tē ekonomive bujquesore.

(2) Pagesat e drejtperdrejta u paguhen ekonomive bujquesore nē forme tē pagesave vjetore pér siperfaqe tē tokes sē perpnuar bujquesore.

(3) Lartesia e pagesave tē drejtperdrejta nga paragrafi (2) i ketij nenii mund tē percaktohet varesisht nga lloji i kultures, lloji, klasa dhe kualiteti i produktit bujquesor.

(4) Shuma maksimale e pagesave tē drejtperdrejta pér shfrytezues mund tē kufizohet varesisht nga madhesia e siperfaqes sē tokave tē perpnuara bujquesore me tē cilat disponon ekonomia bujquesore nga paragrafi (1) i ketij nenii.

(5) Shuma e pergjithshme vjetore e pagesave tē drejtperdrejta pér kryerje tē veprimtarise bujquesore nē zonat me mundesi tē kufizuara pér veprimtari bujquesore nuk guxon tē tejkaloje 30 000 denare pér hektar tē tokes sē perpnuar bujquesore.

(6) Llojin e aktiviteteve tē cilat jane objekt i perkrahjes, kushtet pér financim, perkufizimin e shfrytezuesve, kushtet e pergjithshme dhe tē vecanta pér ndarje tē perkrahjes dhe lartesine e pagesave tē drejtperdrejta i percakton ministri.

(7) Menyren pér realizim tē perkrahjes nga paragrafi (2) i ketij nenii e percakton drejtori i Agjencise pas marrjes sē mendimit pozitiv nga Ministria.

(8) Me perjashtim, pagesat e drejtperdrejta nga paragrafi (1) i ketij nenii mund tē realizohen nē forme tē perkrahjes shtese financiare nē lartesi deri më 15% pér pagesat e drejtperdrejta pér siperfaqe, koke bagetie apo njesi prodhimi pér pronen bujquesore nē rajonet me mundesi tē kufizuara pér prodhim.

Ndihma pér kryerje tē veprimtarise bujquesore pér mbrojtjen dhe perparimin e mjedisit jetesor

Neni 78

(1) Ndihme pér kryerje tē veprimtarise bujquesore pér mbrojtjen dhe perparimin e mjedisit jetesor ndahet pér ndihme pér:

- kryerjen e veprimtarise bujquesore nē pajtim me parimet e praktikes sē mire bujquesore dhe higjenike,

- ruajtjen e rajoneve rurale dhe karakteristikave tē tyre tradicionale dhe

- ruajtjen e llojillojshmerise gjenetike tē bimeve autoktone bujquesore dhe racave autoktone tē kafsheve.

(2) Ndihma nga paragrafi (1), alineja 1 e ketij nenii u ndahet ekonomive bujquesore bartesit e tē cilave nē baze vullnetare jane pajtar që t'i zbatojne parimet e praktikes sē mire bujquesore dhe higjenike nē tere ekonomive bujquesore nē periudhe prej pese deri më shtate vjet.

(3) Parimet e praktikes sē mire bujquesore dhe higjenike kryesishit i perkasin praktikave bujquesore prodhuese pér mbrojtjen dhe perparimin e mjedisit jetesor. Pér realizimin e ndihmes nga paragrafi (1), alineja 1 tē ketij nenii ministri shpall Kodeks pér praktiken e mire bujquesore dhe higjenike dhe udheheqes pér arritjen e parimeve pér praktike tē mire bujquesore dhe higjenike tē ekonomive bujquesore nē "Gazeten zyrtare tē Republikës sē Maqedonise".

(4) Ndihma nga paragrafi (1), alineja 3 e ketij nenii mund t'u ndahet ekonomive bujquesore nē forme tē pagesave tē drejtperdrejta pér siperfaqe tē tokes sē perpnuar bujquesore nē tē cilen kultivojen dhe shumohen bimet autoktone bujquesore dhe pér shtim tē një koke bagetie nga racat autoktone tē kafsheve.

(5) Lartesia e pagesave tē drejtperdrejta nga paragrafi (4) i ketij nenii mund tē dalloje varesisht nga llojet autoktone tē bimeve bujquesore ose lloji i racave autoktone tē kafshes dhe nga shkalla e rrezikshmerise sē tyre.

(6) Pér realizimin e ndihmes nga paragrafi (1), alineja 3 tē ketij nenii, ministri shpall listen e bimeve autoktone bujquesore dhe racave autoktone tē kafsheve nē pajtim me rregullat nga sfera e mbrojtjes sē mjedisit jetesor dhe llojillojshmerise biologjike.

(7) Në baze tē listes, ministri e percakton menyren e ndjekjes dhe analizimit tē gjendjeve me llojet autoktone tē bimeve bujquesore dhe racave autoktone tē kafsheve nē baze tē shkalles sē rrezikshmerise sē tyre dhe percakton masa shtese pér ruajtjen, grumbullimin dhe ruajtjen e rezervave obliguese gjenetike dhe perdomin e tyre pér prodhimtar bujquesore.

(8) Aktivitetet pér ndjekje dhe analizim tē gjendjeve me bimet autoktone bujquesore dhe racat autoktone tē kafshve dhe ruajtje dhe sigurim tē rezervave obliguese gjenetike janë sherbit publik që ministri mund tē ndaje nē pajtim me dispozitat nga ligji pér koncesione.

(9) Ndalohet shfarosja e llojeve autoktone tē bimeve bujquesore dhe racave autoktone tē kafsheve.

(10) Llojin e aktiviteteve që janë lende e perkrahjes, kushtet pér financim, perkufizimin e shfrytezuesve, kushtet e pergjithshme dhe tē vecanta pér ndarje tē perkrahjes dhe lartesine e pagesave tē drejtperdrejta i percakton ministri.

(11) Menyren dhe proceduren pér realizim tē perkrahjes nga paragrafi (1) i ketij nenii e percakton drejtori i Agjencise pas marrjes sē mendimit pozitiv nga Ministria.

Ndihma pér arritjen e standardeve më tē larta pér mireqenien e kafsheve

Neni 79

(1) Ndihme pér arritjen e standardeve më tē larta pér mireqenien e kafsheve u ndahet ekonomive bujquesore bartesit e tē cilave nē baze vullnetare jane pajtar që t'i zbatojne standarde më tē larta pér mireqenien e kafsheve nga minimumi i standardeve tē percaktuara nē pajtim me ligjin pér mireqenien e kafsheve pér tere ekonomive bujquesore nē periudhe prej pese deri më shtate vjet.

(2) Standardet më tē larta pér mireqenien e kafsheve vecanerisht kane tē bejne me:

- dhenien ujë dhe tē ushqyerit nē sasi e cila u pergjigjet nevojave natyrore tē kafsheve,

- kushtet pér vendosjen e kafsheve tē cilat parashikojne hapesire, grazhd pér pertypje dhe drite natyrore,

- leshimin e rregullt jashte nga vendstrehimi,

- nuk praktikohen aktivitetet pér shkurtimin e pjeseve tē kafshes (brinjet, bishti etj.), izolimin e kafshes dhe lidhjen e pehershme dhe

- mbrojtjen nga organizmat patogjene nepermjet praktikave higjenike dhe sigurimit tē kushteve tē mira.

(3) Ndihma nga paragrafi (1), alineja 2 e ketij nenii mund t'u ndahet ekonomive bujquesore nē forme tē pagesave tē drejtperdrejta pér koke bagetie nese arrihen kushtet nga paragrafi (2) i ketij nenii.

(4) Llojin e aktiviteteve që janë lende e perkrahjes, kushtet pér financim, perkufizimin e shfrytezuesve, kushtet e pergjithshme dhe tē vecanta pér ndarje tē perkrahjes dhe lartesine e pagesave tē drejtperdrejta i percakton ministri.

(5) Menyren pér realizim tē perkrahjes nga paragrafi (3) i ketij nenii e percakton drejtori i Agjencise pas marrjes sē mendimit pozitiv nga Ministria.

3. Permiresimi i kualitetit të jetes në mjediset rurale dhe nxitja e ndryshimit të aktiviteteve ekonomike

Masat për permiresimin e kualitetit të jetes në mjediset rurale

Neni 80

Grupi i masave për permiresim të kualitetit të jetes në mjediset rurale dhe nxitja e diverzifikimit të aktiviteteve ekonomike në mjediset rurale janë masa për perkrahje të:

- diverzifikimit të aktiviteteve ekonomike,
- permiresimit të kualitetit të jetes në mjediset rurale,
- perkrahjes për trajnim dhe informim të personave fizike dhe juridike të cilet kryejnë veprimtari në rajonet rurale dhe
- perkrahjes për nxenje të diturive dhe aftesive për perqatje dhe realizim të strategjive për zhvillim lokal të mjesive rurale.

Diverzifikimi i aktiviteteve ekonomike

Neni 81

(1) Grupi i masave për diverzifikimin e aktiviteteve ekonomike janë masa për perkrahje të:

- diverzifikimit të aktiviteteve ekonomike të ekonomive bujqesore jashtë veprimtarise bujqesore,
- perkrahjes për vendosje dhe zhvillim të mikro ndermarrjeve, nxitje të praktikave të reja dhe veprimtari të reja ekonomike në mjediset rurale dhe
- nxitjes së zhvillimit të turizmit rural.

(2) Perkrahja nga paragrafi (1), alinete 1 dhe 3 të ketij nen i ndahet bartesit të ekonomise bujqesore familjare ose anetareve të ekonomise bujqesore familjare të cilet kryejnë veprimtari shtese në pajtim me kushtet e parashikuara me nenen 82, 83 dhe 84 të ketij ligji.

(3) Perkrahja nga paragrafi (1), alineja 2 e ketij nen eshte e dedikuar për kryerje të veprimtarise zejtare në rajojet rurale.

(4) Të drejtë të perkrahjes nga paragrafi (1), alineja 2 e ketij nen i kane personat fizike dhe juridike të cilet i plotesojne kushtet për kryerje të veprimtarise zejtare në pajtim me ligjin.

(5) Lartesia e perkrahjes nga paragrafi (1) i ketij nen eshte 50% nga shpenzimet e pranueshme.

Veprimtaria plotesuese

Neni 82

(1) Veprimtaria plotesuese e ekonomise familjare bujqesore eshte veprimtari i lidhur me bujqesine, perkatesisht pylltarine, që kryhet në pronën bujqesore dhe mundeson shfrytezim më të mirë të mundesës të saj prodhuese dhe forces punuese të anetareve të familjes.

(2) Llojet e veprimtarive të cilat mund të kryhen si veprimtari plotesuese të ekonomive bujqesore familjare dhe shtrirjen e tyre i percakton Qeveria.

(3) Gjate caktimit të shtrirjes nga paragrafi (2) i ketij nen i merren parasysh edhe kushtet dhe karakteristikat specifike të llojeve të vecanta të veprimtarise plotesuese.

Ushtruesi i veprimtarise plotesuese te ekonomise familjare bujqesore

Neni 83

(1) Ushtruesi i veprimtarise plotesuese nga neni 82 i ketij ligji eshte personi fizik i cili eshte bartes i ekonomise bujqesore familjare ose anetar i ekonomise bujqesore familjare i cili e shfrytezon pronën bujqesore dhe kryen veprimtari bujqesore, i autorizuar nga bartesi i ekonomise bujqesore familjare.

(2) Ushtruesi i veprimtarise plotesuese nga paragrafi 1 i ketij nen i duhet të jetë i aftesar në menyre perkatese dhe të kete pajisje teknike perkatese për kryerje të veprimtarise plotesuese.

(3) Aftesimin profesional të ushtruesve të veprimtarise plotesuese dhe pajisjen teknike perkatese nga paragrafi (2) i ketij nen i percakton ministri.

Leja për kryerje të veprimtarise plotesuese të ekonomise bujqesore familjare

Neni 84

(1) Ministri lehon aktvendim për kryerje të veprimtarise plotesuese me kerkese paraprake të parashtruar nga personat nga neni 83, paragrafi (1) i ketij ligji.

(2) Ministria mban evidence për ushtruesit e veprimtarive plotesuese nga neni 83 i ketij ligji.

(3) Formen dhe permbytjen e formularit të kerkeses për kryerje të veprimtarise plotesuese, dhe dokumentacionin e nevojshem për deshmimin e plotesimit të kushteve për kryerje të veprimtarise plotesuese dhe menyren e mbajtjes së evidences nga paragrafi (2) i ketij nen i percakton ministri.

Pushimi i kryerjes së veprimtarise plotesuese të ekonomise bujqesore familjare

Neni 85

Ministri lehon aktvendim për pushim të kryerjes së veprimtarise plotesuese me kerkese të ushtruesit apo në rast kur ushtruesi ka pushuar t'i plotesoje kushtet nga neni 83, paragrafi (2) i ketij ligji.

Permiresimi i kualitetit të jetes në mjediset rurale

Neni 86

Grupi i masave për permiresim të kualitetit të jetes në mjediset rurale janë masa për perkrahje të:

- vendosjes dhe zhvillimit të infrastrukturek teknike dhe të telekomunikacionit për personat fizike dhe juridike të cilet kryejnë veprimtari në zonat rurale dhe banoret e zonave rurale,

- rindertimit dhe zhvillimit të fshatrave dhe
- ruajtjes dhe perparimit të vlerave tradicionale në zonat rurale.

Nxitja e zhvillimit lokal të mjediseve rurale

Neni 87

Nxitja e zhvillimit lokal të mjediseve rurale zbatohet nepermjet masave të parapara për perkrahje të:

- realizimit të strategjive për zhvillim lokal të mjediseve rurale që parashikojne zbatim të masave në pajtim me kete ligji,

- realizimit të strategjive për zhvillim rural të njesive të vetadministrimit lokal me seli në mjedisin rural dhe

- punes së Grupit Lokal Akcionar (në tekstin e metejshem: GLA) për zhvillim të mjediseve rurale dhe përfshirjen e banoreve të territorit të GLA-së për zhvillim të mjediseve rurale.

Strategjite për zhvillim lokal të mjediseve rurale

Neni 88

(1) Strategjite për zhvillim lokal të mjediseve rurale që janë lende e perkrahjes duhet t'i plotesojne së paku kushtet në vijim:

- të jetë e perqartit nga ana e GLA-së për zhvillimin e mjediseve rurale,

- të permbyrne masa dhe menyre të zbatimit të tyre në pajtim me kete ligji,

- të jetë e miratuar nga Ministria.

(2) Permbajtjen dhe metodologjine për perqatitje të strategjive nga paragrafi (1) i ketij neni, si dhe menyren për miratimin e tyre i percakton ministri.

Grupi Lokal Akcionar

Neni 89

(1) Grupi Lokal Akcionar për zhvillimin e zonave rurale themelohet si shoqeri, kooperative ose shoqate tregtare e qytetareve ose fondacion i themeluar për një teresi territoriale në një ose në më teper mjetëzurë rurale ku jetojne jo më pak se 5.000 banore dhe jo më teper se 100 000 banore.

(2) Grupi Lokal Akcionar për zhvillimin e zonave rurale themelohet nepermjet:

- bashkimit të dy ose më teper bashkesive rurale të cilat në menyre kadastrale kufizohen ndermjet vete,
- bashkimit të dy ose më teper komunave që janë të perkufizuara si mjetëzurë rurale dhe në menyre kadastrale kufizohen ndermjet vete dhe
- partneritetit publik-privat ndermjet komunave, personave fizike dhe juridike ose shoqatave të qytetareve me seli në zonat e komunave.

(3) Një subjekt nuk mund të jete anetar i më teper se një GLA-je pavec në rast të subjekteve të cilat, në pajtim me ligjin me të cilin janë themeluar, kane filiale të regjistruar me seli në territorin për të cilin eshte e formuar GLA.

(4) Shoqatët e qytetareve përmbrrojtje të mjesdit rural, prodhuesve bujqesore, të rinjve dhe grave në mjesdit rural duhet të jene të perfaqesuar së paku 50% në GLA për zhvillimin e mjetëzurës rurale nga paragrafi (2), alineja 3 e ketij neni.

(5) Statusi i GLA-së fitohet me regjistrim në evidencen e GLA-së që mbahet në Ministri.

(6) Kushtet më të peraferta nga paragrafi (1) i ketij neni për regjistrim, proceduren për regjistrim, dokumentacionin e nevojsnem dhe menyren e mbajtjes së evidencave nga paragrafi (5) i ketij neni më afersisht i percakton ministri.

Kushtet plotesuese dhe shpenzimet e pranueshme

Neni 90

(1) Shfrytezuesit e perkrahjes nga masat për zhvillim rural varesisht nga lloji i masave duhet të jene të kushtezuar edhe me disponimin me kapacitete prodhuese perkatese.

(2) Shpenzimet e pranueshme përmes masave për zhvillim rural nga paragrafi (1) i ketij neni perfshijnë:

- ndertimin ose permiresimin e prones së patundshme, pavec objekteve të dedikuara përmes banimi,
- furnizimin ose lizingun e mekanizmit dhe pajisjeve, duke i perfshire edhe softverin kompjuterik, pavec shpenzimeve përtatim, profit të dhënës së lizingut, kamatave përfisancim dhe sigurim dhe
- shpenzimet e per gjithshme përmes kompensimeve përkarakta, inkhiniere dhe konsultante, studime fizibilitete, analiza dhe furnizime të patentave dhe licencave.

(3) Kushtet më të peraferta nga paragrafi (1) i ketij neni, shpenzimet e pranueshme nga paragrafi (2) i ketij neni si dhe lartesine e perkrahjes përmes shpenzimet e pranueshme përfshyrës përmes individuale i percakton ministri.

Kriteret për zgjedhje të shfrytezuesve

Neni 91

(1) Zgjedhja e shfrytezuesve sipas masave për zhvillim rural kryhet varesisht nga dedikimi i investimit, lloji i parashtruesit, lartesia e investimit, mosha dhe gjinia e bartesit të ekonomise bujqesore ose personi perqegjës i subjektit, vendi i investimit.

(2) Kriteret më të peraferta nga paragrafi (1) i ketij neni i percakton ministri.

Perkrahja financiare për zhvillim rural

Neni 92

(1) Masat për zhvillim rural zbatohen nepermjet mekanizmave të perkrahjes si vijon:

- ndihme e pakompensueshme financiare për investime dhe
- pagesa të drejtperdrejtë për zhvillim rural.

(2) Ndihma e pakompensueshme financiare për investime është perkrahja në forme të bashkefinancimit të vlerës së investimeve të ndermarra dhe të realizuara në mjetë themelore dhe infrastrukture të cilat cojnë në rritjen e potentialit fizik ose perparimin e kualitetit të prodhimitarise bujqesore dhe investime joprodhuese për zhvillim në mjesdit rural.

(3) Ndihma e pakompensueshme financiare nga paragrafi (1), alineja 1 të ketij neni mund të ndahet edhe për investime jomateriale në pajtim me programi nga neni 7, paragrafi (3) i ketij ligji.

(4) Pagesat e drejtperdrejtë për zhvillim rural janë pagese me kompensim për perkrahje të hyrave e realizuar nga veprimtaria bujqesore si kompensim i humbjeve që janë shkaktuar për shkak të mosshfrytezimit të potentialit prodhues për zbatimin e praktikave bujqesore prodhuese përmbrrojtje të mjesdit jetesor ose për shkak shpenzimeve të rritura për zbatim të standardeve më të larta përmbrrojtje të mjesdit jetesor.

(5) Pagesat e drejtperdrejtë për zhvillim rural realizohen në pajtim me dispositat nga neni 47 i ketij ligji.

(6) Ndihma e pakompensueshme financiare për investime realizohet nepermjet marreveshjes, ndersa pagesat e drejtperdrejtë për zhvillim rural nga paragrafi (1), alineja 2 e ketij neni nepermjet marreveshjes ose deklaratës.

VII. NDIHMA SHTETERORE NË BUJQESI

Ndihma shteterore në bujqesë

Neni 93

Ndihme shteterore në bujqesë është secila ndihme e ndare nga Qeveria, organet e administratës shteterore ose njesat e vetadiministratës lokal për prodhimtari, perpunim dhe shitje të produkteve të caktuara bujqesore ose përkryerjen e shembimeve të caktuara nga zona e bujqesise, me të cilën mundoshet perkrahje plotesuese për subjekte të percaktuara për perkrahjen e mundesuar me programet e ketij ligji.

Ndihme për investime në ekonomite bujqesore

Neni 94

(1) Ndihma shteterore për investime në ekonomite bujqesore është perkrahje plotesuese financiare e mases nga neni 70 i ketij ligji.

(2) Lartesia e ndihmes nga paragrafi (1) i ketij neni, duke i perfshire edhe perkrahjen nga neni 70 i ketij ligji, arrin:

- 60% nga investimi në zonat me mundesi të kufizuara përmes prodhimtari bujqesore,

- 65% nga shpenzimet e pranueshme investuese në zonat me mundesi të kufizuara përmes prodhimtari bujqesore kur bartesi i investimit eshte bujk i ri,

- 55% në zonat tjera kur bartesi i investimit eshte bujk i ri,

- 75% nga shpenzimet e pranueshme investuese në bashkesë të paarritshme rurale dhe

- 60% nga shpenzimet e pranueshme investuese nese investimi kontribuojn përmbrrojtjen dhe perparimin e mjesdit jetesor, permiresimin e kushteve higjenike dhe miregenieni e kafshave në ekonomite bujqesore, pavec në rast kur investimi eshte në rajonet me mundesi të kufizuara përmes prodhimtari bujqesore kur ndihma eshte 75%.

(3) Ndihma për investime e ketij neni nuk u ndahet ekonomive buqesore në të cilat bartes eshte personi juridik që shfrytezon ndihma për shpetim dhe rikonstruim në pajtim me Ligjin për ndihme shteterore.

Ndihme për ruajtjen e zones dhe arkitekturës tradicionale

Neni 95

(1) Ndihme për ruajtjen e zones dhe arkitekturës tradicionale eshte ndihma e dedikuar për investime në ekonomie buqesore ose në mjesitet rurale për ruajtjen e shenimeve tradicionale me karakteristika arkeologjike dhe historike të percaktuara me ligj ose akt të njesise së vetadministrimit lokal ku gjendet prona buqesore ose shenimi tradicional.

(2) Lartesia e ndihmes nga paragrafi (1) i ketij neni arrin:

- 100% nga shpenzimet e pranueshme të bera me investimin ose punet kapitale dhe shpenzimet operative për shenime tradicionale për dedikime joprodhuase, por më së shumti deri më 600 000 denare në vit,

- 60% nga shpenzimet e pranueshme të bera me investimin ose punet kapitale për shenime tradicionale të dedikuar për prodhimtari dhe

- 75% nga shpenzimet e pranueshme të bera me investimin ose punet kapitale për shenime tradicionale të dedikuar për prodhimtari në zonat me mundesi të kufizuara për prodhimtari buqesore.

(3) Investimet nga paragrafi (2), alinete 2 dhe 3 të ketij neni nuk duhet të cojne në rritjen e kapacitetit prodhues të ekonomise buqesore.

(4) Me perjashtim nga paragrafi (3) i ketij neni, në rast kur investimet nga paragrafi (2), alinete 2 dhe 3 të ketij neni cojne në rritjen e kapacitetit prodhues, ndihma plotuese se ndahet në lartesi deri më 100% edhe atë vetem për shpenzimet plotuese të bera për perdonimin e materialeve tradicionale të domosdoshme për ruajtjen e shenimeve tradicionale të objektit.

Ndihme për zhvendosje të objekteve nga prona buqesore për realizim të interesit publik

Neni 96

(1) Ndihme për zhvendosje të objekteve nga prona buqesore për realizim të interesit publik e percaktuara në pajtim me ligjin eshte ndihma për kompensim të shpenzimeve të bera për cmontim, menjanim dhe rimontim të objektit.

(2) Ndihma nga paragrafi (1) i ketij neni eshte në lartesi deri më 100% nga shpenzimet e pranueshme të bera gjate zhvendosjes.

Perjashtime për lartesine e ndihmes

Neni 97

(1) Në rast kur me zhvendosjen rritet vlera për shkak të objekteve dhe pajisjeve më bashkekohore, bartesi i ekonomise buqesore do të marre pjese së paku me 60% nga vlera e rritur e objektit ose 50% nga vlera e rritur në zonat me mundesi të kufizuara për prodhimtari buqesore.

(2) Në rast kur bartesi i ekonomise buqesore eshte bujk i ri, pjesemarrrja nga paragrafi (1) i ketij neni do të jetë së paku 55% nga vlera e rritur e objektit, ose 45% në zonat me mundesi të kufizuara për prodhimtari buqesore.

(3) Në rast kur me zhvendosjen rritet kapaciteti prodhues, bartesi i ekonomise buqesore do të marre pjese së paku me 60% nga shpenzimet që u perkasin rritjes së kapacitetit prodhues, ose 50% në rajonet me mundesi të kufizuara për prodhimtari buqesore.

(4) Në rast kur bartesi i ekonomise buqesore eshte bujk i ri, pjesemarrrja nga paragrafi (3) i ketij neni do të jetë së paku 55% nga shpenzimet që u perkasin rritjes së kapacitetit prodhues ose 45% në zonat me mundesi të kufizuara për prodhimtari buqesore.

Ndihme për premite për sigurim

Neni 98

(1) Ndihma për premite për sigurim eshte kompensim i një pjese të shpenzimeve për sigurim të ekonomise buqesore për prodhimin primar buqesor nga fatkeqesite natyrore dhe ngjarjet e pavolitshme klimatike.

(2) Lartesia e ndihmes nuk do të tejkaloje 60% nga shpenzimi i premise për sigurim për kompensim të demit ndaj prodhimit primar buqesor e shkaktuar si rezultat i ngjarjes së pavolitshme klimatike, mirepo jo më tepër se 200 000 denare për ekonomi buqesore.

Ndihma për humbjet e shkaktuara nga fatkeqesite natyrore dhe ngjarjet e pavolitshme klimatike

Neni 99

(1) Ndihma për humbjet e shkaktuara nga fatkeqesite natyrore dhe ngjarjet e pavolitshme klimatike eshte ndihme e ekonomive buqesore për humbjet e bimeve buqesore dhe kafsheve në pronën buqesore, si dhe për demet e serave me qelq dhe serave me plastmase të shkaktuara nga ndodhite e pavolitshme kohore të cilet nuk kane trajtim të fatkeqesise elementare.

(2) Lartesia e ndihmes nga paragrafi (1) i ketij neni nuk do të tejkaloje 60%, dhe 80% në zonat me mundesi të kufizuara për prodhimtari buqesore nga humbja e të hyrave nga shitja e produktit, ose demti i krijuar i seres me qelq respektivish seres me plastmase, por jo më shume se 300 000 denare për ekonomi buqesore.

(3) Menyren për peractimin e ngjarjes së pavolitshme klimatike, demini e shkaktuar, për llogaritjen e humbjes së të hyrave, për llogaritjen e demit nga paragrafi (2) i ketij neni dhe proceduren për pagese të ndihmes i percakton Qeveria, me propozimin e Ministrise.

(4) Shuma maksimale e ndihmes nga paragrafi (2) i ketij neni do të zvogelohet për:

- shumen e fituar në suaza të marreveshjes për sigurim dhe

- lartesine e shpenzimeve që nuk jane shkaktuar si rezultat i ngjarjes së pavolitshme klimatike.

(5) Llogaritia e humbjeve behet vecmas për çdo ekonomi buqesore.

(6) Ndihma i paguhet në menyre të drejtpedrejtje bartesit të ekonomise buqesore apo organizates së prodhuesve në të cilën anetaresohet bartesi i ekonomise buqesore.

(7) Kompensimi për humbjet e shkaktuara nga thatesia do t'u paguhet vetem ekonomive buqesore të cilat e kane shlyer kompensimin për shfrytezim të ujit për ujite.

(8) Krahas ndihmes së ndare në pajtim me paragratet (1) dhe (2) të ketij neni, varesisht nga lartesia e demit të shkaktuar, ndihma mund të jete edhe në forme të zvogelimit, lirimt ose anulimit të obligimeve me para të ekonomive buqesiore ndaj Ministrise.

(9) Lartesine e demit të shkaktuar dhe formen e ndihmes nga paragrafi (8) i ketij neni e percakton Qeveria me propozimin e ministrit.

Ndihma për rritje dhe mbrojtje të tokës buqesore

Neni 100

(1) Ndihma për rritje dhe mbrojtje të tokës buqesore ndahet për mbulim të shpenzimeve juridike dhe administrative që dalin nga procedura për rritje të tokës buqesore, si dhe procedurat për analize të cilesive fizike dhe kimike të truallit, të cilat realizohen nepermjet masave për perkrahje të buqesise dhe zhvillimit rural.

(2) Lartesia e ndihmes nga paragrafi (1) i ketij neni mund të arrije deri më 100% nga shpenzimet e bera për rritje.

Ndihma për sigurim të perkrahjes teknike në bujqesi

Neni 101

(1) Ndihma për sigurim të perkrahjes teknike në bujqesi ndahet si kompensim deri më 100% për shpenzimet e pranueshme si vijon të dedikuara për:

- organizim të programeve për trajnim dhe shpenzime të rruges dhe shpenzime ditore të pjesemarresve,

- kerkime dhe sherbime konsultuese për perpunim të projekt propozimeve, studimeve dhe dokumenteve strategjike,

- investime investuese që nuk perkrahen nepermjet masave të perkrahjes së bujqesise dhe zhvillimit rural për realizim të projekteve aplikative dhe projekteve bazike kerkimore-shkencore,

- aktivitete për funksionimin e shoqatave nacionale dhe rajonale të prodhuesve bujqesore në pajtim me programin vjetor për pune,

- shperblime, material propagandues, qira të hapesirave dhe promovim për organizim të manifestimeve dhe panaireve,

- pjesemarrje, qira të hapesires, shpenzime të rruges dhe shpenzime për vendosje dhe shpenzime për material propagandues për pjesemarrje të prodhuesve bujqesore në manifestime të panaireve dhe panaire si ekspozitues,

- perqatje dhe shpallje të materialeve dhe publikimeve edukative, informative, shkencore, propaganduese dhe profesionale,

- vendosje e zones treguese-demonstruese në baze të planit shumevjecar të dorezuar dhe të miratuar për realizim,

- udhezime juridike të ekonomive bujqesore gjate lidhjes së marreveshjeve dhe gjate ngritisës së kontestit për realizim të marreveshjes,

- organizim të panaireve promovuese dhe takimeve ndermjet prodhuesve dhe bleresve dhe

- ndihme për marketing të prodhimeve bujqesore të shoqates së prodhuesve bujqesore.

(2) Ndihma nga paragrafi (1) i ketij nenii ndahet vare-sisht nga:

- rezultatet reale dhe të zbatueshme me efekte të shpejtë të orientuara kah realizimi i qellimeve perkufizuese strategjike për zhvillim të bujqesise dhe zhvillimit rural,

- ndikimi i drejtperdrejte dhe i terthorte i një numri më të madh të subjekteve në sferen e bujqesise,

- bashkim i shfrytëzuesve të perkrahjes, partneritetit publik-privat ose formave tjera të partneritetit me numer më të madh të shfrytëzuesve,

- qendrueshmeri për realizimin e perkrahjes,

- pervoje paraprake në realizimin e aktiviteteve me rendesi për grupin qellimor të shfrytëzuesve perfundimtare të perkrahjes dhe

- pjesemarrje personale ose pjesemarrje nga burime të tjera të finansimit.

(3) Kriteret më të peraferta nga paragrafi (2) i ketij nenii, shumen maksimale të ndihmes, menyren për dhenien e ndihmes, subjektet që kane të drejtë të pjesemarrjes në procedurë, si dhe dokumentacionin e nevojshem i percakton ministri.

Ndihma për kategoritë vecanta të bartesvete ekonomise bujqesore

Neni 102

(1) Ndihma për kategoritë vecanta të bartesve të ekonomise bujqesore eshte ndihma plotesuese që u ndahet ekonomive bujqesore shfrytëzues të pagesave të drejtperdrejta nga nenii 47 i ketij ligji në shume më të madhe në raptop me shfrytëzuesit tjere për:

- 5% për personin juridik të regjistruar në RUEB si ekonomi bujqesore që eshte themeluar nga bartesi ose anetari i ekonomise familjare-bujqesore me tere pronen bujqesore të ekonomise familjare-bujqesore përvèc objekteve për banim ose qendrim të prodhuesve bujqesore dhe

- 10% për kategoritë e bujkut të ri ose grua bartese e ekonomise bujqesore.

(2) Ndihma nga paragrafi (1) i ketij nenii jepet më së shumti për periudhe prej pese vitesh nga regjistrimi i ndryshimit në RUEB.

Ndihma në sektorin blegtoral

Neni 103

(1) Ndihma në sektorin blegtoral eshte ndihme e dedikuar për perkrahje, kultivim dhe perparim të kualitetit gjenetik të blegtorisë.

(2) Ndihma nga paragrafi (1) i ketij nenii ndahet në lartesi deri më:

- 100% për mbulim të shpenzimeve administrative përvendosje dhe mbajtje të kontabilitetit amë,

- 70% nga shpenzimet për analiza të kryera nga persona të trete ose në emer të personave të trete për perçaktim të kualitetit gjenetik ose prodhimin në blegtori, me perjashtim të masave për kontroll të ndermarra nga pronari i kafsheve dhe kontroll rutinor të kualitetit të qumeshtit,

- 40% për zbatimin e teknikave ose praktikave të reja për kultivim të kafsheve në nivel të ekonomise me perjashtim të shpenzimeve në lidhje me zbatimin ose kryerjen e mbarsjes artificiale,

- 100% nga shpenzimet për menjimin e kafsheve të ngordhura dhe deri më 75% nga shpenzimet për shkaterimin e trupave të atyre kafsheve, ose ndihme alternative deri në shumen e njëjtë për shpenzimet e premive të paguara nga prodhuesit bujqesore që i mbulojne shpenzimet për menjimin dhe shkaterrimin e kafsheve të ngordhura dhe

- 100% për shpenzimet për menjimin dhe shkaterrimin e trupave, nese ndihma eshte e financuar nga honorare ose kontribute të detyrueshme të perçaktuara për financim për shkaterrimin e atyre trupave, në kushte kur ato honorare ose kontribute janë të kufizuar në sektorin vendor dhe janë të dedikuara drejtperdrejte për atë sektor.

(3) Ndihma nuk mund të perfshi pagesa të drejtperdrejta të mjeteve financiare të prodhuesve bujqesore.

Ndihma në pylltarit

Neni 104

(1) Ndihma për rritjen e vleres ekonomike të pyjeve eshte perkrahje financiare plotesuese e mases nga nenii 71 i ketij ligji.

(2) Lartesia e ndihmes nga paragrafi (1) i ketij nenii, duke perfshire edhe perkrahjen nga nenii 71 i ketij ligji, arrin:

- 60% nga lartesia e shpenzimeve të pranueshme përvinvestime në zonat malore dhe

- 85% nga lartesia e shpenzimeve të pranueshme përvinvestime në mjediset e paarritshme rurale.

Ndihma për perpunim dhe marketing

Neni 105

(1) Ndihma për perpunim dhe marketing të prodhimeve bujqesore eshte perkrahje financiare plotesuese e mases nga nenii 72 i ketij ligji.

(2) Lartesia e ndihmes nga paragrafi (1) i ketij nenii, duke e perfshire edhe perkrahjen nga nenii 72 i ketij ligji, arrin:

- 60% nga vlera e investimeve të pranueshme të bera në mjediset e paarritshme rurale,

- 65% nga vlera e investimeve të pranueshme në mjediset e prapambetura rurale dhe

- 75% nga vlera e investimeve të pranueshme në mjediset e depollullara rurale.

Ndihma për vendosjen e standardeve më të larta të kualitetit

Neni 106

(1) Ndihme për vendosjen e standardeve më të larta të kualitetit të prodhimeve bujqesore eshte perkrahja financiare plotesuese e mases nga neni 72 i ketij ligji.

(2) Ndihma nga paragrafi (1) i ketij neni mund të ndahet në forme të:

- plotesimeve deri më 30% të pagesave të drejtperdrejta nga neni 47 i ketij ligji,

- deri më 1 denar për njesi prodhuese bujqesore e perdorur si lende e pare për produkte me kualitet më të larte në pajtim me ligjin dhe

- ndihme financiare për kompensim të shpenzimeve përvendosjen ose për zbatimin e shenjave përkualitet në shumen maksimale deri më 300 000 denare ose 5% nga vlera e produkteve të shitura me shenja përkualitet mirepo jo më shume se 300 000 denare.

Ndihma De minimis

Neni 107

(1) De minimis eshte ndihme që u ndahet ekonomive bujqesore familjare kur ajo u eshte e domosdoshme, ndersa nuk mund ta realizojne me asnje baze tjeter në pajtim me kete ligji.

(2) Menyren e percaktimit të perm bushjes së kushteve nga paragrafi (1) i ketij neni e percakton ministri.

(3) Vendimin për dhenien e ndihmes nga paragrafi (1) i ketij neni e miraton Qeveria me propozimin e ministrit.

(4) Shuma maksimale e ndihmes nga paragrafi (1) i ketij neni për ekonomi bujqesore nuk mund të tejkaloje shumen e per gjithshme prej 120 000 denare për tre vite të nje pasnjeshme.

(5) Nese nga gjykata kompetente ose organi kundervajtes në menyre plotesuese percaktohet se krijimi i gjendjes që e ka shkaktuar domosdoshmerine për ndihme nga paragrafi (1) i ketij neni eshte me faj ekskluziv të shfrytezuesit të ndihmes, i njejtë obligohet që ta ktheje shumen e per gjithshme të ndihmes së ndare.

E drejta për ndihme shteterore

Neni 108

Shfrytezues të ndihmes shteterore mund të jene ekonomite bujqesore dhe subjektet që nuk kane obligim me para ndaj Ministritës dhe Agjencise.

Evidentimi i ndihmes shteterore

Neni 109

(1) Ministria mban evidence të ndihmes së ndare shteterore në bujqesi dhe zhvillim rural.

(2) Llojin e të dhenave, formen, permabjten dhe menyren e mbajtjes së evidences nga paragrafi (1) i ketij neni i percakton ministri.

(3) Të gjitha organet shteterore dhe njesite e vetadministrimit lokal obligohen që me detyre zyrtare ta njoftojne Ministrinë për ndarjen e ndihmes së pakthyeshme financiare të subjekteve.

(4) Në baze të evidences nga paragrafi (1) i ketij neni dhe të dhenat nga paragrafi (3) i ketij neni, Ministria kujdeset përvitimin e financimit të dyfishte të ndihmes shteterore për qellim të njejtë, si dhe tejkalimin e shumes maksimale të ndihmes në pajtim me kete ligji.

Transparenca dhe ndjekja

Neni 110

Për nevojat e publicitetit dhe transparencës në procesin e ndarjes së ndihmes shteterore në bujqesi dhe zhvillimin rural, të gjitha të dhenat përvendosje dhe realizim të ndihmes shteterore shpalen në ueb faqen e Ministritës.

VIII. FORMAT E SHOQERIMIT

Qellimet dhe format e shoqerimit

Neni 111

(1) Për realizim të qellimeve nga neni 3 i ketij ligji ekonomite bujqesore mund të bashkohen vullnetarisht si organizata të prodhueseve.

(2) Ekonomite bujqesore mund të shfrytezojnë perkrahje financiare për shoqerim në pajtim me kete ligji.

Organizata e prodhueseve

Neni 112

Organizata e prodhueseve eshte kooperativë e formuar nga ekonomite bujqesore për shkak të harmonizimit të prodhimit bujqesor dhe ofertes së produkteve bujqesore me kushtet e tregut, e cila i permibush kushtet e percaktuara në pajtim me kete ligji dhe eshte e regjistruar në Regjistrin e organizatave të prodhueseve në Ministri.

Qellimet e organizates së prodhueseve

Neni 113

Organizata e prodhueseve themelohet përvendosje së vijojne:

- planifikimin e prodhimit dhe harmonizimin e tij me nevojat e tregut në pikëpamje të kerkimesh të kualitetit,
- perqendrimin e ofertes dhe permiresimin e shëties së per gjithshme të produkteve nga anetaret e organizates,
- arritjen e nivelit optimale të shpenzimeve prodhuese dhe stabilizimin e qellimeve prodhuese,
- perparimin e menyres së punes, perdonimin e teknikës dhe teknologjise bashkekohore, mbrojtjen e natyrës dhe ujраве dhe kultivimin e llojiljashmerise biologjike,
- lehtesimin dhe thjeshtesimin e procesit përvendosje së qasje te mjetet financiare dhe
- sigurimin e vetekontrollit në organizatë dhe në prodhimit, e vecanerisht të llojeve specifike të prodhimit dhe procedurat agroteknike të percaktuara me rregulla të vecanta.

Kushtet përvendosje së organizates së prodhueseve

Neni 114

(1) Përvendosje së organizates së prodhueseve, kooperativa nga neni 112 i ketij ligji duhet t'i permibush kushtet si vijojne:

- të jetë e regjistruar si kooperativë në pajtim me kete ligji përvendosje së prodhueseve,
- të kete parakushte themelore përvendosje së prodhueseve,
- të kete statut të miratuar me rregulla të posacme perkuçuese përvendosje së prodhueseve së organizates së prodhueseve nga neni 113 i ketij ligji,
- të kete së paku pese anetare,
- të realizoje vlerë minimale të prodhimit vjetor të tregut prej 6 000 000 denare,
- të jene formuar përvendosje së prodhueseve së organizates së prodhueseve,
- të posedojë fond operativ dhe të kete program operativ përvendosje së prodhueseve së organizates së prodhueseve,
- të posedojë fond operativ dhe të kete program operativ përvendosje së prodhueseve së organizates së prodhueseve,

(2) Krahas të dhenave nga paragrafi (1) i ketij neni, në Register detyrimisht shenohen të gjitha ndryshimet e gjendjes së regjistruar.

(3) Për ndryshimet nga paragrafi (2) i ketij neni, organizata e prodhuesve dhe grapi i prodhuesve obligohen që ta njoftojne Ministrine në afat prej 15 ditesh nga dita e beres së ndryshimit.

Shlyerja nga regjistri

Neni 121

(1) Ministri me aktvendim e shlyen organizaten e regjistruar të prodhuesve nga Regjistri i nenit 120 të ketij ligji në rastet si vijon:

- pas kerkeses me shkrim nga organi i udheheqjes së organizates,
- në rast të pushimit të kooperatives,
- gjate shpalljes së likuidimit ose hapjes së procedures falimentuese,
- nese konstatohet se organizata e prodhuesve eshte regjistruar në baze të informatave të pasakta,
- nese nuk e zbaton në teresi programin e miratuar operativ dhe
- kur do të pushoje t'i permbushe kushtet nga neni 114 i ketij ligji.

(2) Kunder aktvendimit nga paragrafi (1) i ketij neni ka të drejtë ankesë në komisionin e shkalles së dyte të Qeverise së Republikës së Maqedonise kompetent për zgjidhjen e puneve administrative të shkalles së dyte nga sféra e bujqësise, pylltarise dhe ekonomise së ujerave.

(3) Me plotfuqishmerine e aktvendimit nga paragrafi (1) i ketij neni, organizata e prodhuesve shlyhet nga Regjistri.

Grupet e prodhuesve

Neni 122

(1) Grupi i prodhuesve eshte kooperativë e formuar nga ekonomite bujqësore për shkak të arritjes së statusit të organizates së prodhuesve.

(2) Për fitimin e statusit të grupit të prodhuesve, kooperativa nga paragrafi (1) i ketij neni duhet t'i permbushe kushtet si vijojne:

- të jete e regjistruar si kooperativë në pajtim me Ligjin për kooperativat,
- të kete parakushte minimale për pune,
- të kete statut të miratuar me rregullat të posacme të perkufizuar për pune për plotesimin e qellimeve nga neni 113 i ketij ligji,
- të kete së paku pese anetare,
- të realizoje të hyra të pergjithshme nga shitja e prodhimit vjetor së paku prej 3 500 000 denaresh,

- të jene formuar për produkt të caktuar, perkatesisht grup produktesh të pemeve ose perimeve,

- të kete pergartitur plan përfitim të statusit të organizates së prodhuesve (në tekstin e metejme: plan përfitimi), i cili në menyre të detyrueshme duhet të jete i miratuar nga Ministria dhe

- me punen e vet të mos e kufizoje konkurrencen e tregut të një produkti të caktuar, perkatesisht grup produktesh të pemeve ose perimeve.

(3) Kooperativa nga paragrafi (1) i ketij neni, statusin e grupit të prodhuesve është fiton me ditën e regjistrimit në Regjistrin e organizatave të prodhuesve.

Parakushtet minimale për pune

Neni 123

Kushtet minimale për pune nga neni 122, paragrafi (2), alineja 2 të ketij ligji janë si vijojne:

- së paku dy të punesar nga të cilët një menaxher dhe
- sigurim të kushteve të zyres për pune.

Plani për njohje

Neni 124

(1) Plani për njohje nga neni 122, paragrafi (2), alineja 7 të ketij ligji permban masa dhe aktivitetet për permbushjen e kushteve përfitimin e statusit të organizates së prodhuesve.

(2) Plani për njohje nga paragrafi (1) i ketij neni pergatatet përfundimisht kohore deri më pese vite.

(3) Plani për njohje nga paragrafi (1) i ketij neni e permban së paku keto:

- pershkrimin e gjendjes fillestare në lidhje me numrin e anetareve të organizates së prodhuesve me të dhenat përfundim, të dhenat përfitimi, të dhenat përfitimi, të tregut, marketingut dhe infrastrukturen, duke e perfshire edhe infrastrukturen në pronesi të anetareve të kooperatives që shfrytëzohet nga kooperativa,

- daten e propozuar përfundim të realizimit të planit dhe periuudhen e realizimit, së paku prej dy, por jo më shume se pese vitesh dhe

- masat dhe aktivitetet të cilat duhet të merren që të fitojnë statusit të organizates së prodhuesve.

(4) Menyren e pergatatjes së planit përfitimi e perçaktion ministri.

(5) Plani nga paragrafi (1) i ketij neni dorezohet përmiratim në Ministri.

Procedura për miratim të planit përfitimi

Neni 125

(1) Përmiratim të planit përfitimi nga neni 124 i ketij ligji, ministri formon komisionin të perhershëm prej pese anetareve nga nepunesit shteterore të Ministrise, i cili i ka detyrat si vijon:

- të kontrolloje planin e dorezuar përfitimi,
- të vertetoje autenticitetin e të dhenave dhe informatareve të dhena në planin përfitimi,

- të vertetoje perputhshmerine e masave dhe aktivitetet e tregut të parashikuara në planin përfitimi në pikepamje të marketingut dhe bazes teknike-teknologjike dhe

- të vertetoje sigurine me mjete financiare përfitimi e tij.

(2) Komisioni nga paragrafi (1) i ketij neni pergatatit raport, vleresim dhe propozim përmiratim të planit përfitimi.

Procedura përfitimi e grupave të prodhuesve

Neni 126

(1) Procedura përfitimi e grupave të prodhuesve në Regjistrin e organizatave të prodhuesve ngritet me parashtrimin e kerkesis përfitimi në Ministri.

(2) Kerkesa nga paragrafi (1) i ketij neni parashtritet në formular të perçaktuar me dokumentacionin e nevojsqeshem shoqerues përdeshmim të permbushjes së kushteve nga neni 122 i ketij ligji.

(3) Formularin e kerkesis dhe dokumentacionin e nevojsqeshem shoqerues nga paragrafi (2) i ketij neni i perçaktion ministri.

(4) Kerkesa përfitimi të grupit të prodhuesve parashtritet deri më 15 shtator.

(5) Në rast kur kerkesa nga paragrafi (1) i ketij neni eshte e paplote ose e pakuptueshme, kerkuesi në forme të shkruar njoftohet përfitimi të parregullsite dhe i perçaktohet afat më së shumti prej 15 ditesh përfitimi të parregullsite.

(6) Nese në afatin e perçaktuar përfitimi të parregullsite nga paragrafi (5) i ketij neni, kerkuesi nuk i menjënon parregullsite, kerkesa do të refuzohet.

(7) Me konstatimin e permbushjes së kushteve nga neni 122 i ketij ligji, ministri miraton aktvendim përfitimi të parregullsite.

(8) Aktvendimi nga paragrafi (7) i ketij neni miratohet më së voni në afat prej tre muajsh nga pranimi i kerkeses.

(9) Aktvendimi nga paragrafi (7) i ketij neni hyn në fuqi nga 1 janari i vitit të ardhshem nga viti në të cilin eshte parashtruar kerkesa.

Ndjekja e permbushjes së planit për njohje

Neni 127

(1) Ministria kryen ndjekje të perhershme dhe vleresim të permbushjes së planit për njohje.

(2) Grupi i prodhuesve, obligohet që të dorezoje në Ministri raport për realizim të planit për njohje, i cili kryesisht permbar tregues financiar për pune në baze të bilancit të gjendjes dhe bilancit të suksesisit.

(3) Raporti nga paragrafi (2) i ketij neni dorezohet çdo vit, mirepo jo më vone se 31 marsi i vitit rrjedhes për vitin paraprak.

Shlyerja nga regjistri i grupeve të prodhuesve

Neni 128

(1) Grupin e regjistruar të prodhuesve ministri me aktvendim e shlyen nga Regjistri i nenit 120 të ketij ligji në rastet si vijojne:

- me kerkesen me shkrim nga organi udheheqes i grupit,
- në rast të pushimit të kooperatives,
- gjate shpalljes së likuidimit ose procedures së hapur falimentuese,
- nese konstatohet se grupi i prodhuesve eshte i regjistruar në baze të informatave të pasakta,
- kur do të pushoje t'i permbush kushtet nga neni 122 i ketij ligji,
- grupi i prodhuesve më nuk i permbush kushtet dhe kriteret e percaktuara në pajtim me ninen 122 të ketij ligji,
- grupi i prodhuesve nuk e realizon planin për njohje,
- afati për çdo aktvendim të leshuar për regjistrim eshte i skaduar;
- me skadimin e pese viteve nga regjistrimi në Regjistrin e organizatave të prodhuesve.

(2) Me perjashtim nga paragrafi (1), alineate 6 dhe 7 të ketij neni, ministri nuk miraton aktvendim për shlyerje të grupit të prodhuesve, gjate shfaqjes së situatave të jashtezakonshme, fatkesive natyrore dhe ngjarjeve të pavolitshme klimatike të perkufizuara me kete ose me ligj tjeter.

(3) Me perjashtim nga paragrafi (1), alineja 7 të ketij ligji, ministri nuk miraton aktvendim për shlyerje të grupit të prodhuesve, nese jane konstatuar leshime minimale nga realizimi i planit për njohje dhe caktton afat perkates për tejkalinin e tyre.

(4) Nese grupi i prodhuesve nuk i tejkalon leshimet në afatin e percaktuar nga paragrafi (3) i ketij neni, ministri e miraton aktvendimin nga paragrafi (1) i ketij neni.

(5) Afati i percaktuar nga paragrafi (3) i ketij neni nuk e prolongon afatin e fundit për realizim të planit për njohje.

(6) Kunder aktvendimit nga paragrafi (1) i ketij neni, grupi i prodhuesve ka të drejtë ankesë në komisionin e shkalles së dyte të Qeverise së Republikës së Maqedonise kompetent për zgjidhjen e puneve administrative të shkalles së dyte nga sfera e bujqësise, pylltarise dhe ekonomise së ujerrave.

(7) Me plotfuqishmerine e aktvendimit nga paragrafi (1) i ketij neni, grupi i prodhuesve shlyhet nga Regjistri.

Ruajtja e dokumentacionit

Neni 129

Organizata e prodhuesve doemos duhet ta ruaje dokumentacionin e plote dhe materialin deshmues për pune, vecanerisht në lidhje me plotesimin e kushteve për njohje, të dhenat për anetaret, planin operativ dhe dokumentacionin për perkrahje të shfrytezuar financiare në kohen kur ka qene e njohur, së paku pese vite pas heqjes së njohjes.

Strategjia Nacionale e programeve operative për pune

Neni 130

(1) Qeveria me propozimin e ministrit miraton strategji nationale për programe operative për pune të organizatave të prodhuesve për tregun e produkteve bujqësore.

(2) Strategjia nga paragrafi (1) i ketij neni miratohet në periudhe prej pese vitesh për tregjet e pemeve dhe perimeve, për realizimin e qellimeve të paraqitura në nenet 3 dhe 113 të ketij ligji.

(3) Strategjia nga paragrafi (1) i ketij neni vecanerisht permban:

1) analizen e gjendjes rrjedhese, potencialin për zhvilim dhe menyren e realizimit, edhe atë:

a) analizen e gjendjes në sektor nepermjet të dhenave të kuantifikuara, perparësive dhe dobesive të sektoreve, nevojave dhe mangesive dhe potencialit për zhvillimin e sektorit dhe organizatave të prodhuesve, duke perfshire edhe efekte mbi mjedisin jetesor nga zhvillimi i sektorit të pemeve dhe perimeve dhe

b) menyren e realizimit dhe pershkrimin e qellimeve të zgjedhura për programet operative dhe rezultatet e pritura dhe ndikimin e tyre në lidhje me gjendjen fillestare, duke perfshire edhe koherencen e brendshme të strategjise, plotesimin dhe konsistencen e aktivitetave në suazat e strategjise dhe me programet tjera nacionale, ndersa vecanerisht në lidhje me aktivitetet dhe programet e caktuara në pajtim me të kete ligj.

2) qellimet e programeve operative, instrumentez për zbatim dhe indikatorët për realizim, dhe atë:

a) kritere dhe rregulla administrative për financimin e aktivitetave dhe shmangje të financimit të dyfishte nepermjet masave tjera të politikës bujqësore dhe politikës për zhvillim rural dhe ndihmës shteterore në bujqësi;

b) informata specifike sipas llojeve të masave/aktivitetave, vecanerisht investimeve të pranueshme për investim dhe kushte për pranueshmeri të masave dhe aktivitetave të orientuara në:

- planifikimin e prodhimit,
- permiresimin dhe ruajtjen e kualitetit të produkteve,
- permiresimin e marketingut të produkteve,
- hulumtimin dhe prodhimin eksperimental,
- stervitjen dhe promovimin e qasjes në sherbimet keskilledhenesë,

- ndalimin dhe menaxhimin me kriat dhe
- mbrojtjen dhe avancimin e mjedisit jetesor dhe

- v) shumat maksimale të mjeteve të cilat mund të shpenzohen në çfaredo mase individuale dhe/ose lloj aktiviteti dhe/ose shpenzimi, me qellim që të sigurohet balance perkatese ndermjet masave dhe aktivitetave të ndryshme dhe

3) sisteme për ndjekje dhe vleresim, të bazuara mbi indikatore të per gjithshem për realizimin, dhe atë:

a) vleresim të programeve operative dhe obligimeve për njoftim nga ana e organizatave të prodhuesve dhe

b) ndjekje dhe vleresim të strategjise nacionale.

(4) Organ kompetent për menaxhimin, ndjekjen dhe vleresimin e strategjise nga paragrafi (1) i ketij neni eshte Ministria.

Fondi operativ

Neni 131

(1) Organizatat e prodhuesve vendosin fond operativ, i cili financohet nga:

a) kontributet financiare të anetareve të organizates së prodhuesve në pajtim me statutin e organizates së prodhuesve nga neni 118 të ketij ligji dhe

b) mbeshtetja financiare e shtetit e cila u ndahet organizatave të prodhuesve në pajtim me neni 132 të ketij ligji.

(2) Fondet operative perdoren vecanerisht për financimin e programeve operative të miratuara nga neni 136 i ketij ligji.

(3) Menaxhimin me fondet operative organizatata e prodhuesve obligohen që ta kryejne në menyre e cila u mundeson revizoreve të jashtem të pavarur, identifikim, kontrollim dhe konfirmim të shpenzimeve dhe të ardhurave vjetore.

Perkrahja financiare e organizatave të prodhuesve

Neni 132

(1) Për realizimin e aktiviteteve të veta organizatat e prodhuesve mund të shfrytezojne perkrahje financiare.

(2) Qeveria me propozimin e ministrit miraton program vjetor për perkrahje financiare të organizatave të prodhueseve.

(3) Programi nga paragrafi (2) i ketij neni permbar mjete financiare për perkrahje të realizimit të programeve operative për pune të organizatave të prodhuesve.

(4) Lartesia e perkrahjes financiare nga paragrafi (1) i ketij neni për organizatat e prodhuesve eshte e kufizuar në 4,1% nga vlera e prodhimit të shitur të organizates së prodhuesve dhe shfrytezohet për të mbuluar 50% të shpenzimeve të pranueshme të bera nga fondi operativ i organizates së prodhuesve për realizimin e programit operativ nga neni 134 të ketij ligji.

(5) Perkrahja financiare nga paragrafi (4) i ketij neni paguhet një here dhe atë më së voni deri më 15 tetor në vitin që vijon pas vitit të implementimit të programit operative.

(6) Lartesia e perkrahjes financiare për grupe të prodhuesve dhe menyra e financimit të planeve për njohje realizohet në pajtim me nenin 75 të ketij ligji.

Qellimet dhe kushtet e programit operativ

Nenin 133

(1) Programi operativ permbar së paku dy nga qellimet e paraqitura në nenin 113 të ketij ligji ose nga qellimet si vijojne:

- planifikimi i prodhimit,
- permiresimi i kualitetit të produktit,
- rritja e vleres tregtare të produkteve,
- promovimi i produkteve, qofte edhe nese jane në gjendje të fresket ose në gjendje të perpunuar,
- masat për mbrojtje të mjedisit jetesor dhe metodat për prodhim të cilat kontribuojne për mbrojtjen dhe avancimin e mjedisit jetesor, duke perfshire edhe prodhimin organik dhe
- parandalimi dhe menaxhimi me krizat.

(2) Programi operativ doemos duhet të plotesoje së paku një prej kushteve si vijojne:

- të perfshijne dy ose më shume aktivitete për mbrojtjen e mjedisit jetesore, të cilat jane të orientuara në nxitjen dhe perkrahjen e praktikave prodhuese për mbrojtjen dhe avancimin e mjedisit jetesor dhe jane në pajtim me nenin 76 të ketij ligji ose

- së paku 10% nga shpenzimet e programit operativ t'i mbulojne aktivitetet për mbrojtjen e mjedisit jetesor.

(3) Perkrahja e aktiviteteve për mbrojtjen e mjedisit jetesor nga paragrafi (2) i ketij neni eshte për kompensimin e shpenzimeve plotesuese dhe për të ardhurat e humbura të shkaktuara si rezultat i realizimit të aktiviteteve.

Permbajtja e programit operativ

Neni 134

(1) Programet operative nga neni 133 i ketij ligji perm-bajne së paku:

a) pershkrimin e gjendjes fillestare, në baze të indikatoreve themelore të parapare në strategjine nationale për programe operative nga neni 130 i ketij ligji;

b) qellime të programit, duke pershire edhe:

- sqarimin e kontributit të, dhe harmonizimin me, strategjine nationale nga neni 130 i ketij ligji,
- balancen e aktiviteteve në suazat e programit operativ

dhe

- pershkrimin e qellimeve dhe matjen e tyre në pajtim me qellimet dhe indikatorët të perkufizuarë në strategjine nationale nga neni 130 i ketij ligji;

v) pershkrimin e holleshem të masave, duke perfshire edhe mjetet për realizimin e masave në çdo vit nga realizimi i programit. Pershkrimi duhet ta paraqese shkallen në të cilën masat e ndryshme të propozuara:

- plotesohen dhe janë në pajtim me masat tjera të cilat financohen ose janë të pranueshme për financim nga mjetet e Buxhetit të Republikës së Maqedonise, vecanerisht me masat për perkrahjen e zhvillimit rural dhe

- nuk paraqesin rrezik për financimin e dyfishte nga mjetet e Buxhetit të Republikës së Maqedonise;

- g) kornize kohore për realizimin e aktiviteteve të programit operativ dhe

- d) aspektet financiare të programit operativ, vecanerisht:

- metoden e llogaritjes dhe nivelin e pjesemarrjes financiare,

- proceduren për financimin e fondit operativ dhe

- buxhetin dhe kornizen kohore për realizimin e aktiviteteve dhe masave për çdo vit nga realizimi i programit.

(2) Lende e perkrahjes financiare janë aktivitetet nga programet operative të parapara për financim në pajtim me strategjine nationale nga neni 130 i ketij ligji.

(3) Lende e perkrahjes financiare janë vetem masat dhe aktivitetet e programit operativ të cilet janë të orientuara në produktet për të cilat organizata e prodhuesve eshte e regjistruar dhe ku mbi 50% e vleres së produktit rrjedh nga anetaret e organizates së prodhuesve.

Miratimi i programit operativ dhe perkrahjes financiare

Neni 135

(1) Kooperativa nga neni 114 i ketij ligji dhe organizatate prodhuese i parashtrone Ministrinë kerkese përmiratimin dhe propozimin e programit operativ.

(2) Me kerkesen përmiratimin dhe propozimin e programit operativ nga paragrafi (1) i ketij neni dorezohet edhe:

- deshmi përvendosjen e fondit operativ të organizates së prodhuesve,

- vleresim i shumes së fondit operativ për çdo vit,

- lartesia e shpenzimeve përvitin rrjedhes dhe paraprak,

- vleresimi përvellimin e prodhimit në vitin a ardhshem dhe

- deklarata e kooperatives dhe organizates nga paragrafi (1) i ketij neni se nuk ka pasur dhe nuk do të kete financim tjeter nga mjetet e Buxhetit të Republikës së Maqedonise, në lidhje me shpenzimet dhe aktivitetet të cilet janë të pranueshme për financim në pajtim me nenin 132 të ketij ligji.

(3) Kerkesa përmiratim nga paragrafi (1) i ketij neni mund të parashtrohet njekohesht me parashtrimin e kerkesës përvitje të organizates së prodhuesve nga neni 114 i ketij ligji.

(4) Kerkesa përmiratimin dhe propozimin e programit nga paragrafi (1) i ketij neni parashtrohet më së voni deri më 15 shator në vitin i cili i paraprin vittit në të cilin ato do të zbatohen.

(5) Përvleresimin e programit operativ të organizates së prodhuesve, Komisioni nga neni 125 i ketij ligji:

- e kontrollon programin e dorezuar operativ të organizates së prodhuesve dhe dokumentacionin shoqerues,

- verteton autenticitetin e të dhenave dhe informatave të caktuara në programin operativ dhe dokumentacionit shoqerues të organizates së prodhuesve,

- verteton perputhjen e masave të parapara dhe aktivitetave në programin operativ të organizates së prodhuesve në lidhje me strategjine nacionale për programe të qendrueshme operative të organizates së prodhuesve nga neni 130 i ketij ligji dhe

- verteton sigurine me mjete financiare për realizimin e tij.

(6) Komisioni nga paragrafi (5) i ketij neni pergatit report, vleresim të programit operativ dhe mendim për miratimin, ndryshimin ose refuzimin e programit operativ të organizates së prodhuesve.

(7) Në baze të procedures nga paragrafi (5) i ketij neni dhe mendimit nga paragrafi (6) i ketij neni ministri me aktvendim:

- e miraton programin operativ të organizates së prodhuesve,

- e kthen programin operativ për ndryshime dhe plotësime në afat prej 15 ditesh nga ana e parashtruesit dhe

- e refuzon programin operativ.

(8) Aktvendimi nga paragrafi (7), alineat 1 dhe 3 të ketij neni miratohet më së voni deri më 15 dhjetor në vitin në të cilin eshte parshtruar kërkesa për miratimin e programit operativ, ndersa vendimi nga paragrafi (7), alineja 2 e ketij neni në afat prej 30 ditesh nga dita e parashtrimit të kërkeses për miratim.

Miratimi dhe pagesa e perkrahjes financiare për programin operativ

Neni 136

(1) Organizatat e prodhuesve nga neni 112 i ketij ligji parashtrojne kërkesë për perkrahje financiare në Agjencine e programit operativ të miratuar më së voni deri më 15 shkurt në vitin pas vitit për të cilin kerkohet perkrahja.

(2) Me kërkesen nga paragrafi (1) i ketij neni dorezohet edhe:

- aktvendimi për t'u regjistruar në Regjister të organizatave të prodhuesve,

- aktvendimi për miratimin e programit operativ nga neni 135 i ketij ligji,

- të dhena për perkrahjen e cila kerkohet,

- të dhena për vleresimin e prodhimit të realizuar,

- të dhena për kontributet financiare nga anetaret e organizates së prodhuesve dhe nga vete organizata e prodhuesve në fondin operativ,

- të dhena për shpenzimet e bera në lidhje me programin operativ dhe

- deklarate nga organizata e prodhuesve se nuk ka pranuar financim tjetër nga mjetet e Buxhetit të Republikës së Maqedonise në lidhje me shpenzimet për aktivitetet të cilat janë të pranueshme për financim në pajtim me ninen 132 të ketij ligji.

(3) Kërkesa nga paragrafi (1) i ketij neni mund të perfshije edhe shpenzime të cilet janë të programuara, por nuk janë të realizuara, nese deshmohet se:

- aktivitetet perkatese nuk kane mundur të realizohen më së voni deri më 31 dhjetor në vitin e zbatimit të programit operativ për shkaqe të cilat janë jashtë kontrollit të organizates perkatese të prodhuesve,

- aktivitetet mund të realizohen më së voni deri 30 prill vitin e ardhshem dhe

- janë rezervuar mjete perkatese për realizimin e ketyre aktivitetave në fondin operativ të organizates së prodhueseve.

(4) Atje ku kerkosat janë parashtruar pas dates së she-nuar në paragrafin (1) të ketij neni, perkrahja zvogelohet për 1% për çdo dite vonese.

(5) Agjencia e njofton organizaten e prodhuesve për shumen e vleresuar të perkrahjes financiare në pajtim me nenen 132 të ketij ligji, më së voni deri më 15 maj në vitin pas vitit për të cilin kerkohet perkrahja.

(6) Agjencia e paguan perkrahjen financiare për organizatat e prodhuesve në baze të shpenzimeve të pranueshme të bera në menyre reale nga fondi operativ i organizates së prodhuesve në pajtim me nenen 132 të ketij ligji, për realizimin e masave dhe aktivitetave të programeve operative të organizatave të prodhuesve të miratuar në pajtim me nenen 135 të ketij ligji.

(7) Perkrahja financiare për shpenzimet nga paragrafi (3) i ketij neni paguhet vetem nese sigurohet deshmi se shpenzimi eshte realizuar më së voni deri më 30 prill në vitin pas vitit në të cilin shpenzimi programor ka qene i programuar.

(8) Agjencia e paguan perkrahjen financiare të organizates të prodhuesve më së voni deri më 15 tetor në vitin pas vitit të realizimit të programit operativ, i miratuar në pajtim me nenen 135 të ketij ligji.

Zvogelimi i pageses së perkrahjes financiare për programin operativ

Neni 137

(1) Nese gjate perputimit të kërkeses për pageset Agjencie percakton se ndermjet shumes së kerkuar për më shume se 3% e tejkalon shumen e pranueshme, lartesia e perkrahjes e cila do t'i paguhet organizates së prodhuesve do të zvogelohet.

(2) Lartesia e perkrahjes nga paragrafi (1) i ketij neni llogaritet me refuzimin e shumes së pranueshme të dallimit nga shuma kerkuar dhe e pranueshme.

(3) Nese percaktohet se organizata e prodhuesve me qellim ka dhene deklarate të gabuar, aktiviteti perkates do të perjashtohet nga perkrahja e programit operativ, ndersa mjetet e paguara për aktivitetin e tille do të kthehen.

(4) Organizata e prodhuesve nga paragrafi (3) i ketij neni, do të perjashtohet nga fitimi i perkrahjes permes programit operativ për aktivitetin e tille edhe vitin e ardhshem.

Kthimi i perkrahjes financiare për programin operativ

Neni 138

(1) Organizata e prodhuesve obligohet që ta ktheje perkrahjen financiare të paguar sipas programit operativ rrjetes me kamatevone se në rast kur organizata e prodhuesve shlyhet nga Regjistri i organizatave të prodhuesve në pajtim me nenen 121 të ketij ligji.

(2) Procedura për kthimin e mjeteve të paguara në menyre jo të rregullt behet në pajtim me dispozitat e Ligjit për themelimin e Agjencise për perkrahje financiare në buqesi dhe në zhvillimin rural.

(3) Obligimi për pagesen e kamates së vonuar fillon nga momenti i dorezimit të aktvendimit për kthimin e perkrahjes financiare.

Raporitet për zbatimin e programit operativ

Neni 139

(1) Organizatat e prodhuesve obligohen që t'i dorezojnë Ministri e Agjencisë raport vjetor për zbatimin e programit operativ nga neni 136 i ketij ligji.

(2) Raporti nga paragrafi (1) i ketij neni vecanerisht permban:

- programin operativ i cili eshte zbatuar në vitin para-prak,

- ndryshime dhe plotësime të rendesishme të programit operativ dhe

- dallim ndermjet perkrahjes financiare të realizuar dhe perkrahjes financiare e cila kerkohet.

(3) Për çdo program operativ të zbatuar raporti vjetor duhet të tregojë:

- arrijetet dhe rezultatet nga programi operativ të bazuarë në indikatore të percaktuar me strategjine nacionale nga neni 130 i ketij ligji dhe

- kontroll të problemeve kryesore të cilet paraqiten gjatë menaxhimit të programit operativ dhe qdo mase të ndermarre për sigurine e kualitetit dhe efektivitetit në zbatimin e programit operativ.

(4) Në vitin e fundit nga zbatimi i programit operativ, organizata e prodhuesve në vend të raportit vjetor dorezon raportin perfundimtar për zbatimin e programit operativ.

(5) Raporti perfundimtar nga paragrafi (4) i ketij neni permban të dhena për:

- shkallen e realizimit të qellimeve të percaktuara në programet operative dhe

- ndryshimet e aktiviteteve dhe/ose metodave, dhe faktoret të cilet kane kontribuar për suksesin ose deshtimin e zbatimit të programit operativ të cilat do të merren parasysh gjate perqatitjes së programeve vijuuese, ose kur programet operative rrjedhese do të ndryshohen.

(6) Nese organizata e prodhuesve nuk vepron në pajtim me dispozitat nga paragrafet (1), (2), (3), (4) dhe (5) të ketij neni dhe nuk i dorezon raportet e kerkuara ose ato percatohen si të papershtatshme, Agjencia nuk do ta beje pagesen e programit operativ për vitin e ardhshem.

Ndjekja dhe vleresimi i programeve operative

Neni 140

(1) Për ndjekjen dhe vleresimin e programeve operative nga neni 136 i ketij ligji nepermjet indikatoreve të strategjise nacionale nga neni 130 i ketij ligji, organizatat e prodhuesve vendosin sistem për grumbullimin, evidentimin dhe ruajtjen e informatave të nevojshme për ndjekjen e indikatoreve.

(2) Ndjekja eshte për vleresimin e progresit të bere për realizimin e qellimeve specifike të caktuara për programin operativ dhe zbatohet në baze të indikatoreve financiare, indikatoreve për realizim dhe indikatoreve të rezultateve.

(3) Rezultatet nga ndjekja e programit operativ shfrytezohen për:

- verifikimin e kualitetit të zbatimit të programit,
- identifikimin e nevojave për pershtatje ose ndryshime të programit operativ të orientuara në realizimin e qellimeve të programit ose permiresimin e menaxhimit të programit, duke perfshire edhe menaxhimin financiar dhe
- plotesimin e kerkesave për njoftim në lidhje me zbatimin e programit operativ.

(4) Informatat për rezultatet e aktiviteteve për ndjekje do të perfshihen në çdo raport vjetor nga neni 139 i ketij ligji.

(5) Vleresimi i programit operativ nga neni 136 i ketij ligji behet si raport i vecante afatmesem për vleresim, i orientuar në percaktimin e shkallës së shfrytezimit të mjeteve financiare, efikasitetin dhe efektivitetin e programit operativ, si dhe vleresimin e progresit në lidhje me qellimet e perqjithshme të programit.

(6) Vleresimi perqatitet nepermjet indikatoreve të perqjithshem të cilet kane të bejne me gjendjen themelore, rezultatet dhe ndikimin, dhe rezultatet nga i njejtë do të shfrytezohen për:

- permiresimin e kualitetit të programit operativ të menaxhuar nga ana e organizates së prodhuesve,
- identifikimin e ndryshimeve të mundshme ose të rendeshme të programeve operative,
- plotesimin e kerkesave për njoftim në lidhje me zbatimin e programit operativ dhe

- nxjerjen e leksioneve të dobishme për permiresimin e kualitetit, efikasitetit dhe efektivitetit për programet e ardhshme operative të menaxhuara nga ana e organizatave të prodhuesve.

(7) Raporti afatmesem për vleresim do të zbatohet gjatë zbatimit të programit operativ, në kohe e cila lejon që rezultatet e tij të merren parasysh në perqatitjen e programeve operative vijuuese.

(8) Raporti afatmesem për vleresim do të shtohet në rapportin perkates vjetor nga neni 139, paragrafi (1) i ketij ligji.

Ndjekja dhe vleresimi i strategjise nacionale

Neni 141

(1) Për ndjekjen dhe vleresimin e strategjise nacionale nga neni 130 i ketij ligji, në pajtim me indikatoret e caktuara në të, Ministria vendos sistem për grumbullim, evidentim dhe ruajtje të informatave në forme të kompjuterizuar të nevojshme për ndjekje të indikatoreve.

(2) Sistemi për grumbullim, evidentim dhe ruajtje të informatave nga paragrafi (1) i ketij neni paraqet permiresim të informatave të dorezuara nga ana e organizatave të prodhuesve në lidhje me ndjekjen dhe vleresimin e programit operativ për pajtim me nenin 140 të ketij ligji.

(3) Ndjekja behet për vleresimin e progresit të bere për realizimin e qellimeve specifike të percaktuara në strategjine nacionale nga neni 130 i ketij ligji dhe zbatohet në baze të indikatoreve financiare, indikatoreve për realizim dhe indikatoreve për rezultatet me perdonim të informatave të siguruara në raportet vjetore të dorezuara nga ana e organizatave të prodhuesve në pajtim me nenin 139 dhe 140 të ketij ligji.

(4) Rezultatet nga ndjekja e strategjise nacionale shfrytezohen për:

- verifikimin e kualitetit të zbatimit të programit operativ,
- identifikimin e nevojave për pershtatje ose ndryshim të strategjise nacionale të orientuara në realizimin e qellimeve të strategjise ose permiresimin e menaxhimit me zbatimin e strategjise, duke perfshire edhe menaxhimin financiar të programeve operative dhe

- plotesimin e kerkesave për njoftim në lidhje me zbatimin e strategjise nacionale, në pajtim me nenin 130 të ketij ligji.

(5) Ministria perqatit raport vjetor për ndjekjen e strategjise nacionale nga neni 130 i ketij ligji dhe të njejtin e dorezon për miratim në Qeverine e Republikës së Maqedonisë.

(6) Për percaktimin e progresit të bere për realizimin e qellimeve të perqjithshme nga Strategjia nacionale nga neni 130 i ketij ligji, zbatohet vleresimi i strategjise. Vleresimi behet në baze të informatave të siguruara nga vleresimi afatmesem i programeve operative, raporteve vjetore të progresit dhe raportit perfundimtar të dorezuar nga ana e organizatave të prodhuesve në pajtim me nenin 139 të ketij ligji.

(7) Rezultatet nga vleresimi i Strategjise nacionale shfrytezohen për:

- permiresimin e kualitetit të strategjise,
- identifikimin e cfaredo nevojave për ndryshime të konsiderueshme të strategjise dhe
- plotesimin e kerkesave për njoftim në lidhje me zbatimin e Strategjise nacionale, në pajtim me nenin 130 të ketij ligji.

(8) Vleresimi i Strategjise nacionale nga neni 130 i ketij ligji fillon në vitin e trete nga miratimi i saj, në kohen e cila lejon perfshirjen e rezultateve në një raport të vecante për vleresim i cili do të jete shtojce, në vitin e njejtë, të rapportit vjetor të shenuar në paragrafin (5) të ketij neni.

(9) Raporti nga paragrafi (8) i ketij neni, vecanerisht permban:

- shkallen e shfrytezimit të mjeteve buxhetore,
- efikasitetin dhe efektivitetin e programeve operative të zbatuara dhe efektet dhe ndikimin e programeve operative, në lidhje me qellimet dhe drejtimet e percaktuara në strategjine nacionale nga neni 130 i ketij ligji dhe, nese eshte perkatese, qellimet tjera nga neni 3 i ketij ligji dhe

- njohurite e dobishme për permiresimin e kualitetit për strategjite e ardhshme nacionale, vecanerisht në identifikimin e mangesive të mundshme në percaktimin e qellimeve, drejtimeve dhe masave të cilat jane të pranueshme për perkrahje, ose nevojave për percaktimin e instrumenteve të reja.

Organizatat ndermjet degeve të prodhuesve

Neni 142

(1) Organizatat ndermjet degeve të prodhuesve janë forme më larte e shoqerise së organizatave me shoqerite tregtare dhe persona tjere juridike të cilet merren me perpunimin dhe/ose tregetine e produkteve bujqesore nga neni 112 i ketij ligji.

(2) Organizatat nga paragrafi (1) i ketij neni organizohen në pajtim me Ligjin për shoqeri tregtare ose Ligjin për kooperativa.

IX. KONTROLLI

Kontrolli i pagesave të drejtperdrejta

Neni 143

(1) Kontrolli administrativ dhe kontrolli në vendin e ngjarjes ushtrohet për shkak të percaktimit të harmonizimit të të dhenave nga kerkesa për pagesat e drejtperdrejta me kushtet e percaktuara për ndarjen e pagesave të drejtperdrejta, si dhe me kerkesat dhe standardet relevante për perputhshmeri të kryqezuar për ndarjen e pagesave të drejtperdrejta nga nenen 48 dhe 49 të ketij ligji.

(2) Nese shfrytezuesi refuzon ose pamundeson të kryhet kontrolli në vendin e punes, kerkesa për pagesa të drejtperdrejte refuzohet.

Kontrolli administrativ

Neni 144

Kontrolli administrativ mund të kryhet me perdonimin e bazave të të dhenave, regjistrale dhe sistemeve të SIAK-ut për shkak të percaktimit të pranueshmerise së kerkesës dhe zbulimit të parregullsive me kontroll kahasues të të dheneve të deklaruara:

- për parcelat tokësore me parcelat referente nga Sistemi për identifikimin e parcelave tokësore për shkak të percaktimit të pranueshmerise për pagesa të drejtperdrejta për ato siperfaqe,

- për kafshet me të dhena nga Regjistri për identifikim dhe regjistrim të kafsheve për shkak të percaktimit të pranueshmerise për pagesa të drejtperdrejta për ato kafshe,

- për sasi të produkteve me të dhena e sasive të dorezuarat e produkteve dëshmorët për sasitë e blera të produkteve të siguruara nga bleresi ose perpunuesi i produkteve bujqesore,

- për njohje të organizatave të prodhuesve ose grupe të prodhuesve me të dhena nga Regjistri i organizatave të prodhuesve,

- për perdonimin ose prodhimin e materialit të certifikuar faror dhe mbjelles me të dhena përfurnizimin, grumbullimin dhe shitjen e materialit ose permbarimin e marreveshjes përbashkëpuni tekniko-teknologjik me prodhuesin e autorizuar dhe

- dhe të dhena të tjera nga dokumentacioni, marreveshjet, deklaratat me shkrim dhe deshmitë tjera të deponuara, të percaktuara për prodhimin, dorezimin ose shitjen e produkteve bujqesore.

Kontrolli në vendin e ngjarjes

Neni 145

(1) Me kontroll në vendin e ngjarjes gjate vitit duhet të perfshihen së paku:

- 5% nga ekonomite bujqesore të cilet kane parashtruar kerkesa për pagesa të drejtperdrejta për siperfaqe,

- 10% nga ekonomite bujqesore të cilet kane parashtruar kerkesa për pagesa të drejtperdrejta për koke bagetie duke perfshire së paku 5% nga numri i pergjithshem i kokeve për të cilet eshte parashtruar kerkesa,

- 2% nga ekonomite bujqesore të cilet kane parashtruar kerkesa për pagesa të drejtperdrejta për njesi të produktit bujqesor me origjine shtazore dhe

- 5% nga ekonomia bujqesore të cilet kane parashtruar kerkesa për pagesa të drejtperdrejta për njesi të prodhimit bujqesor me origjine bimore.

(2) Kontrolli në vendin e ngjarjes për pagesa të drejtperdrejta për koke bagetie të dorezuar në thertore behet për ekzemplar së paku prej 30% nga të gjitha thertoret të cilet zgjidhen në baze të analizes së rrezikut, me çka kontrollohet ekzemplar nga 5% e numrit të pergjithshem të kafsheve të therura në çdo thertore në periudhe prej 12 muajsh para kontrollit.

(3) Kontrolli në vendin e ngjarjes për pagesa të drejtperdrejta për njesi të produktit bujqesor së kapacitete grumbulluese dhe perpunuese perfshin kontroll së paku të 30% nga të gjitha subjektet të cilat bejne grumbullimin dhe perpunimin e produkteve bujqesore të zgjedhura në baze të analizes së rrezikut.

(4) Kur me kontrollin në vendin e ngjarjes zbulohen parregullsi te një mase e caktuar e pagesave të drejtperdrejta, rajonit, ose pjese të rajonit, numri i kontrollave në vendin e ngjarjes në vitin rrjedhes, si dhe perqindja e ekonomive bujqesore të cilat do të perfshihen gjate kontrollave vitin e ardhshem rritet.

(5) Kontrolli në vendin e ngjarjes kryhet në baze të ekzemplarit reprezentativ të zgjedhur në baze të kriterieve nga neni 146 i ketij ligji.

(6) Nese gjate kontrollit të ekzemplarit zbulohen parregullsi, vellimi dhe perfshirja e ekzemplarit duhet të jetë e zmadhuar në menyre perkatese.

(7) Kontrolli i pagesave të drejtperdrejta në vendin e ngjarjes për siperfaqe behet edhe me perdonimin e metodave të kontrollit nga larg nepermjet fotointerpretimit të fotografive satelitore ose ajrore në të gjitha parcelat tokësore nga kerkesa për pagesa të drejtperdrejta, e cila eshte lende e kontrollit me qellim të njohjes së perdonimit të tokës dhe matjes së siperfaqe.

Kryerja e kontrollit në vendin e ngjarjes

Neni 146

(1) Kontrolli në vendin e ngjarjes kryhet pa njoftim paraprak.

(2) Me perjashtim nga paragrafi (1) i ketij neni, kontrolli mund të kryhet me njoftim paraprak në periudhe jo më gjate se 48 orë para kryerjes së kontrollit, vetem nese me atë nuk vihet në pikëpyetje qellimi i kontrollit.

(3) Kontrolli në vendin e ngjarjes mund të kryhet së bashku me kontrolllet tjera ose mbikeqyrjet inspektyuese.

Zgjedhja e ekzemplarit për kontroll

Neni 147

(1) Ekzemplari i ekonomive bujqesore të cilat do të jenë lende e kontrollit në vendin e ngjarjes zgjidhet në baze të analizes së rrezikut, dhe perfaqësimi të kerkesave të paraqitura për pagesa të drejtperdrejta.

(2) Me qellim të sigurimit të perfaqësimit 20-25% të ekonomive bujqesore të cilet janë lende e kontrollit në vendin e ngjarjes zgjidhen në baze të zgjedhjes së rastesishme.

(3) Efikasiteti i analizes së rrezikut vleresohet çdo vit duke kontrolluar rendesine e secilit prej faktoreve të rrezikut, si dhe me krahasimin e rezultateve të kontrollave të bazuara në analizen e rrezikut me kontrolllet e kryera në baze të zgjedhjes së rastesishme.

(4) Gjate analizes së rrezikut vecanerisht merren parasysh faktoret si vijojo:

- lartesia e perkrahjes së kerkuar,
- numri i parcelave të kadastrit dhe i siperaqes për të cilën eshte parashtruar kerkesa për pagesa të drejtperdrejtë,
- numri i kokeve të bagetise,
- ndryshimet në lidhje me vitin paraprak,
- rezultati i kontrollit të percaktuar i ushtruar në vitin paraprak dhe
- shfrytezuesit të cilet kane të drejtë të kufizuar të shfrytezimit të kapaciteteve të paraqitura.

Procesverbali i kontrollit në vendin e ngjarjes

Neni 148

(1) Pas çdo kontrolli në vendin e ngjarjes perpilohet procesverbal.

(2) Bartesi i ekonomise bujqesore e nenshkuaran procesverbalin me të cilin konfirmon pranine e tij dhe i ploteson verejtjet e tij nese ka.

(3) Nese me kontrollin e kryer percaktohen parregullsi, bartesit të ekonomise bujqesore i jetet kopje e procesverbalist.

(4) Formen, permbytjen dhe të dhenat të cilat i permban procesverbal nga paragrafi (1) i ketij neni dhe të procesverbalist nga kontrolli në vendin e ngjarjes për perputhshmeri të kryqezuar i percakton ministri.

Elemente të kontrollit të pagesave të drejtperdrejta në vendin e ngjarjes për siperaqë të tokës bujqesore

Neni 149

(1) Kontrolli pagesave të drejtperdrejta në vendin e ngjarjes për siperaqë të tokës bujqesore perfshin së paku gjysmen e parcelave tokesore për të cilet ekonomia bujqesore kerkon pagesa të drejtperdrejta.

(2) Ekzemplari nga paragrafi (1) i ketij neni duhet të si-guroje nivel reprezentativ dhe real të kontrollit në lidhje me siperaqen e kontrolluar dhe perkrahjen e kerkuar.

(3) Nese me kontrollin nga paragrafi (1) i ketij neni percaktohen parregullsi, ekzemplari i parcelave tokesore të cilat duhet të kontrollohen rritet.

(4) Siperaqja e parcelave tokesore percaktohet në menyre e cila duhet të siguroje kualitet të matjes që eshte e pershtatshme së paku me nivelin që kerkohet me standardin teknik të zbatueshem në Republikën e Maqedonise.

(5) Në rast kur menyra tradicionale e demarkacionit fizik të parcelave tokesore nijihet si pjese e kushteve për praktike të mire bujqesore dhe mbrojtje të mjedisit, kjo siperaqë e demarkacionit, në gjeresi maksimale deri në dy metra konsiderohet si pjese e tokës bujqesore të shfrytezuar.

Elementet e kontrollit të pagesave të drejtperdrejta në vendin e ngjarjes për koke bagetie

Neni 150

(1) Kontrolli i pagesave të drejtperdrejta në vendin e ngjarjes për koke bagetie i perfshin të gjitha koket për të cilat eshte parashtruar kerkesa për perkrahje dhe i njejtë kryhet në periudhen e ruajtjes së detyrueshme të kafsheve.

(2) Kontrolli i pagesave të drejtperdrejta në vendin e ngjarjes për koke bagetie perfshin kontrolllet vijuese se:

- kafshet të cilet janë të pranishme në ekonomine bujqesore ruhen në periudhen e detyrueshme dhe i plotosojne kushtet në pajtim me kerkesen e parashtruar për pagesa të drejtperdrejta,

- perputhen të dhenat për numrin dhe llojin e kafsheve të ekonomise bujqesore për të cilat eshte parashtruar kerkesa për numrin dhe llojin e kafsheve nga Sistemi për identifikimin dhe regjistrimin e kafsheve dhe

- perputhen të dhenat në Sistemin për identifikimin dhe regjistrimin e kafsheve në lidhje me dokumentet shoqeruese me të cilat përcaktohet gjendja numerike e kafsheve, siç janë deshmitë për blerjen dhe shitjen e kafsheve, certifikatat për therje, certifikatat veterinarë dhe pasaportat e kafsheve me afat prej gjashtë muajsh para kryerjes së kontrollit.

(3) Kontrolli në vendin e ngjarjes në thertore perfshin kontroll të dokumentacionit të thertores dhe krahasim të të dhenave nga sistemi për identifikimin dhe regjistrimin e kafsheve, si dhe kontroll të procedurave për therje dhe harmonizim të peshes trupore në momentin e kontrollit me kriteret për pagesa të drejtperdrejta.

(4) Kontrolli në vendin e ngjarjes në kapacitetet grumbulluese dhe perpunuese kryhet nepermjet kontrollit të rendesise së të dhenave për prodhimet grumbulluese bujqesore, të fituara nga grumbulluesit dhe objektet perpunuese me të dhenat e fituara nga ekonomite bujqesore në lidhje me sasinë dhe cilesine e produkteve bujqesore.

Kontrolli i kerkesave dhe standardeve të rendesishme për perputhshmeri të kryqezuar

Neni 151

(1) Kontrolli i kerkesave dhe standardeve të rendesishme për perputhshmeri të kryqezuar për pagesa të drejtperdrejta kryhet nepermjet subjekteve të autorizuar në pajtim me ligjet nga fusha e mbrojtjes së mjedisit jetesor, shendetit të njerezve, kafsheve dhe bimeve dhe miregenien e kafsheve.

(2) Kontrollin nga paragrafi (1) i ketij neni mund ta kryeje edhe organi kompetent për kontroll, nese i ploteson minimum kushtet e percaktuara për kryerjen e kontrollit të tille në ligjet nga paragrafi (1) i ketij neni.

(3) Kontrolli administrativ i kerkesave dhe standardeve të rendesishme për perputhshmeri të kryqezuar mund të kryhet nepermjet sistemeve të kontrollit të cilat tashme janë të vendosura në lidhje me kriteret, standartet dhe aktet për perputhshmeri të kryqezuar.

(4) Kontrolllet në vendin e ngjarjes në lidhje me plotesimin e kerkesave dhe standardeve për perputhshmeri të kryqezuar kryhen së paku në 1% nga ekonomite bujqesore të cilet kane parashtruar kerkesa për pagesa të drejtperdrejta të perlloraritë në nivel të subjektit nga paragrafi (1) i ketij neni, ose në nivel të çdo akti, ose standardi, ose grup standartesh.

(5) Me perjashtim nga paragrafi (4) i ketij neni mund të zbatohet edhe shkalle më e larte, nese me dispoziten me të cilën eshte vendosur standardi eshte percaktuar shkalle e tille.

(6) Nese me kontrollin në vendin e ngjarjes zbulohet një nivel i larte i mosharmonizimit me rregulloret dhe standartet adekuatë, numri i kontrolleve në vendin e ngjarjes për kontroll të plotesimit të kushteve ose standardeve rritet në periudhen vijuese të kontrollit.

(7) Ekzemplari i ekonomive bujqesore të cilat do të jene lende e kontrollit në vendin e ngjarjes zgjidhet në baze të analizes së rrezikut, ose analizes së rrezikut të kerkesave dhe standardeve në nivel individual të ekonomise bujqesore, illojeve të ekonomive bujqesore ose rajoneve gjeografike.

(8) Me qellim të sigurimit të perfaqesimit 20% - 25% të ekonomive bujqesore nga paragrafi (4) i ketij neni zgjidhen në baze të zgjedhjes së rastesishme.

(9) Ekzemplari për kontroll në vendin e ngjarjes për kontroll të kerkesave dhe standardeve të rendesishme për perputhshmeri të kryqezuar për pagesa të drejtperdrejta zgjidhet nga:

- ekonomite bujqesore të perzgjedhura me të cilat kane të bejne kerkesat dhe standartet për harmonizim të kryqezuar,

- popullata e pergjithshme e ekonomive të cilat kane paraqitur kerkesa për pagesa të drejtperdrejta dhe të cilat obligohen që t'i respektojnë kerkesat ose standartet e ren-

desishme, në ç'rast për shkak të efikasitetit më të madh analiza e rrezikut mund të realizohet edhe në nivel të theritoreve, tregtareve ose bleresve dhe

- kombinimi i procedurave nga alinete 1 dhe 2 të ketij paragrafi, nese në atë menyre rritet efikasiteti i sistemit kontrollues.

(10) Kontrolli në vendin e ngjarjes kryhet mbi token e per gjithshme bujqesore të ekonomise bujqesore nepermjet ekzemplarit reprezentativ së paku nga gjysma e parcelave tokesore për të cilat kerkohet plotesimi i kerkesave dhe standardeve. Në rast të evidentimit të mosplotesimit të kerkesave dhe standardeve numri i parcelave të cilet jane subjekti të kontrollit rritet.

(11) Kontrolli në vendin e ngjarjes i ekonomise bujqesore mund të zevendoshet me kontolle administrative ose kontolle në vendin e ngjarjes të thertoreve, tregtareve ose bleresive të cilet jane pjese e sistemeve të certifikimit të kerkesave ose standardeve të rendesishme, nese me siguri mund të percaktohen faktet të cilet percaktohen me kontroll në vendin e ngjarjes.

(12) Kontrolllet në vendin e ngjarjes duhet të kryhen në vitin e njejtë kalendarik kur Jane parashtruar kerkesat për pagesa të drejtperdrejta.

(13) Në rast të mos harmonizimit me kerkesat dhe standarde, Agjencia e informon ekonomine bujqesore në afat prej tre muajsh nga kontrolli në vendin e ngjarjes, me qellim të ndermarrjes së aktiviteteve për tejkalimin e tyre.

Kontrolllet e kerkesave për perkrahje financiare për organizata të prodhuesve

Neni 152

(1) Me kontolle të kerkesave për perkrahje financiare të organizatave të prodhuesve nenkuftohet kontroll administrativ dhe kontroll në vendin e ngjarjes.

(2) Kontrolllet nga paragrafi (1) i ketij nenii kryhen për shkak të percaktimit të harmonizimit të të dhenave nga kerkesa me kushtet nga nenii 136 i ketij ligji për dhenie të perkrahjes financiare për organizata të prodhuesve.

(3) Kerkesa për ndihme do të refuzohet nese organizata e prodhuesve, anetari i saj ose perfaqesuesi perkates penzon kryerjen e kontrollit në vendin e ngjarjes.

Kontrolllet administrative të kerkesave për perkrahje financiare për organizata të prodhuesve

Neni 153

(1) Kontolle administrative kryhen mbi gjitha kerkesat për perkrahje dhe pagesa të mjeteve financiare dhe i perfshijne të gjitha elementet e mundshme dhe perkatese të cilat mund të kontrollohen me mjete administrative.

(2) Aktivitetet e ndermarra, rezultatet dhe masat e ndermarra në lidhje me shmanget gjate kryerjest së kontrollit administrativ nga paragrafi (1) i ketij nenii do të jene të evidençiuara dhe të dokumentuara në menyre perkatese.

Kontrolllet në vendin e ngjarjes ikerkesave për perkrahje financiare për organizata të prodhuesve

Neni 154

(1) Pas çdo kontrolli në vendin ngjarjes perpilohet procesverbal i cili vecanerisht permban të dhena për:

- ndihmen dhe kerkesen e kontrolluar,
- personat të cilet kane qene të pranishem,
- aktivitetet, masat dhe dokumentet e kontrolluara dhe
- rezultatet nga kontrolli.

(2) Personi per gjegjes i organizatave të prodhuesve e nenshkruan procesverbalin me çka e verteton praninë e tij dhe i ploteson verejtjet e tij nese ka.

(3) Nese me kontrollin e kryer percaktohen parregullsi, organizates së prodhuesve i jepet kopje nga procesverbal.

(4) Për qellimin e kryres së kontrollit në vendin e ngjarjes mund të njoftohet paraprakisht organizata e prodhuesve, me kusht që të mos rrezikohet qellimi i kontrollit. Njoftimi paraprak do të kufizohet në periudhe jo më gjate se 48 orë para kryres së kontrollit.

(5) Kontrolllet në vendin e ngjarjes të ketij nenii dhe kontrolllet tjera në vendin e ngjarjes të paraqitura në kete ligj mund të kryhen njekohesisht.

(6) Formularin e procesverbalit nga paragrafi (1) i ketij nenii e percakton ministri.

Kontrolllet për fitimin e statusit të organizatave të prodhuesve dhe miratimin e programeve operative

Neni 155

(1) Para fitimit të statusit të organizates së prodhuesve në pajtim me nenin 119 të ketij ligji, Ministria kryen kontroll administrativ në vendin e ngjarjes që të percaktohet plotesimi i kushteve për njohje nga nenii 114 i ketij ligji.

(2) Para miratimit të programit operativ në pajtim me nenin 135 të ketij ligji, Ministria kryen kontroll administrativ në vendin e ngjarjes të organizates së prodhuesve në menyre që të percaktohet:

- saktesia e të dheneve të siguruar në pajtim me nenin 134 të ketij ligji,

- harmonizimi me qellimet dhe programet nga nenet 3 dhe 7 të ketij ligji dhe me strategjine nationale nga nenii 130 i ketij ligji,

- pranueshmeria e aktiviteteve dhe shpenzimeve të pozuarë,

- konsistencë dhe kualiteti teknik i programeve, perputha e vleresimeve për ndihme financiare dhe

- harmonizimi i aktiviteteve nga programi operativ vecanerisht me ligjet nga fusha e furnizimeve publike, ndihma shteterore dhe standarde tjera perkatese me aktivitetet për të cilat kerkohet ndihme financiare.

Kontrolllet e kerkesave për perkrahje financiare për programe operative

Neni 156

(1) Kontrolllet e kerkesave për perkrahje financiare për programe operative kryhet nepermjet kontrolleve administrative të kerkesave për ndihme dhe kontrolleve në vendin e ngjarjes të organizatave të prodhuesve vecanerisht lidhur me:

- harmonizimin me kushtet për njohje për vitin perkates dhe

- perdonimin e fondeve operative në vitin perkates, duke perfshire edhe shpenzimet e deklaruara.

(2) Kontrolllet administrative të kerkesave për ndihme vecanerisht perfshijne verifikim të:

- raportit vjetor ose, atje ku eshte e mundshme, raportit perfundimtar të dorezuar bashke me kerkesen për ndihme financiare për programin operativ;

- vleres së prodhimit të realizuar, kontributive në fondin operativ dhe shpenzimeve të bera,

- dorezimit të produkteve dhe sherbimeve dhe autenticitetit të shpenzimeve të kerkuara,

- harmonizimit të aktiviteteve të realizuara me ato të miratuara në kuader të programit operativ dhe

- respektimit të kufizimeve perkatese financiare ose tjera.

(3) Pagesat e financuara nga programi operativ janë të dokumentuara me fatura dhe dokumente tjera në emer të organizates së prodhuesve, të cilet vertetojnë se pagesa eshte kryer.

(4) Për nevojat e verifikimit të kerkesave për perkrahje financiare nga nenii 136 i ketij ligji, Agjencia kryen kontroll në vendin e ngjarjes të organizatave të prodhuesve me qellim që ta percaktoje harmonizimin me kushtet për miratimin e kerkesave ose për pjesen e mbetur të saj përvitin perkates.

(5) Kontrolllet nga paragrafi (1) i ketij nenii ushtrohen mbi ekzemplarin reprezentativ të kerkesave çdo vit. Ekzemplari reprezentativ perfshin së paku 30% nga shuma e

pergjithshme, duke mbajtur konsiderate që çdo organizate e prodhuesve të vizitohet së paku një here në periudhe brenda tre vitesh dhe të kryhet së paku një kontroll në çdo organizate të prodhuesve para pageses së ndihmes për vitin e fundit të programit operativ të organizates.

(6) Nese me kontrollet nga paragrafi (1) i ketij neni percaktohen parregullsi kryhen kontolle plotesuese gjate vitit të njejtë dhe rritet perqindja e kerkesave të cilat do të kontrollohen vitin e ardhshem.

(7) Agjencia i zgjedh organizatat e prodhuesve të cilet do të kontrollohen në baze të analizes së rrezikut, e cila vecanerisht merr parasysh:

- shumen e ndihmes,
- rezultatet e kontolleve në vitet paraprake,
- zgjedhjet e rasteshishme dhe
- parametrat tjera.

Kontrollet në vendin e punes për masa dhe aktivitetet të programeve operative

Neni 157

(1) Agjencia, nepermjet kontrollit në vendin e ngjarjes të masave dhe aktiviteteve të programeve operative, percakton vecanerisht:

- zbatimin e masave dhe aktiviteteve të perfshira në programin operativ,
- se zbatimi ose qellimi për zbatimin e aktivitetit eshte në pajtim me pershkrimin e miratuar në programin operativ,
- se shpenzimi i bere mund të mbeshtetet me dokumente të kontabilitetit ose dokumente tjera dhe i njejtë pershtatet me specifikat e miratuar dhe
- vleren e prodhimit të realizuar.

(2) Vlera e prodhimit të realizuar percaktohet në baze të të dhenave të sistemit të kontabilitetit i cili eshte i i detyrueshem në pajtim me ligjin.

(3) Pavec rasteve të vecanta, kontrolli në vendin e ngjarjes perfshin edhe vizite të aktivitetit ose, nese aktiviteti eshte i karakterit jomaterial, vizite të kryeresit të aktivitetit.

(4) Kontrolli në vendin e punes nga paragrafi (1) i ketij nenii i perfshin të gjitha percaktimet dhe obligimet e organizates së prodhuesve ose anetaret e tyre të cilet mund të kontrollohen gjate kohes së vizites.

(5) Vetem kontrolllet të cilat i plotesojnë të gjitha kërkesat nga ky nen mund të merren parasysh në plotesimin e shkallës së kontolleve të paraqitur në nenin 156, paragrafi (6) i ketij ligji.

Kontrolllet para miratimit të planit për njohje të grupeve të prodhuesve

Neni 158

Para miratimit të planit për njohje të grupeve të prodhuesve, në pajtim me nenin 125 të ketij ligji, Ministria kryen kontroll në vendin e ngjarjes në kooperativë nga nenii 122, paragrafi (2), alineja 1 e ketij ligji në menyre që të percaktohet:

- saktasia e informatave të paraqitura në planin për njohje,
- konsistencë dhe kualiteti teknik, perputhja e vleresimeve dhe plani për zbatimin e tij,
- pranueshmeria e aktiviteteve dhe shpenzimet e propozuara dhe
- harmonizimi i aktiviteteve të planit vecanerisht nga fusha e furnizimeve publike, ndihma shteterore dhe standartet tjera adekuate me aktivitetet tjera për të cilet kerkohet ndihme financiare.

Kontrolllet e kerkesave për perkrahje financiare të grupeve të prodhuesve

Neni 159

(1) Para miratimit të pageses, Agjencia kryen kontroll administrative të të gjitha kerkesave për ndihme të grupeve të prodhuesve dhe kontolle në vendin e ngjarjes.

(2) Para realizimit të perkrahjes së grupit të prodhuesve, Agjencia do të kryeje kontroll në vendin e ngjarjes të grupeve të prodhuesve në menyre që të percaktohet harmonizimi me kushtet nga nenii 75 i ketij ligji për miratimin dhe pagesen e perkrahjes.

(3) Kontrolli nga paragrafi (2) i ketij nenii vecanerisht do të kete të beje me:

- harmonizimin me kriteret për njohje për vitin perkates dhe
- vleren e prodhimit të realizuar si dhe zbatimin e masa-vë të perfshira në planin për njohje dhe shpenzimet e bera.

(4) Kontrolllet nga paragrafi (2) i ketij nenii kryhen në ekzemplar reprezentativ të kerkesave çdo vit i cili paraqet së paku 30% të shumes së pergjithshme të ndihmes, duke pasur parasysh që të gjitha grupet e prodhuesve të jene subjekti i kontrollit së paku një here në çdo pese vjet.

X. MBIKEQYRJA

Mbikeqyrja e ligjshmerise dhe mbikeqyrja inspektuese

Neni 160

(1) Mbikeqyrjen e zbatimit të dispozitave të ketij ligji dhe rregullave të miratuara në baze të tij, e kryen Ministria.

(2) Mbikeqyrjen inspektuese e kryen Inspektorati Shteteror për Bujqesi nepermjet inspektoreve shteterore për bujqesi (në tekstin e metejme: Inspektoret).

(3) Subjektet obligohen që t'u mundesojne inspektoreve kryerjen pa pengese të mbikeqyrjes inspektuese.

Autorizimet e Inspektorit Shteteror për Bujqesi

Neni 161

Inspektori shteteror për bujqesi, krahas autorizimeve të cilat i ka në baze të Ligjit për inspektoratin shteteror për bujqesi, ka edhe autorizimet dhe kompetencat si vijojne:

- kontrollon hapesira afariste dhe prodhuese, objekte, instalime, sende, produkte, dokumentacion të organeve shteterore, si dhe personat fizike dhe juridike të cilet kryejnë veprimtari bujqesore, veprimtari plotesuese të pronave bujqesore ose veprimtari tjera, nese behet fjale për zbatimin e masave nga politika bujqesore,

- kontrollon ndertesa banesore dhe hapesira ndihmese në të cilet kryhet veprimtari bujqesore ose plotesuese perkatesisht veprimtari tjera, nese behet fjale për zbatimin e masave të politikes bujqesore,

- konstaton fitim joligjor perkatesisht shfrytezim të mjeteve të padestinuarë sipas ketij ligji,

- kryen mbikeqyrjen e zbatimit të marreveshjeve përgumbullimin e prodhimeve bujqesore;

- kryen mbikeqyrjen e zbatimit të grumbullimit të prodhimeve bujqesore,

- i kontrollon bazat e të dhenave të cilet janë të nevojshme për kryerjen e mbikeqyrjes dhe

- kryen mbikeqyrjen e plotesimit të kushteve për kryerjen e veprimtarise plotesuese të ekonomise bujqesore familjare.

Masat e Inspektorit Shteteror për bujqesi

Neni 162

Inspektori Shteteror për bujqesi gjate kryerjes së mbikeqyrjes inspektuese, pavec masave të percaktuara në pajtim me Ligjin për inspektoratin shteteror për bujqesi mund t'i ndermarre edhe masat si vijojne:

- pjeserisht ose plotesisht të ndaloje të drejten perkatesisht zbatimin e masave sipas ketij ligji, nese konstaton shkelje të rregullave,

- percaktion që masat për parregullsite dhe mangesite si pas ketij ligji dhe rregullave të nxjerra në baze të tij, të terhiqen në afat të cilin e ka caktuar,

- heq dokumentacionin perkatesisht lende për percaktimin e gjendjes së vertete në lidhje me dyshimin e konstatuar për kundervajtjen e bere,
- percakton masa tjera dhe kryen pune për të cilat eshte i autorizuar me ligji, rregulllore ose akt tjeter,
- perckaton masa, që parregullsite dhe paplotesite sipas ketij ligji dhe rregullave të nxjerra në baze të tij, të hiqen në afat të cilin e ka caktuar dhe
- mund të ndaloje kryerjen e veprimitarise plotesuese dhe të kerkoje heqje të lejes dhe shlyerjen e asaj veprimitarie nga evidencia për veprimitari plotesuese deri në aktvendimin e organit kompetent.

XI. PROCEDURA PËR KUNDERVAJTE, PROCEDURA PËR BARAZIM DHE NDERMJETESIM

Procedura për kundervajtje

Neni 163

(1) Proceduren për kundervajtje për kundervajtjet e parapara me kete Ligj e udheqet komisioni për kundervajtje i formuar në pajtim me Ligjin për Inspektoratin Shteteror të Bujqesise.

(2) Para parashtrimit të kerkeses për procedure për kundervajtje për kundervajtje të parapara me kete ligji, personi i autorizuar zyrtar për kryerjen e mbikeqyrjes inspektuese në pajtim me kete ligji, mban procedure për barazim në pajtim me Ligjin për Inspektoratin Shteteror të Bujqesise.

Dispozitat për kundervajtje

Neni 164

(1) Gjobe me shume prej 3 000 deri 5 000 euro me kundervlere në denare, do t'i shqiptohet për kundervajtje personit juridik, nese:

- nuk e paraqet ndryshimin në pajtim me nenin 15, paragrafin (6) të ketij ligji,
- nuk i dorezon të dhenat në pajtim me nenin 60, paragrafin (1) të ketij ligji,
- nuk e paraqet ndryshimin në pajtim me nenin 120, paragrafin (3) i ketij ligji,
- nuk dorezon raport për realizimin e planit të pranimit në pajtim me nenin 127, paragrafet (2) dhe (3) të ketij ligji,
- nuk e ruan dokumentacionin dhe materialin deshmues për punën në pajtim me nenin 129 të ketij ligji,
- i shfrytezon mjetet nga foni operativ në kundershtim me nenin 131, paragrafi (2) i ketij ligji,
- menaxhon me fondin operativ në menyre që nuk u mundeson revizoreve të jashtem të pavarur, identifikim, kontrollim dhe konfirmim të shpenzimeve dhe të ardhurave vjetore (neni 131, paragrafi (3)) dhe
- nuk dorezon raport vjetor për zbatimin e programit operativ (neni 139).

(2) Gjobe prej 1 500 deri 2 000 euro me kundervlere në denare do t'i shqiptohet personit perjegjes te personi juridik, për kundervajtje nga paragrafi (1) i ketij neni.

(3) Për kundervajtje nga paragrafi (1) i ketij neni, pervec gjobes së personit juridik do t'i shqiptohet edhe sanksion për kundervajtje ndalim për kryerjen e veprimitarise së vecante në afat prej gjashtë muajsh deri në një vit.

Neni 165

(1) Gjobe me shume prej 5 000 deri 8 000 eurosh me kundervlere në denare, do t'i shqiptohet për kundervajtje personit juridik, nese:

- bën grumbullimin e produkteve bujqesore duke mos qene i regjistruar në Regjistrin e grumbulluesve (neni 31, paragrafi (2)),
- bën grumbullimin në vendin grumbullues në kundershtim me nenin 31, paragrafet (3) dhe (4) të ketij ligji,
- bën grumbullimin e produkteve bujqesore në kundershtim me nenin 31, paragrafet (5) dhe (6) të ketij ligji,

- nuk i dorezen të dhenat në pajtim me nenin 31, paragrafi (8) të ketij ligji,

- bën pagese të produkteve të grumbulluara bujqesore në pajtim me nenin 32, paragrafet (4) dhe (5) të ketij ligji,

- nuk e dorezon marreveshjen për grumbullim në Ministri (neni 32, paragrafi (6)),

- bën ndryshimin e marreveshjes për grumbullimin e produkteve bujqesore në kundershtim me nenin 32, paragrafin (7) i ketij ligji,

- lidi marreveshje për grumbullimin e produkteve bujqesore në kundershtim me nenin 32, paragrafin (8) i ketij ligji,

- nuk e paraqet ndryshimin në pajtim me nenin 34, paragrafin (3) i ketij ligji dhe

- importon produkte bujqesore duke mos qene i regjistruar në Regjistrin e importuesve të produkteve të vecanta bujqesore (neni 36, paragrafi (1)).

(2) Gjobe prej 2 000 deri 4 000 euro me kundervlere në denare do t'i shqiptohet personit perjegjes te personi juridik, për kundervajtje nga paragrafi (1) i ketij neni.

(3) Për kundervajtje nga paragrafi (1) i ketij neni, pervec gjobes së personit juridik do t'i shqiptohet edhe sanksion për kundervajtje ndalim për kryerjen e veprimitarise së vecante në afat prej gjashtë muajsh deri në një vit.

Neni 166

Gjobe prej 1 000 euro deri në 1 500 euro me kundervlere në denare do t'i shqiptohet edhe personit fizik për kundervajtje të kryer, nese:

- nuk e paraqet ndryshimin në pajtim me nenin 15, paragrafin (6) të ketij ligji dhe

- bën grumbullimin e produkteve bujqesore (neni 31, paragrafi (2)).

XII. DISPOZITA KALIMTARE DHE PERFUNDIMTARE

Dispozita më të peraferta

Neni 167

(1) Dispozitat më të peraferta në kete ligj do të miratohen në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

(2) Deri në diten e hyrjes në fuqi të dispozitave nga paragrafi (1) i ketij neni, do të zbatohen dispozitat ekzistuese.

Formimi i Keshillit të Bujqesise dhe Zhvillimit Rural

Neni 168

Keshilli i Bujqesise dhe Zhvillimit Rural do të formohet më së voni në afat prej një viti nga dita e hyrjes në fuqi të ketij ligji.

Procedurat e filluara

Neni 169

Procedurat e filluara para hyrjes në fuqi të ketij ligji, do të vazhdojnë në pajtim me Ligjin për bujqesi dhe zhvillim rural ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonise" numer 134/2007).

Pushimi i vlefshmerise

Neni 170

Me diten e hyrjes në fuqi të ketij ligji, pushon të vlejtligji për bujqesi dhe zhvillim rural ("Gazeta zyrtare e Republikës së Maqedonise" numer 134/2007).

Hyrja në fuqi

Neni 171

Ky ligj hyn në fuqi në diten e tete nga dita e botimit në "Gazeten zyrtare të Republikës së Maqedonise".

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**910.**

Врз основа на член 36 став 3 од Законот за Владата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр. 59/2000, 12/03, 55/05, 37/06 115/07 19/08, 82/08 и 10/2010), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 7.04.2010 година, донесе

ОДЛУКА**ЗА ФОРМИРАЊЕ НА НАЦИОНАЛНО КООРДИНАТИВНО ТЕЛО ЗА СЛЕДЕЊЕ И
ОЦЕНКА НА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈАТА НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЈА ЗА
ЗАШТИТА ОД СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО 2008-2011****Член 1**

Со оваа одлука се формира Национално координативно тело за следење и оценка на имплементацијата на Националната стратегија за заштита од семејно насилиство 2008-2011.

Член 2

Со Националното координативно тело за следење и оценка на имплементацијата на Националната стратегија за заштита од семејно насилиство 2008-2011 ќе претседаваат Министерството за труд и социјална политика и Министерството за внатрешни работи. Со Националното координативно тело ќе претседаваат Министерството за труд и социјална политика и Министерството за внатрешни работи, преку ротирачко претседателство. Министерството за труд и социјална политика ќе претседава првата година и првата половина од третата година, а Министерството за внатрешни работи во втората година и во втората половина од последната година во периодот за имплементација на Националната стратегија за заштита од семејно насилиство, почнувајќи од денот на конституирање на Координативното тело.

Член 3

Националното координативно тело за следење и оценка на имплементацијата на Националната стратегија за заштита од семејно насилиство 2008-2011, ќе биде составено од претставници на Министерство за труд и социјална политика од осум члена, Министерство за внатрешни работи од два члена, Министерство за образование и наука од два члена, Министерство за здравство од три члена, Министерство за правда од два члена, дванаесет граѓански организации по еден член од секоја и двајца претставници од Секретаријатот за европски прашања

По потреба на предлог од координаторот во работата на Националното координативно тело ќе можат повремено да членуваат и други членови од редот на: Центрите за социјална работа, Републичкиот завод за социјални дејности, Државната агенција за вработување и агенциите за вработување, Институтот за социјална работа и социјална политика, Академијата за обука на судии и јавни обвинители, Основни судови, Основните јавни обвинителства, Секторот за аналитика, истражување и документирање на Министерството за внатрешни работи, Сектор за внатрешни работи и Одделенија за внатрешни работи, секторите за основно, средно и високо образование при Министерството за образование и наука, Воспитно образовни институции, Бирото за развој на образованието, академските институти и институции, Националната комисија за насилиство и здравје, Институт за јавно здравје, Лекарската комора на Република Македонија, Здравствени установи од примарната, секундарната и терциерната здравствена заштита, Медицинскиот факултет, Македонското лекарско друштво, Психијатриските болници со постоечките одделенија за третман на зависности, Единици на локалната самоуправа и граѓанските организации.

Член 4

Делокругот на ова тело е во функција на:

- Подготовка на детален акционен план за спроведување на програмата;
- Утврдување на временска рамка и носители одговорни за спроведување на активностите;
- Развивање на план за следење на прогресот согласно со индикаторите наведени во овој проект;
- Вршење на редовни периодични (шестмесечни) проценки за напредокот во однос на спроведувањето на програмата;
- Изготвување на упатства за унапредување на координативниот пристап;
- Планирање и извршување на координирани активности, особено на полето на превенцијата;
- Изготвување на редовен годишен извештај за своето работење;
- Развивање на иницијативи во однос на воспоставување на локални координативни совети на ниво на локална самоуправа;
- Изготвување на предлози и мислења за законски и подзаконски акти на полето на семејното насилиство.

Член 5

Националното координативно тело за својата работа ја известува Владата на Република Македонија на секои три месеци.

Член 6

Со влегувањето во сила на ова одлука, престанува да важи Одлуката за формирање на Национално координативно тело за следење и оценка на имплементацијата на Националната стратегија за заштита од семејно насилиство 2008-2011, бр. 19-4932/2.

Член 7

Оваа одлука влегува во сила со денот на донесување, а ќе се објави во "Службен весник на Република Македонија".

Бр. 51-1888/1
7 април 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

911.

Врз основа на член 36, став 6 од Законот за Владата на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.59/2000, 12/03, 55/05, 37/06, 115/07, 19/08, 82/08 и 10/2010), Владата на Република Македонија, на седницата, одржана на 7.04.2010 година, донесе

**РЕШЕНИЕ
ЗА ИМЕНУВАЊЕ НА КООРДИНАТОР И ЧЛЕНОВИ НА НАЦИОНАЛНО КООРДИНАТИВНО
ТЕЛО ЗА СЛЕДЕЊЕ И ОЦЕНКА НА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈАТА НА НАЦИОНАЛНАТА
СТРАТЕГИЈА ЗА ЗАШТИТА ОД СЕМЕЈНО НАСИЛСТВО 2008-2011**

1. За координатор и членови на Националното координативно тело за следење и оценка на имплементацијата на Националната стратегија за заштита од семејно насилиство 2008-2011 се именуваат:

Министерство за труд и социјална политика:

- **Маријанчо Тодоровски**, државен секретар, координатор на Националното координативно тело од Министерството за труд и социјална политика.
- **Ардијан Муча**, државен советник, Сектор за социјална заштита, член.
- **Душко Миновски**, државен советник, Сектор за стратешко планирање, член.
- **Иrena Казаковска**, раководител на Одделение за социјално вклучување, член
- **Софija Спасовска**, помошник раководител на Сектор за социјална заштита, член.
- **Вера Петровска**, советник за приватни установи за социјална заштита, член
- **Лидија Штерјов**, советник за жртви на семејно насилиство, корисници на дрога и ХИВ позитивни лица, член.
- **Ерзана Јакупи**, помлад соработник за внатрешно раселени лица, член.

Министерство за внатрешни работи:

- **Цена Чаловска**, началник за превенција во Одделение за превенција во Секторот за внатрешни работи - Скопје, член.
- **Тони Алексовски**, советник за превенција при Министерството за внатрешни работи, член.

Министерство за здравство:

- **Снежана Чичевалиева**, државен советник, член.
- **Доц. д-р Фимка Тозија**, Институт за јавно здравје, член.
- **Доц. д-р Марија Ралева**, Клиника за психијатрија, член.

Министерство за правда:

- Тања Кикерекова, раководител на Одделение за човекови права, член.
- Љубица Караманди, помлад соработник во Одделението за човекови права, член.

Министерство за образование и наука:

- Георѓе Николов, државен советник, член.
- Јулијана Глигорова-Трајановска, советник во Биро за развој на образованието, член.

Граѓанските организации :

- Марија Савовска, Акција Здруженска Скопје, член.
- Вера Угриновска ,Кризен Центар „Надеж“, Скопје, член.
- Дивна Змејковска, Национална СОС линија Скопје, член.
- Жане Крешова , Женски форум Тетово, член.
- Јасминка Фришчиќ, Здружение ЕСЕ Скопје, член.
- Кевшера Мемедова, Здружение „Есма“, член.
- Даниела Дабевска, Македонски центар за женски права „Шелтер Центар,, член.
- Мила Џаровска, Асоцијација за здравствена едукација и истражување Скопје (Хера), член.
- Гзиме Хајредини, Мултиетничко здружение на граѓани Тетово „Златна рака“, член.
- Адвије Ѓатифи, Здружение на граѓани Флоренс Најтингејл. Куманово, член.
- Емилија Арсовска, Здружение на граѓани СОС Куманово, член.
- Сузана Мусли, Организација на жени турчинки во Република Македонија „Дериа,, Скопје, член.

Секретаријат за европски прашања:

- Љуба Сильяноска, државен советник за поддршка на процесот на интеграција , член.
- Ана Ангеловска, раководител на Одделение за правда, слобода и безбедност, член.

2. Со влегувањето во сила на ова решение, престанува да важи Решението за именување на координатор и членови на Национално координативно тело за следење и оценка на имплементацијата на Националната стратегија за заштита од семејно насиљство 2008-2011, бр. 19-4932/2.

3. Ова решение влегува во сила со денот на донесување, а ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 51-1888/2
7 април 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

912.

Врз основа на член 16 од Законот за игрите на среќа и за забавните игри („Службен весник на Република Македонија“ бр. 10/97, 54/97, 13/01, 2/02 и 54/07), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 7.04.2010 година, издаде

**Л И Ц Е Н Ц А
ЗА ПОСТОЈАНО ПРИРЕДУВАЊЕ НА ПОСЕБНИ
ИГРИ НА СРЕЌА ВО АВТОМАТ КЛУБ**

1. Лиценца за постојано приредување на посебни игри на среќа во автомат клуб се издава на Друштвото за игри на среќа РАДИКА КАЗИНО ДООЕЛ с. Леуново, Маврово и Ростуша, за време од 6 (шест) години.

2. Приредувањето на посебните игри на среќа во автомат клуб ќе се врши во автомат клубот што се наоѓа на улица Населено место без уличен систем с. Леуново, Маврово и Ростуша (хотел Радика).

3. Во автомат клубот, корисникот на лиценцата за приредување на посебните игри на среќа, ќе постави 20 автомати за игри на среќа и 2 автомати за игри на среќа на кои истовремено можат да учествуваат повеќе играчи.

4. Корисникот на лиценцата е должен да плати надоместок за Лиценцата кој изнесува 72.800 евра, во денарска противвредност по среден курс на Народна банка на Република Македонија што се применува на денот на уплата и тоа:

- 50% од износот, 36.400 евра, во денарска противвредност по среден курс на Народна банка на Република Македонија да уплати на денот на доделувањето на Лиценцата и

- остатокот од 50% во еднакви годишни рати, најдоцна до 30 јануари во тековната година за секоја година додека трае лиценцата, во денарска противвредност по среден курс на Народна банка на Република Македонија што се применува на денот на уплатата.

Уплатата на средствата од алинеите 1 и 2 на оваа точка се вршат во Буџетот на Република Македонија на Трезорска сметка 10000000063095, уплатна сметка број 840-62207, приходно кonto 718113, програма 00 и банка на примачот: Народна банка на Република Македонија.

Потврдата за уплатениот износ од алинеја 1 на оваа точка корисникот на Лиценцата ја доставува до Министерството за финансии.

Корисникот на лиценцата ги доставува до Министерството за финансии и потврдите за уплатените годишни рати, од алинеја 2 на оваа точка.

5. Лиценцата корисникот не може да ја пренесе.

6. Доколку од страна на корисникот на лиценцата не биде платен надоместокот за плаќање на лиценцата од точка 4, алинеите 1 и 2, лиценцата се одзема.

7. Корисникот на лиценцата со право на приредување на играта на среќа за која е издадена лиценцата, се стекнува по уплатата на првиот дел од надоместокот за плаќање на лиценцата утврден во точка 4, алинеја 1.

8. Оваа лиценца се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр.51-1882/1
7 април 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

913.

Врз основа на член 16 од Законот за игрите на среќа и за забавните игри („Службен весник на Република Македонија“ бр. 10/97, 54/97, 13/01, 2/02 и 54/07), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 7.04.2010 година, одобри

**ИЗМЕНУВАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА
ПОД БРОЈ 19-3835/1 ОД 25.10.2005 ГОДИНА, ИЗДАДЕНА НА ДРУШТВОТО ЗА ТРГОВИЈА И УСЛУГИ „ФЛАМИНГО“ ДОО СКОПЈЕ ЗА ПОСТОЈАНО ПРИРЕДУВАЊЕ НА ПОСЕБНИ ИГРИ НА СРЕЌА ВО АВТОМАТ КЛУБ**

1. Во Лиценцата под број 19-3835/1 од 25.10.2005 година, издадена на Друштвото за трговија и услуги „Фламинго“ ДОО Скопје, за постојано приредување на посебни игри на среќа во автомат клуб, во точката 3 бројот „15“ се заменува со бројот „20“.

2. Ова изменување на лиценца се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 51-1881/1
7 април 2010 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

914.

Врз основа на член 16 од Законот за игрите на среќа и за забавните игри („Службен весник на Република Македонија“ бр. 10/97, 54/97, 13/01, 2/02 и 54/07), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 7.04.2010 година, одобри

**ИЗМЕНУВАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА
ПОД БРОЈ 19-263/1 ОД 20.01.2008 ГОДИНА, ИЗДАДЕНА НА ДРУШТВОТО ЗА ПРОИЗВОДСТВО, ТРГОВИЈА И УСЛУГИ „АСТРА ЕЛЕКТРОНИК КОМПАНИ“ ДОО СКОПЈЕ ЗА ПОСТОЈАНО ПРИРЕДУВАЊЕ НА ПОСЕБНИ ИГРИ НА СРЕЌА ВО АВТОМАТ КЛУБ**

1. Во Лиценцата под број 19-263/1 од 20.01.2008 година, издадена на Друштвото за производство, трговија и услуги „Астра Електроник Компани“ ДОО Скопје за постојано приредување на посебни игри на среќа во автомат клуб, во точката 3 бројот „17“ се заменува со бројот „26“.

2. Ова изменување на лиценца се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 51-1883/1
7 април 2010 година
Скопје
Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

915.

Врз основа на член 16 од Законот за игрите на среќа и за забавните игри („Службен весник на Република Македонија“ бр. 10/97, 54/97, 13/01, 2/02 и 54/07), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 7.04.2010 година, одобри

**ИЗМЕНУВАЊЕ НА ЛИЦЕНЦА
ПОД БРОЈ 19-975/1 ОД 18.02.2008 ГОДИНА, ИЗДАДЕНА НА ДРУШТВОТО ЗА ТРГОВИЈА И УСЛУГИ „ФЛАМИНГО“ ДОО СКОПЈЕ ЗА ПОСТОЈАНО ПРИРЕДУВАЊЕ НА ПОСЕБНИ ИГРИ НА СРЕЌА ВО АВТОМАТ КЛУБ**

1. Во Лиценцата под број 19-975/1 од 18.02.2008 година, издадена на Друштвото за трговија и услуги „Фламинго“ ДОО Скопје за постојано приредување на посебни игри на среќа во автомат клуб, во точката 3 бројот „19“ се заменува со бројот „20“.

2. Ова изменување на лиценца се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 51-1884/1
7 април 2010 година
Скопје
Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

**РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА ЗА ЕНЕРГЕТИКА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

916.

Врз основа на член 19, алинеја 7 од Законот за енергетика („Службен весник на РМ“ бр. 63/06, 36/07 и 106/08), член 28 од Законот за акцизите („Службен весник на РМ“ бр. 32/2001, 50/2001, 52/2001, 45/2002, 98/2002, 24/2003, 96/2004, 38/2005, 88/2008, 105/2009 и 34/2010), член 28 и 29 од Законот за данокот на додадена вредност („Службен весник на РМ“ бр. 44/99, 86/99, 8/2001, 21/2003, 19/2004, 33/2006, 101/2006, 114/2007, 103/2008, 114/2009 и 133/2009), Законот за животната средина („Службен весник на РМ“ бр. 53/05), Регулаторната комисија за енергетика на Република Македонија, на седницата одржана на 12.04.2010 година, донесе

**ОДЛУКА
ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НАЈВИСОКИ ЦЕНИ НА
ОДДЕЛНИ НАФТЕНИ ДЕРИВАТИ УТВРДЕНИ
СОГЛАСНО МЕТОДОЛОГИЈАТА**

Член 1

Претпријатијата кои произведуваат деривати од нафта можат да ги формираат цените на одделни нафтени деривати така што највисоките производни цени да изнесуваат и тоа:

а) Моторни бензини	ден/лит
- ЕУРОСУПЕР БС - 95	до 33,049
- ЕУРОСУПЕР БС – 98	до 34,423
б) Дизел гориво	ден/лит
- ЕУРОДИЗЕЛ БС (Д-Е V)	до 32,336
в) Масло за горење	ден/лит
- екстра лесно 1 (ЕЛ-1)	до 31,738
г) Мазут	ден/кг
- М-1 НС	до 26,246

Член 2

Претпријатијата и другите правни и физички лица, што вршат промет на нафтени деривати и увозници (во натамошниот текст: претпријатија) ги формираат цените за одделни нафтени деривати така што:

А. Највисоките малопродажни цени (1 ГРУПА НА ЦЕНИ) да изнесуваат и тоа:

а) Моторни бензини	ден/лит
- ЕУРОСУПЕР БС - 95	до 70,50
- ЕУРОСУПЕР БС - 98	до 72,00
б) Дизел гориво	ден/лит
- ЕУРОДИЗЕЛ БС (Д-Е V)	до 57,50
в) Масло за горење	ден/лит
- екстра лесно 1 (ЕЛ-1)	до 46,00
г) Мазут	ден/кг
- М-1 НС	до 32,493

Б. Претпријатијата што вршат промет на нафтени деривати можат да ги формираат цените за одделни нафтени деривати во однос на највисоките цени од точката А на став 1 на овој член (1 ГРУПА НА ЦЕНИ), освен од потточката „г“ и тоа: за 0,5 ден/лит пониски (2 ГРУПА НА ЦЕНИ), за 1,00 ден/лит пониски (3 ГРУПА НА ЦЕНИ) и за 1,5 ден/лит пониски (4 ГРУПА НА ЦЕНИ), согласно следната табела и да изнесуваат:

НАФТЕН ДЕРИВАТ	(2 ГРУПА НА ЦЕНИ) ден/лит	(3 ГРУПА НА ЦЕНИ) ден/лит	(4 ГРУПА НА ЦЕНИ) ден/лит
ЕУРОСУПЕР БС - 95	70,00	69,50	69,00
ЕУРОСУПЕР БС - 98	71,50	71,00	70,50
ЕУРОДИЗЕЛ БС (Д-Е V)	57,00	56,50	56,00
ЕЛ-1 - ЕКСТРА ЛЕСНО 1	45,50	45,00	44,50

Претпријатијата што вршат промет на нафтени деривати можат да вршат промет на секој дериват поодделно по една од цените утврдени за тој дериват во една од групите на цени определени согласно оваа одлука.

Цените од сите четири ценовни групи формирани согласно став 1 на овој член, освен цената за мазутот М-1 НС, важат франко пумпна станица, а цената на мазутот М-1 НС важи франко производител во земјата.

Во цените од сите четири ценовни групи формирани согласно став 1 на овој член, освен во цената за мазутот М-1 НС, содржани се и трошоците за превоз од 0,50 ден/литар.

Во малопродажните цени формирани согласно овој член содржан е данокот на додадена вредност согласно Законот.

Член 3

Во малопродажните цени утврдени со членот 2 од оваа одлука содржан е надоместокот за финансирање на активностите во областа на животната средина кои согласно Законот за животната средина го плаќаат обврзниците утврдени со овој закон и тоа:

a) Моторни бензини	ден/лит
- ЕУРОСУПЕР БС - 95	до 0,080
- ЕУРОСУПЕР БС - 98	до 0,080
б) Дизел гориво	ден/лит
- ЕУРОДИЗЕЛ БС (Д-Е V)	до 0,030
в) Масло за горење	ден/лит
- екстра лесно 1 (ЕЛ-1)	до 0,040
г) Мазут	ден/кг
- М-1 НС	до 0,050

Член 4

Во малопродажните цени утврдени со членот 2 од оваа одлука содржан е надоместокот за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати кои согласно Законот за задолжителни резерви на нафта и нафтени деривати го плаќаат обврзниците утврдени со овој закон при увоз и/или производство на нафтени деривати и тоа:

a) Моторни бензини	ден/лит
- ЕУРОСУПЕР БС - 95	до 0,890
- ЕУРОСУПЕР БС - 98	до 0,890
б) Дизел гориво	ден/лит
- ЕУРОДИЗЕЛ БС (Д-Е V)	до 0,300
в) Масло за горење	ден/лит
- екстра лесно 1 (ЕЛ-1)	до 0,300
г) Мазут	ден/кг
- М-1 НС	до 0,740

Член 5

Во малопродажните цени утврдени со членот 2 од оваа одлука акцизите кои ги плаќаат обврзниците согласно Законот изнесуваат и тоа:

a) Моторни бензини	ден/лит
- ЕУРОСУПЕР БС - 95	до 22,027
- ЕУРОСУПЕР БС - 98	до 21,924
б) Дизел гориво	ден/лит
- ЕУРОДИЗЕЛ БС (Д-Е V)	до 12,362
в) Масло за горење	ден/лит
- екстра лесно 1 (ЕЛ-1)	до 3,205
г) Мазут	ден/кг
- М-1 НС	до 0,100

Член 6

Во малопродажните цени утврдени согласно членот 2 од оваа одлука, трошоците на прометот на секој поодделен нафтен дериват од секоја ценовна група изнесуваат:

НАФТЕН ДЕРИВАТ	Ед. мерка	(1 ГРУПА НА ЦЕНИ)	(2 ГРУПА НА ЦЕНИ)	(3 ГРУПА НА ЦЕНИ)	(4 ГРУПА НА ЦЕНИ)
ЕУРОСУПЕР БС - 95	ден/лит	3,200	2,776	2,353	1,929
ЕУРОСУПЕР БС - 98	ден/лит	3,200	2,776	2,353	1,929
ЕУРОДИЗЕЛ БС (Д-Е V)	ден/лит	3,200	2,776	2,353	1,929
ЕЛ 1 - ЕКСТРА ЛЕСНО 1	ден/лит	3,200	2,776	2,353	1,929
МАЗУТ М-1 НС	ден/кг	0,400	0,400	0,400	0,400

Член 7

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија”, а ќе се применува од 00,01 часот на 13.04.2010 година.

Бр. 02-695/1
12 април 2010 година
Скопје

Претседател,
Димитар Петров, с.р.

СОВЕТ ЗА РАДИОДИФУЗИЈА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

917.

Врз основа на член 173, став 4 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на РМ“ бр.100/05, 19/07, 103/08, 152/08, 6/2010) и Заклучокот на Советот бр.02-930/5 од 08.04.2010 година, а согласно Одлуката на Советот за спроведување постапка на организациона и сопственичка трансформација на постојното јавно претпријатие кое врши радиодифузна дејност - радио на локално ниво „Општествено претпријатие Радио Охрид“ бр.02-1300/21 од 29.05.2006 година, Советот за радиодифузија на Република Македонија, на 6-та седница одржана на 7.04.2010 година, ја донесе следната

ОДЛУКА

I. Се доделува 1 (една) дозвола за вршење радиодифузна дејност, на подрачјето - Охрид со најблиската околина, за еmitување и пренос на радио програмски сервис на локално ниво, говорно радио со претежко информативен општ формат на македонски јазик, на Трговското радиодифузно друштво РАДИО ОХРИД ДОО Охрид.

II. Радио програмскиот сервис од точка I на оваа Одлука, ќе се еmitува и пренесува преку терестријален предавател на фреквенција 89 MHz, на локацијата Охрид.

III. Дозволата за вршење радиодифузна дејност на Трговското радиодифузно друштво РАДИО ОХРИД ДОО Охрид, му се доделува за временски период од 9 (девет) години и истата не може да се пренесува на друго лице.

IV. Во дозволата за вршење радиодифузна дејност, која ќе ја издаде Советот за радиодифузија на Трговското радиодифузно друштво РАДИО ОХРИД ДОО Охрид, ќе бидат содржани податоците утврдени во член 56 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на РМ“, бр.100/05, 19/07, 103/08, 152/08, 6/2010).

V. За дозволата за вршење радиодифузна дејност од точка I од оваа Одлука, не се плаќа годишен надоместок за првата тековна година, која започнува да тече од датумот на доделувањето на дозволата за вршење радиодифузна дејност, односно од 07.04.2010 година.

VI. За користење на радиофренвенциите за радиодифузна и за фиксна служба Трговското радиодифузно друштво РАДИО ОХРИД ДОО Охрид, е должно да

плаќа годишен надоместок согласно Правилникот за начинот на пресметка на годишиниот надоместок за користење на радиофренвенции на Агенцијата за електронски комуникации („Службен весник на РМ“ бр. 01/06).

VII. Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на РМ“.

VIII. Одлуката да се достави до:

- Трговското радиодифузно друштво РАДИО ОХРИД ДОО Охрид;
- Агенцијата за електронски комуникации на Република Македонија.

О б р а з л о ж е н и е

Врз основа на член 173, став 1 и 2 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на РМ“ бр. 100/05, 19/07, 103/08, 152/08, 6/2010), Советот за радиодифузија на РМ донесе Одлука за спроведување постапка на организациона и сопственичка трансформација на јавното претпријатие кое врши радиодифузна дејност - радио на локално ниво „Општествено претпријатие Радио Охрид“ бр.02-1300/21 од 29.05.2006 година. По спроведувањето на постапката за трансформација согласно член 173, став 3 од Законот за радиодифузната дејност и поднесената пријава со придружната документација до Советот за добивање дозвола за вршење радиодифузна дејност бр.07-04 од 13.01.2010 година, Советот за радиодифузија на Република Македонија врз основа на член 173, став 4 од Законот за радиодифузната дејност на 06-та седница одржана на 07.04.2010 година, донесе Заклучок бр. 02-930/5 од 08.04.2010 година на Трговското радиодифузно друштво РАДИО ОХРИД ДОО Охрид да му се издаде дозвола за вршење радиодифузна дејност, на подрачјето на Охрид, за еmitување и пренос на радио програмски сервис на локално ниво, говорно радио со претежко информативен општ формат на македонски јазик.

Врз основа на наведеното, се одлучи како во диспозитивот на оваа одлука.

Бр. 07-88

Совет за радиодифузија на РМ

12 април 2010 година

Претседател,

Скопје

Зоран Стефаноски, с.р.

Правна поука: Трговското радиодифузно друштво РАДИО ОХРИД ДОО Охрид, има право во рок од 15 дена од денот на добивањето на известувањето и Одлуката да поднесе тужба до надлежниот суд.

**ВО ИЗДАНИЕ НА ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РМ
ИЗЛЕЗЕ ОД ПЕЧАТ ИЗДАНИЕТО**

Бр. 1

**Бранислав Симоновик
Методија Ангелески
Душко Стојановски**

1000,00

Бр. 2

Звонимир Јанкулоски

1300,00

Бр. 3

Акад. Владо Камбовски

800,00

**МЕГУНАРОДНИ
ЧОВЕКОВИ
ПРАВА**

ПОРАЧКА БР. 49

Со ова неотповидливо го порачувам изданието под реден број: 1) во _____ примероци; 2) во _____ примероци; 3) во _____ примероци.

Доказот за извршена уплата на жиро с-ка 300000000188798 и порачката ги испраќаме по пошта на адреса бул. „Партизански одреди“ бр. 29, п. фах 51, 1000, Скопје, или на телефон + 389-2-551-24-01.

Порачател: _____.

Место: _____ бр. _____, тел./факс _____

Во _____, _____ 2010 година. (М.П.) _____

Потпис на порачателот

www.slvesnik.com.mk
contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. "Партизански одреди" бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник - Тони Трајанов.

Телефон: +389-2-55 12 400.
Телефакс: +389-2-55 12 401.

Претплатата за 2010 година изнесува 9.200,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламирање 15 дена.

Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622

2010049